

ههريمي كوردستان - عيراق
په رله ماني كوردستان - عيراق

پروئتو كۆله كان

۱۱۵

سالى / ۲۰۲۰ - بهرگى سه دو پازده

چاپى يه كه م / سالى ۲۰۲۲

پیرىست

- پرۇتۆكۆلى دانىشتنى ژماره (۱) ى خولى پىنجه مى ھەلبۇزاردن - چوار شەممە ۲۰۲۰/۹/۲ ل ۵
- پرۇتۆكۆلى دانىشتنى ژماره (۲) خولى پىنجه مى ھەلبۇزاردن - پىنچ شەممە ۲۰۲۰/۹/۳ ل ۲۳
- پرۇتۆكۆلى دانىشتنى ژماره (۳) ى خولى پىنجه مى ھەلبۇزاردن - سى شەممە ۲۰۲۰/۹/۸ ل ۱۵۱
- پرۇتۆكۆلى دانىشتنى ژماره (۴) خولى پىنجه مى ھەلبۇزاردن - چوار شەممە ۲۰۲۰/۹/۹ ل ۲۰۵
- پرۇتۆكۆلى دانىشتنى ژماره (۵) خولى پىنجه مى ھەلبۇزاردن - سى شەممە ۲۰۲۰/۹/۱۵ ل ۲۶۱
- پرۇتۆكۆلى دانىشتنى ژماره (۶) خولى پىنجه مى ھەلبۇزاردن - چوار شەممە ۲۰۲۰/۹/۱۶ ل ۳۲۳

بەريز د.رئواز فائق حسيين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك حكمت سوپاس گەيشت فكره كەت، دووبارە وەرناگرين، كاك حكمت فەرموو.

بەريز حكمت محمد عبوزيد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

مەبەستم ئەو ەيە پيش چەند رۆژەك سايقەك لەناو سەيارە ئەمرى خواى كردوو، من ليرە دەمەوى ئەو ە بلييم كە سايقەكان رينمايي دەربليخن نەرۆنە ناو شاروشارۆچكەكان، بارەكانى خويان لە جيگاي مەبەست دابنين و بگەرينەو، زور سوپاس.

بەريز د.رئواز فائق حسيين / سەرۆكى پەرلەمان:

دروسته، سوپاس بۆ جەنابت، بەردەوام بن كاك بزار فەرموون، برگەي يەكەمى بەرنامەي كار و ەەر ئەو برگەيەشە.

بەريز صباح محمود محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پيشنيازەي ياساي ماف و ئەركي نەخۆش

بەشى يەكەم

پيناسەكان و ئامانجەكان

پيناسەكان

ماددەي ١/ : وەزارەت: وەزارەتي تەندروستی ەريمي كوردستان - عيراق.

بەريز د.رئواز فائق حسيين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ببورە كاك د.صبحاح، بۆ خويندەنەو ەي دوو ەم ئەبي پيشان ئەسلي قانونەكان بخويندريتهو، ئەو ەي بەريز د.صبحاح بۆتان دەخويندريتهو ئەسلي مەشروعەكەيە كە ئەنداماني بەريزي پەرلەمان پيشكەشيان كردبوو، دواتر راپۆرتەكەتان بۆ دەخويندريتهو، فەرموو كاك دكتور.

بەريز صباح محمود محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەشى يەكەم

پيناسەكان و ئامانجەكان

پيناسەكان

ماددەي ١/

وەزارەت: وەزارەتي تەندروستی ەريمي كوردستان - عيراق.

وەزير: وەزيري تەندروستی ەريمي كوردستان - عيراق.

دامەزرادەي تەندروستی: ەموو شوپانەي سەر بە وەزارەتي تەندروستين يان لەژير چاوديري وەزارەتي تەندروستی خزمەتگوزاري تەندروستی پيشكەش بە نەخۆش دەكەن، چ لە نۆرينگە

يان بىنكەي تەندروستى يان نەخۇشخانە، ھەروھە ھەموو ئەو دامەزرانەي كە سەر بە ۋەزارەتى تەندروستى و خزمەتگوزارى تەندروستىيان تېدا پېشكەش دەكرېت. نەخۇش: ھەموو ئەو كەسانە دەگرېتەۋە كە مەبەستى ۋەرگرتنى خزمەتگوزارى تەندروستى سەردانى دامەزراۋە تەندروستىيەكان دەكات. مافى نەخۇش: ھەموو ئەو مافانەن كە دامەزراۋە تەندروستىيەكان پابەند دەكات كە نەخۇش و كەسوكارى بېارېزېت بەپېي ياسا بەركارەكان. كەسوكارى نەخۇش: ھاۋزىن و ھەموو ئەو كەسانە دەگرېتەۋە كە پەيوەندى خزمەتەتېان لە پەلەي يەكەۋە تاۋەكو پەلەي سى بەگوپرەي ياسا بەركارەكان. ھەلەي تەندروستى: ھەموو ئەو كارىگەرەيە زىيان بەخشانە دەگرېتەۋە كە بەر كەسى نەخۇش دەكەۋى لە ئەنجامى كەمتەرخەمى يان خراپ ئەنجامدانى خزمەتگوزارى تەندروستى. خزمەتگوزارى تەندروستى: ھەر پېكارىك لە پېكارەكانى چارەسەرى پزىشكى يان تەندروستى پشكىنى كلىنىكى كە پېگەي تېشكى پرۆسەكانى نەشتەرگەرى لەدايك بوون و كوتان و داۋدەرمان و مانەۋە لە نەخۇشخانە و پېداۋىستى چارەسەرى دىكە لەخۇ دەگرېت. پېشكەشكارى خزمەتگوزارى تەندروستى: ھەموو ئەو كەسانە كە پېشەي تەندروستى پىادەدەكەن ھەلدەست بە كارىك لە كارەكانى خزمەتگوزارى تەندروستى يان بەشدار دەبېت لە ئەنجامدانىيان.

ماك: ئەو دەرئەنجامە بەلگە نەۋىستانەن دۋاي ھەموو نەشتەرگەرى يان دەرمانىك پروودەدات بەپېي رېژەي جىھانى دىارى كراۋەكان.

ئامانچەكان

ماددەي/۲

يەكەم/ دىارى كردنى ماف و ئەركەكانى نەخۇش.

دوۋەم/ رېكخستنى ماف و ئەركەكانى نەخۇش بەشپوۋەيەك بېتە ھېنانە ئاراي ژىنگەيەكى يارمەتيدەر و گونجاو بۇ چارەسەرى نەخۇشى.

سېيەم/ بەرزكردنەۋەي ئاستى ھۇشيارى نەخۇش سەبارەت بە ئەرك و مافەكانى لە دامەزراۋە تەندروستىيەكان.

چوارەم/ پەرەپېدان و گەشەپېدانى كەرتى تەندروستى پاراستن و دابىن كردنى مافەكانى نەخۇش بەشپوۋەيەك ھاۋكار بېت بۇ چارەسەركردنى نەخۇش.

بەشى دوۋەم

ماف و ئەركەكان

ماددەي/۳

نەخۇش ئەم مافانەي خوارەۋەي ھەيە:

يەكەم/ باشتىن و نوپتىن جۇرى پشكىنى چارەسەرى پېۋىست بۇ دابىن بكرېت.

دووم/ لە دامەزراوە تەندروستییەکان دا بەشیۆهییەکی دروست و شیواو پێشوازی و پێنمایى بکریت، جیگەى پێشوازی و پشکین و مانەوێى بۆ دابین بکریت، بەشیۆهییەك کەرامەت و کەسیتی و نەپنیەکانى پارێزراو بێت.

سییەم/ یەكسانی لە مامەلە و مافەکان دا نابێت بە ھۆکارى کۆمەلایەتى و رەگەزى، ئابوورى، رەنگ، تەمەن، ئایین یان ئایینزا یان بۆ ھەر ھۆکارىكى تر جیاکارى لەنیوان نەخۆشەکان بکری. چوارەم/ لەبارى کتوپر دا پزىشک مافى بریارى جۆرى چارەسەرى ئەم نەخۆشانەى خوارەوێى ھەيە بەبى گەرانیو ھە بۆ کەسوکارى یان ھەر کەس و لایەنێكى تر:

۱- بى ھۆش.

۲- بىرکۆل.

۳- بى کەس.

۴- نەخۆشى تەمەن خوار ۱۸ سالى کاتىک بریارى کەسوکارى یان سەرپەرشتیارەکەى لەبەرژەوێندى نەبیت یان رینگە بىت بۆ چارەسەر.

۵- کاتىک نەخۆش ھەولى زیان گەياندن بە ژيانى خۆى یان کەسێكى تر بدات.

پێنجەم/ گشت زانیاریەك دەربارەى نەخۆش و پشکین و رینگە چارە و دەرمان و ماكى دەرمان و نەشتەرگەرى بدریتە نەخۆش.

شەشەم/ نەخۆش لە میدیاکان و تۆرە کۆمەلایەتیەکان دا پيشان نەدریت، مەگەر بە رەزامەندى خۆى بىت بەشیۆهى نووسراو یان خانەوادەى یان سەرپەرشتیاری بۆ نەخۆشەکانى ئاماژە پیکراو لەبرگەى/ ۴ ی بەندەکانى (۱ و ۲ و ۳ و ۴).

حەوتەم/ وینەيەك لە دۆسیەى نەخۆشیەکەى یان راپۆرتى گشتى تەواو لە پزىشكى چارەسەر یان نەخۆشخانە وەرەبگیریت.

ھەشتەم/ پزىشكى چارەسەر بەردەوان دەبیت لە چارەسەرى نەخۆشدا بى گویدانە رەزامەندى کەسوکارى یان ھەر کەس و لایەنێكى تر بۆ نەخۆشانەى لە بەندەکانى برگەى/ ۴ ئەم ماددەيەدا ئاماژەى بۆ کراو.

نۆیەم/ نەخۆش ئازادە راپۆز بە پزىشک یان دامەزراوەیەكى تەندروستى تر بکات بۆ کيشە تەندروستییەکەى لەم بارەدا پيوستە پزىشک یان دامەزراوەى تەندروستى یەكەم راپۆرتى پزىشكى تەواو سەبارەت بە نەخۆشى و بەدواداچوونەکانى بداتە نەخۆش وەك رېنمایيەك بۆ پزىشكى دووم.

دەيەم/ پزىشک لەيەك کاتدا بە تەنیا يەكە نەخۆش دەپشکنى و کاتى پيوستى بۆ تەرخان دەکات، باس و خواسى نەخۆش و پشکین ئەمەش رېگر نيبە لەوێ کە نەخۆش کە ھاوئەلەكى لەگەل دا بىت بە رەزامەندى خۆى.

یازدەم/ نەخۆش ئازادە لەبەشداربوونى یان بەشدار نەبوون لەھەر جۆرە لیکۆلینەوئەيەكى پزىشكى و توپزینەوئەي زانستى و لەھەر کاتىک دا بەپیندریت مافى کشانەوئەي ھەيە.

دوازدەم/ وەرگرتنى رەزامەندى نەخۆش بەشیۆهى نووسراو پيش ئەنجامدانى نەشتەرگەرى یان پیدانى خوین یان ھەر دەرمانێكى بېھۆشکەر.

سېزدەم/ ھېچ جۆرە راپورتىك و زانىارىيەك دەر بارەى نەخۇش و نەخۇشەكەى نادىت بەھىچ كەسكە لەلەين پىشكەشكارىك خزمەتگوزارى تەندروستى بەبى رەزامەندى نووسراوى نەخۇش جگە لە و نەخۇشانەى لەپرگەى/ ۴ ي بەندەكانى (۱ و ۲ و ۳ و ۴) ى ئەم ماددەيە.

چواردەم/ پىشكەشكارى خزمەتگوزارى تەندروستى پابەند دەبى بە ئاگادار كوردنە وەى نەخۇش لە وردەكارى ئە و رېكارە تەندروستىانە بۆى ئەنجام دەدرىت.

پازدەم/ بەجىھىشتنى نەخۇشخانە بەبى رەزامەندى لەلەينى كارگىپرې و پزىشكى پسپور لەسەر بەرپرسيارىيەتى خۆى بەمەرچىك نەخۇشەكەى زيان نەبىت بۆ دەوربەرى نەخۇشى دەرونى و نەخۇشەكەى گوزارواەكان مەبەست لېرە.

شازدەم/ خستەنەپووى برې پارەى تىچووى خزمەتگوزارى تەندروستى بۆ نەخۇش لەلەين پىشكەشكارى خزمەتگوزارى تەندروستى بەر لە ئەنجامدانى.

حەقدەم/ بۆى ھەيە داوا لە ستافى كارگىپرې نەخۇشخانە بكات كە پەيوەندى تەلەفۆنى و سەردانى نەكرىت.

ھەژدەم/ نەخۇش يان نوينەرە ياسايىيەكەى يان مىراتگرەكانى مافىان ھەيە كە:

۱- سكالای ياسايى نووسراو يان زارەكى لەلەينە پەيوەندارەكانى وەزارەت بەرز بكنەنەو.

۲- داواى قەرەبوويەكى شايستە بكن لە و زەرەروزىانانەى كە لە ئەنجامى ھەلەى تەندروستى و ھونەرى لە كاتى وەرگرتنى خزمەتگوزارى تەندروستى لە دامەزراوہى تەندروستى يان بەھۆكارى وەرگرتنى ئەم خزمەتگوزارىيە.

۳- ئەنجومەنىكى لېكۆلېنەوہى بەردەوامى پىشەيى پىك دەھىندرىت بۆ ئە و كەيسانەى دروست دەبن لە ئەنجامى ھەلەى پزىشكى يان تەندروستى ھەيكەل و كارەكانى بەپەپرەويك لە ئەنجومەنى وەزيران وەردەگىرىت.

نۆزدەم/ ھەر مافىكى تر پەيوەست بەچارەسەرى سەردەمىانە.

ماددەى/ ۴:

نەخۇش ئەم ئەركانەى خوارەوہى ھەيە:

۱- پابەندبوون بە ياسا و پىنمايىيەكانى دامەزراوہ تەندروستىيەكان.

۲- رېزگرتن لە كارمەندانى دامەزراوہ تەندروستىيەكان ناپىت ھەلسوكەوتى نەشياو بەمەبەست ئەنجام بدرىت كە كارىگەرى بكاتە سەر رەوشى نەخۇشەكانى تر و دامەزراوہكە و پىشكەشكارى خزمەتگوزارىيە تەندروستىيەكان.

۳- پابەند بوون بە پىدانى ئە و برە پارەيەى كە بەر لە وەرگرتنى خزمەتگوزارى تەندروستى رەزامەندى لەسەر دراوہ بەپىيى رېنمايىيە دارايىيەكان.

۴- ئەگەر ئاگادار كوردنەوہى پزىشكى چارەسەر بە تەواوى كىشەى تەندروستى ھەنگاوەكانى پەيوەست بە نەخۇشەكەى و وەرگرتنى ھەر دەرمانىك.

۵- پاراستنى كەلوپەل و ئامپەرەكانى دامەزراوہ تەندروستىيەكان.

۶- پابەندبوون بە رېنمايىيى و ئامۆزگارەكانى لەلەين پىشكەشكارى خزمەتگوزارى تەندروستى.

ماددەى/ ۵: كار بەھىچ دەقىكى ياسايى يان برىارىك ناكرىت كە بەپىچەوانەى دەقەكانى ئەم ياسايە بىت.

ماددەى/6: وەزارەتى تەندروستى لەماوەى سى مانگ دا لەرۆژى دەرچوونى ئەم ياسايە ئامادەكارى و پېنمىي پېويست بۇ جى بەجى كردنى دەردەكات.

ماددەى/7: پېويستە لەسەر لايەنە پەيوەندارەكان حوكمەكانى ئەم ياسايە جى بەجى بكەن. ماددەى/8: ئەم ياسايە لەرۆژى دەرچوونىيەو جى بەجى دەكرىت و لەرۆژنامەى فەرمى وەقائىعى كوردستان بلاودەكرىتەو. ھۆيەكانى دەرچوواندن

بە پشت بەستن بە بنەماكانى مافى مرؤف بۇ پاراستنى مافى نەخۆش و ديارى كردنى ئەركەكانى لەپېناوى فەراھەم كردنى پېويستىيە تەندروستىيەكانى لەش و عەقل و دەروونى تاك و كۆى دانىشتوانى ھەرىمى كوردستان و كاراكردى رۆلى حكومەت و دامەزراو تەندروستىيەكان لەچاودىرى كردن و گەشەپىدانى گيانى بەرپرسىارىيەتى كە بەشپويەيەك لەگەل رەوتى سەردەم و پېشكەوتن و ھونەرى پزىشكى ھاوچەرخ دا بگونجىت ئەم ياسايە دەرچوونىرا، سوپاس.

بەرىز د.رېواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەرىزان ئەندامانى پەرلەمان بەپىي ماددەى (87) لەپەيرەوى ناوخۆ دەبى راپۆرتى لىژنەى تايبەتمەندى راستىنراو لەلايەن لىژنەى ياسايەو بەخویندرىتەو، بەلام ئەو راپۆرتە لەبەردەستى بەرىزان دا ھەيە، ئەگەر بەلاتانەو ئەسايە نەخویندرىتەو يەكسەر بىخەينە دەنگدان كاميان بكرىتە بنەما؟ ئەسايە نەخویندرىتەو؟ چەند كەس لەگەل ئەو ھەيە نەخویندرىتەو لەبەرئەو ھەي لەلەى خۆتان ھەيە؟ بەلئى زۆر سوپاس، بەدەنگى (56) ئەندامى پەرلەمان ناخوینىنەو، بەلام ئېستا ئەو ھەيە ئەخەينە دەنگدان ئايا راپۆرتەكە بكرىتە بنەما بۇ موناقتەشە؟ يان ئەسلى پېشنىازە ياساكە كەبەرىز د.صباح خویندىيەو؟ بەرىزان راپۆرتەكە بكرىتە بنەما بۇ موناقتەشە چەند كەس لەگەل ئەو ھەيە؟ بەدەنگى (74) ئەندامى پەرلەمان راپۆرتەكە دەكرىتە بنەما بۇ موناقتەشە فەرموون ناوئيشان، نوقتە نىزامىيەك ھەيە.....

بەرىز ھلز احمد محمد:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

چونكى ئەف پېشنىازە پەيوەندىيەك يەكسەر يا ھەي ب وەزارەتا تەندروستى قە ئەز پېشنىار دكەم داخازا وەزىرى بكەن لقيرى ئامادە بيتن دگەل وەزىرا ھەرىمى، دا ئاگھيا ھەبيتن چ ھەيە چ نينە، ھەندەك ئى ھەي ئىحتمالە ئەم پرسىيارا ل وان بكەين ئەو بلاد رپوونكرنا بدا بەرى ئەز پېشنىارى دكەم ھەردووكا دەعوەت بكەن لقيرى ئامادە بن، وەزىرى تەندروستى و دگەل وەزىرا ھەرىمى، زۆر مەمنون.

بەرىز د.رېواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، د.شايبان ديارە رپوونكرنەو ھەيە.

بەريز شايان كاكە صالح محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەناوى خواى گەورە، لەراستى دا ئەو پيشنيازه ياسايە لە (۲۰۱۹/۲/۱۷) خويندەوہى يەكەمى بۆ كرا، دواى ئەو وەزارەتى تەندروستى داواى كرد پيشنيازه ياسايەكەيان بۆ بنيرين تاوہكو كۆ دەنگى لەسەر دروست بى، ئيتەر كەناردمان تەقريبەت نۆ مانگى پيچوو ئەوجا نارديانەوہ، بۆيە ئيستا خويندەوہى دووہمى بۆدەكەين، واتا لەلحى وەزارەتى تەندروستى بوو كە ئەوہش كارىكى بەراستى ناپەرہوى بوو، لەبەرئەوہ بەپيى ماددەى (۷۹) بركەى (۲) خالى (۲) تەنھا ئەو پيشنيازه ياسايانەى كە رەھەندى داراييان ھەيە ئەوانە دەگەرئەوہ بۆ حكومت، زۆر سوپاس.

بەريز د.ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ليژنە خويان داوايان كردبوو رەئى حكومت وەريگيردريت، سەرۆكايەتيش پابەندە بەوہى كە ليژنەكە داواى دەكات، بەلى كاك د.زانا فەرموو.

بەريز زانا خالد سمايل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو پيشنيازه ياسايەى بەريز د.شايان ئيستا باسى كرد كە بۆ وەزارەتى تەندروستى رەوانە كرا كۆمەليەك تەعديلاتى تيدا كراوہ و ھاتۆتەوہ پەرلەمان، ئەو ئەسلەى ئيستا كە خويندەوہ لەلايەن براى بەريز كاك د.صباح و خرايەوہ دەنگدان، ئيمە لەنيوان ئەم دوو پيشنيازه ياسايەدا پيشنيازيكى تريشمان ھەيە كە لەلحى حكومەتەوہ ھاتووہ، ماددەى (۹) بە شەش بركەيەوہ لەناو ئەو راپورتى ليژنەى ياسايى دا دوايىن راپورت لادرايە، ئيستا كەواتە ئەگەر خرايە دەنگدان بۆيە پيشى داواى خالى پەرہوييم كرد كەواتە ئيمە ناتوانين ئيستا موناقلەشە لەسەر خالى (۹) بكەين ماددەى (۹) بە شەش بركەوہ لادرايە كە پەرہوہندى ھەيە بە دەلى (ويپراى ئەو مافانەى لەم ياسايەدا ھاتووہ نەخۆشى تووش بوو بە نەخۆشى دەررونى و عەقلىيەكان ئەم مافانەى ھەيە، شەش بركەيە، كەواتە ئيمە لەم ياسايەدا بۆ نەخۆشيە دەررونى و عەقلىەكان ھيچ شتيك ناكەين، بۆيە داواى ئەوہ دەكەين كە ئەم ماددەيەيان رپوونكردەوہ بدرت لەبەرچى لادراوہ لەراپورتى كۆتايىيان ئيمە ليرە بتوانين موناقلەشەى بكەين، زۆر سوپاس.

بەريز د.ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان كە دەليين راپورتەكە دەكرتە بنەما بۆ موناقلەشە، ماناي ئەوہ نييە ئەگەر ماددەيەك لادرا بوو لەپيشنيازه ياسايەكە كە ئەندامانى بەريزى پەرلەمان بۆيان نييە پيشنيارى بكەنەوہ، دەتوانن، جەنابت دەتوانى لە سياقى موناقلەشە پيشنيارى ھينانەوہى ئەو ماددەيە بكەيتەوہ و ئەگەر پشتيوانيت ھەبوو ئەو كاتە زۆر ئاسايى ليژنە تايبەتمەندەكان دەبى بيخەنە دەنگدان لە كۆبوونەوہى تايبەت بە دەنگدان لەسەر پيشنيازه ياسا، ئەگەر رپوونكردەوہتان ھەيە سەبارەت بەوہى كە ئەو ماددەيەتان بۆ لاداوہ، دەرڤەت دەدەينە بەريز سەرۆكى ليژنەى ياسايى فەرموو.

بەريز بزار خالد عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بۇ تەوزىحەكى بەدەم لەسەر ئاخافتنىت د.زانا ئەو ماددە مە لادا ژ بەركو مە ياسايەكا موختەسىيا هەي، ياساى ژمارە (۸)ى سالى ۲۰۱۳ ئەو ياسايە پترييا تايبەتمەندە بە نەخۆشيت دەرونى قە، ئەگەر مە موقارەنە کرن دگەل يەكى قى پيشنيازا ياسايى دا چەند مافەكى بەسيت هات بوونە بەحس کرن بۇ نەخۆشيت دەرونى هەي، بەس ئەف ياسايە تايبەت ب نەخۆشيت دەرونى قە ژمارە (۸)ى ئاسلى ۲۰۱۳ پتري بيست مافين تيدا بەحس كرى و ژ بەر هەندى مە ئەو ياسا تايبەتمەند علاجى كرى فەراغا قانونى نينه نيسبەت نەخۆشيت دەرونى ژ بەر هەندى لقيرى لادا، زۆر سوپاس.

بەريز د.رئواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى زۆر سوپاس، دەست بە خویندەنەوى ناونيشان بکەن، کاک بزار فەرموو.

بەريز بزار خالد عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

رپورتى ليژنەى تايبەتمەند لەگەل راپورتى ليژنەى ياسايى

بۇ سەرۆكايەتى پەرلەمانى كوردستان

بابەت/ راپورتى ليژنەى تايبەتمەند كە راسپاردنى بۇ كراوه لەلايەن ليژنەى كاروبارى ياسايى، ليژنەى كاروبارى ياسايى رۆژى سى شەممە رېككەوتى (۲۰۲۰/۷/۲۱) كاتژمير (۱۱) كۆبوونەوى خۆى ئەنجام دا بە مەبەستى پيداچوونەوى و دارشتنەوى ياساى دلنيابوون لە دژ نەبوونى دەقەكان لەگەل دەستوور و ياسا كارپيكرارهكان بەپيى حوكمەكانى ماددەى ۸۵/ بركەكانى يەكەم و سيبەم، لەسەر راپورتى ليژنەى كاروبارى تەندروستى و ژينگە و مافى بەكاربەر سەبارەت بە پيشنيازى ياساى ماف و ئەركەكانى نەخۆش لە هەريمى كوردستان - عيراق، تايبەت بە خویندەنەوى دووهم، دواى كۆبوونەوى ليژنەى ياسايى ئەم دارشتنەوى خوارەوى پى پەسەندە:

پيشنيازه ياساى ماف و ئەركەكانى نەخۆش لە هەريمى كوردستان - عيراق

بەريز د.رئواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى هەر ئەندامىكى بەريزى پەرلەمان لەسەر ئەم ناونيشانە قسەى هەيە؟ سەرچنار خان، بدريه خان و د.رئبوار، سەرچنار خان فەرموو.

بەريز سەرچنار احمد محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من پيم باشە ناونيشانەكە بەم شيۆهەي لى بكرىت، پيشنيازه ياساى ماف و ئەركى نەخۆش، ئەك ئەركەكانى نەخۆش لە هەريمى كوردستان، چونكە نەخۆشەكە بە نەناسراو هاتوو و ئەركەكەش هەر بە نەناسراو بى، واجوانترە و ئەو كاتە حەسريشى ناكەى كە ئەم ئەركانەى هەيە دەتوانى زياد و كەم بكرىت و ئەوانە، زۆر سوپاس.

بەريز د.رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك د.رېيوار فەرموو.

بەريز د.رېيوار عبدالرحيم عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من تيبينيەكى زمانەوانيم هەيه لەسەر ناوئيشانەكە، ديارە ناوئيشانەكە وشەى ماف بە تاك هاتوو و بەلام وشەى ئەركەكان بە كۆ هاتوو، هەردووکیان يان ئەبى بە تاك بى يان ئەبى بە كۆ بىت، بۆ راستکردنەوى ئەو وە من پيشنيار دەكەم ئاواى لى بكرىت (پيشنيازه ياساى مافەكانى نەخۆش و ئەركەكانى لە هەريمی كوردستان - عيراق).

بەريز د.رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

لەرووى زمانەوانیەو ئەو موشكىلەى نيبە، ئەووى سەرچنار خان شتيكى جياوازه، دوو وشە بەدواى يەك دابین كەيەكەم و دووهم بن هەردووکیان يەك ئينسيابيتيان هەبى، پيوست ناكات هەردووکیان كۆ بن، يەك دانەى ئەخیر كۆئەكەيتەو و ئەو كۆيە دەگەريتەو بۆ مافەكانيش، يەعنى ئەووى كە ئەركەكان مەبەستى مافەكانيشە، بدريه خان فەرموو.

بەريز بدريه اسماعيل محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ناوئيشانى تەشريعەكە بكرىت بە ماف و پەيوەنديەكانى نەخۆش لە هەريمی كوردستان ژمارە و سالى بۆ زياد بكرى، چونكە زۆربەى ولاتان كە ياسايەکیان هەيه ئەركەكان بە پابەندى والى دەكەن، وەك زانراويشە كەسى نەخۆش ئەوئەندە بارى جەستەيى و دەروونى ناتەواو ئەركيشى بۆ زياد بكرى كارەساتە، بە تايبەت ئەوانەى كە منال و بەسالچوون، زۆر سوپاس.

بەريز د.رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

نە بەس وازح كراو ئەرك لەسەر چ نەخۆشكە، ئەگەر نەخۆش منال بى ئەوانە ئەركى قانونى و شەخسين، موشكليە نيبە ئەو موقتەرەحە، نا بليى وشەيەكى جوانتر ئاسايە، بەلام تەبريرەكە تەبريريكى مەنتقى نيبە، بەلى سوپاس، ماددەى يەكەم كاك بزار فەرموو.

بەريز بزار خالد عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى ۱/

مەبەستى ئەم ياسايە لەم وشە و دەستەواژانەى خوارەو ماناكانى بەرامبەريانە:

- ۱- هەريم: هەريمی كوردستان - عيراق.
- ۲- وەزارەت: وەزارەتى تەندروستى لە هەريم.
- ۳- وەزير: وەزيرى تەندروستى.
- ۴- دامەزراوئى تەندروستى: هەموو شوپنانهى خزمەتگوزارى تەندروستى پيشكەش بە نەخۆش دەكەن، چ لە كەرتى گشتى يان تايبەت بىت.

5- خزمه تگوزاری تەندروستی: ھەر پیکاریکی خۆپاریزی و چارەسەری تەندروستی یان پزیشکی پشکینی تاقیگەیی یان تیشکی یان کلینیکی نەشتەرگەری، لە دایک بوون، کوتان، دەرمان، مانەوە لە نەخۆشخانە و پێداویستییەکانی چارەسەری بکات بۆ نەخۆش و ھاوولاتیان لە خۆ دەگرێت.

6- نەخۆش: ھەر مرۆژیک پێویستی بە چاودێری تەندروستی و چارەسەری پزیشکی ھەیە.

7- نەخۆشی: ھەر تیکچوونەکی جەستەیی یان عەقلى یان دەروونی ئاسەوار و نیشانەى ھەبێت و تەندروستی مرۆف تیک بەدات.

8- نەخۆشی درێژخایەن: ئەو نەخۆشیانەن کە ماوەکەى لە سێ مانگ زیاترە و پێویستی بە چاودێری تەندروستی و پزیشکی بەردەوام دەبێت.

9- ھاوھلی نەخۆش: ھەر کەسێک بە حوکمی یاسا یان پلەى خزمایەتى پێگەپێدراو بێ بە واژوو کردن لە جیاتى نەخۆش لە کاتێک دا نەخۆشە کە لە بەر ھۆکارى سەختى نەخۆشیە کەى یان کەمى تەمەن نەتوانى واژوو بکات.

10- ئالۆسکانە ئاساییەکان: ماک: ئەو ئالۆسکانەن لەوانەى لە کاتى چارەسەر یان دواى چارەسەر ھەول دەدات کە لە تۆمارە پزیشکیەکان دا باسیان لێوہ کراوہ ناچیتە ناو بازنەى ھەلەى پزیشکیەوہ.

11- ھەلەى پزیشکی: ئەو ئالۆسکانە نەخووزاوانەن کە لە ئەنجامى ھەر کەمتەرخەمىیە کى پێشەى یان تەکنیکی یان ناشارەزایى یان پشنگوئى خستەن پوودەدەن لە گەل پێساکانى دەستدانە پێشەى پزیشکی و چارەسەرى نەگونجا بۆتە ھۆى کارێک بە زیان گەياندن و سەرھەلدانى پەککەوتەى یان مردنى نەخۆش.

12- یاسا و پێساکانى پێشە: ئەو پێساو یاسایانەن کە بۆ دەستدانە کارى چارەسەرى پزیشکی و تەندروستی لە ھەرێم دا بەرکارن.

13- ھیزکارى تەندروستی: ھەموو ئەو کەسانەن کە پێشەى پزیشکی و تەندروستی پیاوہ دەکەن بە گوێرەى یاسا بەرکارەکان.

14- لێژنەى لیکۆلینەوہى ھەمیشەى: لێژنەى کى پێشەى کە لیکۆلینەوہ لەو کێشە و پرسانەى لە ئەنجامى ھەلەى پزیشکی تەندروستیەکان دروست دەبن ئەنجام دەدات.

بەریز د.ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

بەریزان ئەندامانى پەرلەمان ھەر کەسێک سەبارەت بە ماددەى یەكەم قسەى ھەبە بائەرمووئ، بەریزان ناوہ کانتان دەخوینمەوہ ئەگەر کەسێک ناوى نەنووسى بێت دواى ئیزافەى ناکەین، د.اساعیل، بدریە خان، ھلز خان، سەرچنار خان، کاک مەم، د.محمى الدین، کاک لوقمان، مەلا ناصر، کاک رزگار، کاک بالانبو، کاک عوسمان، د.رېبوار، د.زانا، حسیبە خان، گلزار خان، کاک حاجى سفین، کاک چیا، جوان خان، کاک ھێفیدار، کاک رۆمیو، کاک ھیمداد، سارا خان، کاک ھێفیدار فەرموو.

بەريز ھيقيدار احمد سمايل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەى (۱) خالى ھەشتەم، باسى نەخۆشى دريژ خايەنەكان دەكات، ئەم نەخۆشى دريژخايەنە كە بۆ ماوھى سى مانگ زياترە ھەيەتى، ئەم نەخۆشيانە چين يەنى بۆ پوونكردنەوھيان نەداو، زەختە، شەكرە؟ فلانە؟ يەنى پوونكردنەوھى دابا ھەر چەند ساليك ئەمە نوئ دەبیتەوھى زياد دەبى، زياد نايبت، لەو نەخۆشيانەكان ئەگەر پوونكردنەوھى دابا باشتەر دەبوو، دواتر ليژنەكە بە كەيفى واللە قەرار دەدات تۆ دريژ خايەنى، دريژخايەن نى، ميعيارەكە چيپە؟ سوپاس.

بەريز د.ريواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كاك د.ريوار فەرموو.

بەريز د.ريوار عبدالرحيم عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱) من لە دامەزرارەكانەوھى دەست پى دەكەم واتا برگەى (۴) كە باسى ئەو دامەزرارەكانە دەكات كە خزمەتگوزارى تەندروستى پيشكەش بە نەخۆش دەكەن، دامەزرارە خۆمان دەزانين كە بليين جيگەيەكە، دامەزرارە پەيوەستە بە حكومەت، واتا كەرتى گشتى، بەلام ھەندىك شوينمان ھەيە وەكو كلينيكەكان وەكو تاقىگەكان ئەمە ناكري بليين دامەزرارە، بۆيە من پيشنيار دەكەم لەپال دامەزرارە و وشەى كلينيكەكان و تاقىگەكانيش ئيزافە بكرى، لەبەرئەوھى لەو شوينانەش خزمەتگوزارى تەندروستى پيشكەش كر دوو، بەلكو بگرە جارى واھەيە لە ھەندىك كلينيك ھەيە ئەو عيادانەى كە نەخۆش سەردانيان دەكەن و پراى ئەوھى كە بە پارەى خويان، بەلام لەلايەن ھەندى پزىشكى بەريزەوھى مامەلەيەكى تەندروستيان لەگەل ناكەن يان خزمەتگوزارى تەندروستىەكان وەكو پيوست نين لەو شوينانە، بۆيە من پيشنيار دەكەم كە ووشەى كلينيك وە تاقىگەكانيش ئيزافە بكرى بۆ برگەى (۴) لە ماددەى (۱)، سوپاس.

بەريز د.ريواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كاك زانا فەرموو.

بەريز زانا خالد سمايل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لە برگەى (۴) دامەزرارەى تەندروستى ئيمە لە ھەريمى كوردستان دا جگە لە دامەزرارە تەندروستىيەكانى سەر بە وەزارەتى تەندروستى چەند دامەزرارەيەكى ترمەن، بۆ نموونە سەر بە وەزارەتى پيشمەرگە، سەر بە وەزارەتى كاروبارى شەھيدان، بۆيە ئەمانەش دەبى بخرينە ناو تەعريفەكە، ئاماژە بەوە بكرىت كە ھەموو ئەو شوينانەى خزمەتگوزارى تەندروستى پيشكەش دەكەن كە سەر بە وەزارەتى تەندروستى يان لەژير چاوديري وەزارەت و يان سەنديكانن، چونكە سەنديكانيش كۆمەليك كلينيك ھەيە ئەوھى كە كاك د.ريوار ئاماژەى پيى كرد لەژير چاوديري سەنديكانن ئەوان مۆلتيان پى دەدەن كە ئەوانەش دەبى بە دامەزرارەى تەندروستى

هه ژمار بکریڼ، برگه‌ی ۶/ ته‌عریفی نه‌خۆش ده‌کات، نه‌خۆش ده‌بئ به‌م شیوه‌یه ته‌عریف بکریڼ (هه‌موو ئه‌و که‌سانه ده‌گرښته‌وه که به‌مه‌به‌ستی وه‌رگرتنی خزمه‌تگوزاری ته‌ندروستی سه‌ردانی دامه‌زراوه و نۆرینگه ته‌ندروستی و پزیشکیه‌کان ده‌کهن له‌که‌رتی گشتی و تایبته‌ت)، برگه‌ی ۸/ له‌ نه‌خۆشی دريژ‌خایه‌ن، ئیمه له‌ نه‌خۆشی دريژ‌خایه‌ن ئه‌وه‌ی کاک هئيقیدار باسی کرد ته‌ئیدی ده‌که‌م، به‌لام به‌شیوه‌یه‌کی تر که‌ ماوه‌ی سئ مانگ به‌پای من زه‌رور نییه له‌ ناو ته‌عریف دا هه‌بئ، چونکه ئه‌گه‌ر بگه‌رپيینه‌وه بۆ پیناسه‌کانی نه‌خۆشی دريژ‌خایه‌ن ئه‌وه‌ی رپکخراوی ته‌ندروستی جیهانی (WHO) له‌هیچ شوینیک دا باسی سئ مانگ ناکات، چونکه ئه‌مه ده‌بیت به‌یاسا، بۆ نموونه که‌سیک تووشی نه‌خۆشی شه‌کره ده‌بیت پپویستی به‌پسوله و ده‌فته‌ری وه‌رگرتنی چاره‌سه‌ری هه‌یه، که‌واته ئه‌و کاته‌ی که ئیمه ئه‌و یاسایه ده‌ست نیشان بکه‌ین به‌ سئ مانگ له‌وانه‌یه ئه‌و ده‌فته‌ره‌ی بۆ دروست نه‌کریت، سئ مانگ ده‌بئ ده‌رمانه‌کان له‌سه‌ر ئه‌رکی خۆی بکریڼ، بۆیه ئه‌م بابته‌ی سئ مانگه له‌هیچ ته‌عریفیکی (WHO) دا نه‌هاتوو، بۆیه به‌م شیوه‌یه لئ بکریڼ ته‌عریفه‌که (نه‌خۆشی دريژ‌خایه‌ن ئه‌و نه‌خۆشیانه‌ن که له‌که‌سیک بۆ که‌سیکی تر ناگواستریته‌وه)، که‌واته ئه‌وانه‌ی نه‌خۆشی گوازراره‌ نین له‌که‌سیک بۆ که‌سیکی تر ناگواستریته‌وه، ماوه‌ی نه‌خۆشیه‌که دريژ‌خایه‌ن ده‌بیت و به‌شیوه‌یه‌کی له‌سه‌رخۆ گه‌شه ده‌کات، پپویستی به‌چاودیری ته‌ندروستی و پزیشکی به‌رده‌وام ده‌بیت) ئه‌مه ته‌عریفی رپکخراوی ته‌ندروستی جیهانییه، ئه‌گه‌ر بیوری ئه‌و ته‌عریفه‌ راست بکه‌ینه‌وه، هئیزکاری ته‌ندروستی له‌برگه‌ی ۱۳/ هه‌موو ئه‌و که‌سانه‌ن که له‌ دامه‌زراوه‌ی ته‌ندروستیه‌کانی که‌رتی گشتی و تایبته‌ت کار ده‌کهن و پیاده‌ی ئیشه‌کانیان ده‌کهن به‌پپی یاسا به‌رکاره‌کان، زۆر سوپاس.

به‌رپز د.رپواز فائق حسین / سه‌رۆکی په‌رله‌مان:

به‌لئ زۆر سوپاس، ئه‌و ته‌عریفانه ئه‌گه‌ر بیینی کاک زانا ئه‌زیه‌ت نه‌بئ بینیری، چونکه زۆر بوون بۆ ئه‌وه‌ی فریای بکه‌ون، کاک لوقمان فه‌رموو.

به‌رپز لقمان حمد حاجی:

به‌رپز سه‌رۆکی په‌رله‌مان.

سه‌باره‌ت به‌ ماده‌ی (۱) چه‌ند سه‌رنجیکم له‌ خالی (۹) هاوه‌لی نه‌خۆش هه‌ر که‌سیک به‌ حوکمی یاسا یان به‌پله‌ی خزمایه‌تی پيشنیاز ده‌که‌م پله‌ی خزمایه‌تی لابریڼ چونکه خزمایه‌تی پله‌یه‌که سنووری نییه، زۆر وازح نییه، وای لئ بکریڼ که به‌پپی حوکمی یاسا به‌رکاره‌کان که‌سه‌که رپگره و رپگه‌پیدراو بئ بۆ ئه‌وه‌ی که‌ واژووی له‌جیاتی بکات، سه‌باره‌ت به‌ خالی (۱۱) هه‌له‌ی پزیشکی پيشنیاز ده‌که‌م بکریڼه هه‌له‌ی چاره‌سه‌ری یان چاره‌سازی، په‌نگه له‌پرووی زمانه‌وانییه‌وه جوانتر بئ له‌ هه‌له‌ی پزیشکی، سه‌باره‌ت به‌ خالی ۱۳/ هئیزکاری ته‌ندروستی هه‌موو ئه‌و که‌سانه‌ن که پيشه‌ی پزیشکی ته‌ندروستی پیاده ده‌کهن به‌گویره‌ی یاسا به‌رکاره‌کان، بکریڼه پيشکه‌شکاری خزمه‌تگوزاری ته‌ندروستی، چونکه هئیزکاری ته‌ندروستی هه‌موو ئه‌و فه‌رمانه‌رانه ده‌گرښته‌وه که له‌بوا‌ری پزیشکی و له‌ دامه‌زراوه‌ پزیشکیه‌کان بابلین کار ده‌کهن، مادام لیره‌ دیاری کراوه ئه‌لئ

ئەو كەسانەن كە پېشەى پزېشكى و تەندروستى پيادە دەكەن، بۆيە بكرىتە پېشكەشكارى خزمەتگوزارى تەندروستى، زۆر سوپاس.

بەريز د.رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كاك مەلا ناصر فەرموو.

بەريز عبدالناصر احمد على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەناوى خواى گەورە و مېھرەبان، چەند سەرنجىكم ھەيە لەسەر ماددەى (۱) بىرگەى (۵) خزمەتگوزارى تەندروستى و ھەر رېكارىكى خۇپارىزى و چارەسەرى تەندروستى پزېشكى، پشكىنى تاقىگەى يان كلينىكى يان نەشتەرگەرى لە دايك بوون و کوتان و دەرمان و مانەوہ لە نەخۇشخانە و پېداوېستى و چارەسەرى دىكە بۇ نەخۇش و ھاوولاتيان لەخۇ دەگرىت، بەراستى من بە پېچەوانەى ئەوہوہ، لەبەرئەوہى ئەم ماددە و بىرگەى لەم پىرۆزەى ھاتووە تاكو ئىستا لەزۆر بەى نەخۇشخانە گشتىەکانى ھەريم دا بەھىچ جۆرىك ئەم خزمەتگوزارىانە تيا بەرجەستە نىيە و بەدى ناکرى لە نەخۇشخانەکان، كەمى دکتۆر، دەرمان نىيە، تېشك نىيە، تاقىگەى پشكىنەکان نىيە، شوينى ھەوانەوہ و چاوپروانى كردن نىيە بۇ ھاوولاتيانى نەخۇش، دکتۆرى خەفەر نىيە، چارەسەرى منال بوون ناکەن، ھەموو ئەمانە رەوانەى نەخۇشخانە ئەھليەکان دەكەن، لەبەرئەوہى ھىچ خزمەتگوزارىەكى تەندروستى پىويست لە نەخۇشخانە گشتىەکانى ھەريم دا نىيە، بۆيە زەرەرمەندى يەكەمىش لەم نەخۇشانە تەنھا خەلكى ھەزار و كەمدەرامەتە، بۆيە من ئەمە بەئەوہ دەزانم خزمەتگوزارى تەندروستى لە كەرتى گشتى بەرەو لاوازى ئەپوات بۆيە پىويستە چارەسەرىكى باش لە كەرتى تەندروستى دا بكرىت، زۆر سوپاس.

بەريز د.رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كاك د.اسماعيل فەرموو.

بەريز اسماعيل على طه:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

چەند تېيىنەىك من ھەبوون، كەرتى ساخلەمىي پى كەتېن سىگۆشا سىستىمى ساخلەمىي نەساغ، كادىرى ساخلەمىي، پىتقىا مە ھەوہ كو لىژنا زىترىن دەم پىرۆزەكا پېشكەش كەتن بۇ سىستىمى نەخۇشى كوردستانى بۇ سىستىمى نەخۇشىي پىتقى چارەسەرىيە، دا نەساغ گەھىتە مافى خوى، كە سىستەم وەكو خۇ ما نەساغ ناگەھىتە مافى خۇ، تېيىنيا من لەسەر خالدا/۵ بىژتن خزمەتگوزارى تەندروستى ھەر رېكارىكى خۇپارىزى و چارەسەرى تەندروستى يان پزېشكى لەخۇ دەگرىت، ئەوى تر ھەمى ئەز بىژم زىدەيە، پىتقىا قانون ھندى موختەسەر بىتن باشتەرە، خالدا/۶ بىژتن نەخۇش ھەر مرۆقەك عادەتەن بۇ قان نەوہە قانونان بىژ (كل الانسان، كل شخص) ئەبىت ئەو مرۆق بىتە ھەر كەسەك، نە مرۆقەك ھەر ئىنسانەك، خالدا/۷ بىژتن نەخۇشى ھەر تىكچوونىكى جەستەيى يان عەقلى يان دەروونى، دىف تەعريف وەكو ئەف دزانن و پسيارا پسپۆرى زى كرى دەروونى عەقلى و دەروونى ھەردووك دەگرى، بىژن جەستەيى و دەروونى، دەروونى شاملە بۇ ھەردووكا ھەوجا ناكاتن عەقلى بكەينە تىدا، خالدا/۸ نەخۇشىت دىژخايەن

ئەو نەخۇشيانەن پېۋېستى بە چاۋدېرى تەندروستى پزىشكى بەردەوام دەپت، ئەزى دگەل ھەندىمە پىشتىگىريا وان ھەفكارا دكەم ئەۋى گوتى سى مانگ راستى زىادە، پىناسا پىكخراۋا ساخلەمىي دا نىنە، خاللا ۹/ ھاۋەلى نەخۇش ھەر كەسپك بە حوكمى ياسا يان پلەي خزمائەتى ئىكا دى زى بۇ زىاد كەين بېژىن يان ھاۋسەردارى يەنى نزانم سۆرانى چ بېژىنى، موساھەرە، چونكە ئەگەر پىاۋ و ئن بچىت مەعنا ۋە لېرە ناگەرى نەخزمىيە نە قەرابەيە، ھاۋسەردارى لى زىدە بىيىتن يا باشە، خاللا ۱۱/ ھەلەي پزىشكى كە رېزا ئەخىرى بېژتن چارەسەرى نەگونجاۋ بىت و بىيىتە ھۆكارىك بۇ زىان گەياندن و سەرھەلدانەۋەي پەككەۋى، نە ئەو (و) حەزف بىيىت بىيىتە (يان)، چونكى زىان تىشتەكە و پەككەۋتە تىشتەكى ترە، مومكىنە زىان بى، مومكىنە پەككەۋتن بىت، ل جىگا حەرفا (و) بىتە (يان) بۇ زىان گەياندن يان سەرھەلدانى پەككەۋتن، زۆر سوپاس.

بەپىز د.رېۋاز فائق حىيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

بەلى زۆر سوپاس، كاك رۇمىۋ فەرموو.

بەپىز رۇمىۋ حىيران نىسان:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

من پىموايە لەرۋوى زمانەۋانىي ئىعادەي نەزەر بە سەرجمى پىرۋژە ياسايەكە بىكرىتەۋە، لەيەكەم و دوۋەم و سىيەم، يەكەم/ ھەرىم: ھەرىمى كورستان - عىراق، ۋەزارەت: ۋەزارەتى تەندروستى لە ھەرىم، سىيەم/ ۋەزىر: ۋەزىرى تەندورستى ھەرىم، ھى دوۋەم و سىيەم ھەردوۋىكىان دەپى ۋەكو يەك بى، يان لە ھەرىم يان ھەرىم، ياخود ھەرىمى كوردستان - عىراق ۋەكو يەكەم، خالى (۸) من پىشتىگىرى لە پىشنىيار و قسەكانى بەپىز كاك زانا دەكەم، بىرگەي (۱۴) لىژنەي لىكۋلىنەۋەي ھەمىشەيى لىژنەيەكى پىشەيىيە كە لىكۋلىنەۋەي لە ۋ كىشە و پىرسانەي لە ئەنجامى ھەلەي پزىشكىيە تەندروستىيەكان دروست دەبن ئەنجام دەدات، بەلام باسى ئەۋەي نەكردوۋە كە پىكھاتەي لىژنەكە كىيە و لە كى پىك دىت ئەم لىژنەيە، چونكى بە حوكمى ئەۋەي كە لىژنەيەكى ھەمىشەيىيە، زۆر سوپاس.

بەپىز د.رېۋاز فائق حىيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

بەلى زۆر سوپاس، حىيىيە خان فەرموو.

بەپىز حىيىيە سەيد ابراھىم:

بەپىز سەرۋكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەي (۱) خالى (۱۱) ھەلەي پزىشكى پىم باشە بە ۋ شىۋەيە دابىرپىژرئەۋە، ھەلەي پزىشكى ھەموو كارىگەرىيە زىان بەخشانە دەگرئەۋە كە بەر نەخۇش دەكەون لە ئەنجامى كەم تەرخەمى يان خراب ئەنجامدانى خزمەتگوزارىيە تەندروستىيە تەكنىيەكان لەلايەن لىژنەيەكى پىسپۆر لەبوازەكە كە دىارى دەكرىت، ھەروەھا بۇ ماددەي (۴ و ۶ و ۸) ماددەكانى تر پىشتىۋانى براى بەپىزم د.زانا دەكەم، سوپاس.

بەپىز د.رېۋاز فائق حىيىن / سەرۋكى پەرلەمان:

بەلى زۆر سوپاس، گلىزار خان فەرموو.

بەرپىز كلزار رشيد حاجى:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

تەبەئەن مەن تېببىيىم ھەيە لە ماددەى (۱) پېنئاسەيە، مادام پېنئاسەيە وابدانم باشترە ئېمە پېنئاسەى ماف و ئەركى نەخۇش لەبېدايەت پېنئاسەى بکەين، مەن خۇم لاي خۇم پېنئاسەيەكەم كىرەووە بەس زۇر تېببىيىم ھەيە لە ماددەكان دوايى ئەينوووسم دەيدەمە لىژنەى ياسايى، ئەمە يەكەم شت، دووهميان خالى (۵) ھەر ھۆكارپكى خۇپاراستن و چارەسەرى ھەرۋەھا ئەم وشەيەى ئىزافە بکەين (پېنئوئىنى) يەئنى تەوعىەى تەندروستى يان پىزىشكى، بەرپاي مەن تەندروستى كافىە، پىزىشكى لىبەين، ھەرۋەھا پىشكىنى تاقىگەى يان تىشكى يان كلىنىكى، بەرپەئى مەن لىرەدا پىش و پاشى دەبىت ئەھمىەتەكە مەسەلەن يەكەم شت كلىنىكىە، دوايى تاقىگەى بىت، دواى ئەو تىشكى بىت، ھەرۋەھا باسى كوتانتان كىرەووە ئىنجا دەرمان، بۇيە يەكەم شت دەرمان بىت ئىنجا كوتان ئەمە بەپى ئەھمىەتەكە، ھەرۋەھا مەن تېببىيەكى دىكەشم ھەيە لە خالى (۶) نەخۇش ھەر مەروئىك پىئويستى بە چاودىرى و چارەسەرى تەندروستى و چارەسەرى ھەيە، پىزىشكى بەرپاي مەن ئەو لىبەين، لەخالى (۹) وشەى خىزمايەتە بەرپەئى مەن ۋەكەك لوقمان وتى ئەبى تەھدەيد بىرئ، ھەرۋەھا خالى (۱۱) ھەلەى پىزىشكى بەرپەئى مەن ھەلەى پىزىشكى نەبى، ھەلەى تەندروستى بى، چونكى تەندروستى گىشتگىر ترە لىرەدا ھەمووى دەگرىتەو، ھەرۋەھا خالى (۱۴) بەرپاي مەن ئىعادەى سىاغەى بکەين باشترە، سوپاس.

بەرپىز د.رېواز فائق حىيىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەئى سوپاس، كاك رىزگار فەرموو.

بەرپىز رىزگار محمد محمود:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱) بىرگەى (۹) باسى ھۆكەمەكانى ياسا بەپلەى خىزمايەتە بۇ واژوو كىردن، جارى واھەيە كەسەك لە سەيارەكايە و تووشى ھادىسە دەبى، بەلام ھىچ خىزمىكى لەگەلىا نىيە، يەئنى خۇ ناكىرئ ئەم كەسەكە ھالەتەكى تەوارى بۇ دروست بوو چاوەرپوان بىرپەت تا خىزمەكەى دىت و واژوو بۇ دەكات و داخلى قاوشى عەمەلىات دەكرئ، پىئويستە ئەوەى بۇ زىاد بىرئ بەدەر لەو كەسانەى كە تووشى ئەو ھالەتەنە دەبىن بۇ ئەوەى بەزووترىن كات يەئنى داخلى قاوشى عەمەلىات بىرئ بۇ ئەوەى زىانى لە مردن رىزگار بىرئ، سوپاس.

بەرپىز د.رېواز فائق حىيىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەئى زۇر سوپاس، كاك بالانبو فەرموو.

بەرپىز بالانبو محمد على:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱) خالى (۸) ئەلئ نەخۇشى دىرئخايەن ئەو نەخۇشيانەيە كە ماوہى لە سى مانگ زىاترە، نەخۇشى دىرئخايەن ئەو نەخۇشيانەيە كە ماوہى لە يەك سال زىاترە، پىشموايە ئەم ماددەيە قسەى زۇرى لەسەر كراو باشترە ئەمە راپوئىر بە پىسپورانى بوارى تەندروستى بىرئ بۇ ئەو بابەتە.

بەرپىز د.رېۋاز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، بىرىيە خان فەرموو.

بەرپىز بىرىيە اسماعىل محمود:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى يەكەم لە پېنئاسەى چەمكەكان پېئويستە بېرگەيەك زىاد بىرىيە لە بېرگەى پېنئاسەى دەرمان،
هەر لەھەمان ماددەدا پېئويستە بەناوھېنئانى ھەريەك لە دامەزراوھى تەندروستى و ئەھلى و
خېرخوازى و دەرەكى ناويان بھېندىرئىت، زۆر سوپاس.

بەرپىز د.رېۋاز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، كاك ھىمداد فەرموو.

بەرپىز ھىمداد صباح بلال:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱) خالى (۴ و ۸) من تېبىنىم ھەبوو، ئەويش خالى (۴) لەلايەن د.رېبوار و
كاك زانا پوون كراوھ، بۆيە پىشتىگىريان لى دەكەم، سەبارەت بە خالى (۸) لەلايەن كاك ھىقتىدار و
كاك زانا دووبارە پوونكراوھ، بۆيە پېئويست ناكات من ئەو قسانە دووبارە بىكەمەوھ، پىشتىگىريان
لى دەكەم، زۆر سوپاس.

بەرپىز د.رېۋاز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، كاك حاجى سفىن فەرموو.

بەرپىز سفىن اغا عمراغا:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دەربارەى ماددەى (۱) خالى (۹) تېبىنىم ھەيە، ھاوھلى نەخۇش پەلى خىزمائەتى، پەلى خىزمائەتى
لابىردىت تەنھا بە حوكمى ياسا بەركارەكان رېگەپىدراو بى بۆ واژوو و بىمىنئەتەوھ، بەمە ناكى
خىزمائەتى لەناو ئەم ياسايە بنووسى، چونكە سنوورى خىزمائەتى دىيارى كراوھ، لەخالى (۱۱) و
خالى (۱۲) قسەكانى من بەرپىز د.زانا و كاك لوقمان كرديان پىشتىگىريان دەكەم، زۆر سوپاس.

بەرپىز د.رېۋاز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، كاك چيا فەرموو.

بەرپىز چيا ھىمد شريف:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من تېبىنىيەك ھەبوو لسەر خالى (۹) ھەركەسەك بە حوكمى ياسا يان پەلى خىزمائەتى چەند
ھەقالەكا بەحس كر، پلا خىزمائەتى ل دەقەرا بادىنان بە پەيوەندىيەن جفاكى و كۆمەلئەتەى دىتە
ناسىن، خىزمائەتى ئىحتمالە زۆر بەرفرەيە، ژ بەر ھەندى ئەز پىشنيار دكەم ھەر كەسەك بە
حوكمى ياسا (پەلەيەك) عائىلى بۆ نموونە داىكە، بابە، ھاوسەرە، برادەرە، بەحس كر، يان كورە
يان كچە يان براىيە يان خوشكە، حەق ھەبىتن پىش كەسەكى قە ئىمزا بىكە، بەس پلا خىزمائەتى
ئەگەر بىتە لادان زۆر باشە، خىزمائەتى زۆر زۆر بەرفرەيە، زۆر سوپاس.

بەريز د.رېواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، عوسمان فەرموو.

بەريز عثمان كریم سوارە:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

دياره قسه كانى من گوترا پشتيوانى له پيشنياره كانى كاك زانا وكاك بالانبؤ و كاك مهلا ناصر و كاك لوقمان، زۆر سوپاس.

بەريز د.رېواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، هلز خان فەرموو.

بەريز هلز احمد محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من چەند تيبينيهك هه‌بوو لسه‌ر ماددا (1) يه‌ك ژ وانه، پيناسه‌يه‌كا دى بيتته زيده‌كرن، ئه‌نجومه‌نى وه‌زيران ماددا (11) هات لقيري دا پيناسه بۆ نه‌هاتيه‌ كرن، لبه‌ر هه‌ندى پيشنيار دكه‌م ئه‌نجومه‌نى وه‌زيران بيتته زيده‌كرن، بۆ قى پيناسى ئه‌نجومه‌نى وه‌زيرانى هه‌ريم بيتن، سه‌باره‌ت به‌ خاڵ/ 8 ئه‌ف نه‌خوشيت دريژخايه‌ن سى هه‌يف گه‌له‌كى كمن يان ئه‌گه‌ر پيناسه‌ بيتته كرنى وه‌كى ريكخراوا سحا عاله‌مىي كرى، كو قى شكلى دييژيتن (امراض تبين فترات طويله و تطور) ئه‌ف سى مانگه‌ گه‌له‌ك كمن، يه‌عنى ئيحتماله ئيشه‌كه هه‌ى ساله‌كى دى دكيشيتن به‌س نه‌ ئه‌مرازى موزمينه‌يه، لبه‌ر هه‌ندى، به‌لئى سى هه‌يف بيتته لادان يان ئيعتمادي لسه‌ر قى پيناسى بكه‌ن، برگا (6) نه‌خوش هه‌ر مرؤفه‌ك، ئه‌ف مرؤفه‌ دييته بگورينا په‌يڤا كه‌سه‌ك، چونكى د ماددا (9) دا هه‌ر كه‌سه‌كى هاتى پتريا گونجا بيتن، زۆر مه‌منونم.

بەريز د.رېواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، سارا خان فەرموو.

بەريز سارا دلشاد بكر:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

قسه‌كانى من كرا، تيبينيم له‌سه‌ر برگه‌ى (11) بوو، پشتگيري له‌ قسه‌كانى حه‌سيبه‌ خان و حاجى سفين گه‌ردى ده‌كه‌م، زۆر سوپاس.

بەريز د.رېواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى، سوپاس بۆ تۆ، جوان خان، فەرموو.

بەريز جوان يونس محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

تيبينيم له‌سه‌ر مادده‌ى (1) برگه‌ى (11) هه‌يه له‌سه‌ر هه‌له‌ى پزيشكى، شه‌رت نيه‌ ئه‌و هه‌له‌يه‌ى كه‌ له‌ بوارى ته‌ندروستى دا ده‌كريت به‌رامبه‌ر به‌ نه‌خوش هه‌له‌ى پزيشكى بى، زۆر جار راسته هه‌له‌ى پزيشكى يه‌ به‌ لدم زۆر كاتيش هه‌له‌ى نه‌خوشه‌كه خودى خويه‌تى، بۆيه ئه‌وه وشه‌يه‌كى ته‌رجومه‌كراوى هه‌له‌يه، پيم باشه بكریته (هه‌له‌ى چاره‌سازى) ئه‌و وشه‌يه‌ زياتر پوختتره بۆ

ماناكەى باشتىرە، بۆيە پىشتىگىرى لە كاك لقمان و حىيە خان دەكەم سەبارەت بەو ماددەيە،
ماددەكانى تىرىش كە تىبىنىم لى ھەبوو ھەقالانى بەرپىز كاك زانا و دىرپوار باسيان كىرد،
پىشتىگىريان لى دەكەم، سوپاس.

بەرپىز دىرپواز فائق حىيىن / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، سارا خان، فەرموو.

بەرپىز لەنجە ابراهيم عبدالرحمن:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى ئىمە كرا بەلام پىشتىگىرى لە بەرپىزان كاك حاجى سفىن، كاك لقمان، كاك چىا دەكەم،
ئەگەر دەر فەتم پى بەن پىناسەيەكەم بۇ ھاوئەلى نەخۇش نووسىيە ئەگەر پىتان باش بى، تەبەن
دەستەواژەى بلىين (پەلى خىزمايەتى) لە ھەرئىمى كوردستان زياد بەو شىوئەيە بەكار نايى، لە
ياسايەكانى تىرىش (پەيوەندى خىزانى) بەكار دىت زياتر، لۇبە دەتوانىن داپرپىزئەو (ھەر
كەسكە لە چوارچىوئەى پەيوەندى خىزان لە پەلە يەك بۇ دوو بە پىيى ياسا يان ئەوانەى بە پىيى
ياسا ھاوونەتە ناو خىزانەكە و سىفەتى ئەو پلانەيان ۋەرگرتوۋە) بەو شىوئەيە داپرپىزئەتەو،
ھەرۋەھا پىشتىگىرى لە پىشنىارەكانى كاك زانا و حەسىبە خانىش دەكەم و لەگەل جوان خان،
سوپاس.

بەرپىز دىرپواز فائق حىيىن / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، سەرچنار خان، فەرموو.

بەرپىز سەرچنار أحمد محمود:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

منىش چەند تىبىنىيەكى ياسايىم ھەيە لەگەل پىشتىگىرى كىردنى بەرپىز مامۇستا سگىرى و
مامۇستا ھەلەز، لە برگەى پىنجەم دا كە پىناسەكە كراو ھەزەمەتگوزارى تەندروستى دەلى ھەر
رپىكارىكى خۇپارپىزى و چارەسەرى تەندروستى يان پىزىشكى پىشكىنى تاقىگەيى يان تىشكى
يان كلينىكى و يان دەرمانسازى بۇ زياد بىكرى، چونكە لە ناو ئەوانى تردا دواى ئەو بەكرى بە
(ۋەكو) يەنى ۋەكو نمونە بەپىنرپىتەو نەخىرپتە ناو پىناسەكە، ۋەكو نەشتەرگەرى لە دايكبوون،
كوتان، دەرمان تا كۆتايى، لە خالى شەشەم دا دەلى (ھەر مرؤقىك پىويستى بە چاودىرپىيە) ئەو
مرؤقە بىكرى بە (كەسكە)، چونكە لە ياسا ۋەشى مرؤق نەھاوئەو، دەلى (كل من) يەنى (ھەر
كەسكە)، ئەو بەكرى بە كەس، لە خالى نۆبەم دا منىش لەگەل ئەو ھەم كە پەلى خىزمايەتى كە
(قراپە) ي پى دەلىن بە عەرەبى، (مىصاھەرە) ي بۇ زياد بىكرى (ھاوسەردارى)، چونكە (قراپە و
مىصاھەرە) بەيەكەو ھاوون، جىيى يەكىش ناگرنەو، لە دىرپى دووھىمىدا (لە كاتپىدا) نووسراو
بىكرىت بە (لە كاتپىدا) ئەو ھەلەى زمانەوانىيە، برگەى (۱۱) (ھەلەى پىزىشكى) دىرپى سىھەمى
چارەسەرى نەگونجاو پىت ئەو ھەى بۇ زياد بىكرى (يان بە ھۆى سەرپىچى ياسا و رپىنمايەو
پىت)، (ئەگەر سەرپىچى ياسا و رپىنمايى كىرد ھەلەى پىزىشكى دروست دەپىت و بىپتە ھۆكارپىك
بۇ زىان گەياندىن) ئەو (و) بىكرىت بە (يان) چونكە دوو شتى جىاوازان، پەككەوتەيى، مردن، زىان

گەياندن سى شتى جياوازن نابى (و) لە بەينييان دا ھەبىت، چونكە عەتفى دەكاتەو، خالى چواردەيەم ليژنەى ليكۆلېنەوھى ھەميشەيى، ئىمە ياسامان ھەيە ياساى بەرزەفتى فەرمانبەرانى دەولەت و كەرتى گشتى ژمارە (۱۴)ى سالى (۱۹۹۱) لەو ياسايە بە شيوەبەكى دريژ يەئنى بە وردى ھاتووە باس لە پيکھپناني ئەو ليژنەيە دەكات، دەسلەتەكە، راييەكەى، تايبەتمەندى ھيژى پەيوەست بوونەكەى ھەمووى باس دەكات، بەس ليرە وەكو ناو ھاتووە، يەئنى ئەم بېرگەى چوارەمە ليژنەى ليكۆلېنەوھى ھەميشەيى ئاواى لى بکەين (ليژنەيەكى پيشەيى يە كە ليكۆلېنەوھە لەم كيشە و پرسانە لە ئەنجامى ھەلەى پزىشكى و تەندروستىيەوھە دروست دەبن ئەنجام دەدات بە پيى ياساى بەرزەفتى فەرمانبەرانى دەولەت و كەرتى گشتى ژمارە (۱۴)ى سالى (۱۹۹۱)، ئىتر تۆ پيويست ناکات ئەم وردەكارى لە پيکھپنانهكەى و لە پەيوەستبوونەكەى و لە قەراراتى، لە تايبەتمەنديەكەى مادام ليرە ديارى نەكراو بە تەفصيل ليرە ديارى بکرى، ئەو کاتە دوو ياساشمان نابىت و كيشەى ياسايش دروست نابى لە مەوادە عيقابى و سزايبەکان لەم ياسايە، زۆر سوپاس.

بەريژ د.ريواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دەستخۆش، كاك مەم، فەرموو.

بەريژ مەم برھان محمد قانع:

بەريژ سەرۆكى پەرلەمان.

دەربارەى ماددەى يەكەمى ئەم پيشنيازە ياسايە من چەند پيشنيازيكەم ھەيە، بېرگەى پينجەمى خزمەتگوزارى تەندروستى ھەموو ئەوانەى كە باس دەكرىت پيکارى خۆپاريژين، پرۆسەن، نەوھەك ماددە بن، ليرەدا دەرمان ماددەى ھەموو ئەوانەى كە عەمەليەن مەسەل كلينيكى، نەشتەرگەرى، تاقىگەرى، پشكنين ھەموو ئەوانە عەمەليەن، كەواتە دەرمان ليرە باشتر وايە ليرە بکريتە پرۆسيىسى دەرمانسازى، دەرمانسازى عەمەليەكە، رپيکارىيەكەيە، دەربارەى بېرگەى ھەشتەميان نەخۆشى دريژخايەن رپيکاراوى تەندروستى جيهانى (WHO) كاتيك كە پيناسەى نەخۆشى دريژخايەن دەكات لە پيناسەكەيدا ھيچ ماوہبەكى سى مانگى دانەناو، نازانين ئەم سى مانگە ئەندامانى بەريژى ليژنەى تەندروستى يان ئەوانەى راستينراويان کردووہ بۆ راپۆرتەكە لە كوئى ھيناويانە؟ پيناسەكەى رپيکاراوى تەندروستى جيهانى بەم شيوەيە من پيشنياز دەكەم ئەگەر بەم شيوەيە قبول بکريت (ئەو نەخۆشيانەن كە دريژ خايەنن و بەشيوەيەكى گشتى لەسەرخۆ گەشە دەكەن و چاوديري تەندروستى و پزىشكى بەردەواميان پيويست دەبىت)، دەربارەى بېرگەى چواردەيەم پيشنيازەكەم بەم شيوەيە دارشتنەوھى بۆ بکري (ليژنەيەكى پيشەيەكە ليكۆلېنەوھە لەو كيشە و پرسانە دەكات كە لە ئەنجامى ھەلە پزىشكى و تەندروستىيەکان دروست دەبن، بېرگەى (۱۵)ى بۆ ئيزافە بکري پيشنياز دەكەم بۆ ليژنەى پەيوەنديدار و بۆ پەرلەمانتارانى بەريژ، ئەم ياسايە بەشيكى زۆرى لە ھەريىمى كوردستاندا جيەجى دەبى لە ئىستادا لە رپى خزمەتگوزارى تەندروستى و نەخۆشخانەکانەو، ئەوھى كە لە كوردستان دا نيىە بيمەى تەندروستىيە، لە بېرگە (۱)دا بيمەى تەندروستى پيناسەيەكى بۆ بکەين بۆ ئەوھى دواتر بتوانين لە ماددەکانى تردا جيگەى بکەينەوھە كە لە بەشيكى زۆرى ولاتانى

يېموايه ئەو وشەيە دۆچى نەخوازراو ئەوۋە يان تېكچوونى بارودۇخە، من وازح نىيە لىم،
دووبارە سوپاس.

بەرىز د.رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت، بەرىزان لىژنە تايىبەتمەندەكان بۇ ۋەلامى ئەندامانى پەرلەمان قسەيەكتان
ھەيە؟ د.گەلاويژ دەبى سىستەمىك دابىيىن بۇ چۈنەتە بېرىۋەردنى كۆبۈنەۋەكانى پەرلەمان
بۇ گەپانەۋەى كات، بۇ رېزگرتن لەوانەشى كە دانىشتوون، لىژنەكان لە ناو لىژنە ھەر قسەيەكتان
ھەيە لەۋى بىكەن، ئەگەر مولاھەزەتان ھەبوو لەسەر شتېك لە ناو ئىمزاكەتان دا بنووسن
مولاھەزەم لەسەر فلان ماددە ھەيە ئىنجا رېگەتان پى دەدەم لە ناو قاعە قسە بىكەن، ئەۋە بۇ
ھەموۋانە دىكتۇرە، تەۋاۋ، كاك.د.صباح لە جىياتى ھەموۋتان قسە دەكات، فەرموو، لەمەۋلا
بەرىزان ئەندامانى پەرلەمان ھەر ئەندامىكى بەرىزى پەرلەمان لە كاتى ئىمزا كردن دا لەسەر
پاپۇرتىكى دىيارىكراۋ، لەسەر ماددەيەكى دىيارىكراۋ تېيىنى ھەبوو بنووسى تەھەفوزم لەسەر
فلان ماددە ھەيە، بۇ ئەۋەى لېرە دەرفەتى بەدەين قسە بىكات، ئەگىنا رېز و تەقدىرى زۇر زۇرتان
ھەيە، ئىمە ھەموۋ ئەندامانى پەرلەمان جگە لە ئەندامانى بەرىزى لىژنەكە حەقى خۇمانە
قسەكان لەسەر پاپۇرتەكە ھەبى، بەلام خۇتان بۇتان نىيە قسەتان لەسەر پاپۇرتەكە ھەبى
چونكە خۇتان پاپۇرتەكان داۋەبە ئىمە، ناتوانى دىكتۇرە، بۇ كەس، ناوت بنووسىايە ۋەكو ھەر
پەرلەمانتارىك، فەرموو كاك دىكتۇر.

بەرىز د.صباح محمود محمد:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

سوپاسى بۇچوونەكانى ھەموۋ ئەندامان دەكەين بۇ دەۋلەمەند كردنى ئەۋ پىرۇژە ياسايە،
بەراستى ھەندىك پىرسىارى پىزىشكى ۋەلامى بەدەينەۋە، من و دىكتۇرە شايان و پۇژان خان.

بەرىز د.رېواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرىزان گوئى بگرن ئەۋەى پەيوەندى بە مەجالى پىزىشكىيەۋە ھەيە د.صباح و د.شايان و پۇژان
خان با ۋەلامان بەدەنەۋە.

بەرىز د.صباح محمود محمد:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئىمە ۋەلام دەدەينەۋە، بەراستى ئەۋ پىرسىارەى كە من ويستم كاك رۇمىۋ باسى لىژنەى
لېكۆلېنەۋەى ھەمىشەيى كرد، بەداخەۋە كاك رۇمىۋ لېرە نىيە، دىيارە ياساكەى نەخوئىندوۋە بەس
پىناسەى خوئىندوۋە لە ماددەى (۱۰) فەقەرەى (۱) باش چارەسەرى ئەۋ مەۋزۋوۋەى كىردىيە
باسى كرايە كە چۇن لىژنەى ھەمىشەيى دابمەزى، ئەۋە ۋەلامە بۇ كاك رۇمىۋ، خوشكە جوان
خان باسى ھەلەى پىزىشكى كرد كە بىيئە ھەلەى چارەسەرى ۋەللاھى مشتومرەكى زۇرمان كرد
لەسەر ئەۋ مەۋزۋوۋە لە لىژنە و لەۋەى تر، لەگەل لىژنەى ھاۋبەش و ئەۋى تر، حەتا سەندىكاي
پىزىشكانىش ئەۋ ئىقتىراھەيان بۇ ئىمە ناردبوو، لاي ئىمە مانع نىيە ئەگەر ئەندامانى پەرلەمان

دېئان لەسەر بېت هېچ مانىعه تەكمان نىيە لەسەر ئەو، مەوزووعى بىمەى تەندروستى كاك مەم باسى كرد، بەراستى راستە ئىمە لە داھاتوو ئەكيد قانونى ياساى بىمەى تەندروستى بۇمان دىت، زۆر سوپاسى دەكەين بەراستى ئىقتىراھەكى زۆر وەجىھە تەئىدى دەكەم، مەجال بە خوشكم د.شاىان دەدەم وەلام دانەوھى شتى ترى پزىشكى.

بەريز د.رئواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس كاك د. صباح، د.شاىان، فەرموون.

بەريز د.شاىان كاكە صالح محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

دبارە يەككى لە پرسىيارەكان ئەو بوو نەخۆشى دريژخايەن چىيە؟ شەكرەبە، نەخۆشى دلە، ئىمە ناتوانين لە ناو ياسايەك لیستەكى دوور و دريژ نەخۆشییەكان تەعريف بکەين، چونکە ئەو دەگەرپتەو سەر ئەو پزىشکەى کە ئەو نەخۆشە دەبينى، لەبەر ئەوھى لیستەكى زۆر زۆر، ئەو ئەو پزىشکە بەريزە کە دەبينى ئەو قەرار دەدات ئەو نەخۆشییە دريژخايەنە يان دريژخايەن نىيە، واتا دەشتواندرى بە رينماييەك کە ئىمە لپرە صەلاحييەتمان داوھتە وەزارەتى تەندروستى بۇ خۆى رپكى بخت کامەيە نەخۆشییە دريژخايەنەكان، سوپاس.

بەريز د.رئواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

دکتۆرە، ئەى ئەو پیناسەى (WHO) كاك د.زانا ئىقتىراھى كرد و چەند هينپكى هەبە.

بەريز د.شاىان كاكە صالح محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

شتيەك هەبە لە زانستى پزىشكى پيى دەليين (controversy) يەعنى من قسەيەك دەكەم، تۆ رپئەكت هەبە، مەصدەرەكى تر رپئەكيدىكەى هەبە، (WHO) من ناتوانم ئەگەر باسى راي خۆم بکەم وەكو سەرچاوھەكى سەرەكى پشتى پى بېستى لەبەر ئەوھى هەر و لاتە و تەعريفى خۆى هەبە، بۇ نمونە (CDC) دەلى شەش مانگ، مەصدەرەكى تر دەلى سى مانگ، مەصدەرەكى دیکە دەلى سالیك، بەلام من وەكو پزىشك ئیستا ئەگەر قسە بکەم ئەوھى کە لە شەش سالی کۆليزى پزىشكى ئەوھندەى کە دەوامم کردوو سى مانگە کە ئەساسە، بەس ئەو مەعناى ئەو نىيە پيشتر پيش سى مانگە کە بە نەخۆشى دريژخايەن حيساب ناکرئ، لەبەر ئەوھى نەخۆشییە دريژخايەنەكان ديارن کامانەن، ئەو بە لیست رپک دەخرئ، پاشان هەندیک نەخۆشى هەبە بۇ نمونە ئەگەر سکچوو و رشانەوھە کە لە سى مانگ زیاتر بەردەوام بوو ئەو زیاتر لە مندالان بەدەردەكەرئ ئەو بە نەخۆشى دريژخايەن حيساب دەکرئ، يەعنى تەعريفەکانى جۆرا و جۆرە، پیمباشە ئەو بە رينماييەك، بە لیستیک دابەزینرئ، رپک بخرئ ئەو نەخۆشییە دريژخايەنە.

بەريز د.رئواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى، دەستخۆش دکتۆرە گيان، قسەت هەبە؟ بەلى رۆژان خان، فەرموو.

بەپېز رۇژان ابراھىم على:

بەپېز سەرۋكى پەرلەمان.

زۇر سوپاس بۇ ئەندامانى بەپېز كە بەو پېشنىيازەنە بەشداريان كىردى، سەبارەت بە نەخۇشى درېژخايەن من زېدەتر دەقى تەوزىحەكى بدەمى، ئەو نەخۇشىە كۆ عىلاجى ھەى بەس شىفا نىنە، و ئەف تەعريفە ھەنە شىلايىن وەزارەتى ھاتى ئىزافە كىرن، مەش پەندىت كو جىھىن وئ بىرئىتە پېشنىيازە ياسا، ھەر وەكى دىكتۇرە شاھىن روونى كىردنەوہ لىسەرى داىى، ھەر بەحس ناكەم ھەر ئەو دىبىتن، ھەر ئەو ئەگەر پىويستى بە گۇرانكارى ھەبىتن بەرچاقا وەردەگرىن، زۇر سوپاس.

بەپېز دىرېواز فائق حىسېن / سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ بەپېزتان، ماددەى (۲) كاك دىكتۇر، قىسەتان ھەبە، فەرموو.

بەپېز بۇزار خالەد اللە:

بەپېز سەرۋكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ھەندى پىرسىارا كو ھاتىە كىرنى بۇ روونى كىردى ھەمى ئاراستە كىرنا بۇ لىژنا ياساىى، ئىك شوان مەسەلە (درجات القراہە) دەرەجەى خىزمايەتى، تەبەن لىقى بىرگەبىدا يان دىقى ماددەبىدا ئەم بەرامبەر دوو خىكمانە، دوو تىشتى ئىك جودانا، يا ھاتى بەپىى حوكمى ياسا، يان بە پەلەى خىزمايەتى، ھەردوو كىە شتى گىرنگىرە لىقى ياساىى، گەلەك گىفتوگۇ گەلەك موناقەشە ھاتىە كىرنى لە لىژنا ياساىى لگەل لىژنا تايىبەتمەندى، ژبەرھەندى لىسەر قى پىتانبەدەم كەواتە ئەف ھەردوو موستەلەحە يان ھەردوو حوكما ژفەرراغى نەھاتىنە، چاوا؟ ئەگەر ئەم بىبىن بە حوكمى ياساى لەمەجالى قانوونىدا چ زمنى قانوون مەدەنى بن چ زما قانوون رعاىە القاصرین بىت، چ قانوونىت دى بەركار بن، يان قانوون ئەحوال شەخىيا بن لىقىرى ھەمىيا ھاتىە دىارى كىرنى ھەتا بەحس كىرنا تەوزىعا دەورى وەلىيا، وەصىە، قەيمە، زمنى قەوات عامە ژ قانوونىت مەدەنى وەكىلى وەكالە، دىئىنە دەرەجە قەراہە، يانى مەعقول نىنە كەسەك حالەتتىكى تەنگانەدا بىت تارىئى دابىت نەخۇش بىت، بچىت و دىختۇر، ھىقىا ئىمزايا نەخۇشيا بىننىت دى كەسى لگەل نەبىت، فەرەزەن ئەگەر كورى مامى وى لگەل بىت وانا موحتاجا عىلاج كەسى بىتە كىرن يان ئىلا وىستى ھەتا باب بىت يان دايك بىت يان وەلى بىت يان وەسى بىت يان قەيم بىت، نابىت ئەفە دووى حالەتى خەتەرە لىسەر حەياتا وى، پەلەى خىزمايەتى ئەف قانوونىت دا يان ھاتىە لىناق قانوونى دا نەئىشارەت پىداىن و موختەرەفا حەتا ژى دەرەجە چارى ئەو قانوونە تىدا ژى ھاتىن تىدا و تاكو تووشى چ كىشەت قانوونى نەبىن، وەكى ئامازە پىداىن قانوون مەدەنى و قانوونە ئەحوال شەخىى يان قانوون رعاىە القاصرین، ھەتا قانوون صەحە عامە ژىدا لىمادە (۱۵) و لىمادە (۱۷) ھاتىە فەرز كىرن لىسەر كەسى عائىلەى خۇ نەخۇشى پىدا خودان، سەبارەت لىژنا لىكۆلىنەوئ ئەف پىرۇژە لىشتى ئەنجوومەنى وەزىران ھاتىە پەسەند كىرن و ھاتىە ئاراستە كىرن ھەردوو لىژنا پىكفە رۆبىشت مە فەردىت ئەف لىژنا نىنە بۇچى، ژ بەركو مەراستە مە قانوونەكى يا ھەى قانوون رعاىە ما فى الدولە، بەس بۇ قى قانوونى گەلەكا پىتەقىا لىژنەبەكا تايىتە يا لىكۆلىنەوئەيا تەحقىقى بىتە پىكھىنان، تاكو ئەف كەيس و ئەف حالەتايىا چىت بن، و

بەشپۆەيەكى دروستى تر صحى تر و لە مەصلەحەتا ناخۆشيا و كەس و كارى وىدا بىتە كرنى كو لمدده (۱۰) دا كە دكتور صباح ئىشارەتى پىداى پىكهااتە و ئەركى وى بته عدلىى هاتىه ديار كرن كو لەشلايى يەكلدىي قە ئەنجوومەنى وەزىرانى، جا ئەگەر ئەو نەبىتن دىف ئەحكامىت قانونى ز زەبتى دەولە بكن خزمەتا قى ياسايى نەخۆش نايەتە كرن، بالعكس لىژنەيەكا تايبەتمەندا و موختەصتر دقئ ياسايى دىتە كرنى بۆ سەرحتە تا ماشا كرننا قان كەيسا يەكلادرنەو وەيەشى دگەل وا باشتر بىت، سەبارەت مرؤقى كەس بۆچى وا كارىنە لىدايەتن نە مرؤف و نەكەس بەكارەنەهينايە بەرامبەر ئەمە تووشى فەراغىكى بىن، چونكى دبىت ئەتو مەجالەكى توبى بەيتەريژدا گيانەو وەريش موحتاجى ژ وى دەرمانىه، لقيرى و قى ژ خەلاس بىن فەراغەكى پركرنى مەكەس بەكارهيننا، بەلام كەسى تووشى ئەم كەيسە دەبىن، چونكە مە كەسىن و كەسى مەعنەوى ژ كەسى تەبىعى، شخس تەبىعى، تاكو ژئ فەراغى و قى كيشەيا رزگار بىن لەجالى توبىدا و لە توبىدا پتر تەعامول دىتە كرن لگەل موستەلەحى انسان كە مرؤف، ژبەرەندى ژ لەو كيشانە رزگار بىن و ئەقەى بەكارهينايىن، سوپاس.

بەريز د.ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ، زۆر سوپاس، ماددەى (۲) فەرموون.

بەريز عباس فتاح صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۲):

ئامانجەكانى ئەم ياسايە برىتتىن لەمانەى خوارەو:

۱- پاراستنى تەندروستى گشتى لە رپگەى پاراستنى مافەكانى نەخۆش و ديارى كرنى ئەركەكانى.

۲- پاراستنى مافە بنەپەتییەكانى هاوولاتیانى هەريم لە سوود وەرگرتنیان لە باشترین خزمەتگوزارییە تەندروستیيە بەردەستەكان.

۳- پاراستنى شكۆمەندى و سەلامەتى و نەهینییەكانى نەخۆش و بەرز كرنەو وەى ئاستى سوودمەندى خزمەتگوزارییە تەندروستیيەكان لە دامەزراره تەندروستیيەكانى هەريم.

۴- بەرزكردنەو وەى ئاستى هۆشيارى نەخۆش دەربارەى ماف و ئەركەكانى لە دامەزراره تەندروستیيەكان.

۵- كەمكردنەو وەى رپژەى مردن و پەككەوتەيى.

۶- پتەوكردنى متمانەى نيوان نەخۆش و پزىشك و كارمەندانى تەندروستى لە دام و دەزگا تەندروستیيەكان.

سوپاس.

بەريز د.ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەريزان ئەندامانى پەرلەمان، هەر كەسك دەيەوئ قسە بكات لەو بارەيەو، حەز دەكەى ئيوە دەستتان دانين تا ئيرە دەنووسى بە تەواوئەتى، قانع قانع، فەرموو.

بەريزان ناوھەكانتان دەخوینمەوھ ئەوھى ناوھەكەى تىدا نەبوو بۆ ئەوھى ئىزافەى بھەين، ھەلەز خان، سەرچنار خان، كاك مەم، كاك سىروان، د.إسماعيل، د.محي الدين، كاك عثمان، بدريه خان، كاك بەلین، كاك ھاوپرئ، كاك بالانبۇ، كاك شەمۇل، كاك جلال، كاك سەركۆ، كاك مەلا ناصر، كاك رزگار، كاك كاروان، شىرىن خان، كەس ھەيە نەمانووسىيى؟ گوليزار خان، د.رېبوار، د.زانا، حسيبە خان، كاك حكمت، كاك چيا، كاك حاجى سفين، كاك بهجت، پووپاك خان، كەس ھەيە ناومان نەنووسىيى؟ ئەمجارە لېرەوھ دەست پى دەكەين، ھەر جارەى لە شوپىنكەوھ، گوليزار خان، فەرموو.

بەريز گوليزار رشيد حاجى:

بەريز سەروكى پەرلەمان.

تېبىنىم لە ماددەى (۲) بېرگەى (۲) (پاراستنى مافە بنەرەتییەكانى ھاوولاتیان)، مافى بنەرەتى چىيە؟ لېرەدا دەبى تەھدید بھەين، (پاراستنى مافە تەندروستییەكان) بەراى من، چونكە (بنەرەتى) زۆر شت دەگریتەوھ، ھەرۆھە خالى پىنچەم و شەشەم، (پىنچەم/كەمكردنەوھى رېژەى مردن و پەككەوتن) بەراى من ئەوھە زیادە، ئەم ماددەيە چۆن ئیمە كەمى دەكەين رېژەى مردن؟ بەراى من ئەم خالە لادریت، ھەرۆھە خالى شەشەمیش، ئەم دوو خالە لادریت، سوپاست دەكەم.

بەريز د.رېواز فائق حسين / سەروكى پەرلەمان:

بەلئ، سوپاس، د.رېبوار، فەرموو.

بەريز د.رېبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەريز سەروكى پەرلەمان.

من لە رووى ھەيكەلبەندى و نېوھەرۆكەوھ لەسەر ماددەى (۲) قسە دەكەم، لە رووى ھەيكەلبەندىيەوھ پىموايە لەبەر ئەوھى لە ئەحكامى خىتامى لە ئەوھى كە پەيوەستە بە ھۆيەكانى دەرچوواندىنى ياسايەكە ھاتووه، دەقى ماددەى (۲) ھاتووه كە بۆچى ئەم پىشنيازە ياسايە يان ئەم ياسايە دەرچوويندري، لە رووى ھەيكەلبەندىيەوھە من پىموايە ئەوھە زیادە، بەلام لەبەر ئەوھى ھەندىك بېرگەكانى ماددەى (۲) گرنگن پەيوەستن بە مافەكانى نەخۆش، من پىشنيار دەكەم لە برى ئەوھى كە لادبجئ، بچیتە ماددەى (۳) كە پەيوەستە بە مافەكانى نەخۆش، لەوئ دا باسى مافى نەخۆش دەكات، بۆيە گرنگە ھەم لە رووى ھەيكەلبەندىيەوھ، ھەم لە رووى نېوھەرۆكەوھ پىشنيازە ياساكان بە جۆرىك رېك بخرئ كە ماناكانى ھاوشپۆھى يەك بن.

بەريز د.رېواز فائق حسين / سەروكى پەرلەمان:

بەلئ زۆر سوپاس، كاك بەلین، فەرموو.

بەريز بەلین إسماعيل حاجى إبراهيم:

بەريز سەروكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۲) من بە تەواوھتى لە رووى ھەيكەلبەندىيەكەوھ پىشتیوانى لە قسەكانى براى بەريزم كاك د.رېبوار دەكەم، لە كاتى گواستنەوھى، يان لە كاتى مانەوھى ماددەكەش ئەگەر پەسەند نەكرا پىشنياز دەكەم بېرگەى (۲) كە باسى پاراستنى مافە بنەرەتییەكانى ھاوولاتیانى

ھەرېم لەسەر ۋەرگرتىيان لە باشتىرىن خزمەتگوزارىيە تەندروستىيە بەردەستەكان، ئەو وشەى (بەردەستەكان) /خېبرى، لەپاستى دا ئەو ھەكۆمەت دەخاتە چوارچىۋەيەكەو، لايەنە پەيوەندىدارەكان دەخاتە چوارچىۋەيەكەو ھەكۆمەت دەتوانن لە دەروەى ھەين ئەو ھەكۆمەت بە نمونە باسى بەكەم مەسەلەن پېشكەرگەيەك لە كاتى شەردا بىرىندارىكى سەخت دەبى لە ھەرېمى كوردستان تواناي چارەسەرى نىيە، ئەو خزمەتگوزارىيە تەندروستىيەنە كە بەردەستە تواناي چارەسەرى نىيە، بەلام خۆ ھەكۆمەت دەتوانى رېكار بگرېتەبەر بۆ ناردنە دەروەى، لەبەر ئەو ھەكۆمەت (بەردەستەكان) بەپاستى من بە باشى نازانم بىمىنى، بۆيە پېشنىياز دەكەم بېرگەى دووھ پاراستنى مافە بنەرەتتىيەكىانى ھاوولائىيانى ھەرېم لە سوود ۋەرگرتىيان لە باشتىرىن خزمەتگوزارىيە تەندروستىيەكان، زۆر سوپاس.

بەرېز د.رېواز فائق حىيىن / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك ھاوړى لېرە نىيە، كاك بالانېو، فەرموو.

بەرېز بالانېو محمد على:

بەرېز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۲) بېرگەى (۲) پاراستنى مافە بنەرەتتىيەكانى ھاوولائىيانى ھەرېم لە سوود ۋەرگرتىيان لە باشتىرىن خزمەتگوزارىيە تەندروستىيەكان بە پېى ياسا بەركارەكان يان بە پېى ياساى ژمارە (۸۹)ى سالى (۱۹۸۱) بى، دەتوانىن بەو شىۋەى لى بەكەين (تەندروستىيە بەردەستەكان) لايەن يان بلىين بە پېى ياسا بەركارەكان يان بە پېى ياساى ژمارە (۸۹)ى سالى (۱۹۸۱)، پېنچەم /كەمكردنەو ھەى رېژەى مردن و پەككەوتەيى.. نالۆزكاۋەكانىشى بۆ زياد بكرېت، سوپاس.

بەرېز ھىيىن أحمد ھەمە صالح ھەورامى / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك د.زانا، فەرموو.

بەرېز د.زانا خالد سمايل:

بەرېز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەى (۲) بېرگەى (۲) تەواۋ پىشتىگرى رەئىيەكەى كاك بەلېن دەكەم كە وشەى (بەردەستەكان) لايەنە، بۆ ئەو ھەى بتوانىن ھەموو خزمەتگوزارىيە تەندروستىيەكان ھەكۆمەت لە چوارچىۋەى ياساى ژمارە (۸۹)ى سالى (۱۹۸۱) پېشكەش بكات، بېرگەى شەشەم پتەوكردنى متمانەى نىوان نەخۆش و پزىشك و كارمەندانى تەندروستى لە دام و دەزگا تەندروستىيەكان، نىمە لە لىژنە پىموابى رەنگە ھەلەيەك لىرەدا ھەبى لە بىرمان چوو پىت لىرەدا چاكى بەكەينەو، چونكە لە ئەصلى پېشنىيازى ياساى كە لە ھەكۆمەت دا گەراۋەيەو ھەسەسى پزىشك و كارمەندانى تەندروستى دەكرد، لە ماددەى يەكەم دا تەعريفمان كرىبوو، بەلام چونكە وشەكەمان لەوئى گۆرى كرىمانە (ھىزكارى تەندروستى)، كەواتە لە تەعريفەكان دا پزىشك و كارمەندى تەندروستىمان نىيە، بۆيە لىرەشدا پاستى بەكەينەو، پزىشك و كارمەندانى تەندروستى بكرېتە (ھىزكارى تەندروستى)، زۆر سوپاس.

بەرېز ھىيىن أحمد ھەمە صالح ھەورامى / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، بەرېز ھەلەز خان، فەرموو.

بەريز ھلّز أحمد محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من پيشنياره كا هه‌ى دگه‌ل تيبنيه‌كى، ماددا دووئ و برگا دووئ پاراستنى مافه بنه‌ره‌تبييه‌كانى هاوولائى هه‌ريم، ئه‌گه‌ر ئه‌ف په‌يقه‌ بيته‌ لادان و نه‌خوشى لجه‌ئ وئ بيته‌ دانان باشتره‌، چونكه‌ ئه‌گه‌ر ئه‌و په‌يقه‌ وه‌كى خوى يان ئه‌و ده‌سته‌واژه‌ وه‌كى خوى هه‌مى هه‌ ئاكانجى هه‌ريما كوردستانى به‌س نا هاوولائى كوردستانى، بۆ نموونه‌ ئه‌گه‌ر يه‌كيك خزمه‌تگوزارى بكات له‌ كۆمپانيادا ئايا ماف نينه‌ كو بيته‌ چاره‌سه‌ر كرن، خالا ديتر ئه‌فه‌ خاله‌ك بيته‌ زيده‌تر كرنى برگا چه‌فته‌م، ئاسان ده‌ستخستنى خزمه‌تگوزارى ته‌ندروستى پزىشكى بۆ نه‌خوش به‌ كه‌مترين تيچوو، سوپاس.

بەريز هيمن أحمد حه‌مه‌ صالح هه‌ورامى / جيگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، سه‌رچنار خان، فه‌رموو.

بەريز سه‌رچنار أحمد محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

منيش پشتگيرى له‌ وته‌كانى به‌ريز مامۆستا هه‌له‌ز ده‌كه‌م به‌ ئيزافه‌ى ئه‌وه‌ى كه‌ بره‌گه‌ى دووهم هاتوو هه‌ پاراستنى مافه بنه‌ره‌تبييه‌كانى هاوولائى هه‌ريم، يه‌عنى ناكريته‌ هاوولائى به‌كه‌ له‌ ده‌ره‌وه‌ى هه‌ريم بيته‌، يان بيگانه‌ بيته‌ سوودمه‌ند نه‌بى له‌ خزمه‌تگوزارى ته‌ندروستى، چونكه‌ رپساكانى ئاينى پيرۆزى ئيسلام، رپنمايه‌ دينيه‌كان، سيسته‌مى گشتى، ئاداب، مافى مرؤف دژ به‌و جياكاريه‌يه‌، هه‌ر ئه‌وه‌ش له‌ مادده‌ى (٣) بره‌گه‌ى (دووهم) پشتگيرى ئه‌م بۆچوونه‌ ده‌كات كه‌ نابى ئه‌و جياكاريه‌ بگرئ، له‌به‌ر ئه‌وه‌ ئه‌و وشه‌ى هاوولائى هه‌ريمه‌ لابريئ بگرئ به‌ وشه‌ى نه‌خوش، هه‌موو نه‌خوشيك ده‌گرته‌وه‌ له‌ ده‌ره‌وه‌ بى يان له‌ ناو هه‌ريم دا بيته‌، خالى پينجه‌ميش ئه‌و زيانه‌ى بۆ زياد بگرئ، چونكه‌ به‌س كه‌مكردنه‌وه‌ى رپژه‌ى مردن و په‌كه‌وته‌ى نيه‌ ئامانج، ئامانج له‌ كه‌مكردنه‌وه‌ى زيانيشه‌، له‌گه‌ل خالى (حه‌وته‌م) ئيزافه‌ بگرئ، (ئاسان ده‌ست خستنى خزمه‌تگوزارى ته‌ندروستى و پزىشكى بۆ نه‌خوش به‌ كه‌مترين تيچوو)، ده‌ستت خۆش بئ.

بەريز هيمن أحمد حه‌مه‌ صالح هه‌ورامى / جيگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك جلال، د.محي الدين، فه‌رموو.

بەريز د.محي الدين حسن يوسف:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

مادده‌ى (٢) بره‌گه‌ى (٢) پاراستنى مافه بنه‌ره‌تبييه‌كان پيموايه‌ بكرته‌ (مافه بنه‌ره‌تبييه‌ ته‌ندروستيه‌كان)، (هاوولائى هه‌ريم) هه‌ريمه‌كه‌ لابدرئ (هاوولائى) چونكه‌ به‌شيكى زۆر له‌و هاوولائى ئيستا له‌ باشوورى عيراقن، له‌ ناوه‌راستى عيراقن، له‌ به‌شه‌كانى ترى كوردستان

دېن، يان ئەوانەى كارتى ئىقامەيان ھەيە سوودمەند دەبن لە كەرتى تەندروستى ھەرىمى كوردستان، مافە خزمەتگوزارىيە تەندروستىيە بەردەستەكان ئەويش لەگەل لادانى ئەو وشەيەمە، زۆر سوپاس.

بەريز ھيىمىن أحمد ھەمە صالح ھەورامى / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك حكمت، فەرموو.

بەريز حكمت محمد عبو زيد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگيرى وان برادەران دەكەم كە دەلین ئەو وشەى (ھاوولاتیانى كوردستان) لابدریتن، لەگەل ئەو ھەمە كە (دانیشتوووى ھەرىمى كوردستان) بن، پشتگيرى لە كاك بەلینیش دەكەم، زۆر سوپاس.

بەريز ھيىمىن أحمد ھەمە صالح ھەورامى / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

نوقتە نيزام؟ فەرموو پۆزان خان.

بەريز پۆزان إبراهيم على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەس دى تەوزیحەكى ئەندامپت بەريزىك رەئيا خو گوت لەسەر ماددا دوو، ئەگەر پشتگيرى يەكو دوو بكەين بلاف نابن، دبیژم تا نووكە تا حەفتى ژ رەئیی خو دەى نەفسى روونكردنەو لەسەر نەفسى مەوزوعى كەسى پشتگيرى لبيروكایا كەسى نەكردیە، ئەوانە نایەنە وەرگرتنى بزائن لیژنا یاساين.

بەريز ھيىمىن أحمد ھەمە صالح ھەورامى / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

باشترە ناوھەكان بووترى بە پيى پەيرەو بۆ پشتگيرى كردن.

بەريز پۆزان إبراهيم على:

ناف گوتنى قەپەرەوئى، ئەگەر روونكردنەو ھەيەك لەسەر ھاوولاتیانى ھەريىم بەدەم، ئەقە مەسەلەن ھاوولاتیانى ھەريىم پەرلەمانتارىك ووتى بلاقبكرپت ناخۆش، مەسەلەن نەخۆش فاكسين مافی ھاوولاتیان ھەريىمە، بەس نە نەخۆشە ئیلا وەرگرتن، مەسەلەن يەكى گووت لدفيا یاسا بەركار بپت، یاسای بەركار مەسەلەن یاسای ۱۹۸۱ ژمارە (۸۹) ئەف مافیپت ھەمى لەشوینیدا نینە، سوپاس.

بەريز ھيىمىن أحمد ھەمە صالح ھەورامى / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، پووپاك خان، فەرموو.

بەريز پووپاك أحمد رحمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

خوى لە برگە پینجەم كە مكردنەو ھى پۆزەى مردن و پەككەوتەيى مانايەكى وا نابەخشن، بۆیە پشتگيرى لە قسەكانى گوليزار خان دەكەم، تيبينى ھەبوو، يان لاببردن، يان صياغەيەكى تر بكرى ئەو ھى كە گوليزار خان باسى كرد، پشتگيرى لى دەكەم.

بەريز ھيىمىن أحمد ھەمە صالح / جيگري سەرۆكى پەرلەمان:

بەلن، كاك سەرکۆ، فەرموو.

بەرپز سەرکۆ ئازاد حسین:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددە (دووھم) کە پاراستنی شکۆمەندی سەلامەتی، پاراستنی نەینی تەواو و ھەمیشەیی پزیشکی نەخۆش و بەرزکردنەوێ ئاستی سوودمەندی خزمەتگوزارییە تەندروستیەکان لە دامەزرێوە تەندروستیەکانی ھەرێم، ئەم پێشنیازەمان ھەبە، کە جیاوازی ئەو، لە خالی (چوارەم) یشدا باسی ئەو کراوە کە بەرزکردنەوێ ئاستی ھۆشیاری، ئەگەر ئەو بگورپت، چونکە پێدانی زانیاری دروست و تەواو بە نەخۆش دەربارە ماف و ئەرکەکانی لە دامەزرێوە تەندروستیەکان، پشتمگیری کاک بەلذنبۆ و کاک بەلین و سەرچنار خان دەکەم، لە ماددە (پێنجەم) دا ئەوێ سەرچنار خان، زۆر سوپاس.

بەرپز ھێمن أحمد ھەمە صالح / جیگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاک حکمت، نوقتە نزامی، فەرموو.

بەرپز حکمت محمد عبو زید:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوێ ناوی کەسم نەھینا، مەبەستم ھەلەز خان بوو، بەلام لێرە من داوام کرد کە لە جیاتی (ھاوولاتی ھەرێمی کوردستان) ببینتە (دانیشتووانی ھەرێمی کوردستان) یەعنی دانیشتووی ھەرێمی کوردستان، لەبەر ئەوێ ناوی کەسن نەھینا، زۆر سوپاس.

بەرپز ھێمن أحمد ھەمە صالح / جیگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاک بەجت، فەرموو.

بەرپز بەجت علی ابراھیم:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددە دووی مەرجەکانی ئەم یاسایە دوو تێبینیت ھەی، یەك برگا دووی و چاری، برگا دووی پاراستنی مافە بنەرەتیەکانی ھاوولاتیانی ھەرێم لە سوود وەرگرتن لە باشترین خزمەتگوزاری یا تەندروستی بەردەستەکان، ئەگەر دقێرەدا ئەو خزمەتگوزارییە تەندروستیە بەردەستەکان نەبێ نەخۆش چ لێ دیت؟ و پالپشتیا برابیت خۆ بەرپز دکتور زانا و کاک بەلین دەکەم، سەبارەت بە برگە چاری بەرزکردنەوێ ئاستی ووشیاری نەخۆش دەربارە ماف و ئەرکەکانی لە دام و دەزگا تەندروستیەکان، بەرزکردنەوێ ئاستی ووشیاری کیدی پێ رابیتن، چ جھەتیک پێ رابیتن، پیدقیا بیتە دیار کرن، ئەو ماف و ئەرکە چنە؟ تا نەخۆش بزانیت ئەو باسا ئەرک و مافا دەکەین بەس مافا نازانی ئەف ماف و ئەرکە چنە، سوپاس.

بەرپز ھێمن أحمد ھەمە صالح / جیگری سەرۆکی پەرلەمان:

کاک مەم، فەرموو.

بەرپز مەم برهان محمد قانع:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من پيشنياز دەكەم بۇ ئەندامانى بەرپز ھەر ئامانجەكانى ئەم ياسايە بریتین لەمانەى خوارەو، ئامانجەكانى ئەم ياسايە، يەكەم و دووہم لابریت، سیپەمیان بیى بە برگەى (یەكەم) بەم شیوہیە:

زامن کردنى ماف، ئەرك، شكۆ و سەلامەتى و نەینییەكانى نەخۆش و بەرزکردنەوہى ئاستى خزمەتگوزارى تەندروستى.

پيويست بە (دامەزاروہ تەندروستییەكانى ھەرپم) ناكات، چونكە باسماں كرد ئەم ياسايە بۇ دامەزاروہ تەندروستییەكانە، برگەى چوارەم بیى بە (دووہم)، بەرزکردنەوہى ئاستى ھۆشیارى نەخۆش دەربارەى ماف و ئەركەكانى، (پینجەم) بیى بە (سیپەم) وەكو خۆى، (شەشەم) بیى بە (چوارەم) بەم شیوہیە:

پتەوکردنى متمانەى نیوان نەخۆش و پزیشك و كارمەندانى تەندروستى، زۆر سوپاس.

بەرپز ھیمىن أحمد حەمە صالح ھەورامى / جیگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس كاك مەم، كاك مەلا ناصر، فەرموو.

بەرپز عبدالناصر أحمد علی:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من پشتگیری لە قسەكانى كاك بالانبۆ و كاك سەرکۆ دەكەم، زۆر سوپاس.

بەرپز ھیمىن أحمد حەمە صالح ھەورامى / جیگرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك چیا، فەرموو.

بەرپز چیا حمید شریف:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من تیبینیەكەم ھەى لسەر ھەر چار خالا وەكو ھەقالى مە دكتور ریبوار ئیشارەت دا، لسەر دارشتنا ماددا یەك و دوو و سى، ھەرچەندە بەو شیوازی دارشتن قیچەك پيش ئەز بینم ئەگەر ماددا یەك و دوو و سى و چار و شەش چى بیى و بیپتە یەك ماددە، چونكا ھەندەك شتى دووبارەى تیدایە، ھەمووش وا لسەر ماف و ئەركى نەخۆش و شتیپت دووبارە ھاتینە دارشتن، ھەروصا پشتگیریا گلیزار خانى دكەم كو ھەتا پینجى كەمکردنەوہى ریزەى مردن، یانى لەیچ وەلاتیکا دانینە كە گەرەنتین ھەبى كە تۆ ریزەى مردن ھەبى، وەك ئەم كۆرۆناىن، ئەز دەبینم ماددا پینجى وەكو رووپاك خانى گوتیا پشتگیریا ھەردووکیان دەكەم كو بیپتە لادان، چونكا كەمکردنا ریزەى مردن ھیچ كەسەكیە، زۆر سوپاس.

بەرپز ھیمىن أحمد حەمە صالح ھەورامى / جیگرى سەرۆكى پەرلەمان:

بدریە خان، فەرموو.

بەرپز بدریه اسماعیل محمود:

بەرپز سەرۆکی پەرله مان.

ماددهی (۲) له ئامانجه کانی یاساکه ی که ژماردوو به لأم وهك سهر ده کهین ههر شهش برپگه که که مافه کانه به یهك دپرش باسی ئامانجه کانی رپکخستنی پابه نندیه کان نه هاتوو، کهوا پیویست دهکات بوی زیاد بکری، له دوای ئامانجه کان پیویسته چوارچیوهی پیاده کردنی یاساکه به روونی بنووسری، پشتگیری له قسه کانی بهرپز ماموستا ههلهز، سه رچنار خان ده کهم له خالی دووهم له ماددهی (دووهم)، پشتگیری له قسه کانی گوپزار خان ده کهم و رووپاک خان له خالی پینجهم، زور سوپاس.

بەرپز هیمن أحمد حه مه صالح / جیگری سەرۆکی پەرله مان:

کاک کاروان، فهرموو.

بەرپز کاروان عبدالرحمن عبدالله:

به ناوی خودای گه وره و میهره بان.

بەرپز سەرۆکی پەرله مان.

ماددهی (۲) ئامانج له ده کردنی یاسا ئه وه یه که ههم دووباره نه بیئت، هه میس زیادهی تیدا نه بیئت، به پای من به شیکی ئه م مادده یه زیادیه وه کو برای بهرپزم کاک رپبوار باسی کرد، له بهر ئه م خالانه ی خواره وه:

۱- برپگه ی (یه کهم) برپگه ی (دووهم) له هویه کانی ده رچوواندن به وازحی ئاماژه یان پیکراوه، برپگه ی (سییه م) له به شی (دووهم) له مادده ی (پینجهم) له برپگه ی (یه کهم) به وازحی ئاماژه ی پیکراوه، برپگه ی (چواره م) له به شی (دووهم) به (۵) مادده و له به شی (سییه م) به (۹) مادده باس کراوه، برپگه ی (پینجهم) خوی زیادیه، چونکه له ئه ساسدا ئه م بابه ته بابه تیکی قه ده ربیه، ئه وه نده بابه تیکی زانستی نییه، له هه مان کاتیش دا ئه وه خواسته نه ک دلنیاپی، من پیموایه ئه م مادده یه زیادیه، هیوادارم که هه قالانمان له لیژنه ی قانونی و له لیژنه ی تهنروستی پیداچوونه وه ی بۆ بکن، چونکه مادده که زیاده ئامانج له یاساش دووباره نه بوونه وه یه، زور سوپاس.

بەرپز هیمن أحمد حه مه صالح / جیگری سەرۆکی پەرله مان:

سوپاس، حسیبه خان، فهرموو.

بەرپز حسیبه سعید ابراهیم:

بەرپز سەرۆکی پەرله مان.

ماددهی (دووهم) له ئامانجه کان من پيشنیاری ئه وه ده کهم که خالی (یه کهم) و (دووهم) بکرین به خالیك و بهو شیوه یه دابریژینه وه:

پاراستنی تهنروستی گشتی هاوولاتیان له رپگه ی پاراستنی مافه بنه ره تیبه کانی نه خووش و دیاری کردنی ئه رکه کانی به سوود وه رگرتن له باشتترین خزمه تگوزاری تهنروستی له ههریمی کوردستان دا.

هەر وەھا پېشنیاری ئەو ەش دەكەم كە خالیكى تر زیاد بكریت مادام باس لە ئامانجەكان دەكەین و تیاشیدا پېشكەش كردنی باشتەین خزمەتگوزاری تەندروستییه بۆ هاوولاتیانی هەریمی كوردستان، بەهای مەرۆف بوون بە بایه خدان بە بواری هونەری پەيوەندی مەرۆیی، شیوازی هەلسوكەوت كردنی ئیجابی لەگەڵ نەخۆش و پاراستنی مافەكانی نەخۆش، چونكە بە جۆریك تاوەكو ئیستا زۆربەى سەرچاوە زانستییهكان ئاماژە بەو دەدەن كە ئەم بابەتە لە خودی زانستی پزیشكى گەرنگترە، سوپاس.

بەرپز هیمن أحمد حەمە صالح / جیگری سەرۆكى پەرلەمان:

كاك د.عثمان، فەرموو.

بەرپز د.عثمان علی سمایل:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەى (۲) ئامانجەكانى ئەم یاسایە بریتین لەمانەى خوارەو، فەقەرەى یەكەم كە دەفەرمووئ دیاری كردنی ماف و ئەركى نەخۆش، پیموایه ئەگەر لە لیژنەى تاییهتەند پیداجوونەو بەكەن لەوێ كە نەخۆش خوای گەرە تەكلیفی لەسەر هەلگرتوو (لا يكلف الله نفساً.. یان (لیس علی المریض حرج)، لە باتى ئەركى نەخۆش بكریتە (پابەندییهكانى نەخۆش)، فەقەرەى دووهمیش پشتیوانى لە قسەكانى خوشكى بەرپزم سەرچار خان و د.محرى الدین دەكەم، كە ئیمە ئەگەر دوژمنانى كوردیش كوردستانیان پارچە پارچە كردبى با ئیمە بۆ خۆمان تەواوكەر نەبین خوا نەخواستە، با ئیمە بلێین هاوولاتیان بى یاخود هەر كەسێك بى، ئایا دەكرئ نەخۆشێك لە ژێر عەمەلیات بى و داوا تەئید سەكەنى لى بكرئ، یان داواى هاوولاتی بوونى لى بكرئ، كەواتە سەلامەتى هەر تاكێكى (إن كلکم من آدم و آدم من تراب) كەواتە هیچ كەسێك جیاوازی نییه، موسولمان بى، غەیری موسولمان بى، لە ئاست قانون دەبى هەموومان یەکیان بین، زۆر سوپاس بۆ جەنابیشتان.

بەرپز هیمن أحمد حەمە صالح / جیگری سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك سیروان، فەرموو.

بەرپز سیروان فرج محمد:

بە ناوی خوای گەرە.

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۲) (دووهم) وا هاتوو پاراستنی مافە بنەرەتییهكانى هاوولاتیانی هەریم لە سوودوهرگرتن تا دواى، بە پێى ئەوێ هەموومان وامان باس كرد، ئیمە دەزانین لەو هەریمەدا جۆرەها خەلك و رەگەز و هاوولاتی تر دەژین، هەیانە ئیقامەیان هەیه، هەیانە نیشیانە، ئینجا من بۆ ئەوێ كورتى بكەمەو، پیم باشە لەبەر ئەوێ هەموو لایهك بوودمەند بن، هەرچەندە لە شوپێك دا دەلئ لە باشتەین خزمەتگوزاری كە ئەو مەتاتییه نازانین چیه، دكتورێك پێى باش بى پاراسیتۆل لە هەموو شتێك باشتەر، دكتورێكى تر پێى باش بى، ئەو رپون بكریتەو، بەلام من پیم باشە ماددەى دووهم واى لى بكرئ:

پاراستنى مافە بىنەپەتتە كانى ھاۋولائىيانى نىشتە جىيى ھەرىمى كوردستان....ھتد، يەنى نىشتە جىيى ھەرىمى كوردستان بن، پىشتىگىرى لە پەئىھە كانى خاتوو ھەلەز و خاتوو سەرچنار دەكەم، سوپاس.

بەرىز ھىمىن أحمد ھەمە صالح / جىگىرى سەرۋكى پەرلەمان:

كاك حاجى سفىن، فەرموو.

بەرىز سفىن اغا عمر اغا:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

ماددە (۲) خالى (۵) كە مكردنه وهى پىژەى مردن و پەككە وتەيى، پىمباشە پىشگرىكى ھەبىت ئەو رىستەيە جوانتر دەبىت، (ھەولدان) يان ھەول بىرپىت كە مكردنه وهى پىژەى مردن و پەككە وتەيى باشتەر، زور سوپاس.

بەرىز ھىمىن أحمد ھەمە صالح ھەورامى / جىگىرى سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك رىزگار، فەرموو.

بەرىز رىزگار محمد محمود:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمانى كوردستان.

ماددە (۲) بىرگە (۱) و (۵) باسى پاراستنى نەخۇش و كە مكردنه وهى مردن دەكات، بەلام ھەندى جار بە ھۇى حادىسەى ئۆتۆمبىلە ھەبىنن خەلكانىك لە نىو ئۆتۆمبىلە كە گىانيان لە مەترسىدايە، بەلام خەلك ناچى بە دەميانە ھەبەر ئە ھەى كە ھەختىك ئە ھەسە دەگوزرپتە ھە بۇ نەخۇشخانە لە جىياتى ئە ھەى سوپاس بىرى سزا دەرى، جا ئە ھە ھالەتتىكە زور كەس بە ھۇى ئە ھە ھالەتە ھە گىان لە دەست دەدا، من پىشنىيار دەكەم كە ھەا عىلاجىك بۇ ئە ھە ھالەتە بدوزرپتە ھە، پىشتىگىرى لە پىشنىيارەكەى كاك بەلپنىش دەكەم، زور سوپاس.

بەرىز ھىمىن أحمد ھەمە صالح / جىگىرى سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، شىرىن خان، فەرموو.

بەرىز شىرىن امين عبدالعزيز:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمانى كوردستان.

سەبارەت بە بىرگە (چوارەم) لە ماددە (۲) پىشنىيازە ياساكە ھاتوو بەرز كوردنە ھەى ئاستى وشىيارى نەخۇش دەبارەى ماف و ئەركە كانى لە دامەزراو تەندروسىتتە كەن، دىيارە لىرەدا پوون نىيە ئە ھە پىكارانە چىن بۇ ئە ھەى نەخۇش بە مافە كانى خۇى ئاشنا بىت، من لىرە ھە پىشنىياز دەكەم لە نەخۇشخانە و بىكە تەندروسىتتە كەن مافە كانى نەخۇش بە پۆستەر ھەلبواسرىت بۇ ئە ھەى نەخۇش ئاشنا بىت بە مافە كانى خۇى، لە ھەمان كات دا بوونى ياخود دابىن كوردنى سكاللا، سىندووقى سكاللا لە بىكە تەندروسىتتە كەن دەستە بەر بىرى، مەرج نىيە بۇ ھەموو ھالەتتىك پىيوست بىكەت سكاللا لە ئاستى با بلىپىن بوونى لىژنەى لىكۆلپىنە ھە تۆمار بىرىت و ئاراستەى ھەزارەتى مەنى بىرىت، بەلكو ھەندى سكاللاى تر ھەيە، پەنگە پىشلىكارى لە ئاستىكى خوارە ھە بىت پىيوست بە ھە نەكات بگاتە ئاستى پىكھىنەنى لىژنەى لىكۆلپىنە ھە بۇ ئاشنا بوون بە مافە كانى خۇى و دەستە بەر كوردنى، سوپاس.

بەرپز ھېمىن أحمد ھەمە صالح / جېگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك د.اسماعيل، فەرموو.

بەرپز د.اسماعيل على طه:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من ژی چەند تېبىنىيەكم ھەبوو قان لسەر ماددەى، ئىك شى لهاوولتتى خالا دووئى بېيتە دانىشتووى كوردستانى، تا گشتىر بى و ھەميا بگىرتن بى كوردستانى دانىشتوو بېت، سوودمەند بېتن لچارەسەرى ئىنشاللا و تەعالا، خالا پېنجى كەمكردنە ھەى رېژەى مردن و پەككەوتنى پەيھا و زيان، زيان بۇ زياد بېتن، و ديسان پشتگىريا خوشكە سەرچنار و ھلز خانى دكەم كە تايبەت زېدەكرنا خالا ھەفتېدا، ئەو پېشنيار كرى، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن أحمد ھەمە صالح / جېگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك شەمۆل، فەرموو.

بەرپز شەمۆل اشين صابر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتيوانى لە قسەكانى كاك د.رېبوار و كاك كاروان دەكەم، بەلام لە كاتى مانەوھى خالى (۳) بەو شپوھى لى بكرى (پاراستنى شكۆمەندى و سەلامەتى نھىنيەكانى نەخۆش و بەرزكردنەوھى ئاستى سوودمەندى و خزمەنگوزاربيە تەندروستىيەكان لە دامەزراوھ تەندروستىيەكانى ھەرىم جگە لەو نەخۆشيانەى كە دەگوازىتەوھ لە كەسكەوھ بۇ كەسكى تر و دەبېتە مەترسى بۇ ژيانى تاك و كۆمەلگا، پشتيوانى لە قسەكانى كاك بالانبۇ و كاك سەرکۆش دەكەم، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن أحمد ھەمە صالح / جېگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لىژنەى تايبەتمەند دەست بە خویندەنەوھى بەشى دووھى مافەكانى نەخۆش بکەن، يان ئەگەر سەرنج و تېبىنىيەكتان ھەيە، فەرموو.

بەرپز بزار خالد عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

دېنم ھەندەك تېبىنيا بەدەمە دياركرن، تېبىنيەكا گشتى بۇ ئەندامىت بەرپزت پەرلەمانى، ھەر ياسايەكى ماددەيەك دقيا تېدا ھەبېت ئەف ناقتى ئامانجەكانى ئەم ياسايە، بۇ ژبەر ئەم مەبەستى تاكو فەلسەفە و مەقاصدېت مەشەرىعى ئدقتى ياسايېدا ديار بن، دايمەن ژ ئەف ماددە بېتەقيا لماددە دوو پشتى تەعريفاً بېتە دانان، گرنكى دانانىى قى ماددەيدا لدەسپىكا ماددەيا بۇ ھەندىيا ئەف فەلسەفە مەقاصدە يى دى ياسايا ديار بېن، چونكا سنوورى ياساي سنوورەكى گەلەكى بەرفرەيە، وەختى ئەم ماددەيە تېدا بېنە ئەنجام، زۆر تەبىعيە دى تىكرارى ھەمى ماددەيت دىف تېدا ھەبېت، چونكى ئەف مەقاصدە ئەو ستراتىجەيەتە مەزن يا مەشەرەى دىتى قىت دارىژىت لىدقدا دىتە مشەرە كرن، ئەم ژ دىبىن ئەمژى دزانن تىكرار دا ھەى، بەس ئەفە ئەھدافى قانونىنە، ئەفە مەرەمى مەشەرەيەنە دىقدا ھەر ماددەكى پېتەقيا لماددەيەكى

دى ئېتەفصلتر وهكو ئيجرائات ئەگەر موحتاج بى بېتە دارپشتن وهكو شهرح بېتە دارپشتن، يانى ئەقە زۆر تەبىئىيە وهكو تېبىنى ئەو ماددەيە ئامانجىت ياساى زۆر تەبىئىيە تىكرار بېت لگەل ھەمى ماددەيى دىف خو، ئەقە يەك، مولاھەزەيەكا دى سەبارەت بە مافە بنەرەتېيەكانى ھاوولتېيانى ھەرېم، ئەق ياسايە ئەگەر شەرعيەتى قان ديارە پېشنيازە ياساى ئەركەكان و مافى نەخۆش لە ھەرېمى كوردستان، كەواتە لە ھەرېمى كوردستان ئەق خەلكە لە ھەرېمى كوردستان، ھاوولتېيەت ھەرېما كوردستانى بەس مەعنا ئەو نېنە ئەگەر كەسەكى دى غەپرى ھاوولتېى ھەرېمى كوردستانى بېت نەشېت سوودمەند بېت لەمادەئى سى بېرگا دوو زۆر بە وازحيا ھاتى مافى نەخۆشېيە، ئەق مافە بۆ ھاتېنە دانان بى بەرچاف وەرگرتنا رەگەزى رەگەزنامەيى ئاينى و ھەر ھۆكارىكى كۆمەلەپەتى، يانى ئەقە موشكىلەك نېنە دقئى ياساىيىدا، سوپاس.

بەرېز ھېمىن أحمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

تېبىنى تراتان ھەيە لېژنەى تايبەتمەند؟ بەلئى د.شاىان، فەرموو.

بەرېز د.شاىان كاكە صالح محمد:

بەرېز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە بېرگەى (چوارەم) بەرزكردنەوہى ئاستى وشيارى نەخۆش دەربارەى ماف و ئەركەكانى لە دامەزاروہ تەندروسىيەكان، ديار بوو چەند بەرېزىك كۆمىنتيان ھەبوو لەسەر ئەو بابەتە، خوئى لە خوئىدا ئەو ياسايە ھەولېكە بۆ بەرزكردنەوہى، يەكېكە لە ئامانجەكانى بەرزكردنەوہى ئاستى وشيارى نەخۆش تا مافى خوئى بزانتى و ئەركى خوئى بزانتى، ھەر ئەو دانىشتنە خوئى بەشېكە لە وشياركردنەوہ، پاشان كە بۆلادوكرايەوہ لە وەقائىعى كوردستان ئەوہەش بەشېكە لە وشياركردنەوہ، سەرەپاى پشستگىرى كردنم بۆ قسەكانى بەرېز شىرىن أمين، ھەر وەھا نەخۆش كە دەلى ئەركى نىيە، بەلئى نەخۆشېش ئەركى ھەيە، بەلام حەرەجى لەسەر نىيە، بەلئى، زۆرجار ئېمە لۆمەى ناكەين بەلام لۆمەى ھاوہلەكەى دەكەين، لۆمە چۆن؟ مەسەلەن دەستدرېژى دەكاتە سەرمان، يان كارمەندىكى تەندروسىتى، ئەم حالەتەنەش زۆر زۆر بوو، يەعنى ئەركى ھاوہلى نەخۆشەكە ھەمان ئەركى نەخۆشەكەيە و ئاماژەشمان پىدايە لە ياسايەكە، بەس يەك شتى دىكە دەمەوئ بلىم لەسەر ئەو بېرگەى كە بېرگەى دووہم (ھاوولتېيانى ھەرېم) بەرېزان ئېمە ئىستا ئەگەر وەكو پزىشك قسە بكەم، وەكو لە دامەزاروہ تەندروسىيەكان كە كارمان كردوو، دوژمنى خوئمان چارەسەر كردوو، دوژمنەكانمان كىن؟ تىرۆرىستەكان، جەماعەتى داعش، يەعنى پىمان لە جەرگى خوئمان ناوہ چارەسەرمان كردىنە كە خو ھاوولتېى ھەرېمى كوردستان نەبوو، ئەوہ سوئندمان خواردوو، ئەوہ ئەركى سەر شانى خوئمانە بىكەين، بەلام چارەسەرمان كردىنە، يەعنى بۆ ئەوہى لای ھەموو كەسېك روون بى، لەو ناحىيەوہ ھىچ نەوعە درېغىيەك نەكرايە، زۆر سوپاس.

بەرېز ھېمىن أحمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو.

بەرپز پۇژان ابراهيم على:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە راوبۇچوونا پەرلەمانتارا لسەر كەمكردنا رېژا بونيا پەككەوتەيى، پېويستا روونكردنەوہ لسەر بېت دانى، چونكى ئىكى پېشقەرېت پېشكەوتنا سيستەمى تەندروستيا ئەگەر تو بېژى رېژا مردنى لئەخۇشخانى مەسەلەن بۇ نموونە كەمكرن، بېژن و لئەتەكى سببەتەنسى، ھەرۋەسا سەبارەت بە گوتن كو رەوشنەبېر كرنا تەندروستى بۇ كى بزەفرەتن، ئى بەشەك سەرپى ياساىي كەوتن ئەگەر ھاتە دەرياز بېن، بەشى دى ژى ھەرۋەسا لسەر دامەزراوہ تەندروستى بخۆت كەفیتن و ياساىا تەندروستيا گشتيا سالأ (۱۹۸۱)ى ژمارە (۸۹) لە ماددە سى، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن أحمد حەمە صالح / جېگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، د.گەلاويژ فەرموو ئەگەر نوقتە نيزامىيە.

بەرپز د. گەلاويژ عبید عثمان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سوپاس، پېش ئېستاش من ويستم روونكردنەوہ بەدەم وەكو ئەندامى ليژنەى تەندروستى، بەپېى ماددەى (۸۹) بېرگەى (دووەم) كە بەس مافى دەستەى سەرۆكايەتى نييە، مافى ھەموو ئەندامانى ليژنەى تايبەتمەندە روونكردنەوہ بەدەن، بەلام د.رېواز رېگىرى كرد، بەلام من ئېستا روونكردنەوہ دەدەم وەكو ئەندامى ليژنەى تەندروستى بە پېى پەپرەو، ماددەى (دووەم) (پېنجەم) كەمكردنەوہى رېژەى مردن و پەككەوتەيى كە زۆربەى ھەقالانمان لېرە ئەندام پەرلەمانەكان دەلېن لادېرئ، ئېمە ياساىەك دادەنېين كە ئامانجى كەمكردنەوہى رېژەى مردن و پەككەوتەيى نەبى، بۇ چىيە؟ ئېمە كە ئامانجەكە دادەنېين دەبى ئەوہ ھەبېت، ئامانج لە دانانى ئەم ياساىە كەمكردنەوہى رېژەى پەككەوتەيى و مردنە، ئەگەر نەخۇش بزائېت خالى (شەشەم/ پتەوكردى متمانەى ئىوان نەخۇش و پزىشك و كارمەندانى تەندروستى لە دام و دەزگا تەندروستىيەكان)، ئەگەر نەخۇش بزائى ياساىەك ھەيە پارېزگارى لى دەكات و مافى دەپارېزى تەبەعن پەيوەندىيەكە متمانە دەبېت و پتەوتر دەبېت لە ما بەيى نەخۇش و پزىشك، زۆر سوپاس.

بەرپز ھېمىن أحمد حەمە صالح / جېگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، ليژنەى تايبەتمەند دەست پى بكن، فەرموون بە خوېندنەوہى (بەشى دووەم/ مافەكانى نەخۇش) ماددەى (سېيەم).

بەرپز د.شاىان كاكە صالح محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەشى دووەم: مافەكانى نەخۇش

ماددەى (۳):

نەخۇش لە ھەر دامەزراوھەيەكى تەندروستی چ گشتى يان تايبەت بېت سەرجم ئەو مافانەى دەبېت كە لەم ياسايە و ياسا بەرکارەكان دا ھاتوون و بە يەك پېوەر و بە بى جياكارى مامەلە لەگەل سەرجم نەخۇشەكان دەكرېت، مافەكانىش برىتېن لەمانەى خوارەوہ:

يەكەم/ دابېن كردنى ئامپىر و تاقىگەى پشكنين و چارەسەرە بەردەستەكان بە شىوہەيەك گونجاو بېت لەگەل پېوەرە زانستىيە پزىشكىيەكان.

دووەم/ مامەلە كردن بە يەك پېوەر بە بى جياكارى لەگەل سەرجم نەخۇشەكان دا بە شىوہەيەكى يەكسانى و دادپەرورەرانە بى پەچاوكردنى ھەر جياوكيكي كۆمەلەيەتى پەگەزى، پەگەزنامە، ئاين، يان ھەر ھۆكارىكى تر، لەگەل بە ھەند وەرگرتنى زيانە پېشېبىنى كراوہكان بە پەچاوكردنى دۇخى بە پەلە و خاوەن پېداوېستى تايبەت.

سېيەم/ پېشوازى و پشكنين و شوپىنى مانەوہى بۇ دابېن بكرېت بە شىوہەيەك كە شكۆ و كەسپىتى پارېزراو بېت.

چوارەم/ پارېزگارى كردن لە تايبەتمەندىيەكانى بارى تەندروستى يان كەسى تەنھا لەو حالەتانەدا نەبېت كە بە ياسا ديارى كراوہ يان لەلەى دادگاوه ديارى بكرېت يان بېيتە ھۆى مەترسى بۇ تەندروستى گشتى.

پېنجەم/

۱- دەستكەوتنى زانبارى تەواو لە پزىشكى چارەسەركار و دامەزراوہى تەندروستى سەبارەت بە تېچووى دارايى تەواو و دەستنىشان كردن و چارەسەرى نەخۇشەيەكە بە زمانىكى روون و ئاشكرا و زانېنى پلانى چارەسەرى و جېگەرەوہكان و ئەگەرەكانى ئالۆزەكە لەگەل پەچاوكردنى دۇخى نەخۇشى مەترسیدار يان بە پەلە.

۲- تېروانين لەسەر دۆسيەى پزىشكى خۆى و دەستكەوتنى وپنەيەك لېى و دەستكەوتنى راپورت لە بارى تەندروستى خۆى لە كاتى پېويست دا بە بى بەرامبەر.

شەشەم/ پەتكردنەوہى ھەر خزمەتگوزارىيەكى پزىشكى يان چارەسەرىكى ديارىكراو لەسەر بەرپرسىيارىتى كەسى خۆى دواى ئەوہى ئاكامەكانى بە نەخۇش گوترايېت بە مەرجىك پەتكردنەوہى چارەسەرى يان پاگرتنى نەبېتە ھۆى مردنى نەخۇش ھەرۋەھا تەمەنى (۱۸) سالى تەواو كرديېت و تواناى ھەبېت گوزارشت لە ويستى خۆى بكات.

حەوتەم/ وەرگرتنى برپار و پەزامەندى نووسراوى پېشۋەختەى يان پەزامەندى ھاوہلى نەخۇش بۇ ئەنجامدانى ھەر نەشتەرگەرييەك يان سېركردنېك واتا بەنج جگە لە بارەكانى لە ناكاو و رووداۋەكان دا.

ھەشتەم/ لە بارى لە ناكاودا يان لە پېناو رېزگار كردنى ژيان پزىشك دەبېت برپارى جۆرى چارەسەرى ئەم نەخۇشانەى خوارەوہ بدات بە بى گەپانەوہ بۇ ھاوہلەكەى:

۱- بى ھۆش.

۲- بېركۆل.

۳- بېكەس.

۴- كاتېك نەخۇشى ھاوہلى ھەولى زيان گەياندن بە ژيانى خۆى يان كەسپكى تر بدات.

۵- نەخۇشى دەروونى ئەوانەى كە تواناى برپاردانېيان لەو كاتەدا نېيە.

نۆيەم/ نەخۇش لە مېدىيا و تۆرە كۆمەلەيەتتە نىشان نەدرىت تەنھا بە پەزىلەتتە خۇي يان ھاوئەلەكەي نەبىت.

دەيەم/ بەشداربوون يان نەبوون لە ھەر جۆرە لىكۆلەنەوئەيەكى پزىشكى و توپۇنەوئەيە زانستى و لە ھەر كاتىك دا بىھوئىت دەتوانىت بىكشەتەوئە.

يازدەيەم/ راپۇزكردن بە پزىشك يان دامەزراوئەيەكى تەندروستى دىكە بۇ نەخۇشەيە تەندروستىيەكەي لەم بارەدا پىوئىستە پزىشك يان دامەزراوئەيە تەندروستى يەكەم راپۇرتى پزىشكى تەواو سەبارەت بە نەخۇشى و بە دواداچوونەكانى بداتە نەخۇش وەك بەرچا و پوونىيەك بۇ پزىشكى دووئەم.

دوازدەيەم/ پزىشك نەخۇش بە تەنھا دەپشكىت و كاتى پىوئىستى بۇ تەرخان دەكات ئەوئەش رىگر نىيە بۇ ئەوئەي نەخۇش ھاوئەلەكەي لەگەل دا بىت.

سىزدەيەم/ پىوئىستە لەسەر وەزارەت بە گوئىرەي توانا چارەسەرى بە خۇرايى لە دامەزراوئە تەندروستىيەكەي ھەرئىم بۇ نەخۇشانى تووشبوو بە نەخۇشەيە درىزخايەنەكان دەستەبەر بىكات.

سوئاس.

بەرىز ھىمىن أحمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوئاس، ئىستاش ھەر بەرىزىك دەيەوئىت بەشدار بىت لە گىتوگۆكردن لەسەر ئەو ماددەيە با دەست بەرز بىكاتەوئە دوئىيە ناوئەكان دەخوئىنەوئە لىرەوئە دەست پى دەكەين، با ناوئەكان بخوئىنەوئە بۇ ئەوئەي كەس گەلەي نەكات:

- لىزا خان
- نجات خان
- لەيلا خان
- كاك مەلا إحسان
- كاك إدريس
- حىسبە خان
- كاك چىيا
- كاك د.رېبوار
- كاك رقىنگ
- كاك زانا
- كاك شىخ زاهر
- گوليزار خان
- سوسن خان
- گولستان خان
- زىيان خان
- كاك سەروان
- كاك حاجى سفىن

- كاك بالانبؤ
- كاك جلال
- كاك هاوړئ
- كاك كاروان
- شادى خان
- سهلما خان
- كاك شه مۆل
- كاك پزگار
- كاك عثمان
- شنؤ خان
- شيرين خان
- كاك د. اسماعيل
- كاك د. محى الدين.
- سه رچنار خان
- كاك مه م
- ليزا خان، فهرموو.

به پړيز ليزا فلك الدين صابر:
به پړيز سه رۆكى په رله مان.

پېمباشه بؤ ماددهى (۳) ياخود بړگهى (دووه م) له ماددهى (۳) تېمېك زياد بكرېت، ئه وېش برېتى يه له تېرمى بيروبوچوونى سياسى به داخه وه كه لتوورى جياوازى كردن له بيروبوچوونه سياسى به كان زورجار له هه رېمى كوردستان كېشهى له سيكته ره جياجياكان دروست كړدووه، ته ندروستېش له وه به دهر نه بووه، بؤيه پېمباشه ئه گهر بكرئ ئه و تېرمه له گه ل په گه ز و په گه ز نامه و ئاين، بيروبوچوونى سياسى زياد بكرئ، چونكه زورجار نه خو ش حالت هاتؤته پېش كه نه خو ش بؤته قوربانى ئه م ململانيه له ناوچه جياجياكان، بؤيه پېويسته ورده ورده ئېتر هه ول بده ين ئه م جياوازيه نه مينيت، بؤيه پېم باشه به م شپوهيه دابرېژرېته وه (مامه له كردن به يه ك پېوهر به بئ جياكارى له گه ل سه رجهم نه خو شه كان دا به شپوهيه كى يه كسانى و دادپه روه رانه به بئ په چاوكردنى هه ر جياوگه يه كى كؤمه لديه تى، په گه زى، په گه ز نامه، ئاين، بيروبوچوونى سياسى، يان هه ر هؤكارى كى تر له گه ل به هه ند وه رگرتنى زبانه پېشبينى كراوه كان به په چاوكردنى دؤخه به په له و خاوه ن پېداويستى تايبه ت، هه روه ها پېمباشه چه ند خالېكى تريش بؤ ماددهى (۳) زياد بكرېت، خالېك كه زور به گرنكى ده زانم و به راستى له لام سه يره كه به هېچ شپوهيه ك له پرؤژه كه دا باسى لئ نه كراوه، ئه وېش بارى ده روونى خودى نه خو شه كه يه، په چاوكردنى بارى ده روونى نه خو ش پېويسته شپوازى مامه له كردنى ستافى

نەخۇشخانە بە لەبەرچاۋ گرتنى دۇخى دەروونى نەخۇشەكە بېت و مامەلەيەكى ھەستىارانە بېت، بە تايبەت لەگەل ئەو نەخۇشەيئانەكى نەخۇشى درېژخايەنيان ھەيە، چونكە ئەو نەخۇشانە بە تايبەت دەكەونە بارىكى دەروونى زۇر ھەستىارەو بە تايبەتى نەخۇشى شىرپەنجە و شەكرە و فشارى خوین، ھەرۋەھا خالىكى تىرىش ئەگەر ديسان لە ماددەى (۳) زیاد بىرىت، ئەگەر ھەر كېشەيەك يان ھەر پىشھاتىكى نەخۇزاراۋ لە نيوان نەخۇش يان كەس و كارى نەخۇش لەگەل ستافى نەخۇشخانە پوویدا نابېت كارىگەرى نەرىنى بەسەر پروسەى چارەسەرکردنى نەخۇشەكەو ھەبېت، ھەرۋەھا خالىكى دىكەش كەسى نەخۇش مافى خۇبەتى كە لە نەخۇشخانە داوا بىكات كە جىابىكرىتەو ھەو كەسانەكى كە ھەلگىرى نەخۇشەيە گوزارەوكانن يان لەو نەخۇشانەكى كە بارى دەروونىيان لە دۇخىكى ناسەقامگىرداپە، زۇر سوپاس.

بەرپىز ھىمىن أحمد حەمە صالح / جىگىرى سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك چيا، فەرموو.

بەرپىز چيا حمىد شريف:

بەرپىز سەرۋكى پەرلەمان.

من چەند تېيىنيەك ھەى لە ماددە (۳) مامەلە كردن بە يەك پىوەر بە بى جياكارى لەگەل سەرچەم نەخۇشەكاندا دەكرىت مافەكانىش بىرىتىن لەمانەى خوارەو، ھەرۋەسا لە ماددەى دووئ دىسا تىكرار وشتى تىكرار ھاتىيە دىسا نقيسىيە يەك پىوەر بە بى جياكارى لەگەل سەرچەم نەخۇشەكان، ئەز بىنم كە ئەو شتەكى دووبارەيە، خالا شەشى ھەرۋەسا رەتكردنەو ھەر خزمەتگوزارىيەكى پزىشكى يان چارەسەرىكى دىارىكراۋ لىقېرى ئىشارەت داى ھەرۋەسا تەمەنى ھەژدە سال بى، ئەگەر ھاتوو تەمەنى وى نەھەژدە سال بىت كە چ بىرپار دىتە دان، ھەرۋەسا كى ھەقەى وىبە ئەو ھەى تەمەنى سىزدە سال يان چاردە سال يان زارووكەكا لىرى ئىشارەت پى بىتە دان كە مەسەلەن پلە يەك ئائىلى حەقە بېت، ھەرۋەسا وەكو لىزا خان ئىشارەت پىدايا ئەگەر ھاتوو نەخۇشى دەروونى ھەبېت، يان ئەگەر نەخۇشى ئەقلى ھەبېت، كى بىرپار لسەر وى نەخۇشى دەداتن، نەخۇشى دەروونى و تەئىبىدا لىزا خان دەكەم كە پىشەدەقىا ئىشارەت پى بدايا نەخۇشە دەروونىيەكانىش، ھەرۋەسا ماددەى دەيەم بەشداربوون يان نەبوون لە ھەر جۆرە لىكۆلەنەو ھەيەكى پىتەقىا لىرى ئلغايى ئەو ھەكە خۇبەخشى بىتە زىدەكردن خۇبەخشانە بېت، نە خۇفەكېشت يان خۇبەخشانە بت، ئەگەر مە بىقېت نا قى بەشدار بىت لە ئەگەر قە نەبىت يانى خۇبەخشانە بىت، بابەتى ژى دى ھەر خالاكا دى كە بەحسا مافى نەخۇش ھاتىە كرنى، بەس رىخىديوا پىتەقىا رىزا پزىشكى ژ بىتە گرتن، گەلە جارا دەولەتا ئەورويپان ھەموو دنيايىدا نەخۇشەك ئەگەر پىگىرى بە رىكارىت ياسايى يان رىكارە پزىشكىن يانى پزىشكى حەقە بىت ئەوئ چارەسەرىا رەت بىكەت، يانى لىقېرى پىتەقىا ئەم حەقەقىا چاوكاندنە بۇ نەخۇشى ئەم وەساندە بىرى بە پزىشكىن، گەلە جارا ئەگەر بىتوون نەخۇش پىگىرى ھەمى رىنمايىيا يان دەرمانى چارەسەرىا نەكرد، يانى دىكتۇر جىيى حەقە ئەز قى چارەسەرىا رابگرن، زۇر سوپاس.

بەرپىز ھىمىن أحمد حەمە صالح / جىگىرى سەرۋكى پەرلەمان:

بەلى، سەلما خان، فەرموو.

بەرپز سەلمى فاتح توفىق:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

لە بەشى مافەكانى نەخۆش ئىمە دواتر مافەكانى، ئەركەكانمان ھەيە كە ئەركى رېز گرتتە لە پزىشك و كارمەندان بەلام پىويست دەكات لېرەشدا ماددەيەك زىاد بكرى پيش دابىن كردنى ئامپىر و تاقىگە و ھەر بابەتتىكى تر بۇ نەخۆش پىويست دەكات رېز لە نەخۆش و ھاوھلى نەخۆش بگىرى، بۆيە پىم باشە بىرگەيەك زىاد بكرى كە ئەو پىموايە كارىكى باش دەبى، چونكە لە ئەركەكان دا لەسەريەتى كەواتە لە مافەكانىش دا پىويست دەكات ھەيىت، لە بىرگەي (نۆيەم) باسى نەخۆش دەكات كە لە ميديا و تۆرە كۆمەلايەتتەيەكان پيشان نەدرى، بەرپز سەرۆكى پەرلەمان، پىويست دەكات بلىن نەخۆش لە سەرۆكى تەمەن (۱۸) سال لە ميديا و تۆرە كۆمەلايەتتەيەكان نيشان نەدرى تەنھا بە رەزامەندى خۆى يان ھاوھلەكەي، بەداخوھە لە ئىستادا مناللىكى زۆر كە نەخۆش لە كەنالەكان، لە ميديا، لە تۆرە كۆمەلايەتتەيەكان بوونەتە سەرچاوەى داھات بۇ خىزانەكانىان و بازىرگانىان پىوھ دەكرى، بۆيە پارىزگارى كردن لە منال تەنھا ئەركى دايك و باوك نىيە، بەلكو ئەركى ياسا پارىزگارىان لى بكات و ئەركى دەولەت و حكومەتە كە پارىزگارىان لى بكات، بۆيە من پىم باشە لە دواى بىرگەي (نۆيەم) بىرگەي (دەيەم) نابى منالى نەخۆش بە ھىچ شىوھەيەك پيشان بدرىت لە ميديا و تۆرە كۆمەلايەتتەيەكان، ئەگەر رەزامەندى دايك و باوكىشى لەسەر بوو پىويست دەكات ياسا پارىزگارى لە كەرامەتى داھاتووى ئەو مندالە بكات و پيشان نەدرى، لە بىرگەيەكى دىكەش پىم باشە زىاد بكرىكە نەخۆش مافى گۆرپىنى پزىشكەكەي ھەبى، يەككىك بى لەو مافانەي كە ھەيىت، نازانم ئەگەر لە بىرگەيەك دا تىايدا بىت يان سەيرم نەكردبى پىموابوو تىايدا نەبى، نەخۆش مافى ئەوھى ھەبى كە پزىشكەكەي بگۆرى، سوپاس.

بەرپز ھىمىن أحمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك د.مخى الدين، فەرموو.

بەرپز د.مخى الدين حسن يوسف:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۳) بىرگەي (دووھەم) مامەلە كردن بە يەك پىوھەر بە بى جىكارى تا كۆتايى بە شىوھەيەكى يەكسان دادپەرورەنە بى رەچاوكردنى ھەر جىاوگەيەكى.. پىموايە ئەو جىاوگ بە ئىمتىياز دى زۆر دەستەواژەكان، ئەگەر بكرىتە (جىكارى) باشترە، وشەي (نەتەوھىي) يەعنى لەسەر ئەساسى جگە لەوھى كۆمەلايەتى و رەگەزى و ئاين و رەگەزنامە و نەتەوھىشى بۇ زىاد بكرى، چونكە تا جىاوازى قەوميات نەكرى لە چ نەتەوھەيەكە، ئەگەر مەبەست لە رەگەزى ئەوھە زانىمان جنسە، بەلام رەگەزنامە پىموايە بكرىتە (وھلاتىنامە) باشترە لەوھى كە باسى رەگەزنامە بكەين، زۆر سوپاس.

بەرپز ھىمىن أحمد ھەمە صالح / جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، نجات خان، فەرموو.

بەرپز نجاۋ شەبەن ئەدالە:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ژبەر ئەف پېشنىيارە ئى ياساى گرىدايا ف كەرتىت تەندروستيا، ئەز پېشنىيار دكەم كو ماددەكى زېدەكەن لقى پېشنىيارى كو تىدا لىژنەك ھەپىتن بۆ ھەلكە بوونەكا ئابوورى بۆ سەر خەلكا كوردستانىدا بەپىتن دماپىن خزمەتگوزارىيا تەندروستى بىنە دەستنىشان كرن بڧ كاردانا ۋەك نموونە قەيرانىن داراىى، سوپاس.

بەرپز ھىمەن احمد حمە صالح/جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك حاجى (سفىن)، فەرموو.

بەرپز سفىن اغا عمر اغا:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۳) پىم باشە لە خالى سىزدەھەم ئەوۋە زىاد بكرى يان ئەو خالە زىاد بكرى، پىويستە لەسەر ۋەزارەت خزمەتگوزارى تەندروستى بى بەرامبەر بۆ پېشمەرگە قارەمانەكان و خانەوادەى سەربەرزى شەھىدان و ئەنفالكرائان بكرىتن، زۆر سوپاس.

بەرپز ھىمەن احمد حمە صالح/جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك (رزگار)، فەرموو.

بەرپز رزگار محمد محمود:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من پشتگىرى لە پېشنىيارەكەى (لىزا) خان و كاك (د.عثمان) دەكەم، زۆر سوپاس.

بەرپز ھىمەن احمد حمە صالح/جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك (د.اسماعىل)، فەرموو.

بەرپز اسماعىل على طە:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من چەند تىبىنىيەك ھەى يايەكى ماددەى يەكى دىبىزىتن دەكرىت مافەكانىش برىتىن لەمانەوہى خوارەوہ، ماناى وايە حەصرا مافاكا كر، ئەوۋە برىتىبىيە لەوہى خوارەوہ يانى لە زىاتر ھەرھىچ نىنە لەمافەكان، ئەمن دىبىنم بىى بدەكرىت ھەندىك مافەكانىش لەمانەى خوارەوہىيە، چونكا زۆر مافىت نەساغى پتر ئى وىك ھاتىنە حاصل كرن، دوو مولاھەزەى دووى ئەز لگەل پشتگىرىا كاك چىا دكەم فەلەن مامەلە كەردن بەيەك پىوەر ئەوۋە تىكرارە لگەل يايەكى ئەقە يەكسەر بىژم مامەلە كەردن بە يەكسانى باشترەش ئەقە دىبىنم ھەندە تىكرار نىنە خۆش تىكرارى خەلاس كەين باشترە ئىنشاللا، خالا شەشى دەبىزىتن بەمەرجىك رەتكەردنەوہى چارەسەرىا راگرتنى نەپىتە ھوى مردنى نەخۆش، مەرج نىيە ئىلا مردن، ھەندەك جارا زەرەرەو زىانا گەورەيە پىكەوتنەكا چاقىت وىت كۆرە بن ۋەكو مىسال كولاكولا يانى ئەگەر ناىتە چارەسەر كرن چاقى نەساغى كۆرە بن، قى ۋەختى حەوۋجەرىنە ئىزن لەوى ۋەرگرن، ئەم قىرى زىدە كەين يان پەككەوتنەكا ۋەشى يانى بەس يان بەردەوام، ئەوۋى ئى رەئىا وى تىدا نەھىتە ۋەرگرتن، سىزدەى ماددەى يازدەى عەفوہن، يازدەى بىژتن بارەدا پىويستە پزىشك يان دامەزراوہى تەندروستى يەكەم

راپورتى پزىشكى تەوا، لقيرى بى بەرامبەر ئىزافە بىكەن دا تەقريبەرى تەقريبەرى تەقريبەرى پزىشكى دەتتى پارە نەبىتن، بى بەرامبەر نەبىتن، عفونەن من لە خالا نە تىبىنىيا من دىبىزى نەخۇش لە مېدىيا و تۆرە كۆمەلەپەتتەبەكان نىشان نەدرى تەنھا بەرەزامەندى خۇى يان ھاۋلەكا، يانى مەعنا حقوقىت نەخۇشى و ھاۋلەكەى وەكو ئىك لىكرن، ئەويانە ھەر بژورپىت بژىن ئىزافەتتىكى بدەينى فى حالە ئەوہ يانى عەقلى تىك چووبى ناتوانى تەعبىرىش بىكاتن و دەربىرىنى خۇ بىكەت ياللاد ھەولەكى حەق ھەبىتن ئەو مافەى بداتى كو ئىشى ئى دەركەوى، ماددەئى سىزدى دىبىزىت پىويستە لەسەر وەزارەت بەگوپرەى توانا، ئەز بىژم بەگوپرەى توانا يعنى زىدەبە، نابىتن بەگوپرەى توانا، وەزارەت ئەبى ھەموو توانايى خۇ صەرف بىكاتن كو ھارىكارىيا نەصاغى بىتە كرنى ئەو وجودا وئ دەبىتە نىشان ھەندى كو يانى گەلەك شت نەھىنە كرن، ژبلى قى من چەند يانى ماف ئىقتراح دكەم زىدە بىن ئىك ژوانا بۇ نەخۇشى ھەبە رىگە پى نەداتە دان، رىك نەبەتدانى ئىكىقى بىبىتن كى بى، موھەقق بى كى بىتن دەجارا حالەتەكى نەخۇشە موھەققىق بىتە ئەفسەرى رى پى نەبەتە دان، دوو كەمكرىدا قورسىا دارايى و نەخۇشخانا خاسەتەن بىت ئەھلى لەسەر نەخۇشى، ئىشارەكى بداتن نەفانىت نەساغىت خەستەخانپت ئەھلىدا بارا وانا گەلەك گەلەكى گرانا، يانى على الاقل موھولەى بىكەن كەم بىكەن، دابىن كرنا ھىلەكا گەرم ئو فەكرى بۇ پىشوازىبىيا گازندەت نەساغى نەساغى گازندەت پىتە كى؟ دقپدەن بىتە ئاشكرا كرن كو گەبىتتە فلان كەسى، خودى من ھىشتا پىتر ھەبوون ئەگەر .... سوپاس.

بەرىز ھىمەن احمد حمە صالح/جىگىرى سەرۋكى پەرلەمان:

كاتەكەت تەواو دەقەبەك زىاترىشمان پىداى لەكاتى خۇت، (لىلى) خان، فەرموو.

بەرىز لىلى عبدالجبار حدو:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

ژ بەركو ئەو پىشنىازە ياسايە گرىنگە و ژبەر ھندى ژى گرىنگ ئەف برگا تىدا بىنە زىدە كرن، ئىك پىتقىا زانىبارى كەسى و تايبەتى نەخۇشى پارىزراو بى، جگە لە خودى نەخۇش كەس ناتوانى وەربىگىت، زۆر جار دانى زانىبارى نەخۇش كارىگەرى دەروونى لەسەر خودى نەخۇشەكە دەبىتن، دووہم لە عىادەكان و نەخۇشخاناكانا نابىت لە يەك كاتدا چەند نەخۇش پىكەوہ چارەسەر بىرپىن، چونكە ئەمە دژى مافى تايبەتى نەخۇشە، لە ئىستادا دىكتورەكان چەند نەخۇش پىكەوہ دەبىنن بەداخەوہ، سىيەم بۇرەچاوكردنى مافى نەخۇش پىويستە بىتە دىاركرن، رۇژانە دىكتور دەتوانى چەند نەخۇش بىبىتن؟ چونكە بەراستى ئەمەش دىتنى نەخۇشى زۆر لە رۇژىكدا كارىگەرى نەرىنى لەسەر خودى نەخۇشەكە دەبىتن، سوپاس.

بەرىز ھىمەن احمد حمە صالح/جىگىرى سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، (ژيان) خان، فەرموو.

بەرىز ژيان طاھر احمد:

بەرىز سەرۋكى پەرلەمان.

زۆر جار دەبىنن، دەبىستىن كە نەخۇش بەھۇى ھەلەى پزىشكى پزىشكى گىيانى لە دەست داوہ، يان وەزەى بەرەو خراپتر رۇبىشتووہ، ئەنجامەكەشى يان كەس و كارى نەخۇش گلەبىيان

له ئەداى پزىشك كىردىيە، يان پزىشك دىفاعى لەخۆى كىردىيە، كە خەتابار خوودى نەخۆش نىيە، كە زانىارى تەواوى ئەدايە پزىشك، ھەرچەندە لە بەشى سىيەم ئەركەكانى نەخۆش ئىشارەتى بەو دەايە كە پىدانى زانىارى بە پزىشكى چارەسەركار ئەركى نەخۆشە، بەس ئەمە نايىتە بەلكە بۇ پزىشك يان كەس و كارى نەخۆش، بۇ ئەو ھى سەلمىيىن كە زانىارى تەواوى بە پزىشك داو، لە ولتە پىشكەوتووھەكان فۇرمىك دروست كراو بە ناوى (patient medical history for) كە لەلەيەن نەخۆش، يان ھاوھلى نەخۆش، پىش ئەو ھى چارەسەر و ھەرگىز لە پزىشكەو ھەم كىرئەو و ئىمزا دەكرئەن، بۇيە پىشنيار دەكەم بىرگە چواردەيەم لەم ماددەيە زىاد بكرئ بەم شىوھە (پىويستە فۇرمى مېژوو تەندروستى نەخۆش لەلەيەن خودى نەخۆش يان ھاوھلى نەخۆش پىر بكرئەو و واژوو بكرئەن پىش و ھەرگرتن چارەسەر لەلەيەن پزىشكى تايبەتمەندەو چ لە نەخۆشخانەكان بىت يان لە نۇرىنگەكان)، زۆر سوپاس.

بەريز ھىمەن احمد ھەمە صالح/جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، (شادى) خان، فەرموو.

بەريز شادى نوزاد وھاب:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى سىيەم، بىرگە چوارەم، پىم باشە كە يەك وشە لە پىشەوھى ئەو خالە زىاد بكرئ (پاراستن و پارىزگارى كىردنى لە تايبەتمەندىيەكانى بارى تەندروستى يان كەسى)، چونكە ئىمە زۆر جار رووبەرووى ئەو حالەتە ئەيىنەو، كاتى نەخۆش سەردانى دكتورىك ئەكات زانىارىيەكانى ھىچى پارىزراو نىن، ئەگەر بە ھۆكارى ئەو بىت كە زىاد لە نەخۆشك لە جارىكا دكتورەكە دەيانبىنئەت، ياخود بە ھۆكارى باسكردن، يان گواستەوھى زانىارىيەكان بى، لەبەر ئەوھى تەئكىد كىردنەوھى لە پاراستن و پارىزگارىكردن لەو زانىارىيانە، پىم وايە كە پىويستە ئىستا تەركىزى لەسەر بكەين، خالى نۆھەم دەربارەى مېدىا و تۆرە كۆمەلەيەتتەكان، پىويستە ئەو رەزامەندىيەى كە لە نەخۆش يا لە ھاوھلى نەخۆش و ھەردەگىرئەت بە نووسراو بىت، ئەگەر بە نووسراو نەبىت رەزامەندى زارەكى ھىچ وەقايەكى قانونى نىيە، بۇيە باشتر وايە كە ئەم دەستەواژەيە زىاد بكرئ (نەخۆش لە مېدىا و تۆرە كۆمەلەيەتتەكان نىشان نەدرئەت، تەنھا بە رەزامەندى خۆى يان ھاوھلەكەى بە شىوھەيكى نووسراو) ئەم دەستەواژەيە زىاد بكرئ، بۇ زىاد كىردنى چەند خالىك پىشتگىرى لە خاتوو (لېزا) ھاوكارم دەكەم، كە زىاد كىردنى خالىك دەربارەى بارى دەروونى نەخۆش رەچاو بكرئ، لە كاتى نەخۆشەيەكەيدا، مەرج نىيە ئەو نەخۆشەى كە روو لە نەخۆشخانەكان دەكات خۆى بارى دەروونى ناچىگىر بى، بەلام لە حالەتى تووشبوون بە نەخۆشيدا زۆر كات ئىمە دەيىنن نەخۆش دووچارى گىرئەكى دەروونى دەبىت، كە پەيوەندىدارە بە نەخۆشەيەكەيەو، زۆرتەر ئىمە لە نەخۆشى شىرپەنجە دا دەيىنن، يان نەخۆشەيە درىزخايەنەكانى دىكە، خالىكى تر رىزگرتن لە نەخۆش و ھاوھلى نەخۆش پىشتگىرى

له خانوو (ليزا)، (سلمه) خان دهكەم، به زياد كردنى ئەم خالە بۆ ئەو ماددەيه، به گرينگى دهزانم، زۆر سوپاس.

به پريز هيمن احمد حمه صالح/جيگري سهروكي په رله مان:

زۆر سوپاس، (سه رچنار) خان، فەرموو.

به پريز سه رچنار احمد محمود:

به پريز سهروكي په رله مان.

سه بارهت به سه ره تاي ماددهى سى، نه خووش له هه ر دامه زراوه يكي ته ندروستى وشه يكي گشتى يان تايهت لابرئى، له بهر ئه وهى پيويست ناكات، سه رجه م ئه و مافانهى ده بى كه له م ياسا و ياسا به ركاره كاندا هاتوون، ووشه ي (هه نديك) ده كرئ ئه وانى تر تا كو تايى هه موو لابرئى (هه نديك له مافه كان برىتين له مه)، چونكه مافه كان به رده وام له زيادبوونه، ناكري ئيمه حه صريان كه ين له چه ند خاليكا، دوايى چه ند سالى تر مافى تر بيته ده ره وه هه نديك له مافه كان ئه مانه ن، يه كه م خالى دووهم، برگه ي دووهم، ئه و (جيا وگه) ئه و وشه يه كه هاتوو به بر واي من مه به ستى پيگه يه، ئه گه ر پيگه كه بيت جوانتره، چونكه ئه و وشه يه زۆر به كار ناي، سه بارهت به خالى شه شه م رهت كردنه وهى هه ر خزمه تگوزاريه كى پزىشكى يان چاره سه رى ديارىكراو له سه ر به رپرسياريه تى كه سى خوئى، دواي ئه وهى ئاكامه كانى به نه خووش گوترايى، به مه رچيك رهت كردنه وهى چاره سه رى، يان راگرتنى نه بيته هوى مردنى نه خووش، ليره ئيزافه يكي بۆ زياد بكرئى، يان په ككه وتهى هه ميشه يى، چونكه مه رج نيه هه ر مردن بيت، په ككه وتهى هه ميشه يى جارى وا هه يه پيويست به وه ئه كا كه ئه و حاله تهى بۆ بكرئى، له برگه ي هه شته م، چواره مى، كا ئيك نه خووش هه ولى زيان گه ياندىن به ژيانى خوئى يان كه سيكى تر بدات، يه عنى راسته چاره سه رى بۆ ئه كرئى هه ولى زيان گه ياندىن به خوئى، كه سيكى تر، وازح نيه ئه و وشه يه هه ر لابرئى، ئه و برگه يه، له بهر ئه وهى مانايه ك ناگه ينى، زيان به يه كيكى تر بگه ينى چاره سه رى چى خووت بكرئى، نويه م نه خووش له ميديا و توره كوومه لايه تيه كان نيشان نه درئى، ته نها به ره زامه ندى خوئى يان هاوه له كه ي لابرئى، چونكه هاوه له كه ي پيناسه كه ي هاتوو، له مادده ي يه ك، برگه ي نو، پيويست ناكا جاريكى تر بيته وه، خالى يازده يه م، راويژكردن به پزىشك يان دامه زراوه يكي ته ندروستى ديكه، بۆ نه خووشه ته ندروستيه كان له م باره دا پيويسته پزىشك يان دامه زراوه ي ته ندروستى، يه كه م ئه مه ي بۆ زياد بكرئى (بى به رامبه ر راپورتى پزىشكى ته واو سه بارهت به نه خووشه كه بدات)، ئه و بي به رامبه ره گرينگه بۆ نه خووش، له بهر ئه وهى هيج بارگرانيه كى دارايى نه كه ويته سه رى، دوازه يه م پزىشك نه خووش به ته نها ده پشكنيى و كاتى پيويستى بۆ ته رخان ده كات، ئه مه رېگر نيه له وهى نه خووش هاوه ليكى له گه لدا بيت، ناكري ليردا ئه و وشه يه هاوه ل بيت، چونكه وشه ي هاوه ل پيناسه كه ي جيا وازه، بكرئته وشه ي (كه سيكى دى له گه ل بيت)، يه عنى حه صر نه كرئى له هاوه لا، كه سيكى تريشى له گه لدايى، چونكه هاوه ل بۆ ئه وانى كه خزمه يه تى و ئه وانى كه پيشتىر باسما ن كرد، به لام كه سيكى تر، كه سيكى ترى له گه لدايى ته نه خووشه كه، جارى

وا ھەيە نەخۆشەكە دەچى بۇ پىشكىن كەسپكى تىرى لەگەلدايە، پىناسەي ھاوھلى بەسەردا جىيەجى ناپىت، ناكى تۇبلىي لەبەر ئەوھى ھاوھلت لەگەل نىيە ھەر خۇت پىشكىنەت بۇ ئەكرى، سىزدەيەم پىويستە لەسەر وەزارەت، پىويستە لەسەر ئەمەي بۇ زياد بكرى، لەسەر ئەنجومەنى وەزىران و وەزارەت، چونكە جارى وا ھەيە وەزارەت ناتوانى ئەو بارگرانىيە وەرگرى، ئەبى ئەنجومەنى وەزىران بچىتە ژىر بارى ئەو، پىويستە لەسەر ئەنجومەنى وەزىران و وەزارەت، بە گوپرەي تواناش لابىرىت، چونكە بەپىي دەستوورى عىراقىش چارەسەرى نەخۇش واجبى دەولەتە كە بىكا، ناكى بەگوپرەي توانا كەلىمەيكى مەطاطىيە ئەتوانى بلى من توانام نىيە، نەخۇشەكەش دوايى زەرەرمەند دەبى، سى خالى تىرىش زياد بكرى چواردەيەم، پازدەيەم، شازدەيەم، بەم شىوہەيە، چواردەيەم دابىنكردى خواردى گونجا و پىويست، كە لەگەل دۇخ و تەندروستى نەخۇش گونجاو بىت، نەخۇشى وا ھەيە نەخۇشى درىزخايەنى لەگەلدايە، لە شەكرە، لە زەخت و لەمانە، ئەو خواردانەي لە نەخۇشخانەكانا دروست دەكرى لەو ئەچى بۇ ئەو گونجاو نەبى، بەلكو رەچاوى ئەو بارەيەش بكرىت، ئەو خالىك تەسبىت بكرى لە مافاكانا، پازدەيەم وشىياركردنەوھى كەسە نىكەكانى نەخۇش، بۇ نەخۇشىيە گوازراوھەكان، پىدانى رىنمايى پىويست پىيان، ھەندى نەخۇشى ھەيە گوازراوہەيە، دەبى ئەم كەس و كارى نەخۇشە ئاگادار بكرىتەوھە لە رىنمايى، چۆن مامەلە لەگەل ئەو نەخۇشە گوازراوھە بكا، بۇ ئەوھى كەسەكانى ناو مالەكەشى لەگەليانە تووش نەبن، شازدەيەم ئەگەر نەخۇشيك پىشكىن و چارەسەرى لە ھەرئىم نەبوو، دەبىت ئەنجومەنى وەزىران، وەزارەتى تەندروستى، ئاسانكارى تەواو بكا بۇ پىشكىن و چارەسەرى پىويست بۇي، چونكە ھەندى پىشكىن ھەيە نەخۇشەكە دەسەلاتى نىيە، تواناى ماددى نىيە كە لەناو ھەرئىما بكرى، ئەبى لە دەرەوھە ئەو كاتە وەزارەتى تەندروستى و ئەنجومەنى وەزىران ھاوكارى نەخۇشەكە بى بۇ چارەسەرى و پىشكىنى، زۆر سوپاس.

بەرپىز ھىمەن احمد حمە صالح/جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك (ادريس)، فەرموو.

بەرپىز ادريس اسماعيل عبوش:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەي سى بە ھەموو بىرگەكانەوھە باسى دابىنكردى دەرمانى پىويست بە نىرخىكى گونجاو نەكراوھە، ھەموومان دەزانين نىرخى دەرمان لە كوردستان زۆر بەرزە، كوالىتەكەش لە ئاستى ستانداردى جىھانى نىيە، لەسەر ئەوھشدا زۆر بەرزە، ھەرۋەھا عەمەليات دكتور پىش ئەوھى كەسپكە عەمەليات بكات لەگەلى دادەنىشىت، يان لەگەل كەس و كارى دادەنىشىت دەلەتتەن ئەو عەمەلياتەت بۇ دەكەم بەوھەندە وەرەقە، ئىستاش ھەمووى بە دۆلەرە، دەلى بەوھەندە وەرەقە، وەكو مەعامەلاتى لىھاتووھە، مەعامەلە لەگەل نەخۇش دەكەن، بۇيە من پىشنىيار دەكەم، بىرگەيەك

زىاد بىرى بەم شىۋەيە (دابىنكىردى دەرمىنى پىۋىست بە نىخىكى گونجاۋ)، ئەۋە خىزمەت بە نەخۇش دەگەنئىت، زۇر سوپاس.

بەرىز ھىمىن احمد حمە صالح/جىگرى سەرۋىكى بەرلەمان:

زۇر سوپاس، كاك (بالانبو)، فەرموو.

بەرىز بالانبو محمد على:

بەرىز سەرۋىكى بەرلەمان.

ماددەى سى، بىرگەى سىيەم، پىشۋازى و پىشكىن و شوئىنى مانەۋەى بۇ دابىنكىرىت، بەشىۋەيەك كە شىكۋى كەسىەتى پارىزراۋ بىت، من پىشنىياز ئەكەم بەم شىۋەيەى لىبىت، (پىشۋازى و رىنۋىنى كىردن و پىشكىن و شوئىنى مانەۋەى بۇ دابىن بىرىت، بەشىۋەيەك كە شىكۋ و كەسىەتى پارىزراۋ بىت)، ماددەى نۆيەم نەخۇش لە مېدىا و تۆرە كۆمەلەيەتتەيەكان نىشان نەدرى، تەنھا بە رەزامەندى خۇى نەبىت، من پىشنىياز ئەكەم بەم شىۋەيەى لىبىت (نەخۇش لە مېدىا و تۆرە كۆمەلەيەتتەيەكان پىشان نەدرىت)، پىشان نەدرىتتەىش، پىۋىستە ياسا بۇ ھەموو سەرىپچىيەك سزا دابىرىت، ئەمە پىۋىستە سزاي بۇ دابىرىت، چونكە بەراستى پىشاندانى نەخۇش لە ھەندى لە ۋلەتەكان تا ئەۋە ھەدەش ئەروا كە شەھادە لە دىكتورەكە سەنرىتەۋە، بۇيە باش ۋايە ئەگەر سەرىپچى كرا سزايەك بۇ ئەۋە بابەتە دانرى، بىرگەى دوازە، لە ماددەى سىيەم، پىزىشك نەخۇش بە تەنھا دەپشكىت و كاتى پىۋىستى بۇ تەرخان دەكات، ئەمەش رىگر نىيە لەۋەى كە نەخۇش ھاۋەلى لەگەلدا بىت، من پىشنىياز ئەكەم بەم شىۋەيەى لىبىت (پىزىشك بە بوونى ھاۋەلپىكى نەخۇش يان ھاۋكارپىكى پىزىشكى نەخۇش دەپشكىت و كاتى پىۋىستى بۇ تەرخان دەكات)، دىارە بەپىى ياساى (۸۹) ى سالى (۱۹۸۱)، خىزمەتگوزارى تەندروستى ئەمە كە لە ھەرىمى كوردستانىش بەركارە، خىزمەتگوزارى تەندروستى پىۋىستە بە خۇرايى بى، بەلام لپرە نووسراۋە پىۋىستە لەسەر ۋەزارەت بە گوپرەى تۋانا چارەسەرى بەخۇرايى لە دامەزراۋە تەندروستىيە ھىكومىيەكان بۇ نەخۇشى توۋش بوو، بۇ نەخۇشى دىرئخايەن، دەستەبەر بىكا، ئەمە ھەق ۋايە بەۋ شىۋەى لىبىت (كە پىۋىستە بۇ سەرجەم نەخۇشەكان دەستەبەرى چارەسەرىكا)، ناشىرى بەراستى نەخۇش لە نەخۇشخانە، لە مولكى ھىكومىدايىت، لەكاتى تەشتەرگەرى نىمچە تايبەت پارەى لپۋەرىگىرى، ئەمە پىچەۋانەى ياسايە، ئەمە بە بىپارى ۋەزارەتى تەندروستىيە، بۇيە من پىشنىياز ئەكەم سەرجەم ۋەزارەتەكان ھەر رىنمايىكىان دەركردوۋە كە پىچەۋانەى ياسايە ھەلپۋەشىننەۋە، پىشنىيازى خالىپكى تىرىش دەكەم كە زىاد بىرى، رىگرتنى كەسى نەخۇش لە بەردەۋام بوون لە كارەكەى، دىارىكىردى ئەۋە ماۋەيەى كە لەلەيەن پىزىشكى چارەسەرەۋە بۇى دىارى دەكرىت، ئاگاداركىردنەۋەى لەلەيەنى پەيۋەندىدار، لەلەيەنى پەيۋەندىدار بەرپرسە لە جىبەجىكىردى بىپارى لەلەيەنى تەندروستى، دىارە لە ھەندىك ھالەتدا كە نەخۇش لەۋانەيە توۋشى نەخۇشىەكى نەفسى بىت، بۇنمۋنە كەسىكى چەكدار بىت، كەسىك بى لەۋانەيە لەۋ شوئىنەى كە دەۋامى لپدەكا، بىبى بە ھۇى نانەۋەى كىشەيەك يان بەھۇى گىئالەدەستدانى خۇى،

كوشتنى يەككى دىكە، بۆيە باشتىر وايە ئەمە لايەنەكانى خۇيانيان لى ئاگادار بىكرىتەو، دەستتان خۇش بىت، زۆر سوپاس.

بەرىز ھىمىن احمد حمە صالح/جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك (مم)، فەرموو.

بەرىز مم برھان محمد قانع:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

دەربارەى ماددەى سىيەم، من ئەم پىشنىيازەنەم ھەيە، بۇ ئەندامانى بەرىزى لىژنەى پەيوەندار و پەرلەمانتاران، پىشنىياز ئەكەم بىرگەى يەكەم، دوووم، لەگەل سىيەم، بىسرىتەو، لە جىي ئەو ھە پىشەكەيەكە بەم شىوھى لىبىكرىت، جىگەى ئەو سى بىرگەى تىبا بىكرىتەو، چونكە بەراستى دەقى درىژ شايستەى ئەو ھە نىيەكە ياساكە چاكتر وايە چىر كەينەو، دەستوورى ئەمىرىكى ھەوت ماددەيە، جا بۆيە لىرەدا ئەتوانىن بىرگەى ماددەى سىيەم بەم شىوھى لىبىكرىت، بىكەين بە بىرگەى يەكەم، نەخۇش لە ھەر دامەزراوھىكى تەندروستى گىشتى يان تايبەت سەرجەم ئەو ھە مافانەى دەبىت كە لەم ياسايە و ياسا بەركارەكاندا ھاتوون، بە يەك پىوھەر و بە بى جىكارى، ھەك دابىنكردى ئامىر و تاقىگەى پىشكىن و چارەسەر بەردەستەكان و دابىنكردى شوىنى مانەو لە نەخۇسخانەكان، پاراستنى شىو و كەسيەتيان، ھەرۋەھا پارىزگار بىكردى لە تايبەتمندىيەكانى بارى تەندروستىيان، بەپىي ياسا بەركارەكان، واتا بىرگەى چوارەم ھەموو ئەمانە لە تىكستىكى پەرەگرافىا جىگەى بىكرىتەو، ماددەى دووھمىش دىسان پىويست بە كورنكردەنەو دەكا، ئەگەر پىويستى كرد دوايى پىشنىيازەك پىشكەش دەكەم، لە بىرگەى نۆيەمىيان نەخۇش لە مېدىا و تۆرە كۆمەلەيەتتەكان، نىشان نەدرى تەنھا بە رەزامەندى خۇى يا ھاوھلەكەى نەبىت، ئەمە مافىكى تايبەتى نەخۇشە، پىشنىياز دەكەم ھاوھلەكەشى ئەو دەسەلاتەى نەبىت، لە ھالەتتىكى وا دابىت، پىويست بەو نەكا ھاوھلەكەى ئەو دەسەلاتەى ھەبىت، بىرگەى سىانزەيەم، پىويستە لەسەر ھەزارەت بەگويىرەى توانا، زۆر لاسىكىيە ئەمە واى لىدەكا كە ھەزارەت ھەندى جار بلى توانامان نىيە، يەنى بەگويىرەى توانا لىبىرئ، ئىلزامى بى، پىويستە لەسەر ھەزارەت چارەسەرى خۇرايى لە دامەزراو تەندروستىيەكان، ھكومتى ھەرىم لىبىرئ، لەبەر ئەوھى لە پىناسەى ماددەى يەكەمدا باسكراو، كە دامەزراو تەندروستىيەكان چىن، بۇ نەخۇشانى تووش بوو، نەخۇشە درىژخايەنەكان، زامن بىكرى، دەستەبەر بىكرى، زۆر سوپاس.

بەرىز ھىمىن احمد حمە صالح/جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك (زانا)، فەرموو.

بەرىز زانا خالد سمايل:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەى سى، بىرگەى ھەشتەم، باس لەو ھالەتانە دەكا كە ھالەتى لەناكاون، پىم باشە يەك خال لەوان زىاد بىكرى، كە پىنج خال نوسرايە، شەشەم بىكرىتە نەخۇشى تەمەن خوار ھەژدە سال، كاتىك بىپارى كەس و كارى يان سەرپەرشتىارى رىگر دەبى لە پىرۆسەى چارەسەرى، لەو

حاله تەشدا پزىشك بتوانى بربار بىدا، نۆيەم پىشتىگىرى لە قىسەكانى (شادى) خان دەكەم، كە بىرئىتە شىۋەى نوسراو، ئىنجا رەزامەندى بىرى لە مېدىيا، نىشان بىرى، ۋە پىشتىگىرى لە قىسەكانى (سىلمە) خان دەكەم، كە مىندال بە ھەموو شىۋەبەك قەدەفە بىرى لە مېدىياكان نىشان بىرى، دەيەم بەشداربوونىيان لە ھەر جۆرە لىكۆلېنەۋەيىكى پزىشكى توۋىزىنەۋەى زانستى، ئەم دىرەى بۇ زىاد بىرى، پىۋىستە بە رەزامەندى نەخۇش بىت، چۈنكە گلەيىكى زۆر لەم بابەتە ھەيە، كاتىك (training) ترەينىنگ دەكرى لەناو نەخۇشخانەكان، نەخۇش زۆر جار گلەيمان لەم بابەتە لى دەكەن، دواز دەيەم پزىشك نەخۇش بە تەنيا دەپشكىت، كاتى پىۋىستى بۇ تەرخان دەكات، لەم خالەيان پىشتىگىرى لە قىسەكانى (سەرچىنار) خان دەكەم، ھاۋەل ناپى لىرە دەست نىشان بىرى، رەنگە ھاۋرىيەكى خۇى لەگەل بى ئەم نەخۇشە، پىۋىستى بەۋە بى لە عىادەكەى بىچىتە ژوورى، بەلدم يەك وشەى بۇ زىاد بىرى، بەرەزامەندى خۇى، كەۋاتە بە رەزامەندى خودى نەخۇشەكە بىت، سىزدەيەم ئەم خالە زۆر مطاطىيە، ناكرى ۋەزارەتى تەندروستى تەنھا نەخۇشىيە دىرئىخايەنەكان بە خۇرايى چارەسەر بىكات، پىچەۋانەى ياساى تەندروستى گىشتى عىراقىيە، بۇيە بەم شىۋەيە دابىرئىتەۋە، پىۋىستە لەسەر ۋەزارەت خىزمەتگوزارى خۇپارىزى، چارەسەرى تەندروستى پىشكەش بە ھاۋلاتىيان بىكا، بەپىى ياساى تەندروستى گىشتى ژمارە (۸۹) ى سالى (۱۹۸۱)، چۈنكە ئىمە پىۋىستىمان بەۋە ھەيە لە مەرحەلەى وىقائىشدا ۋەزارەتى تەندروستى ئەركى تەنھا چارەسەر كىردن نىيە بەپىى ياسا، ئەركى پاراستنى تاكەكانى كۆمەلگەيە، بۇ ئەۋەى نەخۇش نەكەون، لە كاتى ھەر روودانىك، پىشتىگىرى لە قىسەكانى (لىزا) خان دەكەم، بەراستى زۆر جار كە حالەتتىكى نەخوزارو لەناو نەخۇشخانەكان دروست دەبى، لەنپوان ھاۋەلى نەخۇش، پزىشكىك، كارمەندىكى تەندروستى، لەۋانەيە نەخۇشەكە بەدەر بىرى، چارەسەر نەكرى، بۇيە بە بىرگەيەك تەسبىتى بىكەين، لەكاتى روودانى ھەر حالەتتىكى نەخوزارو لەنپوان ھاۋەلى نەخۇش ۋە ھىزكارى تەندروستى ناپى كارىگەرى ھەبى لەسەر پىرۇسەى چارەسەرسازى نەخۇشەكە، بىرگەيەك زىاد بىرى، پىشتىگىرى لە قىسەكانى كاك حاجى (سفىن) دەكەم، تايبەت بە خانەۋادەى سەربەرزى شەھىدان، ئەنفالكرائان، پىشمەرگە قارەمانەكان، كە سەرچەم پىرۇسەى خىزمەتگوزارى تەندروستىيان بى بەرامبەر بىت، پىۋىستە بۇ ئەم ماددەيە دوو بىرگەى تر زىاد بىكەين، بىرگەيەك بەم شىۋەيە بىت، نەخۇش بۇى ھەيە سەردانىكىردن رەت بىكاتەۋە، ئەگەر كارىگەرى لەسەر تەندروستى، دەرۋونى، جەستەيى، ھەبىت، بىرگەيىكى تر، پىۋىستە سەرچەم خىزمەتگوزارىيەكانى شوپنى حەۋانەۋە، خوارنى بۇ دابىن بىرى، بە رەچاۋكىردنى تايبەتمەندى نەخۇشەكە، بەپىى ياسا بەركارەكان، چۈنكە ئەمانەى باسما كىردىيە ھەموۋى خىزمەتگوزارى تەندروستىيە، ھۆسپىتەلى نىيە ھۆتپلەۋانى نىيە، بەلدم دەبىت ئەمەشيان لە پىشۋازىكىردىيەۋە تاۋەكو خەۋاندنى، شوپنى حەۋانەۋە، ئەمەشيان ھەر بەپىى ياساى تەندروستى گىشتى، ئەركى ۋەزارەتى بەيۋەندىدار دەبىت، زۆر سوپاس.

بەرپز ھىمىن احمد حمە صالح/جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك (كاروان)، نوقتە نىزامە؟ فەرموو.

بەرپز كاروان عبدالرحمن عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەپپى ماددە (۸۹) لە پەيرەوى ناوخۆى پەرلەمانى كوردستان، لە دانىشتنى دووھم، ئەندام ناتوانى پيشنيار بۆ ئەندامانى پەرلەمان بكات، تەنھا دەتوانى ئاراستەى لىژنەى تايبەتمەندى بكات، بۆيە داوا ئەكەم قسەكانى بەرپز كاك (مم) لە پرۆتۆكۆل ئەوھى كە پيشنيازى كردووھ بۆ ئەندامان، بسرپتەوھ، سوپاس.

بەرپز ھىمىن احمد حمە صالح/جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك (مم) تەوزيحت ھەيە ھىچ؟ فەرموو.

بەرپز مم برھان محمد قانع:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئيمە كە قسە ئەكەين، ئيمە ھەموو ھاوپيشەى يەكترين، كە قسە ئەكەم پيشنياز بۆ دانىشتنەكەى ئەكەم، لەو چوارچيۆھە ئەندامان، كە ئەلئيم بۆ پەرلەمانتاران، ئەندامانى سەر سەكۆ وھ زائيدەن ئەندامانى ترى لىژنەى كاروبارى ياساى پەيوەندار، بۆيە ئەوھ دەستەواژەپكى مەجازيە، پيم وانبيە شتيك بى شايستەى سرپنەوھ بپت.

بەرپز ھىمىن احمد حمە صالح/جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

كاك (كاروان)، فەرموو.

بەرپز كاروان عبدالرحمن عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەشى دووھم، ماددەى سبيەم، چەند تيبينىەكم ھەيە لە برگەى دووھمەوھ دەست پيدەكەم، برگەى دووھم ھەلبەت وھكو پيشتريش ئاماژەمان پيكر، تەناقوچاتى ھەيە لەگەل ماددەى دوو، لە برگەى دوو، كە بە وازحى ھاتووھ، لەوئى باسى ھاوالتيانى ھەريمى كوردستان دەكرئ، ليرە باس لەوھ دەكرئ كە رەگەزنامەى ھەبپت، كە ئەمە دوو شتى لەيەكەوھ جياوازن، ھاوالتى وا دەكا كەسيكى خۆولتتى كە رەگەزنامەى كوردستانى ھەبپت، پيويستە ئەم ماددەيە معالەجە بكرئ، بۆ چارەسەر كردنى كيشەى قانونيمان بۆ دروست نەبى لە داھاتوودا، برگەى پينجەم ئيزافەپكى بۆ بكرئ پيش ئەوھ ئيزافە بكرئ، كە نەخۆش مافى سكالاكردنى ھەبپت، لە كاتى ھەلەى پشكنينيدا، ئەگەر ھاتوو بەشى يەكەم برگەى يانزەيەم معالەجەى ئەم بابەتەى نەكردبى، مەبەستمان لە پشكنينە، ھيوادارم دواى كاك (صباح) جواب بداتەوھ، پيويستە كە نەخۆش مافى سكالاكردنى ھەبى، چونكە چەندان نمونەمان ھەيە لە ھەريمى كوردستان كە بە ھەلە پشكنينيك نەخۆشپك دووچارى نەخۆشى دەروونى بووھ، دە جار دكتورى كردووھ، تاوھكو گەراوھتەوھ دۆخى دەروونى پيشووى خۆى، كە پيويستە ليرەدا لەم ياسايە چارەسەر بكرئ، برگەى پينجەم، خالى دووھم، رەكيكە، من پيشنيار ئەكەم بەم شيۆھە دابريزپتەوھ، تيروانين لەسەر دۆسيەى

پزېشكى زاتى، دەست كەوتنى وپنەيەك و راپورتىك لەبارەى تەندروستى نەخۇش لە كاتى پېويستى بى بەرامبەر، لە داوى بېرگەى ھەشتەمەو ە من پېشنياز ئەكەم بېرگەىكى تر ئىزافە بىرئ، بەم شىوئەيە بىت (ئاسانكارى تەواوئەتى بۇ ئەو نەخۇشانەى كېشەى دەروونىان ھەيە و داىبنكردنى شوئىنى ھەوانەو ە چارەسەرى پېويست بۇيان)، لە كوردستاندا بە داخەو ە شايەتى ئەوئەين كە بە دەيان، بە سەدان، نەخۇشى دەروونى ھەيە، لە شارو شاروچكەكان كە لە سەر شەقامەكانن، پېويستە لە سەنتەرەكانى دەروونى جىگايان بىرئتەو ە، ئەوئەى من ئاگادارم بەدواداچوونم بۇ كر دوو ە، بەداخەو ە بەشپىكيان وەرئش ناگىرئن لەم سەنتەرەنە، نەك ئەوئەى كە ھكومت خۇى بىگرئتە ئەستوى خۇيان، بېرگەى سىزدەيەم، دووبارە ھاورئ و برادەرەنم بە تايبەتى خاتوو (سەرچنار) و كاك (زاننا) و ھەقالەكانمان كە باسپان كرد، ماددەپكى مطاطيە ناكريئ بوتريئ، پېويستە لەسەر وەزارەت بەگوئيرەى توانا، ئەى ئەگەر وەزارەت تواناى نەبوو؟ نەخۇش ئەو كات چى بىكات؟ پېويستە موطلقەن باس لەو ە بىرئ، كە وەزارەتى تەندروستى و ە كەرتى تەندروستى بە گشتى بەرپرسيارە لە دۇخى نەخۇش، بەشپوئەيەكى گشتى، ئەمە كېشەپكىشى دروست كر دوو ە، بەرئز سەرۆكى پەرلەمان، كە بەشپىك لەم نەخۇشانە لە كاتى ئەوئەى كە ناتوانريئ چارەسەر بىرئن، ئىحالەى نەخۇشخانە تايبەتەكان دەكرئن، كە بەشپىكيان تواناى ئەوئەيان نيە، لە كۇتايىدا پىشتىوانى ھەقالانم دەكەم كە بېرگەى چوار دەم ئىزافە بىرئت، بەو شىوئەيە بىت (چارەسەرى پېويست بۇ كەسوكارى شەھيدان و ئەنفال و پېشمەرگە بى بەرامبەر بىت، يانىش لايەنى كەم داشكانيان بۇ بىرئ)، پىم وايە ئەگەر داشكانە كە بىت ئەركىكى زور سەخت نابى، زور سوپاس.

بەرئز ھىمن احمد ھەمە صالح/جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، (كلزار) خان، فەرموو.

بەرئز كلزار رشيد حاجى:

بەرئز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى سىيەم، بېرگەى يەكەم، داىبنكردنى ئامپىر و تاقىگەى پىشكىن، چارەسەرى بەردەستەكان، بەراى من ئەو چارەسەرى بەردەستەكان، شىوازيكى مطاطى تىدايە، چونكە لىرەدا ئىمە دەبى مافەكانى نەخۇش پىشتىگر كەين، بەراى من ئەگەر ئاوا بىنوسىن باشترىكە، (داىبنكردنى ئامپىر و تاقىگەى پىشكىن ھەموو ئەو پىداوئىستىانەى كە بەكارديئ بۇ چارەسەر كردنى مانەوئەى نەخۇش) ئەمە يەك، ھەر و ھا خالى چوارەم، من لىرەدا نازانم مەبەستيان لىرەدا چىيە، بەراى من ئىعادەى سىاغە بىرئت، ھەر و ھا خالى دەيەم، بەشداربوون يان نەبوون، بەراى من بەشداربوون، نەبوونەكە رەش بكەينەو ە، ئەوئەى لاد بەدەين، بەشدار بوون لە ھەر جۆرە لىكۆلئەوئەيەكى پزېشكى ياخود توئىژئەوئەى زانستى بەپىى رەزامەندى خۇى، ئەمە دەبى ئىعادەى سىاغەتى بىرئ بەراى من، ھەر و ھا خالى پازدە (راوئىز كردن و چارەسەر كردن لەلەيەن پزېشك)، ئەمە ئىزافە بىرئ، ھەر و ھا خالى سىزدەيەم، تەندروستى ھكومى، بەراى من ئىمە بە كوردى دەلئىن (مىرى)، ئەم (ھكومىە) لاد بەدەين، بنوسىن (تەندروستى مىرى) باشترە، سوپاس.

بەرپز ھىمىن احمد حمە صالح/جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك (جەلال)، فەرموو.

بەرپز جلال محمد امين:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەناوى خىواي گەورە، وپراي پىشتىگىرىم بۇ قىسەكانى (سەلمە) خان، بۇ قىسەكانى (سەرچىنار) خان، بۇ ئەوۋى كە يەك بىرگە زىياد بىكرى، بۇ بابەتى دابىنىكىدىن خۇراڭ، پىشتىگىرى تەواۋى ئەو ھەردوو بەرپز دەكەم، دواتر لە بىرگە دوۋەم پىم وايە مامەلە كىردن بە يەك پىوەر، واتا معيار معيار بۇ شىۋازى مامەلە كىردن بەكار نايى، لە ھەمان كات ھەر لە بىرگە دوۋەم، ئەللى سەرچەم نەخۇشەكان، نەخۇش بە جەمە ھاتوۋە، پىم وا نىيە وشەي سەرچەمىشى لەگەلدا بەكار بېيىرى، پىشنىياز ئەكەم بەم شىۋازەي لىبىكرى بىرگە دوۋەم، (مامەلە كىردن لەگەل نەخۇشەكاندا بەبى جىۋازى كۆمەلەيەتى، رەگەزى، ئاينى، نەتەۋەيى)، ھەروەھا لە بىرگە چىۋاردەيەم، پىم وايە بىرگە چىۋاردەيەم دەبى لادىرى، چونكە ئەم بىرگەيە لە قانۋونى صحەي عامدا ھەيە، بۇيە پىم وايە دوۋبارە كىردنەۋەي شىتېكى ئەوتۇ زىياد ناك، زانىدەن لە بىرگە دەيەم بەژداربوو يان نەبوون لە ھەر لىكۆلەينەۋەيىكى پىزىشكى، توپۇزىنەۋەي زانىستى، لە ھەر كاتىكىدا بىەۋى دەتۋانى بىكىشەتەۋە، پىم وايە تا ئەو شوپىنە بىمىنىتەۋە، (بەشداربوون يان نەبوون لە ھەر جۇرە لىكۆلەينەۋەيىكى پىزىشكى، توپۇزىنەۋەيىكى زانىستى)، ھەندى جار لىكۆلەينەۋەكان ئەگەر لەناۋەرەستدا نەخۇشەكە بىەۋى جىيى بىللى رەنگە گرفت بۇ لىكۆلەينەۋەيىكى پىزىشكى دروست بىكا، بۇ ئەۋەي نەخۇشەكە يا بەشدار بى بە ويىستى خۇي يان بەشدار نەبى، كەبەشداربوو، با لىكۆلەينەۋەكە تەواۋ بىكا، پىۋىستى بەۋە، سوپاس بۇ بەرپزتان.

بەرپز ھىمىن احمد حمە صالح/جىڭرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك (مەلا احسان)، فەرموو.

بەرپز احسان محمد سليم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بەحسېن مافىن نەخۇشېت دكەين، مافى نەخۇشى بوحرەكا ئەز دىبىنم پىم ناخۇشە مەزنتىرىن مافى يا ھاتىە ژ بىر كىرن، چونكى ئەۋە بۇ ماۋەي چەند ھەيۋانا كو ئەف ئىشا قايرۇسى كۆرۇنا ھاتىە كوردستانى گرتىيەۋە، خەستەخانېن حكومى چارەسەرى بشىۋەيەكى دروست نايەتە كىرن، كو مەسەلەن عەمەليە و نەشتەرگەرى نىنە، دەرمان نىنن، خەلكى دى پەنا بىتە كىفە تەنا بىتە بۇ خەستەخانېت ئەھلى، ۋەختى بلى خەستەخانېت ئەھلى دەبىنى قەيرانەكا دارايى لسەر ھەرىما كوردستانى داھاتىە خارى، خۇ بەناچارى حكومەتا ھەرىمى كوردستانى ۋەلېھاتىە بە ناچارى ھىچ پىۋىستا موۋچەي فەرمانبەرا حكومەتى بىرىتن، ئەرى ئەف خەلكا چاۋا بچى چارەسەرىبا خۇيا لىخستەخانى بىكات لىقا شوپىنى ھەبى، لەو روۋە پىشنىيار دكەين كو خالەكا دىتى بىتە زىدە كىرن بىتە بەرچاق كىرن بىرېزبەكا ئىجگار زىياد چاۋە مەچالىيە ھاتە كىرن دگەل موۋچەي ھەم بەناچارى ھەمى سەكتەرى، سەكتەرى تەندروستى، سەكتەرى خاندنى، سەكتەرى خانىا نىشتە جىبۋونى ژى بىتە كىرن، دوۋەم پالپشتىا كاك حاجى سەفىن و كاك زانا و كاك كاروانى

دكەم، بۇ پېشمەرگە و مالبەتتى شەھىدا بى بەرامبەر خىزمەتتا بېتتە كرن كەرتى تەندروستى، نە بەس حكومى ھەتتا ئەھلى ژى، چونكا ھەتتا خەستەخاننىت ئەھلى ھەمى بخوينا وان شەھىدا، و بخىزمەتتا وى پېشمەرگە ئەفرۆكە ھاتىنە ناو ساحتىدا، سوپاس.

بەريز ھىمن احمد حمە صالح/جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، (شئۆ) خان، فەرموو.

بەريز شئۆ اشقى عبداللە:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە مافەكانى نەخۆش، پېم باشە يەك دوو بېرگە زىاد بىكرى، لە ھەريمى كوردستانا كە نەخۆشخانە كراوہتەوہ، رەچاوى ستاندارت و ريژەى دانىشتوان نەكراوہ، لە دەستورى عىراقىدا ھاتوہ، كە حكومت مولزەمە بەوہى كە دامەزراوہ تەندروستىيەكان دابىن بىكات، بەجۆرىك كە ھاوالاتى يان نەخۆش بەئاسانتىر شىوہ دەستى پېيگا، بەلام ئەوہ لە كوردستانا رەچاوہ نەكراوہ، پېم باشە ئەوہ بە ماددەيەك ئىزافە بىكرى، كە حكومت بەپېى ستاندارە دوہلييەكان، بەرەچاوكردنى ريژەى دانىشتوان، دامەزراوہى تەندروستى بىكاتەوہ، كە ھاوالاتى بەئاسانتىر شىوہ دەستى پې بگا، بېرگەيكي تر زىاد بىكرى، ھەموو ھاوالاتىيەك، ھەر تاكيك، كە تەمەنى دەگاتە دوای تەمەنى (۴۵) سالى موعەرەزە بۇ تووشبوون بە نەخۆشى شىپرەنجە، لە زۆربەى وولاتان ھاوالاتى لەدوای ئەو تەمەنە، لەسەر ئەركى حكومت، ياخود وەزارەت، پىشكىنى شىپرەنجەى بۇ دەكرى، شەش مانگ جارىك، پېم باشە ئەمەش زىاد بىكرى، سەبارەت بە بېرگەى سىانزەيەم، (بەگوپرەى توانا) لابدرى، پىشتىگىرى ئەو ھاوريپانە دەكەم كە ئەو پىشنىارانەيان كەرد، ئىزافەيكيشم ھەيە كە ئەو كەسانەى كەم دەرامەتن، ھىچ سەرچاوہيكي بۇيوى ژيانان نىيە، لە نەخۆشخانە گىشتىيەكان چارەسەر ناكړين، ئىحالەى نەخۆشخانەى ئەھلى ئەكرين، حكومت ئاسانكارىان بۇ بىكات، بەجۆرىك بەخۆرايى لە نەخۆشخانە تايبەتەكانىش چارەسەر وەربىگرن، ئەگەر پىويستىش كرا، پىويست بە دەرەوہ كرا، دەعمى ئەو كەسانەش بىكرى، پىشتىگىرى لە قسەكانى كاك (بالانبو)، (سەلمە) خان، (لېلى) خان، (شادى) خان، كاك (كاروان)، دەكەم، زۆر سوپاس.

بەريز ھىمن احمد حمە صالح/جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، (سوسن) خان، فەرموو.

بەريز سوسن محمد مىرخان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لەسەر بېرگەى سىزدەيەم، ماددەى سى، لە راستىدا ئەوہى كە وتراوہ بەگوپرەى توانا، چارەسەرى بەخۆرايى لە دامەزراوہ تەندروستىيەكانى حكومتى ھەريم بۇ نەخۆشەكانى تووشبوو بە نەخۆشىيە دريژخايەنەكان بىكرى، من پىشنىار دەكەم كە لېرەدا يان بېرگەيەك زىاد بىكرى بۇ كەس و كارى شەھىدان و پېشمەرگە، ياخود ھەر لەم بېرگەيەدا، لە كۆتايىيەكەدا، ئەوہ زىاد بىكرى، چارەسەرى بەخۆرايى بۇ كەس و كارى شەھىدان، پىشمەرگە بىكرى، ھەر وەھا بېرگەيكي تر كە پىويستە لېرەدا زىاد بىكرى، ئەوہيە كە لە راستىدا بۇ نەخۆشخانە تايبەتىيەكان، لەم ياسايەدا

ئەگەر بېرگە يەك زىادبكرى، كەريژەي (۱۰%)، (۱۵%)، مولزەم بكرىن، كە نەخۇشخانە تايبەتەكان لە راستىدا چارەسەرى بۇ كەس و كارى شەھىدان و پېشمەرگە بكرىت، باش دەبى، چونكە ئەم پەرلەمانە لە حەقىقەتدا ئەم پەرلەمان و حكومت و ھەرئىمە، لەسەر خويىنى ئەو شەھىدانە و خۇراگرى پېشمەرگە بەرھەم ھاتوو، بۇيە من لەو بوارەدا پىشتىگرى لە براى بەرپىزم كاك حاجى (سفين)، (د.زانا)، كاك (كاروان)، كاك مەلا (احسان)، دەكەم، زۆر سوپاس.

بەرپىز ھىمەن احمد حمە صالح/جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، (شېرىن) خان، فەرموو.

بەرپىز شېرىن امين عبدالعزىز:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە مافەكانى نەخۇش، بېرگەي يەكەم، لە ماددەي سېيەم، باس لە دابىنكردى ئامپىر و تاقىگەي پىشكىن و چارەسەرە بەردەستەكان دەكات، بەلام بەداخووە لە ھەرئىمى كوردستان لەسەنتەرى پارپىزگاكان بە زۆرى ئەو ئامپىر و پىداوئىستىيە تەندروستىيە دابىن كراو، تاوھكو ئىستا بەشېك لە قەزا و ئىدارە سەربەخۇكان، بەدەرن لەو پىداوئىستىيە تەندروستىيە، مافى نەخۇشە كە لە ھەر ناوچەيكى ھەرئىمى كوردستان بىت، لە نزيكتىن بىنكەي تەندروستى چارەسەر بكرىت، ئىمە سەبارەت بە بېرگەي يەكەم، لە ماددەي سېيەم، پىشنىياز دەكەم، دابىنكردى ئەو ئامپىر و جىھازانە، تەنانت دكتور، لە كۆي قەزاو و ئىدارە سەربەخۇكان مەفروزە بەردەست بىت و دابىن بكرى، سەبارەت بە بېرگەي سىزدەھەم، بەپىي ئەم بېرگەيە حكومت و لايەنى مەعنى، بەگوئىرەي توانا چارەسەر بۇ نەخۇشى درىژخايەن دەستەبەر دەكا، ئەمە لە كاتىكدا بەشېك لەو ھاوئالتىانە لە ھەرئىمى كوردستان بەداخووە رەنگە تواناي دەخلىان مەحدود و ديارىكراو بىت، بىتە سەبەبى ئەوئى كە ژيانى ئەو نەخۇشانەي كە ھەلگرى نەخۇشى درىژخايەن، بكوئىتە مەترسىيەو، بۇيە پىشنىياز دەكەم، حكومت و وەزارەت و لايەنى مەعنى، چارەسەرى نەخۇشانى درىژخايەن دەستەبەر بكات، زۆر سوپاس.

بەرپىز ھىمەن احمد حمە صالح/جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك شېخ (ظاھر)، فەرموو.

بەرپىز ظاھر محمد على:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەناوى خواي گەورە، وئىراي ئەو مافانەي كە لەو پىشنىيازە ياسايەدا ھاتوون بۇ نەخۇش، پىشنىياز دەكەم، ئەم مافانە زىاد بكرى، لە مافەكانى نەخۇش بۇ پىشنىيازە ياساكە، يەك نەخۇش مافى ھەبىت ئەو تىمە تەندروستىيەي كە چارەسەرى دەكەن بيانناست، بە ناوئىشانە وەزىفەكەيان، دوو نەخۇش مافى چاودىرىكردى پزىشكى ھەبىت، پاش دەرچوونى لە نەخۇشخانە، سى نەخۇش مافى ھەبوونى وەرگىرى ھەبىت، ئەگەر پزىشكى چارەسەر كرىن، تىمى چارەسەر كرىن، بىگانە بن، چوار نەخۇش مافى ھەبىت ئەو پزىشكەي كە خۆي دەيەوئىت چارەسەرى بكات لە ھەر نەخۇشخانەي بىت، بەتايبەتى لە نەخۇشخانە حكومەبىيەكان، پىنج پىوئىستە تايبەتمەندى نەخۇشانى خاوەن پىداوئىستى تايبەتى، نەخۇشبيە دەروونىيەكان، لەبەرچاو

بگيرى، له كاتى چاره سهر كردندا، شەش مافى دەرچوونى نەخۇش لە نەخۇشخانە، وەرگرتنەوہى تەرمى نەخۇشى كۆچكردوو، ناپىت نەخۇش يان تەرمەكەى حىز بىكرى، لەلايەن نەخۇشخانە، بە بيانوى جياواز، وەك نەدانى تىچووى چاره سهر كردن، بە تايپەتى لە نەخۇشخانە ئەھلىيەكان، بىرگەى سىزدەم، پىويستە لەسەر وەزارەت بەگوپرەى توانا چاره سهرى بەخۇرايى لە دامەزراوہ تەندروستىيە حكومىيەكانى ھەرئىم بۇ نەخۇشانى تووش بوو بە نەخۇشيە درىژخايەنەكان دەستەبەر بىكات، پىشنىياز دەكەم وشەى (بەگوپرەى توانا)، لابدرى، چونكە ئەمە دژە لەگەل ماددەى (۳۱) دەستورى عىراقى، بىرگەى يەكەم كە ھاتووہ، ھەموو عىراقىيەك مافى چاره سهرى تەندروستى ھەيە، دەولەت گرىنگى دەدات بە تەندروستى گشتى، پىداويستىيەكانى خۇپارىزى، چاره سهر كردن، دابىن دەكات، لە رىگەى بىيادنانى دام و دەزگەى تەندروستى جۇراوجۇر، پىشتىگرى (ژيان) خان دەكەم، زۇر سوپاس.

بەرىز ھىمەن احمد حمە صالح/جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، كاك (عثمان)، فەرموو.

بەرىز عثمان على سمايل:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى سى، بىرگەى سى، نەخۇش پىشوازى و پىشكىن و شوپىنى مانەوہى بۇ دابىن بىكرىت، لە ژىر ھىچ پاساويك نەخۇشخانەكان دانەخريپن، بۇ ئەوہى شكوى كەسيەتى پارىزراو بىت، ھەروہا لە بىرگەى ھەشتەمىشدا باس لە بىكەس كراوہ، من پىشنىياز دەكەم، شوپىنى تايپەتياں بۇ ديارى بىكرى، لەبەر ئەوہى زۇر جار كەسيك بىكەسە نازانى داوى ئەوہى كە چاره سهرى بۇ كرا، نازانى بچىتە چ شوپىنيك، ھەروہا پىشتىوانى لە قسەكانى حاجى (سفين)، كاك (بالانبو)، (سلمە) خان، (ليزا) خان، (شنۆ) خان دەكەم، كە چاره سهرى كەس و كارى سەربەرزى شەھيدان و ئەنفالكراوہكان، ھەروہا پىشمەرگە و تىكۆشەرە دىرينەكان، بەگشتى بەخۇرايى بىت، ھەروہا داشكاندن لە نەخۇشخانە تايپەتيايەكان بۇ كەس و كارى شەھيدان و ئەنفالكراوان، پىشمەرگە دىرينەكان، كەم ئەندامانى سەنگەر، زىندانىيانى سياسى، بە ھەمان شىوہ داشكانيان بۇ بىكرىت، ھەروہا تىمى گەرۆك بۇ لادىكان دروست بىكرىت، زۇر سوپاس.

بەرىز ھىمەن احمد حمە صالح/جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، (كلستان)، فەرموو.

بەرىز كلستان باقى سليمان:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت ب سەردەرى كرن گەل سەرجەم نەخۇشاندا من روونكرنەكا ھەى ھەر دەم مە دەستخۇششيا ل نۆژدارىن خۇ و فەرمانبەرىن تەندروستى يى كرى ژ بۇ وى كارى مرؤقايەتى و ماندى بوونا ئەو دەبن، ئو وان كارىن نەشتەرگەرىپن دكەن ئەز باوهرم كىمتر نىنە ژ ھەر ولتەكى دى، لى ب نىرىنا مە وەكى مە گو لى دىيت بەحسى دادپەرورەرىپ ھاتىە كرن د قىرىدا ھىشتا ھەتا نوكە ب شىوہىيەكى يەكسان رەفتار دگەل نەخۇشا نەھاتىيە كرن، بەلكو ئەو كەسى گەلەك نىكى نۆژدارى بىت يان ژى دۆستى وى بىتن باشتەر سەردەرى دگەل تىتە كرن ژ نەخۇشەكى

كو ھەزار بېت يان ژى گەلەكئى ژى دوور بېت، ژ بلى ھندەك نوژدارپن گەلەكئىن خەمخۆر نەبن ھندەك ژوان ھەرب كەيفاب نەخۆشا نائىن سەرەپاي ھندى ئەو خالەكا زۆر گرنگە بۇ باشتر كرنا رەوشا نەخۆشى ئو دەرونى وئ ئەز بېژم گرنژىنەكا نوژدارى و باشتر ب خېرھاتنا وان دى خالەكا دى يا پۆزەتېف بېت سەر دەرونى وى نەخۆشى ئو دىبېتە ئەگەرئى بلند كرنا بەرگرىيا وى، ژ بلى نەخۆشخانەيېن تايبەت كو رېزەكا مەزن لى تېتە گرتن ژ بەر كو داھاتەكئى باشتر دىگەھىنيتە نوژدارى ئەرى سەرەدەرى دگەل نەخۆشان ل قېرىئى دقېت پتر لايەنى مرقۇقاپەتى دگەل دابېت يان پەيدا كرنا وئ برا زۆرا داھاتى؟ ھەروەسال نەخۆشخانېن حكومى دەمى نوژدار نەخۆشەكئى دىت ل وئ نەخۆشخانې ب خۇ چارەسەرى ھەبېت لى دى داخازى ژى دكەت سەرەدانا وى بكەت ل كلېنىكا وى يا تايبەت ژ بەر كو ئەو داھاتە ژ دەرمانا و پشكىنا و پسولا و چوونە ژورا دەست دكەقېت باوەر ناكە ژ حكومى ب دەست بكەقېت، ھەروەسا ئەم ھىقىدارىن پشتى دەرچۇنا قى پېشنىيازە ياساين چارەسەرىيا قان كېشا بھېتە كرن تايبەت ئەگەر دىقچوون ژ لايى لىژنا تەندروستى يا پەرلەمانى كوردستانى و وەزارەتا تەندروستى بھېتە كرن ژ بۇ باشتر كرنا قى سېكتەرى يا ھندا گرنگ، ئو نەھىلانا گەندەلىيى ل نەخۆشخانا مەرەما مە ژى ھەر بۇ ھندىيە بۇ پاراستنا گيانى ھاوالاتيېن ھەرىما كوردستانى، ھەروەسا ئەز پشتەقانىا ل برادەرىن خۇ دكەم (ژيان) خان و دكتور (اسماعيل) ئو (مەلا احسان) و (شىخ ظاھر)

بەرپىز ھىمىن احمد حمە صالح/جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك (شەمۇل)، فەرموو.

بەرپىز شەمۇل اشىن صابر:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

برگەى ھەشتەم، لەبارى لەناكاو، يان لەپىناو رزگاركردى ژيان، پزىشك دەبى بىرىارى جۆرى چارەسەرى ئەم نەخۆشانەى خوارەو بەدات، بەبى گەرانەوہى بۇ ھاوالەكەى، پىنج ئەوہ نووسراوہ (بېھۆش)، (بىركۆل)، (بىكەس)، كەسانى بيانىشى بۇ زياد بكرى، چ ئەوانەى بە سەردان دىن، ياخود كە خاوەن كارن لېرەدا، برگەيكى تزيش زياد بكرى، چارەسەرى كەسوكارى شەھىدان و پېشمەرگە و كەم ئەندامانى سەنگەر و زىندانىانى سىياسى، بەبى بەرامبەر بىن، ئەگەر پىويستى بە دەرەوہى ولاتيش بېت، حكومەت ھاوكارىان بېت، زۆر سوپاس.

بەرپىز ھىمىن احمد حمە صالح/جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك (د.رىبوار)، فەرموو.

بەرپىز رىبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

دىارە بابەتى پېشكەشكردى خزمەتگوزارى تەندروستى، مافەكانى نەخۆش، بەشىوہىكە گشتى بابەتى ھەستىارى و ژيانىيە، بابەتيكە پەيوہستە بە ئاسايشى تەندروستى مرقۇف، ئەو بابەتە رۇژانە لە كۆمەلگاي كوردستان قسەى لەسەر دەكرى، لە رووى مافەكانى نەخۆشەوہ، ھەروەھا لەرووى پېشكەشكردى خزمەتگوزارى تەندروستى، ديارە حكومەتى ھەرىمى كوردستان، كاپىنەى نۆبەم، بە دلسۆزىيەوہ لە ھەولى ئەوہىكە ئاستى خزمەتگوزارى

تەندروستى باشتىرى لېبكا، بەلەم لەگەل ئەوئەشدا كەم و كورتىيەكى زۆر ھەيە، بۇ نەمۇنە لە سۇنگەي ئەوئەي كە پېشكەشم كەرد لە موقەدىمەكە، دەمەوئ چەند سەرنجىك بەخمە روو يا چەند پېشنىيارىك، جارئ پەيوەست بەوئەي كە مافى نەخۇش، نەخۇش دەبئى وەكو مرؤف مامەلەي لەگەل بىكەي، ئەك وەكو نەخۇش، كاتىكىش مرؤف نەخۇش ئەكەوئ سەردانىكى كلىنىكىك بكا، عىادەيەك، يان سەردانى نەخۇشخانەيكى گشتى حكومى بكا، ئەبئى لە ھەردوو ئاستەكە مامەلەيكى تەندروستى لەگەل بىكەي، رېزى لېبگىرئ، يەكەك لە كېشە دەروونىيەكانى بەشېك لە پزىشكان ئەوئەيەكە وەكو پېويست مامەلە لەگەل نەخۇش ناكەن، ئەمە خۇي لە خۇيدا بارى تەندروستى ئەم نەخۇشە قورستر دەك، خالپكى تر ئەوئەيەكە لە عىادەكان لە راستىدا ئەوئە ئىستا داواكارى راي گشتىيە، بەشېكى زۆر عىادەكان نرخی عىادەكان زۆر زۆر بەرزە، رەنگە لە تواناي كەسېكى ئاسايى كە داھاتەكەي مام ناوئەند و بەخوارەوئە بئى، نەتوانئ چارەسەر وەربگرئ لەو كلىنىكانە لەو عىادانە، بۇيە من پېشنىيار دەكەم، لە ماددەي سئ، بېرگەيەك ھەبئ كە بە تەنسىق لەگەل سەندىكاي پزىشكان نرخیكى گونجاو بۇ عىادەكان دىيارى بىكەي، ھەروەھا بۇ تاقىگەكان، ئەو تەحلىلاتانەي كە ئەكەي بەراستى زۆر زۆر گرانن، ئىنجا لەگەل ئەوئەشدا ئەو دەرمانانەي كە وەكو چارەسەرە بۇ نەخۇشەكە دىسانەوئە ئەو دەرمانانەش گرانن، بەشېكى كوالىتيان زۆر زۆر نزمە، خالپكى تر دىيارە بابەتى پېشكەشكەردنى خزمەتگوزارى تەندروستى بەخۇرايى بۇ كەسوكارى سەربەرزى شەھىدان، من دەمەوئ روونكەردنەوئەبەك بەم، ياسايەكمان ھەيەكە لە پەرلەمانى كوردستانى بەرپزەوئە دەرچووئە، ياساي ماف و ئىمتىيازى كەسوكارى شەھىد، لەم ياسايەدا بەلئ كەسوكارى شەھىدان بەخۇرايى خزمەتگوزارىان ھەبئ، بەلام رەنگە ياسايەكە وەكو پېويست نە جىبەجئ دەكەي، پېويستى بەوئەيەكە تەفەيىل بىكەي، بۇيە زۆر زۆر گرېنگە، بەلام لەگەل ئەوئەشدا شەرىحەيكى ترمان ھەيەكە زۆر گرېنگە مراعاتى بىكەي، ئەوئەيش ئەوئەيە ھىزى پېشمەرگەي كوردستان، بۇ ھىزى پېشمەرگەي كوردستان، من پېشنىيار دەكەم پېشكەشى ھەموو خزمەتگوزارىيەكان بەخۇرايى بئت، ئەوئە بەگشتى سەرنجى من بوو، سوپاستان دەكەم.

بەرپز ھىمن احمد حمە صالح/جىگرى سەرؤكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك (ھاوئى)، فەرموو.

بەرپز ھاوئى بنا محمد:

بەرپز سەرؤكى پەرلەمان.

راستىيەكەي ئەم پەرسە، ئەم پەرؤزە ياسايە پەرؤزە ياسايەكى گرېنگە، بە حوكمى ئەوئەي پەيوئەندى بە ژيان و مەرگى ھاوئەتەيئانەوئە ھەيە، ئەتوانىن بلىن (نەخۇشى نېوئەندى ژيان و مەرگە)، بەداخەوئە لە ھەريئىمى كوردستان، كابىنە يەك لە دواي يەكەكانى حكومەتى ھەريئىمى كوردستان، لە ماوئەكانى پېشوو، بەم كابىنەشەوئە، بەداخەوئە نەيانتوانى وەكو پېويست لە سىكتەرى تەندروستىدا بتوانن خزمەتگوزارىيە سەرەتاييەكان بۇ ھاوئەتەيئان دابىن بىكەن، سەربارى ئەوئەي كە بەداخەوئە ئەم قايرؤسە ھاتؤتە ناو كؤى گشتى جىھان، ھەريئىمى كوردستانىشى گرتؤتەوئە، بە داخەوئە لە ماددەي دووئەم، ئىمە بە حوكمى ئەوئەي بە ھۆكارىكى تەندروستى رەفئىقىكمان چوپنە دەروئە، ناوئەكەمان خوئىنراپەوئە، نەمانتوانى پېشنىيارەكانمان بگەئىنە لى ھەقالن و لىژنەي

تايپه تمەند، بەنوسراوېك ئاراستەى دەكەين، ھىوادارم لېمان وەربىگرن، لە ماددەى سېيەم سەرەتا پىشتىگىرى لە بەرېزان كاك (جەلال)، خاتوو (سەلمە)، خاتوو (سەرچنار)، كاك (مەم)، كاك (بالانبو)، خاتوو (شەنۇ)، كاك (زاننا)، (شىرىن) خان، لىزا خان، ئەكەم، بە ھوكمى ئەوھى ئىمە لە كۆتاكەنن بۆيە پىشتىگىرى ئەكەم، ھۆكارى ئەوھى يان بلىپن دەرخەرى ئەوھن كە زۆربەى قسەكانمان كرابى، لە ماددەى سى، بىرگەى دووھەم، مامەلەكردن بە يەك پىوھەر بەبى جياكارى، لەگەل سەرجم نەخۇشەكانىدا، تا كۆتايى ناخوېنمەوھە، لە دېرى دووھەمدا باسى لەوھە ئەكا، بى رەچاوكردنى ھەر جياوگىەكى كۆمەلدىەتى، پىم وابى ئەم پىوېستىيەى بۇ گۆرانكارى، چونكە بەبى جياوازى گۆرانكارى تىدا بىرى، لە دەستىپكى بىرگەى دووھەمدا، بىرى بە (مامەلەكردن بە بى جياكارى لەگەل نەخۇشەكاندا)، لە ماددەى سى، دىسان بلىپن لە بىرگەى ھەشتەم، لەبارى لەناكاودا يان لەپىناو رىگاركدنى ژيان، پىزىشك دەبى بىرىارى جۆرى چارەسەرى ئەم نەخۇشانەى خوارەوھە بدات، بەبى گەرەنەوھە بۇ ھاوھەلەكان، وەك (بېھۇش، بىركۆل، بىكەس)، مەن داوا ئەكەم، وشەى (بىكەس) رەنگە لە رووى عورفە كۆمەلەتەى تەبىئەكانەوھە ھەندىك بىرىنداركەر بىت، ھەرەوھەكو ئەوھى كە لە زۆربەى بىرگەى و ماددەكاندا بى ھاوھەل ھاتوھە، دىسانەوھە ئەو وشەى بەگۆرپىت، بۇ بى ھاوھەل، پىم وابى تا رادەيەك مەنتقى زىاترە و بىرىنداركردنى تىدا نىيە، لە ماددەى نۆيەم، دىسان بەرېزان كاك (جەلال)، (سەلمە) خان، ئەوھەيان وتوھە پىشتىگىرىيان دەكەم، نامەوې دووبارەى كەمەوھە، لە بىرگەى سىانزە لە ماددەى سى، ئەمە زۆر گرىنگە ئەوھى كە دەلى (پىوېستە لەسەر وەزارەت بەگۆرەى توانا)، لە بىرگەى سىانزەيەم، پىوېستە لەسەر وەزارەت بەگۆرەى توانا چارەسەرى بەخۇرايى دامەزراوھە تەندروستىيە ھكومىەكانى ھەرپم بۇ نەخۇشخانە، توشبوون بە نەخۇشى دىرئخايەنەكان، دەستەبەر بىكات، وشەى (پىوېستە) لە ياسا بەركارەكانى ھەرپمى كوردستان، زۆر جار ئەتوانىن بلىپن ئىجبارىيە، يان ملكەچە، بەم مەفھومە بەكار ھاتوھە، بەلام لە دواى ئەوھە ئەلى (بەگۆرەى توانا)، پىم وابى ئەمە دوو وشەى تەناقوزن، پىچەوانەى يەكن، يان يەكەيان ئەبى لادىرى، پىم وابە وشەى (پىوېستە) بىمىنەتەوھە، (بەگۆرەى توانا) كە لادىرى، لەبەر ئەوھى كە تۆ وت پىوېستە، دواتر دەسەلاتت پىپى دا بە گۆرەى توانا، ئەو كات رەنگە كەم تەرخەمى لە ھەر بەشىكى ئەو جۆرە نەخۇشەيانەيا بىرپىت، زۆر سوپاس.

بەرېز ھىمەن احمد حمە صالح/جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، (رىقنىنگ)، فەرموو.

بەرېز رىقنىنگ محمد محمد:

بەرېز سەرۆكى پەرلەمان.

ب ناقى خودى ب راستى من زى قىال ماددا (۳) خالا (۱۳) ھەر وەكى ھەقالىت من دكتور (زاننا) و (شىخ ظاھر) زى گووتى و ھندەك ھەقالىت دىترى بە گۆرەى توانا زى بىتە را كرن دىسان مخابن ھەتا نووكە مە خەستەخانەكا وەسا نىنە كو عىلاجى پىشمەرگا لى بكن راستە ياسايەك ھەيە بۇ كەس و كارپن شەھىدان بەلام خالا (۱۴) بھىتە زىدە كرن كو وەزارەتا تەندروستى چارەسەرىيا كەس و كارپن شەھىدپن سەربەرز و ئەنفال و پىشمەرگىن قەھرەمان ب خۇرايى بكتەن، وە پىشتىگىرى ل ھەقالىت خۇ (حاجى سفىن) و دكتور (زاننا) و كاك (كاروان) و (مەلا

احسان) و كاك (عثمان) و (سەوسەن) خانى دكەم، ديسان پىشتىگىرىيا دكتور (رېبوار) دكەم بۇ ھىندى كو ژلايى دەروونىقە ب راستى ئىحتىمالە كەم و كورپىبەك د كەرتى نۆژداريى دا ھەي و تەعلیمات دەربكەفن بۇ ھىندى ديسان پىشتىگىرىيا كاك (شىخ نزار) دكەم وەختى دكتورين بيانى تىن وەرگىز گەل نەخۇشى بن، سوپاس.

بەرپز ھىمن احمد حمە صالح/جىگىرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، (حسىبە) خان، فەرموو.

بەرپز حسىبە ابراھىم سعید:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەي سىيەمدە، بېرگەي يەكەم، بەر لە بېرگەي يەكەم، پىشنىيارى ئەو ۋە ئەكەم كە ماددەم باس لە مافەكانى نەخۇش دەكەين، بېرگەي يەكەم، ئەم خالە بىت (پىشخستنى بەرژەو ھىندى نەخۇش و پىشكەش كىردنى خزمەتگوزارىيە تەندروسىيەكان، رىزگرتن لە كاتى نەخۇش)، ھەروەھا لە خالى ھەشتەمدە، لەبارى لەناكاو يان لەپىناو رزگار كىردنى ژيانى پىشك، دەبىت بىرپارى جۆرى چارەسەرى بدات، پىم باشە لەگەل ئەو ھىدا بەم شىو ھىيە لىبىتەو، (بىرپارى لەناكاو يان لەپىناو رزگار كىردنى ژيانى پىشك دەبىت، بەبى گۆيدانە تىچوو، كارى پىويست بۇ نەخۇش بكات و لە كاتى ئاسايى بەپىي رىنمايىەكان مامەلە لەگەل نەخۇشەكان بىرئىت)، چونكە ئىمە زۆر حالەتى تەوارىمان ھەبوو لەبەر زۆرى تىچوو، نەخۇشەكان پىشتگوى خراون و بونەتە ھۆكارى گىيانلە دەستدانىان، لە خالى دەيەمىشدا، پىم باشە بەم شىو ھىيە دابىرپىژرئىتەو، (نەخۇش مافى ھەيە لە رەتكىردنەو ھى بەشدارىپىكردنى لە ھەر توپىژىنەو ھىكى زانستىدا)، ھەروەھا پىشنىيارى ئەو ۋە ئەكەم، كە چەند خالىكى تر زياد بىرپىن، يەك لەوانە لەبەرچا و گرتن و ئاسانكارى لە خزمەتگوزارىيە تەندروسىيەكان، بۇ كەسانى بەسالچوو، ئافرەتى دوگىان، مندال، پىويستە نەخۇش لەكاتى ھەست كىردن بە نەگونجاوى كوالىتى خزمەتگوزارىيەكان، مافى نوسىنى سكالاي ھەبىت، لەبەرپىرسانى ئەو شوپنە، مافى ئەو ھى ھەبىت لە ئەنجامى سكالايەكانىش ئاگادار بىرئىتەو، خالىكى تر پىم باشە كە زياد بىرپىن، پىويستە نەخۇش لەكاتى ئەنجامدانى ھەلەي پىشكى كە لەبەرەمبەرى ئەنجام ئەدرىت، بەگۆپىرەي ياسا و رىنمايى تايبەت لە كاتىكى كەم دا قەرەبوو بىرئىتەو، ھەروەھا خالىكى تر نەخۇش مافى ھەبىت، پىش ئەنجامدانى پىشكىنەكان يان چارەسەر، زانىارى تەواو و ھەبىرئىت، لەسەر دەرنەنجامەكانى دواي بەكارھىنەنى ئەو شىو ھى، بۇ چارەسەر كىردنى پەيپەو دەكرىت، خالىكى تر كە پىشنىيارى زياد كىردن دەكەم، پىويستە خزمەتگوزارىيە تەندروسىيەكان لەسەر بىچىنەي زانستى نوئى بن، دابىنكىردنى بىمەي تەندروسىيەش كە لە خالەكانى تر باسكراو، مادەم پىرۆژە ھەيە بەجى دىلپىن، ئەوانە كۆي ئەو خالانە بوو كە پىم باش بوو لەبەرچا و بىرپىن، دابىرپىژرئىتەو، ھەروەھا خالىكى گرىنگى تىرىش ھەيە، كە نەخۇش لەكاتى ھەستكىردنى بەو ھى كە خزمەتگوزارىيەكان بەشىو ھىكى تەواو پىشكەشى ناكىرئىت، مافى ئەو ھى ھەبىت كە سكالالەيەن تىمى نەخۇشخانە بكات، بەبى ئەو ھى كار بكاتە سەر ئەو ھى كە مامەلەي خراب، لەگەل نەخۇشەكەدا ئەنجام بىرئىت، لە كۆتايىش پىشتىگىرى لە ھەقالانم، (د.زانا)، (ژيان) خان، شىخ (ظاھر)، مامۇستا مەلا (احسان) دەكەم، بەو ھى

که له خالی سیژده همد، له سهر وهزارهت پیویسته به گویره ی توانا که تیدا نه مینیت، چاره سهریکی سهرده میانه پیشکشی هاو لاتیانی ههریمی کوردستان بکات، به بی جیاوازی، ههروه ها له گهل برایانی پیشمه رگه و خانه واده ی سهر به رزی شهیدا، ماموستایانیش له بهرچاو بگیری، زور سوپاستان نه که م.

به ریژ هیمن احمد حمه صالح/جیگری سهرۆکی په رله مان:

سوپاس، کاک (سهرکۆ) دوا که سه، فهرموو.

به ریژ سهرکۆ ازاد حسین:

به ریژ سهرۆکی په رله مان.

له ماده ی سییه م، برگی دووهم، مامه له کردن به یه ک پیوه، به بی جیاکاری، له گهل سهرجه م نه خو شه کاندایه سیوه یه کی یه کسانای داپهروه رانه، به بی ره چاوکردنی ههر چاوگیکی کومه لایه تی، ره گزی، ره گه زنامه، ناین، لیره دا، نه ته وه یی، جینده ری، شوینی له دا ک بوون، زیاد بکری، یان ههر هۆکاریکی تر، له گهل به هه ند وه رگرتنی زانیاریه پیشبینیکراوه کان، به ره چاوکردنی دۆخی به په له و خاوه ن پیداو یستییه کان، ماده ی سییه م، نۆیه م، نه خو ش له میدیا و توره کومه لایه تییه کان نیشان نه دریت، ته نها به ره زامه ندی خو ی نه بیت، مافی ره تکردنه وه ی قسه کردن و چاوپیکه وتنی هه بی که په یوه ست به دامه زراوه پزیشکییه کانه وه نییه، ماده ی سییه م، برگی دوازده یه م، پزیشک نه خو ش به ته نها ده پشکنیت، چونکه نه وه ی که له به رده ستماندایه، ده لی (پزیشک نه خو ش به ته نها ده پشکنی، کاتی پیویستی بو ته رخان ده کات، نه مه ش ریگر نییه له وه ی نه خو ش هاوه لیک لیه گه لدا بیت)، هه ست نه که ی نه مه دژ به یه کیک هه یه، که له وه دا ده لی به ته نها ده پشکنیت، بۆیه پیویسته به م شیوازه ری ک بخریته وه، بو نه وه ی مافیکی زیاتر به نه خو ش بدری، برگی دوازده یه م (پزیشک نه خو ش به ته نها ده پشکنیت وه به خواستی نه خو ش ده توانیت هاوه لیک دیاری بکات و له گه لیدابن، کاتی پیویستی بو ته رخان ده کات)، زور سوپاس بو به ریژتان.

به ریژ هیمن احمد حمه صالح/جیگری سهرۆکی په رله مان:

سوپاس، به ریژان نیستا داوا له لیژنه ی تاییه تمه ند ده که یین، نه گه ر تیبینی و سهرنجیکیان هه یه، به پیی برگی دووهم، له ماده ی (۸۹)، با بفرموون، (د.صباح)، فهرموون..

به ریژ صباح محمود محمد:

به ریژ سهرۆکی په رله مان.

نه غله ب سوئاله کان تیکراری بوون، به س دوو سئ سوئال جواب ده ده مه وه، نه وه تر بو نه و خوشک و برایانه به جی دیلم وه لامیان بده نه وه، یه که م (به پیی توانا) به راستی که هاتوو لیره له و پیشنیازه یاسایه، نییه وه کو که خوشکی به ریژ (د.شایان) باسی کرد له پیشه کی، نه و یاسایه که چوه لای حکومت، حکومت نه و ده ستکاریه ی کردییه، بو نییه یان نار دووه، نه و (به پیی توانا) ره ی حکومتیش بووه، ره ی ته نها لیژنه نه بووه، ههر ویستم نه و ته وزیحه بده م، نیوه په رله مان، نیوه ده توانن قه رار بده ن، چتان پی باشه نه وه بکه ن، ویستم نه و ته وزیحه بلیم، دووهم مه وزوعه ک هه یه بو ماده ی هه شته م، (له باری نا کاودا) یان (له پیناوی رزگارکردنی ژیان)

پزیشك بریاری جوړی چاره سهری نه و نه خوځشانهی خواره وه بدات، به بی گه رانه وه بؤ
 هاوه له که ی، (بپهؤش)، (بیرکؤل)، (بیکهس)، باسی خوار (۱۸) سالیښ ده کات، خوار (۱۸) سالی
 له پيشنيزی یاسای مه دا هه بووه، که ئیمه ناردمان، بهس که بؤمه گه راوه له حکومه ته وه، پشتی
 ههنگی ئیمه له لیژنه ی تایبته که باسمان کرد، له گه ل لیژنه ی یاسای، ئیقتراحي سهندیکای
 پزیشکیش هه بوو، نه وه زور مه شاکلی بؤ پزیشکان و بؤ دکتوره کان و بؤ کارمه ندانی
 تهنروستی هه یه، ئیوه هه موو وه کو خوشک و برای منن، زور حالت هه بووه له بار بردن یان
 ته جمیل به بی ئاگاداری دایک و باوک چا بووه، بؤ دکتوره کان، له بهر نه وه ی ئیمه به پیویستمان
 زانی که باسی نه که یین، خو له مه وزوعه نه ده یین، نه وه بؤ ته وزیح، دهرباره ی مافی کهس و کاری
 شه هید و پيشمه رگه، من سهد له سهد له گه ئیمه، سوپاسی (د.ریوار) ی ده که م، ئاماژه ی به یاسای
 که له م په رله مانه هاتووه مافی کهس و کاری شه هید دیارکراوه، له و یاسایه، بؤ پيشمه رگه ش
 هه رچی بکریت هه ر که مه، به راستی، بهس لیړه مه ترسیه کی تر هه یه، ئیمه باسی پيشمه رگه
 بکه یین، باسی هیزی ناوخو نه که یین، باسی ئاسایش نه که یین، نه وه ده بیته بارگرانیه کی یه کجار
 زور له سهر حکومه ت، پشتی هه نگیش نه و پاره ی که وه رده گیرئ، که تۆ ده چیه عیاده ی حکومی،
 (۵۰۰) پینج سهد دیناره، یان (۱۰۰۰) هه زار دیناره، بیتاقه کی ده بری تشته کی سومبولییه، نه و
 عیلاجی که بؤ تۆ، حکومه ت خه رج ده کا، زیاتره زور له وه، نه وه ش له بهر چه ند هؤکاره که،
 وه یان کردووه، به راستی نه خوځ ده چی چوار پینج هاوه لی له گه له، ده چته لدی دکتور که
 ده بی نیت به لاشه په نجا شپست نه خوځ ئینتیزاری ده که ن، له ژووری ئینتیزار، نه خوځ خو ی
 فه حس ده کات، خوشکی ده لی وه لا منیش ماده م هه ر هاتوومه خو م فه حس که م، برایه که شی
 هه ر وا، هی تزیش هه روا، سه عاته ک دوو سه عات له وه خت ده بن، بهس نه گه ر وه ره قه ت بری،
 پاره ت دا، که متر وه ختی دکتور ده به ی، نه گه ر نا من سهد له سهد له گه ل نه وه مه بیبه رامبه ر بی،
 بهس مه وزوعه که له وه دایه، ویستم نه و ته وزیحه بده م، زور سوپاس.

به ریژ هیمن احمد حمه صالح/جیگری سهرؤکی په رله مان:

سوپاس، سهرؤکی لیژنه ی یاسای، ئینجا نه ندامانی تری لیژنه ش نه توانن، کاک (بزار)، فه رموو.

به ریژ بزار خالد عبدالله:

به ریژ سهرؤکی په رله مان.

فه ر بوو کوو هنده ک تیبینییا بده م ژ بهر کوو وه کی لیژنا یاسای بؤ دانیشتنا بهیته دانیشتنا
 ده نگدانی نه م تووشی ره خنه و گله ی نه بین هنده ک پيشنیار هاتنه ئاراسته کرن من دقیت ل
 قیړئ ئیشاره ت پی بده م کو تایی ب وان تیبینییا بهیته، چونکی بؤ جه لسا بهیته نه م بهر پرس
 نینه کو د راپورتا مه یا لیژنا یاسای نه بیته ژوان ژی به حس هاته کرن خزمه تکرنا خیزانیته
 شه هیدا یا دیاره و مه ئاماژه پیدا یاسایه کا تایبته هه یه نه ف ئیمتیا زاته بیته دایه خیزانیته
 شه هیدا د که رتی تهنروستی د وی یاسای دا هه روه سا یاسا ژماره (۲) سالاً (۲۰۲۰) د یاسا
 چاکسازیی ژی جاره کا دی هاتییه ته ئکید کردن ئیشاره تی ب یاسا تایبته یا ئیمتیا زاتیته
 شه هیدان یا هاتییه دان نه فه دوو سه نه دیت قانونی بیته تیدا هه ی موته علق ب ئیشیت
 ده روونقه قانونا (صحة نفسیه) ژماره (۸) سالاً (۲۰۱۳) ژ په رله مانئ کوردستانئ یا ده رکه تی

ئەگەر ل قىرئ پېشنيار ئەو بيت ب دوو برگا و ب سى برگا خزمەتەكى بۇ نەخۇشپىن دەروونى بەكەن ماددە (۳۴) د نۆزدە برگادا ب تەفسىل بۇ نەخۇشپىت دەروونى مافىت وى و حقوقىت وى ھاتىيە رىسم كرن و بەحس كرن ئەق قانۇنە تايىبە تە ژی ھەر ل سەر نەخۇشپىت دەروونى، سەبارەت ب ھاوہلپت نەخۇشى يان پرسیارا ھاتىيە ئاراستە كرن ئەگەر نەخۇش ژ ھەژدە سالى كىمتر بوو برپار چ بيت؟ يا ديارە ماددا و برگىت قى پېشنيازە ياسايى ھاتىيە تەنزیم كرن ل ھندەك حالەتا نەخۇشى ب خۇل ھندەك حالەتا ھاوہلى نەخۇش و ل ھندەك حالەتا نەخۇش نە ھاوہلى نەخۇش بەلكو ئەق دەسەلاتە دى بۇ نۆژدارى بيت يا تەقسیم كرىيە ل سەر ماددە و برگا ل دىف حالەت و پىويستىيى يى ھاتىيە ديار كرن تىبىنييە كا دى ئەز ھەز كەم ئامازە پى بەم بەلكو پەيرەوئ ناوخۇ يى پەرلەمانى كوردستانى ماددا سەرىح تىداپە د راپۇرتا لىژنا تايىبەتمەند بيت بەرى نوکە ل سندوقا ئەندام بىتە دانان حکمەت و فەلسەفە ژ وى ماددەى ئەوہ ئەق ياسايە ھەژ عىنوانى ھەتا ھۆيەكانى دەرچواندن بىتە خاندن ب راستى كاتەكى زۇر ب ھندى قە دچىت كو پترييا ئەندامىت پەرلەمانى بىت بەرپىز تەرحەكى دكەن ژ دلسۆزىيا خۇ بۇ باشتر كرنا ياسايا و بۇ خزمەتكرنا خەلكى بەلى ئىحتىمالە ل سەفحا دىف دا ئەو يا ھەى ئەو پېشنيارە تىتە ئاراستە كرن، ژ بەر ھندى تكايە بەرى دانىشتن دەست پى بەكەت ئەق قانۇنە يان ئەق پرۇژە يان ئەق پېشنيازە ياسايە ھەر ژ ماددە (۱) ھەتا ھۆيەكانى دەرچواندن بىتە خاندن بەحس ھاتە كرن ئەگەر كىمتر ژ ھەژدە سالىيى بيت وەكوو پرسیار ھاتە ئاراستە كرن ل قىرئ ل (قانۇن صە عامە) ژى مە يا ھەى قانۇنە كا گەلە كا شاملە ل ھەرىما كوردستانى ب نمونە ئەگەر ئەم بىنين ماددە (۱۵) ئو ماددە (۱۷) ژ قى قانۇنى كو ژمارە (۸۹) سالا (۱۹۸۱) بەحس ل دايك و بابا دكەت يان ئەو كەسى ب وەزىفى خودان كرنا قى زارۇكى رادىيت بىژىت ئەقە بەرپرسە ژ چاقىرى كرنا ئو ژ خەمخۇرى كرنا زارۇكى ژ گوھىت زارۇكى ژ چاقىت زارۇكى ھەرودەسا ژ ددانىت زارۇكى يەعنى ئەقە تىرا ھندى ھەيە كو ئەم پىشت بەستنى ل سەر بەكەين ھاوہلى نەخۇشى يا ئەو كەسى ب حوكمى ياسايى وەلى وەسىپە قەيم ئەقە خۇل بەكەنە خودان و ھەتا ئەگەر سەح كەينى ب رىكا قان سايايىت بەركار كەسەك پىش كەسەكى شىت مالى وى بفرۇشىت تەسەرۇفاتىت مالى بەكەت تەسەرۇفاتىت مەدەنى ھەمىيا بەكەت پىش كەسەكى قە كەواتا ل قىرئ ژى ھىچ كىشەبە كا ياسايى نىنە و گەلە كا مەعقوله و يى ھاتىيە تەنزیم كرن د قى پېشنيازە ياسايى دا، زۇر سوپاس.

بەرپىز ھىمن احمد حمە صالح/جىگرى سەرۇكى پەرلەمان:

سوپاس، ئەندامانى لىژنە، (د.شايان)، فەرموو.

بەرپىز شايان كاكە صالح محمد:

بەرپىز سەرۇكى پەرلەمان.

(سەلمە) خان پرسیارى كرد، دەبى نەخۇش مافى ئەوہى ھەبى بچىتە لاي پزىشكىكى دىكە، بەلى، لە ماددەى سىيەم، برگەى يازدە، ئامازەى پىكرايە، لە دوازدەيەم، برگەى دوازدەيەم، پزىشك نەخۇش بە تەنھا دەپشكىت، كاتى پىويستى بۇ تەرخان دەكات، ئەمەش رىگر نىيە لەوہى نەخۇش ھاوہلىكى لەگەلدابىت، لەراستىا ئىمە (ھاوہلمان) بەخۇمان پىناسە كرىيە، لە ياساكەى،

شەرت نىيە ئىلا خزم بى، ھەركەسەك بى، چونكە ئىستا دەزانىن لە كۆمەلگاكەى مە، عائىلەكە خزمەتكارەكى دەگرى بۇ نەخۆشەكەى دەگرى، بۇ ئەوۋەى خزمەتى بكا، ئەوۋە ھىچى ئەو نەخۆشەى نىيە، لەبەر ئەوۋە پزىشكەكە دەتوانى بە وجودى وىش نەخۆشەكەى فەحس كا، (لىلى) خان، باسى عىادەكانى كرد، كاك (رېبوار)ىش، باسى كرد، عىادەكان ياساى ژمارە (6) ياساى سەندىكەى پزىشكانى ھەرىمى كوردستان، نرخى عىادەكان، نرخى نۆرىنگەكان، تاقىگەكان، دەبى رېك بكا، بەلام بە گشتى ئەوۋەى كە سەرنجمان دايى لېرە، ئېمە كېشەى نەبوونى ياسامان نىيە، كېشەى جېبەجېكردنى ياسامان ھەيە، بەشەك لە ئەركى پەرلەمانتار، بەدواداچوونە، پەرلەمانتار دەبى بەدواداچوون بكات، تا ئەو ياسايە جېبەجې دەكرى يان نا، لە راستىا من وەكو شەخسى خۆم بەدواداچوونم كردبە، بۇ ئەوۋەى رېكخستەنەوۋەى نرخى عىادەكان، نەخۆشخانە ئەھلىيەكان، نۆرىنگەكان، تاقىگەكان، ھەموۋى، بەلام ھەر وەكو باسەم كرد كە كېشەى جېبەجېكردنەكەمان ھەيە، بەداخەوۋە! زۆر سوپاس.

بەرىز ھىمەن احمد حمە صالح/جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس،، (رۇژان) خان، فەرموو.

بەرىز رۇژان ابراھىم على:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەرىزان ئەندامانى پەرلەمان دەھمى ياسايىت گرىدايى ب قى بابەتى قەل ھىچ ياسا و ماددەيەكى بەھسنى ب خۇپايى نەكرىيە مەعناۋى يا مەجانەن يا بەخۇپايى ژياسا تەندروستى گشتى يا سالا (۱۹۸۱) ژمارە (۸۹) ژ دەستورنى عىراقنى ھەتاماددا (۳۱) ژى وەك كاك شىخ ظاھرى بەھس كرى ھەمى ژى گوتى بەردەست بكەن و دابىن بكەت بۇ خزمەتگوزارىنى تنى قوتابى نەبىت دەماددە (۱۰) دا ياسا تەندروستىيا گشتى بەھس ھاتىە كرنى ھەتام بۇ نەخۆشەىت (صرع و تخلف عقلى) ھاتىيە كرنى دەماددا (۲۴) ل وېرى ژى گوتى بىت كرنى نەگوتى ب خۇپايى بىت بتنى بۇ جارا ئىكى دەقنى ياساين دەمە بەھس كرى ب خۇپايى بىت بۇ نەخۆشەىت درېژخايەن، قىچا ئەگەر مە بقتى پتر خزمەتتا نەخۆشەى بكەت راستى پتر داخازىيا ھندى بىت خزمەتگوزارىيەت خۇ باشتر بكەت و كەرتى تەندروستى پىش بىخىت زىدەبارى كۆنترۆل كرنا كەرتى تايبەت، زۆر سوپاس.

بەرىز ھىمەن احمد حمە صالح/جىگرى سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، (د.گلاويژ) ئاخىر كەس، فەرموو راي خۆت بلى.

بەرىز گلاويژ عبىد عثمان:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو ماددەيەكى كە ماددەى سىيەم، بېرگەى سىزدە، كە زۆربەى مناقشەكان و ھەلگرتنى ھەلگرت لەو دانىشتنە، ئىمە ئەندامانى لىژنەى تەندروستى، ھەموومان (۵) سەعات لەسەر ئەم پىرۆژە ياسايە دانىشتىن، ماددەى سىزدەمان سەرلەبەر، لېرە بوويەتە بېرگەى سىزدەم، ماددەكى تەواو بوو، لەو راپۆرتەى كە بۇ ئىمە ھات، ئەمە ماددەى سىزدەمان سەرلەبەر بە كۆى دەنگى ئەندامانى

ليژنه، رەتكردهوه، چونكه نابيت بەس نەخۆشانی دريژخايەن، بەخۆرايی خزمەت بكری، بۆيە وتمان دەبی ئەو ماددەيە دەبی هەلبگيری، بەپيی توانا و ئەوانە هيچ مناقەشەكمان لەسەر نەکرد، لەبەر ئەوەی ئەو ماددەيەمان بەكۆی دەنگی ئەندامانی ليژنه رەتكردهوه، بۆيە بەپيی بوونی ياساكانی تەندروستی گشتی كە مافی هەموو هاوڵاتیەكە، خزمەتگوزاری تەندروستی، پيشكەش بكریت، بەخۆرايش بپیت، بۆيە وتمان نابي بەس بۆ نەخۆشانی دريژخايەن، بی نەخۆشەکانی تریش بی، سەبارەت بە ماددەي سيبەم، برگەي چوارەم، داواي روونكردنهويان كرد، پاريزگاری لە تايبەتمەنديەکانی باری تەندروستی، يان كەسی، تەنها لەو حالەتانه نەبپیت، كە بە ياسا دیاری كراوه، يان لەلای دادگاوه داوا بكریت، يان ببپتە هۆی مەترسی، ئەوه پاريزگار بكردنه لە مافی نەخۆش، لە تايبەتمەندی نەخۆش، ئەگەر بپیت و نەخۆش، دۆسيەكەي بپهوي نەدرپتە كەس، داواش بكا، بەلام لەكاتي كە دادگا بپهوي ت دۆسيەكە، يان نەخۆشيەكي گوازاوهی هەبپیت، ئەو نايهوي ت خەلك بزانی، ئەو نەخۆشيە گوازاوهی هەيە، بەلام پيويستە خەلك لی ئاگادار بكرپتەوه، كە ئەو نەخۆشيە گوازاوهی هەيە، ئەوه روونكردنهوه بوو، كە داواي روونكردنهويان كردبوو، سوپاس.

بەريژ هيمن احمد حمە صالح/جيگري سەرۆكي پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەريژان دانپشتنەكە هەلدەگرين، كاتزمير (۳) دەست پيدەكەينهوه، ديواني پەرلەمانی كوردستان خواردنی ئامادە كردوووه بۆ هەر فراكسيۆنيك، بچنەوه فراكسيۆنەکانی خۆتان، كاتزمير (۳) ليرەبن.

پاش پشوو

بەريژ د. ريواز فائق حسيین/ سەرۆكي پەرلەمان:

بەريژان ئەندامانی پەرلەمان، دەست بە دانپشتنەكەمان دەكەينهوه، لە ماددەي چوار بووين، فەرموون بيخويننەوه.

بەريژ صباح محمود محمد:

بەريژ سەرۆكي پەرلەمان.

ماددەي (۴):

بريكاری كەسی نەخۆش يان ميراتگری لە كاتی پەكەوتی مردنیدا بۆيان هەيە:
 يەكەم: داواي زانینی هۆكاری پەكەوتی يان مردنەكەي بكەن و لايەنە پەيوەنديداريش پابەند دەبپت لە خستنه رووی راستيەكان و پيدانی بەلگەنامەي تەندروستی پزيشكیەكان.
 دووهم: لە كاتی بوونی گوماندا سكالایەك بۆ وهزارەتی تەندروستی بەرز بكاتەوه و پيويستە لە ماوهي (۱۰) رۆژدا ئاراستەي ليژنەي ليكۆلینەوهي هەميشەي بكرپت.
 سيبەم: داواي قەرەبوو بكات كە لە ئەنجامی هەلەي چارەسەري پزيشکی و تەندروستی يان تەكنیکی رووبداوه بە مەرچي ك بە بریاری دادگا چەسپيندراپیت.

بەرىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرىزان كى دەپەيويت قسە بكات؟ ئەوانەى ناويان تۆماركردوو (رۆبينە خان، كاك حكمت، كاك بهمن، حسيبە خان، گلزار خان، لەنجە خان، د. رىبوار، كاك حاجى سفين، د. زانا، كاك كاروان، كاك عثمان، كاك زكرى، شنۆ خان، د. اسماعيل، سەرچنار خان، رۆژان خان، كاك بالانېو، د. گەلاويژ، جوان خان)، د. اسماعيل فەرموو.

بەرىز اسماعيل على طه:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

بىدايتى من پىخۆشە ئەز پىشنياره كى بكەم ئەف ماددى دريژ ئەقېت پىك دىن دە يان پازدە خالە، يەنى ئەز پىشنيار دكەم بىتە دوو بەش، چونكە ئەمە پى راناگەين بە سى دەقىقە مولاخەزات و تىپىنييت خۆ بىژين، ئەو ماددەكانى دريژ ئەوھى پىك دىت لە بىست ماددە و چوارە ماددەنە ناتوانين يەكجار بە سى دەقىقە تىپىنى خۆمان ھەموو بلىين، با بىتە نيوھى ماددەكان، يەنى ئەگەر لە دوازە ماددە پىكېت ئەوھ شەش ماددە بخويننەوھ تا بتوانين، بەراستى لە ماددە پىشوو زۆر مولاخەزاتم ھەبوو نەمتوانى بلىيم، ماددەى چوار بريكارى كەسى نەخۆشى يان ميراتگرانى، من پىشنيار دكەم زياد بكرىت يان سەرپەرشتياري يان وەسى يان قەيم، چونكە ئەوھش وەكو مافى ميراتگرى ھەيە، خالى يەكەم لە ماددەكە دەليت دواى زانينى ھۆكارى تا كۆتايەكەى كە دەلى پىدانى بەلگەنامەى تەندروستى پزىشكەكان، ئەز ئىقتيراح دكەم بىژيت دىف ئەحكامى ياساى مافى دەست ئىخستنا زانياريان، بەپىي ئەحكامى ياساى مافى دەستخستنى زانيارى، خالا دووئ لە كاتى بوونى گوماندا سكالايەك بۆ وەزارەتى تەندروستى، ئەز ئىقتيراح دكەم بىژن يان بەرپۆھبەرى گشتى، كى دەگەھىنيتە وەزارەتى يەنى نەخۆش گەلەكا بە زەحمەتا بگەھىنيتە وەزارەتى، بلا بەرپۆھبەرى گشتى بىتن و نەك يى دى بىتن، زۆر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك كاروان فەرموو.

بەرىز كاروان عبدالرحمن عبدالله:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى چوارەم من پىشنياز دكەم لە ماددەى چوارەم بىرگەى يەكەم و دووھم بكرىت بە يەك بىرگە و بەم شپۆھىەى لىبكرىت (دواى زانينى ھۆكارى يەكەوتەيى يان مردن كەسى يەكەمى نەخۆش يان ميراتگرانى مافى زانينى ھۆكانيان ھەيە و لە كاتى گومانكردن مافى سكالاكردنيان ھەيە بە مەرچىك سكالاكە لە ماوھى (۱۰) رۆژ لەلەيەن وەزارەتەوھ يەكلاد بكرىتەوھ)، ئەمە بۆ بىرگەى يەكەم و دووھم، پىشنيار دكەم بكرىت بە بىرگە بەم شپۆھىە، بىرگەى سىپەمىنيان كاتىك كە داواى قەرەبوو دكرىت، لىرە روون نىيە مەبەستى قەرەبووى مادىيە يان مەعنەوييە، چونكە زۆرچار ھەبووھ لە كەمتەرخەمى بەنج نەخۆشەكە ھۆشى نەھاتۆتەوھ بە داخوھ ئەمرى خواى كردووھ، زۆرچارىشمان ھەبووھ كە بە پىچەوانەوھ ھۆكارى مردنەكە زۆر روونبووھ، بەلام پەل بە

دكتورەكان گىراوہ و مەھامەت و دوولايەنە، يەغنى پېويستە ليژنەى بەرپىز لەسەر ئەم بابەتە ھەلۆھەستە بکەن و پېويستە روونى بکەنەوہ ھەم لە قەرەبووکردنەوہکە قەرەبووى مادىيەيان مەعنەوييە، لە ھەمان کاتيشدا لېرە رەچاوى ئەوہ بکرىت کە لە ھالەتيکدا، چونکە ھالەتى مردن ھالەتيكى زەحمەتە ھيچ کەسيك بتوانى ئىستيعابى بکات، رەنگە دووچارى دكتورەکان دووچارى کيشە بکات، بۆيە من ئەو پيشنيازەم ھەيە يەکەم و دووہم بکرىت بە يەك برگە و برگەى دووھميش روون بکرىتەوہ، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

کاک زکرى فەرموو.

بەرپىز زکرى احمد اسماعيل:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددى چوار برگەھى دوو لە کاتى بوونى گوماندا سکالايەك پېويستە لېرە نەخۆش زىدە بکەت، لە کاتى بوونى گوماندا سکالايەك بۆ وەزارەتى تەندروستى بەرزبکاتەوہ پېويستە لە ماوہى (۱۰) رۆژدا ئاراستەى ليژنەى ليکۆلينەوہى ھەميشە بکرىت، بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان، ئەگەر نەخۆش سکالاي وەزارەتا تەندروستى بەرزبکاتەوہ رەنگە وەکو پېويست قەناعەت بۆ نەخۆشى دروست نەبىت، ژبەر ھەندى ئەز پيشنيار دکەم نەخۆش سکالاي بۆ داواکارى گشتى بەرزبکاتەوہ بۆ ئەوہى زياتر راست و دروستيا ئاشکرا بىت، ئەف پرۆژە ياساى مافى نەخۆشدا بۆ وان کەسان ئەويت کو سەرەدانپت نەخۆشخانە دکەن ئايا ئەو کەسيپت کو بەر وەزەئى ئابوورى نەشين سەرەدانپت نەخۆشخانە بکەن، ژبەر ھەندى پېويستە فەقەرەيەك لېرە بۆ قى ماددەى زىدە بکەن بۆ ھەندى ليژنەيەکا گەرۆك لە ھەر قەزايەكى بيئە دروست کرن بۆ ھەندى سەرەدانا ئەوان گوندا بکەن ئەقيت کو نەشين ژبەر ھۆكارى ئابوورى بين سەرەدانپت نەخۆشخانە بکەن، ژبەر ھەندى زەرورە زۆربەى ئەف خەلکەى ھەژار يى ل گوندا و دەرەقەى نەخۆشخانە، ژبەر ھەندى ئەز پيشنيار دکەم فەقەرەکا دى زىدە بکەن ليژنەى گەرۆك دابنين، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

کاک حکمت فەرموو.

بەرپىز حکمت محمد عبو زيد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەى چوار برگەى دووہم لە کاتى بوونى گوماندا سکالايەك بۆ وەزارەتى تەندروستى بەرزبکرىتەوہ، پېويستە لە ماوہى (۱۰) رۆژ ئاراستەى ليژنەى ليکۆلينەوہى ھەميشەيى بکرىت، بەمن وايە (۱۰) رۆژ کەمە، با زياد بکرىت بيپت بە (۲۰) رۆژ تا مانگيک، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

کاک بھمەن فەرموو.

بەرىز بەھنە عبداللەھ احمد:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

تەبەئەن لە ماددەى چوارەم بېرگەى دووھەم و سېيەھەم، لە بېرگەى دووھەم دەلىلە كاتى بوونى گوماندا سكالايەك بۇ ۋەزارەتى تەندروستى بەرز دەكرېتەۋە، ئەۋانېش لە ماۋەى (۱۰) رۇژدا بېدەنە لېژنەى لېكۆلېنەۋەى ھەمېشەىى، لە ماددەى سېيەھەم دەلىت بۇى ھەيە داۋاى قەرەبوو بىكات داۋاى ئەۋەى ئىسپات بوو لەلايەن دادگاۋە، يەئنى ئەمە مۇتەئاقىزە يان ئەۋەى دووھەمېش بىكرېت بە دادگا، يەئنى سكالە دادگا تۇمار بىكات داۋاى لە دادگا ئىسپات بوو داۋاى قەرەبوو بىكات يان ئەۋەى سېيەھەم بىكرېت بە لېژنەى لېكۆلېنەۋەى ۋەزارەت، داۋاى لە بېرگەى دووھەمېش مەن پىشتىگىرى لە قسەكانى كاك د. اسماعىل دەكەم، بەرپۆۋەبەرى گىشتىش ئىزافە بىكرېت، چۈنكە ئەۋەپەرى كوردستان يان لە مەنتىقەى گەرميان و زاخۇ ھاۋولتاييەك ناتوانىت فرىاى ۋەزارەتى تەندروستى بىكەۋىت يان پىيى ناكىرېت قورسە بۇى، بۇيە بەرپۆۋەبەرايە تىيە گىشتىيە كانىش ئىزافە بىكرېت لەگەل ئەۋەى ئەو دوۋانە يەك بىكرېت، لېژنەى لېكۆلېنەۋەى ۋەزارەت ئىسپاتى بىكات بۇى يان دادگا، ھەردوۋىكىان بىكەنە يەك، زۇر سوپاس.

بەرىز د. رىۋاز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

رۇژان خان فەرموو.

بەرىز رۇژان محمد كرىم:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

مەن پىشنىيار دەكەم ماددەى چوار بەم شىۋەيەى لېبىكرېت، يەكەم ۋەكو خۇى، دووھەم: لە كاتى بوونى گوماندا سكالايەك بۇ ۋەزارەتى تەندروستى بەرزبىكاتەۋە و پىۋىستە لە ماۋەى ھەوت رۇژدا، بىكرېت بە ھەوت رۇژ، ئاراستەى لېژنەى لېكۆلېنەۋەى ھەمېشەىى بىكرېت، قۇناغى داۋاى ئەمە، يەئنى لېژنەى لېكۆلېنەۋەى ھەمېشەىى لە ماۋەيەك كە لە (۱۵) رۇژ لە رېكەۋتى ۋەرگرتنى سكالەى زىيان لېكەۋتوو لېكۆلېنەۋەى زانستى و پىشەىى ئەنجام دەدات و راپۇرتى خۇى دەخاتە بەردەم ۋەزىرى تەندروستى، بۇ ۋەرگرتنى رى و شوئىنى ياساىى و كارگىرى پىۋىست بەرامبەر بە دامەزراۋەى تەندروستى يان ھېزكارى تەندروستى كەمتەرخەم بەپىيى راپۇرتەكە، بېرگەى داۋاى ئەو زىيان لېكەۋتوو يان ئەو كەسەى كە بىركارى نەخۇش و ئەۋانەن دەتوانىت بە مەبەستى ۋەرگرتنى قەرەبوو سكالە بىاتە بەردەم دادگاى تاييەتمەند، دادگا بۇى ھەيە پىشت بە راپۇرتى لېژنەى لېكۆلېنەۋەى ھەمېشەىى يان شارەزاىان بەستىت بۇ يەكلاكردەۋەى سكالەكە و دىيارىكردى بىرى قەرەبوو، زۇر سوپاس.

بەرىز د. رىۋاز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

شۇ خان فەرموو.

بەرىز شۇ اشقى عبداللەھ:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

مەن قسەكانم كرا، پىشتىگىرى لە قسەكانى رۇژان خان دەكەم، زۇر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سەرچنار خان فەرموو.

بەرىز سەرچنار احمد محمود:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى چوار: بريكارى كەسى نەخۇش يان ميرانگرانى لە كاتى پەكەوتەيى مردنيدا بۇيان ھەيە لەسەر ئەم دېرە ووشەى بريكارى كەسى لابرېت، چونكە بريكار دەتوانين بە و شېوھەي لېكەين (الوكيل كالاصيل)، يەنى نەخۇش يان ميرانگرانى ئەوھى بۇ زيادبكرىت (لمن يقوم مقامه)، ئەوھى كە نوينەرايەتى دەكات سەرپەرشتياري بېت وەصيه كەى بېت يان قەيمەكەى بېت ئەمە زەرورە بۇى دابنرېت لە كاتى پەكەوتەيى مردنى يان نە مردنيدا بۇيان ھەيە، يەكەم قسەم نيە لەسەرى، دووھم: لە كاتى بوونى گوماندا سكالايەك بۇ وەزارەتى تەندروستى يان بەرپوھەبەرى گشتى ئەوھى بۇ ئيزافە بكرىت، پېويستە لە ماوھەيەك كە لە (۱۰) رۇژ زياتر نەبېت، چونكە كە دەلېى لە ماوھى (۱۰) رۇژدا ئەوھى وەزارەت يان بەرپوھەبەرى گشتى دەيدا بە ليزنەى لېكۆلېنەوھى، نابېت كاتېكى زۇر بخايەنېت، ئەوھى جياوازە لە بەرزكردنەوھى سكالاكە، سېيەم: داواى قەرەبوو بكات ھەر ئەوھەندە، يەنى ئەمە ئيتەر كە لە ئەنجامى ھەلەى چارەسەرى پزېشكى و تەندروستى يان تەكنيكى روويداوھ بە برپياري دادگا چەسپېندرابېت ھەمووى تەحسل حاسلە، ئەمە لە قانونى مورافەعات و قانونى مەدەنى يان دادبيني و ياساى شارستانيدا ھاتووه كاتېك كە دەلېى داواى قەرەبوو بكات دەگەرپېتتەوھ بۇ ياساى دايك كە ياساى مورافەعات و مەدەنى، پېويست ناكات ئەو وردەكاربە بكات، زۇر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرىزان ئەندامانى پەرلەمان، ئەم ماددەيە ئەگەر نەلېم گرنگترين ماددەى ناو پېشنيازە ياساكەيە دەتوانين بلېين يەكېكە لە گرنگترينەكان، لەبەر ئەوھى ھەموومان دەبېت تەركيزىكى زۇر باشمان ھەبېت، داواش لە ليزنەى تايبەتمەند و ليزنەى ياسايى دەكەم تېببىنەيەكانيان بنووسن، بە تايبەتى ئەوھى كە سەرچنار خان دەلېيت و ئەوھى كە كاك د.اسماعيل و بەرپزىكى تريش گوتيان، لە رووى قانونبەوھ كەسى نەخۇش خۇى خۇ ئەگەر پەكى كەوتووه لە روويەك لە رووھكانەوھ ھېشتا حەقى شەكوای ماوھ، كەسى نەخۇش خۇى يان شوپنگرەوھ ياسايبەكەى، ئەنى ئەو كەسەى كە (يقوم مقامه)، كەسى نەخۇش خۇى يان شوپنگرەوھ ياسايبەكەى يان ميرانگرەكەى يان ميرانگرى كەسى، يەنى ھەر بە خۇى ماوھ، بەلام وەكيلېك دەنېرېت، بە تەركيز دەبېت ئېمە ئەوانە بنووسين لە ناو پېشنيازەكەدا كە ئەوھ مەسەلەيەكى ياسايى بەحتە، كى بۇى ھەيە شەكوا بكات كە زۇر گرنگە، دوو: ئەم عەمليە عەمليەكى چۇنە، چۇن دەپوات، ئېمە حوكم دادەنېين بۇ فەرەزيات، كەسېك بە ھۇى ھەلەيەكى پزېشكى يان كەمتەرخەمى دامەزراوھەيەكى تەندروستى پەكى دەكەوېت يان دەمرېت، ئەو كەسانەى كە حەقيان ھەيە و لەسەرەوھ باسمانكردن عەمليەكە چۇن دەپوات، يەكەمجار شەكوا دەبەنە بەردەمى خودى موئەسسەسەكە كە وەزارەتى تەندروستىيە، خۇتان دەتانەوېت حەلەقەيەكى ترى بۇ زياد بكن ئەمە فەرەزيەكەيە دەبباتە ئەوې ليزنە پزېشكىكە دادەنېشېت لە رووى پېشەيى و لە رووى

پزېشکيه وه دیراسه ی ده کهین، له بهردهم دوو ئیحتیمالداین یان ئه وه تا حق ددهن به نه خۆشه که یان کهس و کاری نه خۆشه که یان به عه کسه وه حق ددهن به دکتوره کان و دامه زراوه ته ندروستیه کان ده لاین ئه وان که مته رخه م نه بوون، باشه، که ئه مان قه راره که ددهن ده چیتته کوئ، لیره تییدا نیه، که ده چیتته کوئ، ئه وه لیژنه که دانیشن قه راری لیژنه که ته وسیاته ده چیتته به رده می کئ، ده بیته بچیتته به رده می یه کیك، دوو: ئه وانیه که هه ست ده کهن له وه قه راره دکتوریکه، هه ست ده کات له وه قه راره زولمی لیکراوه، له کوئ بۆی هه یه داوای حه قی خۆی بکات، ئه مه ش حه لقه یه کی تره ده بیته ئیزافه ی بکهین له راستیدا، سئ: کهس و کاری نه خۆش با لیژنه که ش بلین ئه م پزېشکه که مته رخه مه، وه له رووی کارگېریه وه وه کو ئه وه ی روژان خان ته رحی کرد وه زیر عقوبه یه کی پزېشکه بدات، ئه مه هیچ له وه زعی کهس و کاری نه خۆشه که یان کهس و کاری وه فات کردووه که ناگورپت، ده بیته حه لقه ی سییه میس ئیزافه بکه ی ده عوا ده باته به رده می مه حکمه ی به دانه، شه کوا ده کات، داوای حه قی مه دهنی خۆی ده کات، داوای ته عویز ده کات، باشه، له وئ مه حکمه مولزه مه به وه رگرتنی ئه وه ی که لیژنه که بریاری لیداوه، لیژنه که ی وه زاره ت، له راستیدا نه خیر، مه حاکم مولزه م نین به وه ی که به نه تیجه ی ئه و لیژنانه وه بگرن که وه زاره ته کان و موئه سه سات دروستی ده کهن، سولته یه کی ته قدیریان هه یه به ته قریری خه بیریک وه ربگرپت، له بهر ئه وه ئه مانه هه مووی تیک هه لکیش بکهن به شیوه یه که که به رپز سهرۆکی لیژنه ی یاسایی که ئیمه متمانه ی زورمان به به رپزیان و به رپز سهرۆکی لیژنه ی ته ندروستی هه یه، به ووردی ئیمه تیبینیه کان ته سجیل ده کهین، ئه گه هه ستمانکرد له شوینیکدا ئیمه له سهرۆکایه تی یان لیژنه کان موه فقه نه بووین ته وقوعمان وایه باشتترین شت ئیمه له جه نابتان وه ری ده گرین، بۆیه ته رکیز ده کهین له سه ر ئه م ماده یه، وه یه کیکه له وه موشکیلانه ی که ئیستا له کوردستاندا هه یه، خه لکیکی زور له سه ر ئه و زیانانه ی بهر نه خۆشه که یان ده که ون نیگه رانیان هه یه، شه کوا یان هه یه، با به شیوه یه کی تووند و تۆلی وا موعاله جه ی بکهین که بتوانیت کپشه که به شیوه یه کی گشتی چاره سه ر بکات، حسیبه خان فه رموو.

به رپز حسیبه سعید ابراهیم:

به رپز سهرۆکی په رله مان.

له ماده ی چواره مدا، خالی دووهم: له کاتی بوونی گوماندا سکالایه که بۆ وه زاره تی ته ندروستی به رزبکاته وه، له داوای ته ندروستی پپووسته سه ندیکای په یوه ندیداره کانیش ئاماژه ی پئ بدرپت، پپووسته له ماوه ی حه وت روژدا ئاراسته ی لیکۆلینه وه ی لیژنه ی هه میشه یی بکرپت، که واته هه م ده ستکاری ماوه که ی بکرپت وه زاره تی ته نه دروستی سه ندیکای په یوه ندیاریشی بۆ زیاد بکرپت، له برگه ی سییه می هه مان ماده داوای قه ره بوو بکات، ئاماژه به که سه که بدات، ئایا ئه و که سه کهم ئه ندام بووه که یه یان کهس و کاری گیان له ده ستراره که یه، داوای قه ره بوو بکات له ده زگا ته ندروستیه کان یان که سی په یوه ندیدار که له ئه نجامی هه له ی چاره سه ری پزېشکی و ته نه دروستی یان ته کنیکی روویداوه و به مه رچیک به بریاری دادگا چه سپیندراپت، هه ر ئه و

ماددەيە پېشنىياري ئەوھش دەكەم كە بېرگەيەكى تىرى سزادان بۇ ئەو پزىشكە بەرپزانەي كە لە كاتى چارەسەرى بەرامبەرى ناخۆشېك ئەنجام دەدەن دىياري بىكرېت، چونكە ئېمە تاوھكو ئېستا لەو ياسايە ئەوھى كە گرنگە ئېمە تاوھكو ئېستا بەس باسماں لە ماف كىردووه، ئاپا ئەوھى كە ماف پېشپىل دەكات چ سزايەك دەدرېت، پېويستە سزايەكانېش لە ناو ئەو بېرگەيەدا جى بەجى بىكرېن، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

گلىزار خان فەرموو.

بەرپز گلىزار رشيد حاجى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەي چوارەم، بەشى سېيەم، داوا قەرەبوو، وەكو ئېمە دەزانين قەرەبووى ماددى ھەيە و قەرەبووى مەعنەويش ھەيە وەكو كاك كاروان باسىكرىد، ھەرۈھە داواي قەرەبوو دەبېت دەست نېشانى بىكەين ماددى ھەيە و مەعنەويش ھەيە، دەبېت ھەردووكى دىياري بىكەين، ھەرۈھە لېرەدا ماوھكە دىياري نەكراوھ وەكو ئېمە دەزانين مەسەلەن ئەگەر لە ھەلەي پزىشكى بېت يان خۆي تەندروسىيەكەي باش نەبېت لېرەدا ھەم مافى پزىشكەكەش رەچاوبىكەين و ھەم مافى نەخۆشېش، بە رەئى من دەبېت ماوھكەشى تەحدىد بىكرېت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك عثمان فەرموو.

بەرپز عثمان كرىم سوارە:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەي چوار، بېرگەي دووھم، پىشتىوانى لە قسەكانى براى بەرپزىم كاك زىكرى زىياري دەكەم، ئەوھى دەمويست بىلېم ئەو گوتى، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك بالانېو فەرموو.

بەرپز بالانېو محمد على:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من پىشتىگىرى لە قسەكانى رۆژان خان و كاك كاروان و كاك زىكرى و كاك عوسمان سېدەرى دەكەم، پېشنىيارىش دەكەم خالىك زىاد بىكرېت لە كاتى مردنى نەخۆش بەخشىنى ئەندامانى جەستەي بەو كەسانەي كە پېويستيان پى دەبېت، دىيارە لە پېناو ئەوھى كە گىانى كەسېكى دىكە كە لە مردن رزگار بىكرېت كەسەكە تازە چۆتە جىگەي خۆيەوھ، بەلام بۇ ئەوھى كە ئېمە بتوانين ھەولى ئەوھ بەدەين كە رىژەي مردن كەم بىكەينەوھ ئەگەر خاوەنى مردووهكە لەسەر ئەوھ رازى بوو ئەندامەكانى جەستەي بېخشىت بە كەسېكى دىكە كە پېويستى پىيەتى، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

رۆبىنە خان فەرموو.

بەپېز رۆرىنە اويملك عزيز:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى من كرا، بەس من تەوزىحەك ھەبوو بۇ لىژنەنى تەندروستى تەقربەن ئەقە چەند سەعاتە ئەم بەحسنى ھەلەكانى نەخۆشى دكەين، ئايا بەرامبەر ئەم ھەلانەش عقوبە نىيە، راستە ئىحتىمالە لە قانونى عقوبات ئەف عقوبات ھەنە، بەس لېرە ژى گرنىگ بوو بەحسنى قان عقوباتنى كرا، زۆر سوپاس.

بەپېز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

لەنجە خان فەرموو.

بەپېز لەنجە ابراهيم عبدالرحمن:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى من كرا، تەنھا تەئكىد دەكەمەو و پىشتىگىرى ئەو پىشنىارەى حسيبە خان دەكەم لە ماددەى چوار، بېرگەى سىيەم كە كاتى باس لە داواى قەرەبوو دەرئەتەو دىارى بىكرىت، كە لە دەزگا تەندروستىيەكان و ئەو كەسەى كە ھەلەى كردوو داواى قەرەبوو لەوانە بىكرىتەو، زۆر سوپاس.

بەپېز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك د. رىبوار فەرموو.

بەپېز د. رىبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

من بە رەھايى پىشتىگىرى لە قسەكانى بەپېزتان دەكەم، كە ئەو بەكەكە لە گرنىگىرەن ماددەكانى پىشنىازى ياساكە، لەبەر ئەو بەپىوھستە بە ژيانى نەخۆش كاتىك كە رووبەرەووى ھەلەيەكى پزىشكى دەپىتەو و ئەو نەخۆشە رەنگە لەسەر مەرگ داپىت، وىپراى ئەو بە ئايا ئەو بە چ وردەكارىيەكى ياسايى چارەسەر بىكرىت، لە راستىدا ماددە چوار بېرگە دوو و بېرگە سى چەند تىببىنەكم لەسەرى ھەيە، جارى بەر لە ھەموو شتىك من پىموانىيە لە كاتى بوونى ھەلەيەكى پزىشكى خودى نەخۆشەكە يان ھاوئى نەخۆشەكە يان بىركارى نەخۆشەكە بىپىت لە وەزارەتى تەندروستى شكاىەت بىكات، چ مەقولە وەزارەتى تەندروستى بۇ خۆى نەخۆشخانەكان و پزىشكە بەپېزەكان لەسەر مىلاكى وەزارەتى تەندروستى نەخۆشخانەكان سەر بە وەزارەتى تەندروستىن، چ مەقولە وەزارەتى تەندروستى كە دەمەزراوہيەكى ئىدارى تەندروستىيە بىت سىكالا وەر بىكرىت، تاكە لايەن و شوپىن يان دامەزراوہك كە سىكالا وەردەگرىت ئەو دادگاكانە، بۇ؟ گوتەيەكى مصرى ھەيە دەلپت (يقتل القتيل ويمشى بىجنازتە)، ناكرىت كە كەسىك سەر بە مىلاكى وەزارەتى تەندروستىيە كەسىك بىكوژىت يان بە ھەلەيەكى پزىشكى ئەنجا وەزارەتى تەندروستى بىت لىكۆلپنەوہى لەسەر ئەو بەكات، ئەو ھەلەيەكى بەپراستى زەقە، بۇيە لەو ھالەتە سىكالا ئاراستەى دادگا بىكرىت، نەك ئاراستەى وەزارەتى تەندروستى، خالىكى ترىش لە بېرگەى سىيەم پەيوەست بە قەرەبوو كوردنەو، من تىناگەم كەسىك كە مرد چۆن قەرەبوو دەكرىتەو، دەپىت سزا بدرىت، ئەو پزىشكە دەپىت سزا بدرىت، لە سىلانى رابردوو چەندىن

حالات و كەيس ھەبووھە كە ئىستانشى لەگەلدابىت بە شىۋەيەكى ئەوھتۇ قەرەبوو نەكراوھتەوھە
و ئەو پزىشكەش سزا نەدراوھە بەپىيى ياساكان، بۇ نموونە كەسىك ھەبووھە لە ئەنجامى
نەشتەرگەرى پزىشكەكە مەقەسىكى لە ناو سكى نەخۇش بەجى ھېشتووھە تاوھەكە
(Xray)ھەكى كىردووھە، ئىنجا دەرچووھە كە لە ئەنجامى ئەم نەشتەرگەرى مەقەسەكە بەجىماوھە
لە ناو سكى نەخۇش، ئەوھە بەراستى تاوانىكى گەرەپ، خۇ پزىشكىش مەقە راستە بەدەر نىيە
لە ھەلە، بەلەم لە ئەنجامى ئەم ھەلەپە بۇ ئەوھى ھەلەپەكى تر نەكات و ژيانى كەسىكى تر
نەخاتە مەترسى دەپىت سزا بەرپىت، بۇپە من پىشنيار دەكەم بۇ بەرگە سىيەم ئاماژە بە ياسا
بەركارەكان بەرپىت بۇ سزادان، قانونى عقوباتمان ھەپە دەكرپىت تەركىزى لەسەر بەكەين،
جگەلەمەش داواي قەرەبوو نەكەين، داواي سزاي ئەو پزىشكە بەكەين، بۇ ئەوھى كە جارپىكى تر
ھەلە نەكاتەوھە، نە تەعويزى ئەو كەسەش بەرپىت كە ھەلەكەي بەرامبەر كراوھە، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك حاجى سفين فەرموو.

بەرپىز سفين اغا عمر اغا:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى چوار، خالى دووھە دەپىت لە كاتى گوماندا سكالايەك بۇ وەزارەتى تەندروستى بەرز
بەكرپىتەوھە، باسى سەندىكا نەكراوھە، تەنھا سكالاً بۇ وەزارەت بەرز دەكرپىتەوھە، پىم باشە
سەندىكاي پەيوەندىدارەكانىش زىاد بەرپىت، ھەر وھە بەرپىكارى كەسى سكالاًكە لە ماوھى يەك
مانگ تىپەر نەپىت بەسەر پەككەوتن يان مردندا بەرز بەكاتەوھە، نەك پاش چەند سالىك يان
ماوھىيەكى زۆرى بەسەردا پروات و سكالاً تۆمار بەكات، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك د. زانا فەرموو.

بەرپىز زانا خالد سمايل:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

من ھاوپاي قسەكانى جەنابتم لەسەر ئەم ماددەپە، ھەر وھە قسەكانى براى بەرپىزم كاك
د. رىبوارم، بەراستى ئەم ماددەپە پىويستى بەوھە ھەپە كە كپۆكى بابەتەكەپە ئىمە زياتر
ھەلەستەپە لەسەر بەكەين سالىك بەر لە ئىستا كە كاتى خەرىكى نووسىنەوھى ئەم پىشنيازى
ياسايە بووين لەگەل خوشك و برايانى بەرپىز لە لىژنەپە تەندروستى كۆبوونەوھەپە كمان لەگەل
بەرپىزان لە ئەنجوومەنى دادوهرىشكرد لە ھەرىمى كوردستان ئەراي ئەوانىشمان وەرگرت ئەو
كاتى لەسەر ئەو بابەتە، رەئىيەك ھەبوو ئەو كات كە ئەگەر مەحكەمەپە موختەس ھەپىت لەم
بابەتەدا رەنگە باشترپىت بۇ يەكلایى كىردنەوھى كەپسەكە، بەلام تواناي دامەزراوھەكانى قەزائى
ئىمە رەنگە بەو شىۋەپە نەپىت كە بۇ ھەر بابەتپە مەحكەمەپەكى موختەس بەكەنەوھە، بەلام لە
ھەمان كاتپەدا ناكىپت ئىمە كە ئەگەر مەحكەمەپە موختەسىش نەپىت بەو شىۋەپەپە
لېگەرپىن، ديارە كپۆكى ھەر بابەتپەكى ياسايى عقوباتە، عقوبات لە ناو ياسايەدا نىيە، ئەگەر
بەرپىزان لە لىژنەپە ياسايى بتوانن بە شىۋازپەك جىگاي عقوباتەكان بەكەنەوھە، پىمواپە دەتوانين لە

كاتى جى بەجىكرىدىدا باشتر بچىتە بواری جى بەجىكرىدىدا، لە دىرى يەكەمدا كە دەلىت برىكارى
 كەسى نەخۇش و ئەو بابەتەنە جەنابىشت ئامازەت پىدا، بەلام من لىرەدا دەپرسم ئەى ئەگەر
 كەسەكە پەكەوتە نەبوو يان نەمرد، بەلام پىشلىكارى تىرى لە بەرامبەر كراو، خۇ خەلكانىك
 ئىستا لە نەخۇشخانەكاندا بەراستى بە داخەو رەنگە كارمەندىكى تەندروستى يان پزىشكىك
 يان فەرمانبەرىكى پرسگە پىشلىكارى بەرامبەر خودى نەخۇشەكە بكات، ئىمە دەبىت ئەو
 بزائىن كە پۆىنتى ئەساسى لەلەى ئىمە لە دامەزراو تەندروستىەكاندا خودى نەخۇشە، ئەگەر
 نەخۇش نەبىت موئەسەساتى تەندروستى ناپىت، ئەگەر نەخۇش نەبىت وەزارەتى تەندروستى
 ناپىت، كەواتە پۆىنتى ئەساسى ئىمە نەخۇشە، لەوئوو دەبىت سەرچاوەى ھەموو كاروبارى
 كارگىرى و پىشەبىبەكانمان لە خودى نەخۇشەو سەرچاوە بگىرىت، بۆبە ھەر پىشلىكارىبەك
 بەرامبەر بە نەخۇش دەبىت لىرەدا جىگای بكرىتەو، نەك تەنھا پەكەوتەبى و مردن، لە ھەمان
 كاتىشدا ئىمە ئەو كاتىش رەئىمان لەسەر ئەو بوو كە ئەم لىژنەى لىكۆلىنەو ھەبە ناپىت نە سكاللا
 تەقدىمى وەزارەتى تەندروستى بكرىت، نە لىژنەى لىكۆلىنەو لە وەزارەتى تەندروستى بىت،
 چونكە ئىستا ئىمە ياسايەك دەردەكەين لە پەرلەمانى كوردستان وا گفتوگۆى لەسەر دەكەين
 تاوەكو ئىستا ئىمە بە لىژنەى لىكۆلىنەو ئەو كەيسانەى كە يەكلىدى دەكەينەو لىژنەى
 لىكۆلىنەو ھەكان راستە لە خەلكى موختەس پىكىدىت، بەلام گەلەبىبەكى زۇرمان لەلەدىن
 ھاوولائىيانى ھەرىمى كوردستان لە وەزارەتى تەندروستى يان لە موئەسەساتەكان لەسەر
 ئەو ھەبە كە دەلىن كاتىك پىشلىكارىبەك بەرامبەر بە نەخۇشكىك دەكرىت لىژنەبەك تەشكىل
 دەكرىت ئەوانەى ئەندامى لىژنەكەن زەمىلى ئەو دكتورەن يان زەمىلى كارمەندە
 تەندروستىبەكەن، ھىچ كاتىك ناچنە سەر ئەو بابەتەى كە پزىشكەكە يان كارمەندى
 تەندروستىبەكە سزا بەدن، ئەمە گلەبى ھاوولائىبە، كەواتە دەبىت ئەنجوومەنىك وەكو ئەو
 پىشنىازەى كە لە حكومەت رەوانەكراو بۆ ئىمە كە تەعدىلكراوە باس لە ئەنجوومەنىك دەكات،
 باس لە لىژنە ناكات، بۆبە ئىستا من پىمباشە ئەنجوومەن بەئىنەو ناو ئەو بابەتە كە لە ناو
 دەقى ئەو پىشنىازەى حكومەت ھەبوو كە بۆ ئىمە رەوانەكراو، لەوئىشدا دەبىت نوپنەرى
 داواكارى گشتى و سەندىكا پەيوەندىدارەكان، چونكە تاوەكو ئىستا لە ھەرىمى كوردستان ئىمە
 نىزىكەى ھەشت سەندىكاي تايبەتمەندى تەندروستىمان ھەبە، لەو پەرلەمانە بەرپزەوە ياسايان
 بۆ دەرچوو، كەواتە ئەم سەندىكايانە بە ياسا كاردەكەن، مۆلەت دەدەنە پزىشكان، دەدەنە
 نەخۇشخانە تايبەتەكان، دەدەنە كۆمەلگەكان، دەدەنە كارمەندانى تەندروستى و دەرمانخانەكان
 و تاقىگەكان، كەواتە ئەوان دەبىت دەورىان تىداپىت لە شىپوازى مامەلكردن لەو پىشلىكارىانەى
 كە بەرامبەر بە نەخۇش دەكرىت، چونكە برى سزايىبەكان لە ناوى ياساي سەندىكاكاندا ھەبە،
 شىپوازى سزاكە لە ناوى ياساي سەندىكاكاندا ھەبە، بۆبە دەبىت لەوئىدا رۆلى سەندىكاكان بە
 ھەند وەربىگىرىت، باسى قەرەبوو دەكەين ئايا قەرەبوو ھەكە وەكو بەرپزان باسىانكرد ئىستا
 قەرەبوو ھەكە مادىبە يان مەعنەوبىبە ياخود سزادانى ئەو كەسەبە كە ھەلەكە دەكات، بۆبە پىمواپە
 ئەم مولاھەزانە ئەگەر بە ھەند وەربىگىرىت منىش لەگەل رايەكەى بەرپز رۇژان خانم كە ماوہى
 (۱۰) رۇژ بۆ تەحوىلكردنى تەنھا ھامشكىك لەسەر سكالايەك يەكجار زۇرە، پىويست بەو ناكات، بە

يېچەوانەوہ من پېموايە كە سى رۆژە زۆرە نەك كەمە، چونكە تەنھا سكالايەك تەقدیم دەكریت و هامش دەكریت بۇ لیژنەيەك یان ئەنجومەنیک، پېویست بە (۱۰) رۆژ ناكات، زۆر سوپاس.

بەرپیز د. ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

جوان خان فەرموو.

بەرپیز جوان یونس محمد:

بەرپیز سەرۆکی پەرلەمان.

من رهئییەکی جیاوازم ههیه لهوهی که تۆ ویستت سکالا تۆمار بکهی بۆ شوینیک تر بیت ئەی وهزارهتی تەندروستی بۆچیە ئەگەر تۆ سکالاکە تۆماری ئەوی نەکی، تۆ سکالا لەو پزیشکە نەکی که بلیین خەتای ئەبوو بەرامبەر بە نەخۆشەکە، ئەو دەبیت لە کۆتاییدا لیژنە ی لیکۆلینەوہ یەکلادی بکاتەوہ، بەلام سەندیکایە کیش ههیه سەندیکای پزیشکان که ئەویش پەيوەندیدارە بەو بابەتە، پېویستە سکالاکەت رادەستی سەندیکای پزیشکانیش بکریت لەگەل وهزارهتی تەندروستی و له ماوهی (۱۰) رۆژدا ئاراستە ی لیژنە ی لیکۆلینەوہ بکەن، زۆر سوپاس.

بەرپیز د. ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

کاک شیخ ظاهر فەرموو.

بەرپیز ظاهر محمد علی:

بەرپیز سەرۆکی پەرلەمان.

برگه ی دووهم له کاتی بوونی گوماندا سکالا یەك بۆ وهزارهتی تەندروستی بەرزبکاتەوہ و پېویستە له ماوهی (۱۰) رۆژ ئاراستە ی لیژنە ی لیکۆلینەوہ ی هه میشه یی بکریت، من پېشنیاز دەکەم بەو شیوہیە ی لیبکریت (له کاتی بوونی گوماندا له لایەن نەخۆش یان بریکاری نەخۆش یان میراتگری یان هەر کەسێک که نەخۆش رای دەسپیریت سکالا یەك بەرزبکاتەوہ بۆ لایەنی پەيوەندیدار و له ماوهی (۵) رۆژدا ئاراستە ی لیژنە ی لیکۆلینەوہ بکریت، لیژنە ی لیکۆلینەوہ لەگەل دادگای تایبەتمەند له ماوهی (۶۰) رۆژ تپەر نەکات، بابەتی سکالاکە یەکلادی بکاتەوہ بەپی یاسا بەرکارەکانی هه ریم)، زۆر سوپاس.

بەرپیز د. ریواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

کاک مەلا وهیسی فەرموو.

بەرپیز وهیسی سعید وهیسی:

بەرپیز سەرۆکی پەرلەمان.

بهشی سەرەکی ئامانجە گشتییە کە یە لهو ماددە یە جەنابت روونکردوہ پشتمگیری له قسەکانی د.ریوار و د.زانا دەکەم، ئەو تیبینیانە ی هه بوون زۆربە ی برادەران باسیانکرد، منیش هاوارام که پېویستە له برگه ی له کاتی پزیشکە شکردنی سکالا بۆ وهزارهتی تەندروستی و سەندیکاشی بۆ زیادبکریت، چونکە بۆ ئەوہ ی ئیجرائاتی پشە ییشی لەگەل بکریت، هه روہا ماوهی (۱۰) رۆژ من پیم کەمە، چونکە زۆربە ی ئەو کەسانە ی که دووچار ی رووداویکی نەخۆش دەبنەوہ یان دووچار ی مردن ئەوانە دەبنەوہ کەس و کارەکە ی تا زیاتر له (۱۰) رۆژیش هه ر سەرقالی بەریکردنی میوان و پرسە و ئەوانە یە، پېشنیاز دەکەم بکەن بە (۲۱) رۆژ، هه روہا پېشنیاز

دەكەم بېرگەيەك زىادبكرپت ئەو رېنمايىيانە ياخود ئەو بېرگەيە لە نەخۇشخانە و شوپنە تەندروسىتەكان ھەلبواسرپت بۇ ئەوھى ئەو كەسەى كە نەخۇشە يان كەس و كارى نەخۇشەكە ئەو رېنمايىيانە بزانت كەوا دەتوانن لە كاتى پېويستدا سكالاً و داواكارى خۇيان پېشكەش بكەن، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواف فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك مەلا وەيسى بۆيە دەلپت (۲۱) رۆژ بۇ ئەوھى (۲۱) رۆژەكە بدريتە كەس و كارەكەى، من لە جەنابت تيدەگەم، بەس ئەو (۱۰) رۆژە بۇ ئەوھىيە، ئەو (۱۰) رۆژە بۇ ئەوھىيە لە رۆژى ئەوھى كە كەس و كارەكە شەكواكە تەقدىم دەكەن وەزارەت دەپت لە ماوھى (۴۰) رۆژدا بىدات بە ليژنەكە، يەنى گریمان كەس و كارەكەى رەنگە دواى مانگپك بچن شەكواكە بكەن، ھىچ ئىشكال لەوھىيە، بەريزان ليژنەى تايبەتمەند و ليژنەى ياسايى قسەيەكتان ھەيە فەرموون، كاك دبزار فەرموو.

بەريز دبزار خالد عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەرەپاي تېبىنييت ھەقالان بۇ جوانتركرن و باشتكرنا قى پېشنيازە ياساين، بەلى بە ديتنا مە سەرەپاي قان تېبىنيا ھاتينە ئاراستەكرن ژلايى ئەندامانى پەرلەمانى قە تەبيعى ب نىەتا ھەندى كو بۇ باشتكرنا قى ياسايىتە لى ھەندەك تېبىنى پېتقىە مەفروزە مە ژى ليرە ئامازە پېدەين، ئەف پېشنيازە ياسايە ب شپوھى دروست نەھاتىە خوندىن ب حقيقتە، ئەز قى ئاخافتنييت دبېژم ماددە (۱۰) بېرگەى يەك و دوو ئەگەر ھاتبانە خواندىن ھەر چنەبىت پېنجا ھەتا شپست ھەتا ھەفتى ل سەدى ئەف تېبىنييت ھاتينە گوتن نەھاتىە گوتن، چونكە ھەل يا ھاتىەكرن، مەرم ل دامەزراندن يان چى كرنا ليژنەيەكا ليكۆليني ل ياسايەكيدا مەعناى ئەو نينە، ئەف ليژنا ليكۆليني دى جھى دادگاين موختەس دگریت، ئەف ليژنا ليكۆليني دى عقوبى مادى و مەعنەوى و عقوبىت جەزائى ل سەر خەلكەك فەرزكەت، نە جارئ يەكپيە ليژنەيا ليكۆليني ل ياسايەكيدا ديتە ديتن، بەلكو پترىبە ياسايە، دائيمەن بەحس ل سەر چاوانىە دروست كرنا ليژنەيەكا تەحقيقى ديتە كرن و ئەفە مەعروفە ل ناف ھەمى ياسايددا، ل ياسايددا دىبىنى ژى گەلەك جارا بەرامبەر قى راوستن و دىبينن، ئەف مەوزوعەش ل ھەجمى وى مەزنتر لى ھات، ل قى قانونى و پېشنيازە ياسايددا بە وى شكلى ناھاتىە دارپشتن ئەگەر بە پەلەيەكا پزىشكى كەسەك مر دى رابە دچىتە وئ ليژنەيى ئەف ليژنەيە چەند كەسەكن دى عقوبە ئىعدامى و ھەپس و سجن و دى قەرارى پېدەت، ژبەر ھەندى ئەم دگەل ئاخافتنييت جەنابيتە ژى نينە، بەريزى سەرۆكى پەرلەمانى، ئەف مەوزوعە پېتقى نەبوو ل قابلەكا دى گەلەكى بەر فرە دابيت ل ناحيەيا قانونى قە، دشپت فەقەرەيەكى زيئدەكەين باشتريت، بەس ب قى شپوھى كە ھۆسا ھەى چ موشكليەكا مەزن نينە، ئەما ئەف ليژنەيا ليكۆليني مە ئىشارەت پېدا ماددە (۱۰) زۆر گرنگە ئەندام پەرلەمان بخوينيت دابزانيت، ئەندامى داواكارى گشتى ئەندامە ل قى ليژنەييددا، ئامادەبوونا ئەندامى داواكارى گشتى ئەف ليژنەيە دگەل نوپنەرى سەنديكا دى شۆلى خۆ كەت،

كەواتە نە مەجموعەيە كا نوژدارانە ل وەزارەتئەنە ژبەر ھەقالینیا و عەلاقاتی شەخسى ھەر بېرارا وا قيا دېدەن، سەبارەت ئەگەر ھاتوو خەلەتى ھاتە كرن يان ھەلەيە كا پزىشكى ھاتە كرن كو عقوبە لېرەدا ديار نینە، عقوبە ديارە مەسئولەتا مەدەنى ماددەيا (۲۰۲، ۲۱۱) ل قانونا مەدەنى ھاتینە ب وازحى، بەحسنى ھەلەي پزىشكى دېتە كرن، ھەر وەسا ل قانونا عقوبات دئ ئى ھىچ فەراغە كا قانونى نینە، ئەگەر ل قېرى مەبەست ئەوبت ئەم عقوبا ل قېرى دانېين و سزا دانېين و غەرامە دانېين زۆر تەبەئىيە ئەم دشیين راپۆرتا داھاتی دانېين، بەلام موحتاج ناكات، ھىچ كېشەيە كا قانونى نینە ب وى شكلى ھاتیە بەحس كرن ل قى ياسايدى، ھەمى بېرگە و ماددە تەسەلسول ھاتین و ب شېوہەيە كى گشتى گەلەك دروست و باشە، سەبارەت بە بريكارى كەسى، ئەگەر بريكارى كەسى موحتاج بوو شەخسە كى زەرەر ھەلەيە كا پزىشكى دئ ل كىرى داخاز كەت پشتى لېژنەيا لېكۆلېنى تەقیرا خو ئامادە كر فعلەن فلان كەس و فلان نوژدار موقەسەرە، ب سەبەبا تەقسیريا وى ئەف زيانە چى بووى، باشە ل قېرى بۆچى مە بەكارنەھینايە ھاوہلى نەخۆش، بۆچى نەكریە بريكارى كەسى، خو ئەقە ئەمانە پارېزەرەك دئ بو خو دەگریت و ئەف پارېزەرە دئ دەبیتە نوینەرئ وى كەسى ئەگەر ل مەدەنییدا بیت ل مورافە عېدا، ھەر وەسا ئەگەر مەوزوعى جەزائى بیت ل مەحاكمە كرنیدا ل وئ جەلسا كو مەحاكمە كرن، بۆچى؟ چونكە ئەف عەقدە ل ناقبەرا ئەوى كەسى زيان لېكەفتى و پارېزەریدا وەكالەيە، ئى ئەگەر وەكالە بیت وەكیلېت ھەي، ژبەر ھەندئ مە لېرە ھاوہلى نەخۆش بەكار نەھینايە، بريكارى كەسى وەكیلې وى كەسىە وەكیلې قانونى ل پېش دادگەھى تەمسىلا وى بكات، ل حزورا وى قانونى، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك د. صباح فەرموو.

بەرپز صباح محمود محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگیری لە قسەكانى د.بزار دەكەم، ئەو ماددەيە ماددەي چوار ئەگەر بخوینین لە ماددەي (۱۰) بە وازحى باسى لېژنەكە دەكات كە سەر بە ئەنجوومەنى وەزیرانە ئەك سەر بە وەزارەتى تەندروستىيە، ئەنجوومەنى وەزیران ئەو دەكات، بريكارى گشتى تیدا بەشدارە، سەندىكاكانى پەيوەندىدارەكان، چونكە سەندىكاكان زۆر شەرتن بەشداربن، چونكە چ پزىشك بېت و چ كارمەندى تەندروستى بېت ئەگەر نوینەرئىكى ئەوان تیدا بېت، چونكە سزاكان وەكو كاك زاناش گوتى لە قانونى سەندىكاكان ئەوان خویمان سزا دادەنن، ئەوہى تریش بەراستى يەك دوو تېببىنى ھەبوو، سكالایەك بو وەزارەتى تەندروستى يان بەرپوہبەرايەتى گشتى تەندروستى جىگای بکەنەو، يەعنى دەقەرەكان گەرمیانه، سۇرانە يان ھەر جىگایەكى تر بېت، ئىمە ھىچ مانىعمان نىە ئەگەر بەرپوہبەرايەتى گشتى تەندروستى بو ئىزافە بكریت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رېواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

دكتۆرە فەرموو.

بەرز شايان كاكە صالح محمد:

بەرز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ھەلەى پزىشكى كە دەلپىن ھەلەى پزىشكى ئەو ھەمەنەى ئەو ھەلەى نەى تەنھا پزىشكە كە ھەلە دەكات، رەنگە كارمەندى تەندروستىيە كە ھەلەى بكات و رەنگە كارگوزرا كەش ھەلە بكات، بەلام موستەلەكە ئەو ھەلە ھاتوو بە داخو ھە، بۆيە ئەگەر شتىكى تر دابنرپت بۆ نموونە ئەگەر يەكپەك ھەلەى چارەسازى ئىقتراھى كرد يان يەكپەكى تر گوتى ھەلەى تەندروستى ئەوانە شاملترە، يەنى كارمەندى تەندروستىش و كارگوزارپش دەگرپتەو ھە، نموونەك ھەيە زۆر باو ھەلە ناو كۆمەلگادا دەلپىن پزىشك مەقەسەكەى لە ناو سكى نەخۆشەكەى بەجپھىشت، بەرپزان، ئەركى گۆز و مەقەس و ئەوانە لەسەر پزىشك نەى لە كاتى نەشتەرگەرى، پزىشكى نەشتەرگەر تەركىز لەسەر نەشتەرگەرىكەى و وردەكارى نەشتەرگەرىكەى دەكات، ئەو ھەى كە مەسئولە لە ژماردى لافافەكان و ئەدەواتەكان ئەو كەسەيە كە يارىدەدەرىتى، واتە پزىشك نەى بە تەنھا كە مەسەكەى بەجى دەھپلپت، شتىكى ترپش ئەو ھەى كە راستە لپزەنەيەكى لپكۆلپنەو ھەى ھەمىشەيى دروست دەكرپت، بەلام ئەو ھەمەنەى ئەو ھەى كە نەخۆش ناتوانپت سكالای لەسەر ھەزارەتى تەندروستى يان لە سەندىكاكان تەقدىم بكات يان لە بەرپو ھەرى گشتتى ھەكو كاكە دكتور ھەرمووى تەقدىم بكات، دەتوانپت لەو جپگاپەنەش سكالای تەقدىم بكات ئەوانپش ئاراستەى لپزەنەكەى دەكەن، زۆر سوپاس.

بەرز د. رپواز فائق حسپن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان، مەسەلەى ھەلەى پزىشكى مەبەست ئەو ھەى ھەلەى پزىشك، ھەلەى پزىشكى موستەلەكى شائپە لە ناو ھەموو ياساكاندا، ئەوانەى كە باسى مسئولپەت دەكەن (الاطباء الطبية)، يەنى ھەلەى پزىشكى ھەلەى پزىشكە كە بپت، يان كەمتەر خەمى دامەزراو ھەكە بپت يان ھەلەى مەعاون توبپەك بپت، ھەلەى مومەرىزەيەك بپت ھەمووى دەگرپتەو ھە، لەبەر ئەو ھە بە ھەساسپەتەو ناپپت ئپمە وشەى پزىشكى ھەرىگرپن، دەچپنە سەر ماددەى پپنچ، ھەرمووى بپخوئپنەو ھە.

بەرز رۆژان ابراھىم على:

بەرز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۵):

وئپراى ئەم مافانەى لەم ياساپەدا ھاتوون، مندالى نەخۆش ئەم مافانەى خوارەو ھەىان ھەيە: يەكەم: ئامپر و كەرەستە و پپداوېستى پزىشكى تاپپەتى بەردەست لە ناو دامەزراو ھەى تەندروستى بۆ دابپن بكرپت. دوو ھەم: پزىگارى لپبكرپت لەسەر جەم جۆرەكانى عەزپەتدان لە كاتى پشكپن يان چارەسەرى لە ناو دامەزراو ھەى تەندروستپدا: سپپەم: ھەو ھپكى ھەبپت لە كاتى مانەو ھەىان لە دامەزراو ھەى تەندروستى جگەلە لە ھەردوو بەشى چاودپرى چر و بەشى مندالە ناكامەكان.

چوارەم: سەر جەم فاكسىن (پېكوتە) بەردەستەكانى بۇ دابىن بكرىت لە قۇناغەكانى تەمەن بەبى بەرامبەر.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان، ئىستا دەرگاي گفوتوگو دەكەينەو ھەر بەريزيك دەيەويت قسە لەسەر ماددەى (۵) بكات دەتوانيت ناوى خوى تۆمار بكات، ئەم ناوانە ناوى خويان تۆمار کردوو (كاك د.زيدان، كاك د.ريوار، شادى خان، كاك بەلین، كاك مەلا ناصر، كاك لقمان، شنو خان، كاك بالانبو، سلمە خان، كاك ديارى، د.اسماعيل، سەرچنار خان)، شادى خان فەرموو.

بەريز شادى نوزاد وھاب:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەراستى ماددەى پينجەم كە تايبەتە بە مافەكانى منداڵ لە كەرتى تەندروستىيدا بەيپى ئەم ياسايەى كە ئىستا لەبەر دەستى ئيمەدايە ھەموو ماددەكانى ئەوئەندە ماددەى گشتگير و شمولين كە بەراستى من بۇ خۆم لىي تيناگەم، نازانم يەئنى لە كویدا بتوانين ئيمە لە دامەزراو ھەندروستىەكاندا جيگاي ئەم ماددانە بكەينەو، بەشپىكى زۆرى ئەو خالانەى كە دانراون سىيەم و دووھم و يەكەميش تەحسىل حاسلن، يەئنى ئيمە لە ھەموو شوينيكدا باسى مافەكانى نەخۆشمان کردوو، ئەگەر بىين ئيمە ماددەيەك تەخصيص بكەين بۇ مافەكانى منداڵ لە ناو ئەم ياسايەدا بەراستى ئەو ماددانە ئەو ماددانە نين كە لە شوينى ويست و خواستى ئيمە لە ناو ئەم پرۆژە ياسايەدا ھەييت، لەبەر ئەو ھى زۆر گشتگيرە، زۆر شموليە، مەسەلەى فاكسىنەكان تىببىنيەكى تر لەسەر خالى چوارەمى سەر جەم فاكسىن و پېكوتە بەردەستەكان نا، بەلكو پىويستەكان، چونكە فاكسىن ئەگەر بەردەست بىت ئەگەر بەردەست نەييت ئەو ھەركى حكومەتە كە دابىنى بكات، لە تەمەنيكى ديارىكراودا منداڵ ئەو فاكسىنە ھەربگريت كە پىويستىەتى جەستەى، لەبەر ئەو بەردەستەكان دەييت بگۆرپت بۇ پىويستىەكان، ھەركى حكومەتە ئەگەر بەردەستىش نيە ئەو بەردەستى بخات و دابىنى بكات، بۇ ھەرسى خالەكەى تر بەراستى تەحسىل حاسلن لە ناو ياساكەدا جيگاي ئەو ھەموو شتانەى تر كراو كە لىرە دانراو، بەلام بەراستى ئەو پيشنياز دەكەم ئەگەر بىتوو ئيمە بمانەويت كۆمەليك ماددە تايبەت بە منداڵ و نەخۆش ھەييت لە ناو ئەم ياسايەدا پىويستمان بە دىراسەى زۆر گەورەترە تا بتوانين كۆمەليك خال لە ئاست پىويستىەكانى منداڵى ھەريمى كوردستان ھەييت كە دەكرىت ئەو خالانە لە ناو ياسا و مافەكانى منداڵدا جيگاي بكرىتەو كە تاوھكو ئىستا لە ھەريمى كوردستاندا نىمانە، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان سەبارەت بە مافە تەندروستىەكانى منداڵ لە ياساي بەركار لە ھەريمى كوردستان ياساي ژمارە (۸۹) ى سالى (۱۹۸۱)، شانزە ماددەيە، يەئنى شانزە ماددەيە بە تەفاسىليكى زۆرەو، يان دەييت ئيمە لىرە بنووسين وىپراى ئەو مافانەى كە لە ياسا بەركارەكانى ھەريمدا ھاتوون منداڵ ئەمانەى ھەيە، يان ئەگەر ئەم سى چوار فەقەرەيە بكەين بە بەديلى ئەو ھى كە لە ناو ياساكەى كە بەركارە لە ھەريمى كوردستان ژمارە (۸۹) ى سالى (۱۹۸۱) ھەيە، مافىكى زۆر

مندالەكان وەردەگرىنەو، زەرەرىكى زۆر لە تەندروستى مندال دەدەين، لەبەر ئەو ئەگەر سەرەتا بەس ئەو چاك بکەين وپراي ئەو مافانەى لە ياسا بەرکارەکان هەيه، ئىنجا ئىمە مولاخەزە لەسەر ئەم بابەتە بنووسين، يان مولاخەزە لەسەر ئەم بابەتە بدەين، كاك بەلین فەرموو.

بەريز بەلین اسماعيل حاجى ابراهيم:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

دياره تيبينيهكەى من هەر هەمان تيبينى بوو كە بەريزتان باستان كرد، هەموو ئەو برگانەى كە لەم ماددەيهدا هاتوو كە لە راستيدا لە ياساى ژمارە (٨٩)ى سالى (١٩٨١) هاتوو، زۆر كاملتر و پر تەفاسيلتر، لەبەر ئەو پيموايه بوونى ماددەكە زياده، يەعنى ئەو من ديقتى برگەكانم دا جگە لەو حالەتەى باسى ئەزىهت دانى مندال دەكات لە كاتى چارهسەى، ئەوانى تر بەراستى تەحسيل حاسلە هەم لەم ياسايە و هەم لە پيشتردا، بەراستى حەقى خۆى پي دراوه، پيشنياز دەكەم ماددەكە لا بيري، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك ديارى فەرموو.

بەريز ديارى انور حەمە رحيم:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لەسەر پيشنيازى ماف ئەو ئەركى نەخۆش پرسيارەكە ئەوويە ئىمە مافى ساغەكانمان داوه تاوهكو بيينه سەر مافى نەخۆش، لە ئىستادا بەپيى پەپرەوى ناوخۆى پەرلەمانى كوردستان ئەركى پەرلەمان ئەوويە لەسەر بابەت و كيشەى پەيوەست بە هاولاتيان.....

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بيوورە، ئىمە لە گفتوگۆكردنى ياساى ماف و ئەركى نەخۆشين، ئەگەر مولاخەزەت هەيه لەسەر ئەو سەر سەروسەرچاو، نيته تەواو، ناتوانى قسەت تەواو بکەى، كاك بالانبۆ فەرموو.

بەريز بالانبۆ محمد على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

وپراي پشتگيرى بۆ پيشنيارهكەى بەريزت، بۆ خالى يەكەم پيشنيار دەكەم بەم شپووهي لبييت ئامير و كەرەستە و پيداويستى پزيشكى تايهتى بەردەستەكە لا بيري، لە ناو دامەزراوه، چونكە ئەوئى كە باس دەكريت بەراستى دامەزراوه گشتييهكان وردە وردە خەريكە ئيهتيماميان نامپنييت و هەمووى بەرەو كەرتى تايهت دەروات، بۆيه پيويستە ئەو بەردەستانە هەمووى لا بيري، بۆ ئەوئى كە حكومەت مولزەم بيت كە ئەركى حكومەتە ئەو خزمەتگوزاريانەى كە خەلك خۆى بە تاك پيى داين ناكريت حكومەت داينى بكات، بەلام ئەگەر حكومەت مولزەم نەبيت بەوئى پيداويستيه تايهتەكان ئەوئى كە تاك پيى داين بكريت حكومەت داينى بكات و ابزانم هەموو كەرته گشتييهكان بەرەو داروخان دەروات و هەمووى دەبيت بە كەرتى تايهت، بۆيه لە خالى يەكەم پيشنيار دەكەم بەردەستەكە لا بيري، لە خالى دووهم پاريزگارى لى بكريت لەسەر جەم جورەكانى ئەزىهتدان، ئەم مندالە بۆ سجن و ناو شەر نەبراوه تاوهكو پريزگارى لى

بكریت، له بهر ئه وه پيشنيار ده كه م به و شيويهه ي لبييت به دووربيت له سهرجه م جوړه كاني
ئه زيه تدان به نهرم و نياني مامه له ي له گه لدا بكریت له كاتي پشكنين يان چاره سهر له ناو
دامه زراوه ي تهنروستيدا، خالي چوارهم سهرجه م فاكسين و پيكوته كاني بو دابين بكریت،
له وه ي تريشدا به هه مان شيوه پيوسته به رده سته كان لابرييت، ئه گه ر گوترا به رده ست كه واته
حكومت مولزهم نابيت به وه ي كه ئه و فاكسينانه به رده ست بكات، له و كاته شدا كه كه رتي گشتي
به ره و دهرمان دهروات و هه مووي رووده كاته كه رتي تايبه ت، زور سوپاس.

به ريز د. ريواز فائق حسين / سه روكي په رله مان:

كاك د. زيدان فهرموو.

به ريز زيدان رشيد خان اودل:

به ريز سه روكي په رله مان.

من له سهر ئه و بابته ماده ي پينچ كه تايبه ته به مندا، پيشنياريكي جيام هه يه له و ياسايه
ئه گه ر بتوانن دهرفته هه بيت ئه و پيشنياره جي به جي بكریت ئه وه سوودي ده بيت بو هه موو
مندا له كانه له هه ريمي كوردستاندا، ئيمه ته نها خزمه ت به مندا له كه ين له و كاته ي كه نه خو شه
و ده چي ته نه خو سخانه، ليره ئامازه به خاليك بكه ين ئه گه ر تواناي كردنه وه ي بنكه ي
ته ندروستيمان هه بيت له سهرجه م قوتابخانه كاندا، به لام بتوانيت تيمي گه ر پوكمان هه بيت له
بنكه ته ندروستيه كان ناوه سهرده اني قوتابخانه كان بكات بو پشكنيني مندا لان له
قوتابخانه كاندا بو ئه وه ي دووربكه وينه له هه موو حالته ي توشبوون، ياخود مندا پيش ئه وه ي
نه خو ش بيت هو كاره كان و ئه گه ره كاني نه خو ش بووني بزاندرييت، زور سوپاس.

به ريز د. ريواز فائق حسين / سه روكي په رله مان:

د. ريبوار فهرموو.

به ريز د. ريبوار عبدالرحيم عبدالله:

به ريز سه روكي په رله مان.

هه لبت ئه و بابته ته كه له مافي جارپداني مافه كاني منداليش هاتووه، به لام له گه ل ئه وه شدا
هه نديك تيبينيمان هه يه، جي ي ده ستخوشيه كه مندا يان ئافره تي دووغيان كه له ماده ي
داهاتوودا قسه ي له سهر ده كه ين جياكراوه ته وه، بو خو ي ئه وه بايه خيكي ته شريعي په رله مانيه
گرنگي به و دوو شه ريحه يه دهريت، به لام له گه ل ئه وه شدا ئه و مندالانه ي كه بينازن و بن باوكن
يان بن دايكن و ئه وانه ي كه شوينانه ده خه و پندریت يان به خيو ده كرین بن باوك و دايكن ئه وه
حه قه حكومه تي هه ريمي كوردستان بايه خيكي تايبه تيان پي بدریت، ئه گه ر له كاتي كدا نه خو ش
ده كه ون و له نه خو سخانه گشتييه كاندا چاره سهر يان بو ناكريت حكومه تي هه ريمي كوردستان
ئه ركي خه رچكردي له ئه ستو بگريت له نه خو سخانه تايبه تيه كان چاره سهر بكریت، ئه گه ر هه ر نا
بيان نيرن بو دهره وه، به تايبه تيش ئه و مندالانه ي كه به داخه وه زاهيره يه كي كومه لديه تي
دروست بووه له سهر شه قامه كان، مندا له هه يه سوال ده كات، مندا له هه يه ده خه ویت، مندا له
هه يه كه ده يبيني كاره ساته مندال يكي ئه وها ئه ركيكي پي بسپيري يان كه سابه تيكي پي بكه ي،
ئه وانه هه مووي حه قه حكومه تي هه ريمي كوردستان بايه خيكي ئه وه توپان پيدبات، خاليكي
تريش ئيزافه ده كه م يان پيشنياريك ئيزافه ده كه م بو برگه كاني ماده ي پينچ ئه ويش ئه وه يه كه

لە نەخۆشخانەکانی تاییبەت بە منداڵان حەقە ھەندێ مەلاعب و ئەدەواتی تەشویقی پێدەلێن بۆ منداڵ ھەبێت، چونکە ھەست بەکەمی ئەو نەخۆشخانە تاییبەت بە منداڵان، خالێکی تر زۆر گرنگە حکومەتی ھەرێمی کوردستان ئیستا سەیری بەکەمی لە ھەولێر تەنھا یەک نەخۆشخانە پەیوہست بە منداڵان ھەیە، حەقە بێر لەوہ بکریتەوہ نەخۆشخانە تاییبەت بە منداڵان بە ئافرەتی دووگیان ئەوانە زۆر بکات، لەبەر ئەوہی ھەم خەلک زۆربووە، رێژەیی دانیشتوان زۆربووە بە شپۆیەک کە پێویستی بەم جۆرە نەخۆشخانانە ھەیە، زۆر سوپاس.

بەرپز د. ریواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

کام مەلا ناصر فەرموو.

بەرپز عبدالناصر احمد علی:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەیی پینج و پیرای ئەو مافانەیی لەم یاسایەدا ھاتووہ منداڵی نەخۆش ئەم مافانەیی خوارەوہیان ھەیە، من پینشیار دەکەم لە جیاتی ئەوہی کەوا منداڵ جیا بکریتەوہ نەخۆش ھەر نەخۆشە، لە جیاتی منداڵی نەخۆش بکریت بە نەخۆش، لەبەر ئەوہی لە بڕگەیی یەک و چوارەمدا دیاریکردووہ دەلێت لە سەرچەم ھاتنی پیکوتە و بەردەستەکان بۆ دابین بکریت لە قۆناغەکانی تەمەن بەبێ بەرامبەر، یەعنی لە ھەموو قۆناغەکاندا ھەرتەنھا منداڵ نیە، ئەو منداڵە وردە وردە گەرە دەبێت، بۆیە کە گوتمان نەخۆش ھەمووی دەگریتەوہ، لەبەر ئەوہی لە بڕگەیی یەکەمیش دەلێ ئامپەر و کەرەستە و پێداویستی پزیشکی تاییبەت بەردەستبوون لەویدا پشستگیری لە رایەکەیی کاک بالانبۆ دەکەم، بەردەستەکە لایبیریت، لە ناو دامەزراروہەکانی تەندروستی ھەموو شتیکیان بۆ دابین بکریت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. ریواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

سەلمە خان فەرموو.

بەرپز سەلمە فاتح توفیق:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

پینشیار دەکەم پشکنینی منداڵ لە شوینی تاییبەت بە منداڵ لە نەخۆشخانەکان بێت بە یەکیک لە مافەکانیان، ھەر وہا رینگە نەدانی منداڵ لە کەنالەکانی راگەیاندن و تۆرە کۆمەلایەتیەکان، ئیمە لە خالەکەیی پینشتریشدا ئامازەمان پیکرد، دەگونجیت منداڵ لە تۆرە کۆمەلایەتیەکان و کەنالەکانی میدیا پیشان نەدریت، ئەگەر بخریتە مافەکانی ئەمانیش زۆر باشە، ھەر وہا پشتیوانی لە قسەکانی بەرپز کاک بالانبۆ و د.ریبوار دەکەم، بە تاییبەتی لەو بەردەستانەیی کە دەبیتە بیانوو یەک بۆ ئەوہی کە فاکسین ئەگەر بەردەست نەبیت ئەوہ کەواتە حکومەت ناچار نابیت کە بۆیان دابین بکات و دەستەبەری بکات، ھەموومان دەزانین کە لە زۆربەیی ولاتانی دنیا دا چارەسەرکردنی منداڵ لەسەر ئەرکی حکومەتە، وەکو چۆن خویندن بە خۆپاییی ھەییە بە ھەمان شپۆاز پێویست دەکات فاکسینەکانیش، نەک ئەوہی بەردەست بێت ئەو وشەیی بەردەستە لایبیریت، ھەر وہا پشتیوانی تەواوی قسەکانی د.ریبوار و کاک بالانبۆ دەکەم، زۆر سوپاس.

بەرپز د. ریواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

سەرچنار خان فەرموو.

بەرپز سەرچنار احمد محمود:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەى پېنج دەلیت وپرای ئەو مافانەى كە لەم یاسایەدا ھاتوون مندالی نەخۆش ئەو مافانەى خوارەوہى ھەبە، بە رای من دەستەواژەى مندالی نەخۆش ھەلەبە، چونكە مندالی نەخۆش یەعنى مندالی نەخۆشەكە، بەلكو دەبیت بلیین نەخۆشى مندال، یەعنى عەكسى كەبیتەوہ بۆ ئەوہى مانای مندالی نەخۆشەكە نەگەبەنیت، ئەگەر باشتريش برۆین ئەگەر بلیین نەخۆشى ناکام ئەوہ یاسایى تر و قانونى تر دەبیت، چونكە ناکام قاصر لە قانوندا تاوہكو ھەژدە سأل ھەر بە ناکام حیسابە، برگەى سېیەمیش باسى مندالە ناکامەكانى ھېناوہ دەتوانین لەگەل ئەودا ھاوتای بكەبیتەوہ، سەبارەت بە برگەى دووہم پاريزگارى لیبكریت لەسەر جەم جۆرەكانى ئەو وشەى ئەزبەتدانەش بكریت بە نازاردان، چونكە ئەزبەتدان وشەبەكى گونجاو نىبە، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

ناكام تازە چۆتە ناو موستەلاحاتى پزىشكیەوہ، وەكو ئەو مندالانەى كە لە ناو غودەجیان دادەنن، ناکام فەرقى ھەبە لەگەل ئەو موستەلەحە لە ناو قانوندا دوو شتى جیاوازن لە راستیدا، دەتوانین عیلاجیكى تری بكەین، شنۆ خان فەرموو.

بەرپز شنۆ اشقى عبداللہ:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانى لە قسەكانى خاتوو سەرچنار دەكەم، مندالی نەخۆش مانەبەكى ترە دەبەخشیت، پېمباشە بكریت بە نەخۆشى خوار دوانزە سأل بۆ ئەوہى مانایەكى دروست تر ببخەشیت، ھەر وەھا پشتگیری لە قسەكانى خاتوو شادى و سلمە خان دەكەم، بەردەست لابریت، ھەر وەھا پشتیوانى لە قسەكانى كاك بالذبۆ دەكەم لە برگەى دووہم، پېشنیاریكیشم ھەبە كە برگەبەك زیاد بكریت برگەى پینجەم ھەندىك نەخۆشى ھەبە ئەگەر لە سەرەتاوہ پشكنیان بۆ بكریت بۆ مندال رەنگە لە داھاتوودا رېگرى بكریت لەوہى كە لە داھاتوودا تووشى ھەر تەخەلوفیكى عەقلى و جەسەدى بىت، یان تووشى شەلەل و ئەوانە ببن، پېمباشە پشكنین بۆ ھەموو مندالیكى تازە لە دایك بوو بكریت پېش دەرچوونى دایكە و مندالەكە لە نەخۆشخانە، ھەموو ئەو جۆرە نەخۆشانە كە دەستنیشانکردنیاں دەبیتە ھۆى ئەوہى رېگرى لە پەكەوتەبىی لە داھاتوودا بكات، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

كاك لقمان فەرموو.

بەرپز لقمان حمد حاجى:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى پېنج پشتگیری لەو رایە دەكەم كە دەستپیکەكە واى لیبكریت كە وپرای دەستەبەركردنى ھەموو ئەو مافانەى كە لە یاسا بەركارەكاندا ھاتوون، مندال ئەو مافانەشى

ھەيە، سەبارەت بە بېرگە دوو دەستەواژە ئىشپان پېشپان دەكەم يان خالەكە لاپېرېت، چۈنكە خۇي لە خۇيدا دەپت مندالى نەخۇش رېز لېگېراوېت، پېويست بەو ناكات ئەم دەستەواژە بېنووسرېت، يان بە شېوازېكى تر داپرېژرېتەو، ھەرۈھا سەبارەت بە خالى چوارەم نەك تەنھا سەرجم فاكسىن و پېكوتەكانى بۇ دابېن بېرېت، بەلكو سەرجم چارەسەر و پىشكېنەكانىشى بە خۇرايى بۇ دابېن بېرېت، زۇر سوپاس.

بەرېز د. رېواز فائق حىسېن / سەرۋكى پەرلەمان:

كاك د.اسماعىل فەرموو.

بەرېز اسماعىل على طە:

بەرېز سەرۋكى پەرلەمان.

دەستپېك ۋەكو تېپىنېك ھاتە گوتن كو مە ياسايەكا ھەي ل سەر مافى مندالى، ل قېرى مافى نەساغى مندالە نەك مندالى عامە، تاوۋكو تېكەلى چى نەبېتن، بېرگەيا سېيەم دېپېرېتن ھاوۋلېكى ھەبېت، ئەز دېنم ئىزافە بېتەكەرن لەگەل جېگايەكەدا، چۈنكە مخابن سېستەمى مەيا ساخلەمىي يا نەخۇشخانەيەت مە ئورۇپىيە، بەس چارەسەرى و عىلاج شەرقىيە، ئەو يەك تەختى ھەيە، بۇ نەساغى يەك سىرى ھەيە، دايك بېت يان مورافەق بېت كى بېت دەبېت ل عەردى بېت، ئەگەر خەستە دوو رۇژ ماوۋ لە خەستە رۇژا سېيەم ئەو دى نەساغ بېت، ئەو جا دقېت جېگايەك بۇ وان بېتە تەحدىكەرن، ئەو رۇپا خزمەتگوزار ئەو خزمەت نەساغى دكەت ھەوۋەيا ھاوۋلى نېنە، ھەوۋەيا مورافقى نېنە، ژبەر ھەندى تەختەكى ھەي، بەس لېرە يەك تەخت ھەي دگەل ھەندىش مرۇقى وى خزمەتە وى بكەت، ئەز دېنم ل قېرى بېتە ئىزافەكەرن ۋەكو خزمەتەك بۇ ئەقى دى، خالدا چوارى دېپېرېت سەرجم فاكسىن، ئەز دېپېرېتە بەردەستەكانى نەمىنېتن، بېتە يى پېتقى يان پېويست، پىشتىگېرىا خوشكە شادى دكەم، ھەرۈسا پىشتىگېرىا كاك د.رېواری دكەم كو فعلەن قېتقىيە ئەو مندالە چارەسەرى نەبېت ھارىكارىا وان بېتە كەرن، يان كەرتى تايبەت يان ژى دەرەقە ل سەر حىسابا يا حكومەتى، ھەرۈسا پېشپان دكەم خالەكا دى زېدەبېت مافېت وى يەنى بېنە شەش ماف، ئەقە مە گوتى ئەو مندالە چارەسەرى نەبېت ھارىكارىا وانە بېتەكەرن ل كەرتى تايبەتى و ل دەرەقى ۋلاتى، يا دى دابېن كرنا ژىنگەھەكا گونجاوى ھەرىكار بېت دگەل چارەسەرىا ژىيى بچىكى، يەنى لە سەر نەخۇشخانە بېتە دانان نەخۇشخانە ل سەر زەوقى بچىكى بېتە تەئسىس كەرن، چ نەخۇشخانە بېت و چ عىادە بېت، يەنى ژىنگەھەكا گرېداى ب بچىكى قە دا ھارىكارىا بۇ چارەسەرى و عىلاجى، ھەرۈسا پىشتىگېرىا خوشكە سەرچنار دكەم، زۇر سوپاس.

بەرېز د. رېواز فائق حىسېن / سەرۋكى پەرلەمان:

كاك د.صباح ھېچ قسەيەكتان ھەيە لەسەر قسەكانى ئەندامانى پەرلەمان، فەرموو.

بەرېز صباح محمود محمد:

بەرېز سەرۋكى پەرلەمان.

من خۆم شەخسى ھىچ تېيىنىيەكم نىيە، زۆر سوپاسى ئەندامانى پەرلەمان دەكەم بۆ دەولەمەندکردنى ئەو ماددەيە، ئىنجا نازانم ئەگەر د.شايان و رۆژان خان تېيىنيان ھەبىت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو رۆژان خان.

بەرپز رۆژان ابراهيم على:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە را و بۆچوونەكانى ئەندامانى پەرلەمان، زۆر سوپاس بۆ دەولەمەندکردنى قى ماددەى، بەلى، روونکردنەو ھەيەكى پېويستيان لەسەر بەدم، تەندروستيا گشتى يا سالا (۱۹۸۱) تەقريبەن بەرى چل سالە، يەنى ئەگەر چ كېماسى تېدا نەبن ئەم ناتوانين قى ياسايى چيەكەين، يەنى ئەگەر ھەموو مافىت نەخۆشى تېدا ھەبن بۆ بۆئيمە بەحس نەكر لە قيرى، ئاخافتنا دەستپيكي جوان بوو كو ئەم ئيزافەكەين وپراي ئەو مافانەى لە ياسا بەركارەكاندا ھەيە، ئەو مافانەش ئيزافە بكرىت، چونكە پېويستى بە وان ماددە ھەيە، ياسا تەندروستى يا گشتى كە لە ماددە (۱۰)، بېرگەيا دووھم يا گوتى ئەو تەلقىحاتيىت ئىبتدائى بېنە كرنى ئەقېت بەر ھەنگى نەھاتينە كرن تەلقىحيىت وان، مەعنا ژ دەورى ھەزانە و رەوزە و مەدرەسە، ل قيرى مە گوتى فاكسين بۆ مندالە، يەنى ھەر خۆ موحتاجى قان فاكسينايە، چ لە ياسايا تەندروستيا گشتيدا مواتن ئيلزام كرى ل ماددەيا ھەوتەم يا گوتى بچيتن تەلقىحاتا بکەت، ل قيرى مە پيچەوانەيا كرى مە يا كرى ئەف سەر دەمەزراوھيا تەندروستى سەر وەزارەتى كو ئەو فاكسينە بەردەست بيتن، ديچا وشەيا بەردەست لا بېرىت يان لا نەبىرىت گرنگيەك تېدا نينە و چ لە بېرگەي ئيزافە و كەم ناكەت، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

دەچينە سەر ماددەى شەش، تكايە بيخويىننەو، فەرموون.

بەرپز شايان كاكە صالح محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۶):

وپراي ئەو مافانەى لەم ياسايەدا ھاتوون ئافرەتى دووگيان مافى ھەيە:
يەكەم: ناوھندى تايبەتمەند بە چاودىرى و رينويىنى و راويژ چارەسەرى بۆ خۆى و كۆرپەكەى لەسەر جەم قۇناغەكانى سك پرى و دواى لە دايك بوون دابين بكرىت.
دووھم: گشت ئەو پيكتوتە بەردەستانەى كە پېويستى پييانە لە پيش يان لە كاتى دووگيانى يان لە دواى لە دايك بوون بەبى بەرامبەر بە دەستى بکەويىت.

بەرپز د. رىواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان ئەندامانى پەرلەمان، ھەر بەرپزىك دەيەويىت قسە بکات دەتوانيىت ناوى خۆى تۆمار بکات، كى قسەى ھەيە؟ (كاك بەھجەت، دكتور زانا، دكتور ريبوار، كاك مەم اسكندر، نجات خان،

كاك ھاوري، كاك كاروان، كاك بالنبو، كاك عوسمان، سلما خان، شادي خان، موژده خان، كاك مه م،
دكتور اسماعيل)، فھرموو كاك مه م.

بھريز مه م اسڪندر مه م:

بھريز سھروكي پھرلھ مان.

ئھز باوھرم ماددا چاريدا ب دھرفھت بينم بھ حسي پيگھھي بھھدينان بھكم كو پايتھختي قھزا
ئاميديھ، سھروكا پھرلھ ماني بھ حسي ماددي ژاري كر كو گرنگترين ماددانه ل ناف پيشنياري
ياسادا، بابھتھكي گرنگھ چونكي بابھتھكا مرؤفايھتيھ، وھختي بھ حسي نھخوشي ئھرك و مافيت
وي و بھ حسي كھسھكي ساغلم و ريڪ و پيڪ كھين، مخابن مھ ھھندھك كيھ قئ مھ جاليدا ھھنھ
ب تايبھت سنووري قھزايھت ئاميدي كو قھزايھ كا گھلھ كا بھرفرھھا ژيھك دابرايھ و جوغرافي
وي دژوار و چيايھ، ناوچھيھ كا شاخاويھ، ل سنھتھري پاريزگاھا دھوكئ دورھ، ئھف قيري
بھ حسي ژني دوغيان كھين بھ حسي دوو مرؤفا كھين، مخابن سنووري قھزا ئاميدي
نھخوشخانھ كا تايبھت زاروك بوونا نيھنھ كو مافھ كا سھرھتاييھ ھھر ژن و دايكھ كا دووغيانھ،
تووشي ئاستھنگي دبن بتايبھت وھرزي زستانئ كا بھفرھ كا گھلھ كا زور تووشي ئاستھنگا دبن،
داخازا دكھين ل جھنابي سھروكاتيا پھلھ ماني دگھل حكومھتا ھھريمي نھخوشخانھ كا تايبھت بو
خھلكئ وي دھقھري بيته دابين كرن ل گوري قورباني و زھحمھتئ قئ مھنتقئ بن، سوپاس.

بھريز د. ريواز فائق حسي / سھروكي پھرلھ مان:

فھرموو نھجات خان.

بھريز نجات شھبان عبدالله:

بھريز سھروكي پھرلھ مان.

ئيك تشتي بيكھفتنا ولاتان ئھوا مرن لھ ناو زاروكين يان دايكين نزيك بيتھوھ ژ سفرئ، ئھم بھري
خو بدھين كوردستانئ مرنا دايك و زاروكا زورا ھھي، ئھفھ دبیتھ ئاستھنگ بھرامبھر پيشقھبرنا
ولاتئ، ماددي پينجي ئ گرنگھ و ماددي شھش ئھز دبيژم دلي پيشنبارا ياسايايھ، قيرا پيشنيار
دكھم برگھ كا زيده ببیت سھرھري ماددي دووي ئامانجھ كا ھھي كيم كرنا ريژا مرني، ئھم بيژين
كيمكرنا ريژا ئافرھتا دوو گيان يان زاروك نزيك ببیت ل سفرئ، سوپاس.

بھريز د. ريواز فائق حسي / سھروكي پھرلھ مان:

سوپاس، كاك بھجت فھرموو.

بھريز بھجت علي ابراھيم:

بھريز سھروكي پھرلھ مان.

ويراي دھست خوشي ليژنھي تھندورستئ و ياسايي، ماددي (5 و 6) بابھتي گرنگي تيديايھ،
پيشنيارھكم ھھيھ بو دھولھمھند كرنئ ئھو ياسايھ، ماددھيھكي دي ئيزافھ بھكھين بو مافي
چيھنھ كا گھلھ كا ھھزار ئھويش مافي كھمھندھم و خودان پيداويستيا تايبھتھ، دھمي خاوھن
پيداويستيا تايبھت سھردانھ نھخوشخانھ تايبھت دكھن چ بھھايھك نيھ، پيٹقيا ھھر دھمي
سھردانا دكھت حتا دگھھيھتھ چارھسھري جھي تايبھت، ل ھھمي دونيايي ھھي، سوپاس.

بەرپز د. رىياز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك ھاوړئ.

بەرپز ھاوړئ بنا محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو پرۆژە ياساىە باسى ماف و ئەركى نەخۆش ئەكات، بەقەناعەتى خۆم بە كەسوكارى خۆشم پيّم و ابى نابی ئافرهتى دوو گيان بە نەخۆش ھەژمار بكرئ، ئافرهتپك دووگيان بى و نەخۆش بى، سەيرە ئافرهت ھەزار قوربانى ئەكات تا دووگيان بى و بە نەخۆش ھەژمار بكرئ، لە سەدەى پيشوو ئەگەر سەير بکەين ئافرهتپك دووگيان بووبى لە لادىكان تا كاتى منال بوونيشى ئەوہى ئەگيرنەوہ ئيشى مالهوہى كرددوہ، ھەيواندارى كرددوہ، باغداری كرددوہ، بۆ ھى سەردەمى ئىستا كە وتت دووگيان بە نەخۆش ھەژمار بكرئ، بروام وايە ئەو ماددەيە ھەر زيادە.

بەرپز د. رىياز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

روون كرددنەوہيەك بۆ ئەوہى بە خراپ نەچپتە ناو رەئى عامەوہ، لەبەر ئەوہى لە تەعريفى نەخۆش وتوومانە ھەر كەسيكە پيويستى بە چاودپىرى تەندروستى و چارەسەرى پزىشكى ھەبى، مادام ھەروا تەعريفمان كرددوہ، داكەكانيش كە دووگيان ئەبن پيويستيان بە چاودپىرى تەندروستى، ئەكرئ ئيزافەيەك بۆ دىباچەكەى بکەين بەريزان، وىراى ئەو مافانەى لەو ياساىە و ياسا بەركارەكان ھاتوون، لە قانونى سەحەى عامە زۆر بە تەفسيل باسى رعايەى ئومومە كراوہ، بۆ ئەوہى ئەو ھەقەى ھەيانە لەدەستى نەدەن، بۆ دىباچەكە زياد بكرئ، فەرموو كاك كاروان.

بەرپز كاروان عبدالرحمن عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

پيّم وايە ئەو ياساىە زۆر گرنگە، پيويستە بە ھەند وەريان بگريّن، لە برگەى يەكەمەوہ دەست پى ئەكەم، كە باس لەوہ ئەكات ئەو چارەسەرانەى ھەيە بەشيكى لە نەخۆشخانە گشتيەكان بەردەست نين، لە بەشى لە نەخۆشخانە گشتيەكان بەردەستە، بەلّام ئەوہى جيگەى ئەسەفە زۆريان ئەبى ئىحالەى نەخۆشخانەى تايبەت بكرئ تا منداليان ژيانيان پاريزراو بى، دوو، لە بەشيكى زۆرى ئەو ياساىە بە مەتاتى باسى بەردەست بوون كراوہ، گشت ئەو پيكتانەى بەردەستن، تيناگەم ئەگەر پيكتەيەك بەردەست نەبى ئەبى ئافرهتى دووگيان يان ھەر نەخۆشپك چارەسەرى چى بى؟ لە كوئ دەستى بخات؟ لە نەخۆشخانەى تايبەت، دلّيام ھەموو كەس تواناى نيە بە تايبەت لە ئىستا سەرى نەخۆشخانەى ئەھلى زۆرە، سيبەم، ئەمەوئ برگەيەك ئيزافە بکەم بەو پيپەى بەريزت خۆت ژنى وەكو سەرۆكى پەرلەمان، رەنگە زياتر لە ھەر كەسى لەو مەعاناتە تيبگەى، بەشيكى زۆرى ئە قاعەيە ئافرهتە، خۆشمان كەسيكمان ئافرهتە، كيشەيەكى زۆر گەورە ھەى بۆ ژنى دووگيان لە كاتى مندال بوون بە شپوہكى زۆر ناتەندورست مامەلەيان لەگەل ئەكرئ بە داخەوہ، برگەيەك بە برگەى سيبەم (مامەلەيەكى تەندورست بكرئ لەگەل نەخۆش بە گشتى و ئافرهتى دووگيان بە تايبەت بە پيچەوانەوہ مافى سكالاً كرددنى ياساىى ھەبىت، بەشيكى زۆرمان گوپيىستى ئەو چيروكانە ئەبين و بەرگويمان بە داخەوہ لە

كاتى مندال بوون ئافرهتى دووگيان دووچارى كۆمەلنى چىرۆكى زۆر ناخۇش ئەبنەو، ئەركى ئەو پەرلەمانەيە ئەو برگەيە زىاد بكات، سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو موژدە خان.

بەرپىز مژدە محمود محمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لە برگەي دووھم پىكوتەي بەردەست بىرئى بە پىويست، پىشتىوانى لە رەئى كاك كاروان ئەكەم كە ئەو برگەيە زىاد بىرئى، برگەيەكى تر پىنم وايە زىاد بىرئى ئەويش نەخۇش بى يان ئنى دووگيان يان مندال پىويستى بەوويە ئەو بىنكە تەندورستىيەي سەردانى ئەكات پاك و تەمىز بى، بەتايبەتى لە قەزا و ناحيە دوورە دەستەكان، ئەو شوپىنەي ئنى دووگيانى لىيە يان نەخۇش زۆر پىسە، لە نەخۇشخانە ئەھلىەكانىش ھەيە كە پارەيەكى زۆرىش وەرئەگرن، بەلام پاك نىيە، يەك دۆشەك چەند كەسى لەسەر چارەسەر وەرئەگرئ، زۆرجار خوئىنى پىوويە، بەتايبەت لەوكاتى قايرۆسى كۆرۇنا بىنيومە لە نەخۇشانەي ئەھلى چوار كەس يەك دۆشەك و سەرىنى بەكار ھىناو، ئەو بىرئى بە ياسا بەتايبەت لە نەخۇشخانە ئەھلىەكان ئىجبار بىرئى ئەبى پاك بن، سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو دىكتور زانا.

بەرپىز زانا خالد سمايل:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

لەوانە گرنتىر باسى بىكەين بابەتى پىزىشكى خىزانىيە، سىستەمىكە لە وولاتان پەيرەو ئەكرئ بەداخەو لە كوردستان پەيرەو نەكراو، ئەگەر ئەو سىستەمە پەيرەو بىرئى لە ھەموو ئەو مەعاناتانەي ھەيە لە ئافرهتى دووگيان و كۆرپەلە و چاودىرى سەرەتايى نەجاتمان ئەبى، بەلام ئەگەر بە ماددەيەك جىاي بىكەينەو بەشە ئەگەرنا ئەكرئ بە پرۆژەيەكى تايبەت بىتوانىن بە ياسا دەرچوئىن لە پەرلەمان، ئەگەر ماددەكە وەكو خۆي بىمىنئەتەو لە برگەي يەكەم پىويستمان بە زىاد كىردنى برگەيەك باس لەو ئەكات ناوھندى تايەبتمەند بە چاودىرى راوئىژى سەنتەرى چاودىرى بۇ خۆي و كۆرپەكەي لە سەرچەم قۇناغەكانى سىكىرى و لە كاتى لەدايك بوون، مەرحەلەي لە دايك بوون زىاد بىرئى لە كەرتى گىشتى زىاد بىرئى، دوو، گىشت ئەو پىكوتە بەردەستانە بىرئى بە پىويستىن لە پىش يان لە كاتى دووگيانى، ئەبى دابىن بىرئى، برگەيەك زىاد بىرئى كە پىشتىگىرى كىردنە لە قسەكانى بەرپىز كاك كاروان، پىويستە سەرچەم ئامپىر و دەرمان و پىويستى پىزىشكى بۇ ئافرهت و مندالەكەي دابىن بىرئى لە كاتى لە دايك بوون بە مەبەستى چاودىرى كىردىان، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو دكتور ريبوار.

بەريز ريبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

قەسە كەردن لەسەر ئافەرەتى دووگيان دەست خۆشى لە لىژنەى تەندورستى ئەكەم بۆ جى كەردنەو، كاتى ئافەرەت دووگيان ئەبى پيويستى بە ژينگەيەكى كۆمەلايەتى و تەندورست ئەبى، ژينگە كۆمەلايەتییەكە بايەخى كەمتر نيبە لە تەندورستى، ژينگەى كۆمەلايەتى وەكو پياويك قەسە ئەكەم لە كۆمەلگەى كوردستان هەندى زاھيرە ھەيە كاتى ئافەرەتێك دووگيان ئەبى پياوھەكى يان هەندى خەلكى دورووبەرى بەداخووە ژينگەى كۆمەلايەتى ئەوتوى بۆ دابىن ناكەن، كە جارى وا ھەيە تووشى هەندى حالەتى دەروونى ئەوتۆ ئەبى، ھەم تەئسىر لەسەر لايەنى تەندورستى خۆى و كۆرپەكەى ئەكات، لەو گۆشە نىگايەو لەگەل بۆچوونى براى بەريز كاك كاروانم، ئەوھش كاك زانا باسى كرد زۆر گرنگە ئيش لەسەر ئەو بەكەين سيستەمى پزىشكى كۆمەلايەتى يان خيزانى دابىن بەكەين، لە فەقەرەيەك ھاتوو بەس ئەكات پيكتوتەكان بەلاش بى، داوا ئەكەم ئەو فەقەرەيەش زياد بكرى كە ئافەرەتێك ئەكەوتە حالەتى دووگيانى سۆنەرى زۆر ئەبى، پيويستە لەوھش بەتايبەت لە كەرتى تايبەت ديسكاونت بكرى، جارى وا ھەيە ئافەرەت ھەيە پيويستى بە سۆنەرە، زوو زووش ئەكرى، پيشنيارى ئەو برگەيە ئەكەم، سوپاس،

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك عوسمان.

بەريز عثمان كريم سوارە:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پيشنيار ئەكەم برگەيەك زياد بكرى كە بۆ سەنتەرى قەزايەكان كە قەرەبالغن ھەول بەدى بەشى مندال بوون لەو شوپانە بكریتەو بە تايبەت ھەندى نەخۆشخانە ھەيە زۆر مۆدرنە، نموونە لە قەزاي دووكان (۱۰۰) قەرۆيلەيە، ئەگەر (۱۰) تەرخان بكرى بۆ مندال بوون پيم وايە كاريكى باشە، پشتيوانى كاك كاروانيش ئەكەم، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو شادى خان.

بەريز شادى نوزاد وەھاب:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ھاوکارانم ئاماژەيان بە چەند خالێكى گرنگ دا، برگەى يەكەم، ناوھندى تايبەتمەند بە چاوديرى و رينمايى و راويژ و چارەسەرى، بەشى لەو ناوھندانە ھەيە، بەلام بەشىكى نيە، پيويستە ئەو برگەيە سەققىكى زەمەنى ديارى بكات تا حكومەتى ھەرپم چاكسازى لەو ناوھندانەش بكات كە ئيستا ھەن و ئەوانەش كە نين دابمەزرين، چونكە زەمەن ديارى نەكرى ئيمەى ئەندام پەرلەمان نازانين لەسەر چ بنەمايەك بەداواداچوون لەسەر ئەو برگە ياسايە بەكەين، بۆيە پيويستە لىژنەى ياسايى بە ئەرك نەبى ھەلسن بە ديارى كەردنى سەققى زەمەنى، دوو، گشت پيكتوتە بەردەستانە

وہك ھاوکارانم و كاك كاوران و كاك زانا ئامازەھیان پیدا بگۆردری بە گشت ئەو پیکوتە و چارەسەربانەش كە پێویستن لە ماوەی دووگیانی، چونکە حالەت ھەبە ئەو ئافرەتە دووگیان ئەبێ تووشی خوین مەین ئەبێ، لە (۲۰۱۵) ھوہ تا ئیستا ئەو عیلاجە بە کاردێ بۆ ئافرەتی دووگیان كە تووشی خوین مەین ئەبێ لە ناو نەخۆشخانە حکومییەکان نین، بە مەرجی لە رۆژیکا باوی (۴۰) ھەزار پێویستی بەو عیلاجە، لە توانای ھێچ كەس نییە رۆژی (۴۰) ھەزار دینار دابین بکات بە درێژایی نۆ مانگی دووگیانی ئەگەر قەرزى بۆنەکات، پێویستە حکومەتی ھەرێم مولزەم بکری بەو ھەوێ ئەو عیلاجە پێویستە لە فەترە دووگیانی دابینی بکات، پێویستە سیاغە کە بگۆردری بۆ گشت ئەو پیکوتە و چارەسەریە پێویستە لە پێش یان لە کاتی دووگیانی یان لە دواى لەدايک بوون بى بەرامبەر دەستەبەر بکری، خالی تر پشتمگى كاك كاروان ئەكەم كە خالی سێھەم زیاد بکری بۆ ئەو یاسایە، چونکە ئیمە بە درێژایی چەندین سالی لە کەرتی تەندروستی ژنان رووبەرۆوی ناشرینترین قسە و مامەلە ئەبنەو لە کاتی لەدايک بوون، كە پێویستە جوانترین و خۆشترین رۆژی ژن بى كە ژيانى ئەھىنتە بوون، بۆیە پێویستە سیاغە کە بەو شێوھە بى، مامەلە یەکی تەندروست لەگەل ئافرەتانی دووگیان لە ماوەی دووگیانی لە کاتی ھێنانە دوونیای كۆریە لەگەل بکری، ئەگەر سیاغە جیاوازتریش ھەبى سوپاستان ئەكەم.

بەرپز د. رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو كاك مەم.

بەرپز مەم برهان محمد قانع:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانم کران، سوپاس.

بەرپز د. رێواز فائق حسین / سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو كاك موھسین.

بەرپز محسن حسین مصطفى:

بەرپز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتمگى مەم اسكندر دكەم بۆ قەكرنا نەخۆشخانە مندال بوونال قەزا ئایدی چونکە براستی دەقەرەكا شاخاویە ب تاییبەت ل وەرزا زقستانى دەقەرەكا بەفراویە، ل بەر نەبوونا نەخۆشخانە تاییبەت گەلەك چیرۆكىت نەخۆش ھەبوونە گیان ژ دەست دایە، بابەتی دووی، شەرم ل زانستی نینە، بابەتی مندال بوونی زەختەكا زۆر ل سەر نەخۆشخانە حكومی ھەبە، ژ بەر ھەندى ریز قە دبێژم دكتورى مە ب تاییبەت ئافرەتان فیر بووی بابەتی نەشتەرگەری دەھینتە پێش، یەعنى زربەى حالەتی بى پێویستی ئافرەت ب نەشتەرگەری، ل ھەمى دنیاى مندال بوون ب رێگى ئاسایی سەخەم ترە، بەلام بەداخەو لە كوردستانى ب نەشتەرگەریە، سوپاس.

بەرپىز د. رىياز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك بالانبۇ.

بەرپىز بالانبۇ محمد على:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

وېراي پىشتىگىرىم بۇ وتەكانى كاك كاروان گەزنەيى لە خالى دووهم گىشت ئەو پىكوتە بەردەستانە لابرىئ و گىشت ئەو پىكوتانەي پىويستە، بەداخەوہ ئاماژەيەكى زۇر خەتەر ھەيە كە حكومەتى ھەرپىم دەستىشانى كر دووہ بە ھەموو شىوہيەك خۇ دزىنەوہ لە كەرتى گىشتى، ئەوہ پلادنى حكومەتيك نىيە كە نەوت و غاز بفرۆشى، پلانېكى حكومەتيكە لەسەر زەرىبە بڑى، لەبەر ئەوہ ئەركى حكومەت ئەوہيە ئەو خزمەتگوزارىانەي تاك پىي جى بە جى ناكرى پىويستە حكومەت جى بە جى بكات، وەك ئا و ئاوەرۆ و رىگا و بان و تەندروستى، بەلام حكومەت ئاماژەي بەوہ كر دووہ بە ھىچ شىوہيەك ئامادە نىيە دەعمى كەرتى گىشتى بكات، ئەو پرۆژەيە .....

بەرپىز د. رىياز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

ئىمە دانىشتووېن بىرپارى كۆتايى بۇ پەرلەمانى كوردستانە، سىبەرى ھىچ كەسنى بەسەرمانەوہ نىيە، ھەر مەسەلەيەك مەبەستانە و ئەتانەوئ بە شىوازى تر بى لە فراكسىوئە جىاوازەكان، ئەوہى لە كاك زانا گويم لىبوو رەنگە لە پەرلەمانتارىكى موعارەزە گويم لى نەبووېن، مۇتەفقىن لەسەر ئەوہى ئىرە پەرلەمانى كوردستانە، حەزمان لە چى بوو دەنگ بەوہ ئەدەين، ئەبى بەردەست لابرىئ و بكرى بە پىويست ئەيكەين، كاتت تەواو، فەرموو سەلما خان.

بەرپىز سەلمە فاتح توفيق:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پىم باشە خالىك زىاد بكرى، ژنى دووگىان بە تەنيا پىشكىنى بۇ بكرى بى ھاوہلى نەخۇش، چونكە زۇرىك لە كىشەكانى ژنى دووگىان ئەوہبى كەسك لەگەلىايەتى، ئەگەر كەسى نزيكى خۇشى بى بارودۇخى تايبەت ترە، بۇيە پىشكىن بى ھاوہلى نەخۇش، و تايبەتمەندى ژيانان پارىزراو بى بە دابىن كرىنى شوپنى مانەوہ لە نەخۇشخانە بە شىوازى ژوورى تايبەت بە پىي پىويست، ئەبىنن لە زۇربەي نەخۇشخانەكان ھەندى قاوش چۆلە، ھەندى قاوش چوار تا پىنج ژنى تىدايە، لەبەر ئەوہى ئاسانترە بۇ خزمەتكردن و كارمەندى تەندروستى، جارى وايە قاوشى زياتر ھەيە، بەلام نەخۇش لە يەك شوپنە، رىگەدان بە ھاوسەرى نەخۇش، جارى وايە باوك دواي دوو رۆژ ئىنجا منالى خۇ ئەبىنى، نالىم بۇ ھۆلى لەدايك بوونى مندال، ئەكرى ھاوسەر ھاوہلى بى تا منال بوون، پىشتىوانى قسەكانى كاك محسېن و كاك كاروان و كاك رىبوار و قسەكانى كاك بالانبۇ ئەكەم، سوپاس.

بەرپىز د. رىياز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو دكتور اسماعيل.

بەرئ اسماعيل على طه:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

پشتگيريا كاك مه م اسكندر و كاك محسین دكهم كو قهزای ئامیدی موحتاجی سهنته ره کی تایبه ته، دوو، خالا ئیکی پشتگيريا دكتور زانا دكهم له سهر نهو نوقته ئیزافه کری، سی، پشتگيريا كاك عوسمان دكهم كو ههمی قهزا موحتاجی سهنته ره، پیئتفیا ئیزافه کری بو ژنا دووگیان، دوو مافا ئیزافه دكهم، ئیک ژنا دووگیان ئەف مافه هه بیت هه لېژاردنا نوژداری وئ بو سه رپه رشتکاریا بچووک بوونی، گه له ك جارا ژنی هه ی نا قی زه لام سه رپه رشتیا وئ بکته، حه قی هه بیت ئیختیار بکات، دوو، دابین کرنا جهه کی گونجاو و بهرچاف، مه فروزه ئەفی قاعی قودسیهت هه بیت، نه هه ر کس بیته ژوور بهس نوژداری تایبهت، سوپاس.

به ریژ د. ریواز فائق حسین / سه رۆکی په رله مان:

فه رموو لیژنه ی تایبه مند و لیژنه ی یاسایی، نوقته ی نیزامی؟ فه رموو.

به ریژ حکمت محمد عبو زید:

به ریژ سه رۆکی په رله مان.

باسی قهزاکان کر کو سهنته ره کی تایبهت بو منال بوون بکریتن، شته کی باشه، پیئشنیار ئەکه م هه نده ك ناحیه هه نه زور دوورن.....

به ریژ د. ریواز فائق حسین / سه رۆکی په رله مان:

ئه وه که ی نوقته ی نیزامیه؟ سوپاس، دوا ی ئه وه به ریژان ئەندامان له سهر مادده یه کی دیاری کراو قسه ئەکه ن، ئەگه ر ئەندامی کی په رله مان ئەیه وئ قسه یه ك بکات به لام نه بیته عادهت و بلی ناویشم نه نووسیوه با ئیزافه بکه م، یا شتیك بنووسی بلی ئیزافه یه کم هه یه، یا به ناوی نوقته ی نیزامی نابی، فه رموو كاك به لین.

به ریژ به لین اسماعیل حاجی ابراهیم:

به ریژ سه رۆکی په رله مان.

پیئش ئه وه ی بچین بو مادده ی (۷) پیئشنیار ئەکه م مادده ی (۷) زور هه ستیاره، جگه له وه ی بوعدی کی پزیشکی و دینی و کومه لایه تی و فه لسه فه یی هه یه، له ژیر سیبهری ئه و مادده یه سه دان مه شاکیلی کومه لایه تی خوی حه شارداوه، سه دان حاله تی مندال فریدان و خو کوشتن، پیئشنیار ئەکه م بو ئه وه ی به روونی قسه بکه یین بتوانین بو ئه و مادده ی په خش رابگرین.

به ریژ د. ریواز فائق حسین / سه رۆکی په رله مان:

راسته، یه ك ئەندام ناتوانی پیئشنیاری راگرتنی په خش بکات، چه ند که س له گه لیدایه بهس بو مادده ی (۷) بو ئه وه ی بتوانن به ئازادی قسه بکه ن؟ (۲۹) که س له گه ل ئه وه ن بی په خشی راسته وخو بی، کی دژیه تی؟ (۲۸) که س، له هه ری می کوردستان، ئایا حاله تی پرسیاره له دکتورا شایان و دکتور سه باح، ئایا حاله تی له باربردنی منال هه یه؟ ئه مه وئ له رووی گوبیه وه، ئەگه ر هه یه له واقع بوونی هه یه بو چ حاله تیک هه یه؟

به ریژ شایان کاکه صالح محمد:

به ریژ سه رۆکی په رله مان.

ئیسنا هه یه، به لام مادده ی (۷) له ئاساسا لیژنه ی ته ندروستی (۲) برگه بوو، ئه و برگه ی داوا کرا په خشی راسته وخوی له سهر رابگریی داعی ناکات، برگه یه کی تر هه بوو باسی ئه وه ئەکا ئەگه ر

مندالەكە تەواو نەبوو و نەخۆش بوو حەق بە دايك بدرئ لەبار بېرى، ئەو موشتومرى لەسەر بوو نەك ئەو، ئەو ەى تر لادرايه، ئىستا بەلى پزىشك ئەتوانى برپار بدات لەسەر ئەساسى ژيانى دايك، دايكىك تووشى شىرپەنجەى مەمك بوو، لە سى مانگى يەكەم ديارى كراوہ كە شىرپەنجەى ەەيە و پىويستە نەشتەرگەرى بكرى و كيميائى وەرگرى و تيشك وەرگرى، ەمووى زيانى ەەيە بۇ مندال، ئەگەر تا مندال بوون راوہستى ژيانى دايك ئەكەويتە مەترسى، ژيانىك ەەيە ناتوانى قوربانى ژيانىك بەكى ەپشتان نەبوو، لە رووى پزىشكيبەوہ بۇ پاراستنى ژيانى دايك پىويستە مندالەكە لەبار بېرى، سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو دكتور رىبوار.

بەرپز رىبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

بە كام ماددە لە پەپرەوى ناوخۆى پەرلەمان جەنابت رىگەت دا كە ماددەيەك لە پيشنيارى ياسا بخريتە دەنگدان، بۇ ئەو ەى بى پەخش يان بە پەخش بكرى؟ ئەگەر بكرى ئەبيتە عورف، دوو، ئيمە نوينەرى خەلكين گفتوگو لەسەر بابەتيك كە رەھەندى كۆمەلايىتە ەەيە و پىويستى بە ئاسايشى تەندروستى مرؤف بە گشتى كە نەخۆش ئەبى چ مانعكى سياسى و كۆمەلايىتە ەەيە، لىرە بى پەردە قسە لەسەر ئەو بابەتە نەكەين؟ گرنگە، بۇ بە ئاشكرا قسە نەكەين؟

بەرپز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاروان.

بەرپز كاروان عبدالرحمن عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

هيوادارم قسەكانم بۇ ەيچ كەسى بە ەند وەر نەگيرىت، بابەتيك رەھەندىكى كۆمەلايىتە ەەيە و ئينسانى و دينيشى ەەيە، ناكري پەرلەمان لە تەنيا ماددەيەك بە داخراوى بەيلىتەوہ، لە كاتىكدا ەيچ موبەريرىكى قانونى نيبە و پيم وايە كۆمەلايەتيش، ئەو رەئيانەى ەەيە پىوستە خەلكى كوردستان چاودىرى رەئىەكان بكات و گويبىستى رەئىەكان بى، لە ماددەى پيشوش كە (٦ و ٧) گرنگترين ماددەى ئەو پرؤژەن، بۇ پەخش راگيرى؟ ماددەى موخەدەرەتە يان كارى تيرورستى يان قەتلى گشتيبە، ەيچى نيبە، باس لە خەلكى كوردستانە، دووبارە داوا ئەكەم ئەو تەسویتە ەلۆەشيتەوہ و پەخش راستەوخۆ بيت.

بەرپز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان ئەزانن دۆخى پەرلەمان لە دەرەوہ چۆنە، چ ناحەقييەك بەرامبەر پەرلەمان ئەكرى، دلنياتان ئەكەم ئەو ماددەيە جارى نەكراوہ بە داخراو، چونكە ئەو قسانەى ئەكەين لە پرؤتوكۆل تەسجىل ئەبى، ئەو بەرپزانەى قسە ئەكەن ئەچيتە پرؤتوكۆل، ئەو ەى كردوو مانە لەگەلى بووم لە زمنى ئەو (٢٩) يە، سەبەب پاراستنى پەرلەمان و ئيوە و خۆشمانە، يەكسەر رەنگە ئەندامى پەرلەمان برواتە دەرەوہ و بلى لە كاتىكدا خەلك مووچەى نيبە پەرلەمان باسى لەباربردن ئەكات،

له كاتيكدا له بار بردن بوونى ههيه، ئىستا ههيه و باسى تهنزىمى قانونى ئەكەين، نەك له بهر ئەوهى ناوئيرين رهئى خۇمان له سهري بليين، برواناكەم كه سيكى تيدابى و ئيماندار نه بى، ئىنجا هەر دينيكة، له بهر ئەوه بۇ پاراستنى پەرله مانه، زۇرجار ئيشى زۇر باشمان كردوو له دەر هوه به خراپى باس كراوه، هاتووين باسى ماف و ئەركى نه خۆش ئەكەين ئەندامى پەرله مان ههيه ئەلئ ئەوه كهى باسه، ئەى چى بابته؟ قسه كان له پرتۆكۆل ته سجيله، فەرموو كاك سەركۆ.

بهريز سەركۆ ازاد حسين:

بهريز سەركۆكى پەرله مان.

به پيى ماددهى (۸۸) له پەيرەوى ناوخۆ له بڤگهى يەكەم باسى ئەوه ئەكات ئەوه ئەندامى ناوى تۆمار ئەكات ئەتوانئى له سەر هەر ماددهيهك يەكجار بدوئى نابئى له دوو خولهك تپپهري، ئەوه بهريزه پيشنيارى كردوو و خرايه دەنگدان له سەر ماددهكه نه بووه و له سەر ئازادى بووه، جه نابيشت يەكيكى ريگت داوا به ئازادانه قسه بكرئى و هيچ مانيعيەك نيبه كه پەرله مان تار نهتوانئى به ئازادى قسه بكات، داوا ئەكەم ئەوه ريگريه نه كرئى.

بهريز د. ريواز فائق حسين / سەركۆكى پەرله مان:

ئيمه ريگري له ئازادى ناكەين، مەبهستى كاك بهلئى ئەوهيه فشارى دەرەكى له سەر نه بئى كه ئەيهوئى رهئى خۆى بلئى، فەرموو كاك هاورئى.

بهريز هاورى بنا محمد:

بهريز سەركۆكى پەرله مان.

وهكو ئەوهى كاك بهلئى وتى ئەگەر مەبهست بئى پەيامه كان بگات له پرتۆكۆل وهكو بهريزت ئامازت پيدا ئەميينتتهوه، ئەگەر ئيمه مەبهدين له گهل ئەوه بين ئەوه پرتۆزه ياسايه بئى به باش و هاوولتتى سوودى لئى بيينى، مەرج نيبه هه موو جار وا قسه بكهين بيورن به خۆم ئەليم موزايه ده بكه، وا قسه بكه خه لك له خۆم رازى بكه، ياساكه بۆ خزمه تى خه لكه، ئەگەر په خش هه بئى رهنگه ئەوهى مەبهسته نهتوانين بيلئى، به داخه وه تۆهمه دروست كردن له سەر پەرله مان و پەرله مان تار رۆژانه ئەبينين.

بهريز د. ريواز فائق حسين / سەركۆكى پەرله مان:

ته نيا بۇ پاراستنى بهريز تانه، ماددهكه ئەخوينينهوه.

بهريز رۆژان محمد كريم:

بهريز سەركۆكى پەرله مان.

ماددهى ۷:

ريگا به له باربردن نادرئى ته نيا ئەگەر به راپورتى پزيشكى له لاديهن ليژنه يهكى پزيشكى تاييه تمه ندهوه سەلميندرا كه به ردهوام بوونى دووگيانى يان له دايك بوون ئەبيته مايه زيان گه ياندن به ته ندروستى ئافره ته دووگيانه كه.

بهريز د. ريواز فائق حسين / سەركۆكى پەرله مان:

كئ قسهى ههيه؟ (مامۆستا ابو به كر، دكتور اسماعيل، دكتور عوسمان، سەرچنار خان، كاك مسلم، كاك عەلى حمه صالح، كاك بالانبو، كاك سەركۆ، كاك هاورئى، كاك كاروان، كاك جه لال، كاك

رزگار، كاك ياسين، كاك لوقمان، سلما خان، دكتور ھاورامان، شادی خان، كاك بەلین، نجات خان، كاك ادريس، حسیبە خان، كاك حكمت، جوان خان، دكتور ریبوار، دكتور زانا، سوسن خان، كاك زاھیر، گولستان خان، كاك ھیقیدار، كاك ملا ویسی، كاك رۆمیۆ، رۆبینا خان، روپاك خان، ئەمرۆ لەم ماددەییە رییگە بە مامۆستایانی ئاینی ئەدەین، ئەوانەى بواری تەندروستی و بواری كۆمەلایەتی، فەرموو.

بەرپز عثمان كریم سوارە:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ویرای دەست خۆشى، یەك نوقتە لەبیر چوو، ئەو دایكانەى كارمەند و موەزەفن، ئەوان زۆر مەغدورن، لە مالەووە ماندوون و لە دەرەووەش ماندوو، ئینجا مووچەشیان پاش (٦) مانگ كەم ئەكاتەو، سوپاستان ئەكەم لیژنەى تاییبەتمەند شتیکیان بۆ زیاد بكەن، لەبار بردن چەندین دەقى لەسەرە نامەوئ ئاماژەى پئ بکەم، بەلدم پیویستە ئەو دەقە زیاد بکری، بە ھاوکاری و ھەماھەنگی لیژنەى ئەوقاف و کاروباری ئاینی و ئیزافەى لیژنەى بالدى فتوای ھەریمیش، نەتوانری ھەرکەس ویستی ئەو حالەتە بکات، دكتورە شایان باسی کرد حالەتی مندالیکی چوار مانگی دایکی ئەولادترە، ئەگەر ئەو كۆرپەلە بوو بە رۆح لەبەر و ئەوکاتی پیویستی بە فتوای بالدى ھەریم ھەییە، نەوەك ئەو دایكە لە لایەن میردەكەى تاوانیار بکری یان بوختانی بۆ بکری، بتوانری بۆ ئەو کارە ناشەرعیانە ئاسان نەبى لەبار بردن، زۆر گرنگە لیژنەى بالدى فتوای ھەریم ھەبى، سوپاس.

بەرپز د. ریواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك عەلى.

بەرپز عالى حمە صالح:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

رەنگە دەیان حالەت و قەزییە ببینن لە دەرەووەى پرۆسەى شەرىى یان پرۆسەى ئیجتیماعى لە كوردستان روو ئەدەن، كتیپى گەورەى لەسەرە لە رووى شەرىى و ئینسانییەو، ئایا ئەو منالە لە یەك مانگی و دوو مانگی لە سکی دایكى لەبار بیری یان لە دایك بیى و لەسەر سەلەیهك فری بدری؟ لە رووى شەرییەو موناقلەشەى جدی لەسەرە، لە رووى فەلسەفى و ئینسانیشەو چى لى بکری؟ زۆر قورسە یەكلایى بکریتەو، ئەوە زیانى بۆ دایكە، ئەوەش لە دەرەووەى زیانە بۆ دایك، بابەتیكى تەواو كۆمەلایەتییه، چونكە ئەو منالە لە یەك مانگی بمری یان لە دایك بیى و بی دایك و باوك، هیوادارم ئەو بابەتەى رەبتى بەوە نییە بیر لەوە بکریتەو لە شوینی تر حل بکری، رەنگە دكتور ھەورامان لە بواری شەرىى ئەلى جانبى زۆرە و موناقلەشەى زۆرە، چونكە لە دەرەووەى ئەو پرۆسەیه دكتور ھەییە بەتاییبەت چۆن ئەلى بە قاچاغ و نافەرمى ئەو لەباربردنە ئەكات، ئەگەر ھەر ئەكری بۆ ریکنەخریتەو لە چوارچیووى قانون.

بەرپز د. ریواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك لوقمان.

بەرپز لقمان حمد حاجى:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

لەگەل ئەو رايەم مەسەلەى لەبار بردن ھەستيارە، لەو ياسايە بە مەتاتى باس كراو، زيان گەياندن بە دايكى كۆرپە رەنگە مەتاتى بى بوار برەخسىنى بۆ لەبار بردن زياتر، بۆيە زيان گەياندنەكە و ئەو برگەيە وا دابريژرئەتەو تەنيا ئەگەر ليژنەيەكى پسپۆر ئەوھى ئيسپات كرد مانەوھى مندالەكە ئەبئتە مايەى گيان لەدەستدانى دايكەكە، ئەوھى نەبى رېگا نەدرئ.

بەرپز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو نەجات خان.

بەرپز نجات شعبان عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

وختى ل باربردنى دا ئەگەر ھاتوو چو ل باربردنى ئەگەرئى زيان گەياندن ب تەندورستيا ھەردوكا، زارۆك و دايكا دووگيان ژى.

بەرپز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك زاھير.

بەرپز زاھير محمد على:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۷) رېگا بە لەبار بردن نادري تەنيا ئەگەر ليژنەيەكى پسپۆر، يانى زيان بە دايك بگات، پشتگيرى كاك لوقمان ئەكەم ئەگەر ببئتە ھۆى مردنى دايكەكە يان مەترسى و رەزامەندى دايكىش، ئەگەر باس لە ياسا بكەين ژمارە (۱۱) ى سالى (۶۹) ى عقوباتى عيراقى ماددە (۴۰۷) باس ئەكات ھەر كەس بى رەزامەندى دايك كۆرپە ئيجھاز بكات عقوبەكەى ئەگاتە سجنيش، فەقەرەى (۲) ماددەى (۴۱۸) زەرفيكي توندى دانايە، بەتايبەت ئەو كەسانەى كردارى لەبار بردن ئەنجام ئەدەن دكتۆر بى يان كيميائى يان سەيدەلانى بى يان لەو بوارە كار ئەكەن، پيشنيار ئەكەم بى رەزامەندى دايك كردارى لەبار بردن ئەنجام نەدرئ.

بەرپز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو گولستان خان.

بەرپز گلستان باقى سليمان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو ليژنين دئە پيكنينان ئەگەر بە ياسا رېگال نەدات بۆچى ئەو ليژنە ھەنە، ل ديف چ ياسايە؟ ئەوھى موخالەفەى ياسا بكات عقوبا وى چ بيتن؟ ئەگەر زارۆك تەمام نەبيت ئەگەر ژ دايك بيتن، دببت پشكنين ب باشى ئەنجام بدرئ، دا بزائن كو ئەو زارۆكى تەندورستا يان نا، پشتنەفانيا شيخ زاھير دكەم، سوپاس.

بەرپز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك ھيقيدار.

بەرپز ھيقيدار احمد سلمان:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

رەنگە لە زۆربەى ولاتان كە قسە لەسەر لەبارىردن ئەكرى ئەبىتە قەزىبەى گەورەى موجتەمەع، ئەوەى باسى ئەكەين باسى رىكخستنى بابەتتىكى تەندروستى كۆمەلەىبەتەى شەرەف و كوشتن، لەبارىردن بەس بۇ دايكە؟ نەخىر، كچىك يا ژنىك مېردەكەى لەسەفەرە و توشى حالەتتىك بووە كە ژيانى عايلەىبەك پيارىزىرئ؟ كەس دەرگای تۆبەى دانەخستووە، خودا ئەلى تۆبە بكة لىت رازى ئەبم، بابەتتىكە ئىنسان خۇى لەبىر ئەكات و ئەكەوئتە هەلە، تۆ چۆن هەلەى راست بكةى؟ ئەبى ئەو بابەتە رىك بخرى، خۆم ئاگادارم كە رۆژنامەنووسىش بووم هەىبە، كە هەىبە ئەو كچە يان ئەو ژنە ئەو منالەى لەبار برد، دواتر تووشى ئىزعافاتى تەندروستى ئەبى، ناوئىرى سەردانى موستەشفا بكات، ئىحتىمالە ژيانى بكةوئتە خەتەر، رەنگە تۆبە بكات، ئەوە لە قانون جى بكرىتەوە كە موستەشفا و حاكم هەبى و پولىس هەبى و كارىكى نەپنى بى لە نىوانى ئەو دەزگايەى و حكومت و ئەو خانەوادە كە تووش بووە رىك بخرى بە بەلگە، رەنگە مافى پارىزراو بى، ئىش لەسەر قەزىبەىبەك بكةين كوشتن كەم بىتەوە، پىم باشە بىر لەو بابەتە بكةىنەوە، بابەتتىكى كۆمەلەىبەتەى و ئاىنەى، پاراستنى ژيانى خەلكە، هەتا ژنى ترىش هەىبە منالى تووش بووە كە بابەتەى شەرى و ياساىى هەىبە ئەىهەوئ لەبارى ببات يان نا.

بەرىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا ابو بەكر.

بەرىز ابو بەكر عمر عبدالله:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

مەسەلەى لەبارىردن هەر پەىوەندى بە دايك نىبە، لەوانەىبە پەىوەندى بە منالەىشەوە هەبى، يەكئ شەلەل دەماغى (۱۰۰%) يان موشتكىلەىبەكى ترى هەبى كەمئەندام بى، ئەوەى پەىوەندى بە يەكئتى زانايان و راي شەرى هەىبە لەو مەسەلەىبە شەرىعىش ئەگەرئتەوە بۇ راي لىژنەى تايبەتمەند كە دكتورە بەرىزەكانن، ئەو ماددەىبە ئەبى زۆر سنووردار بكرى، چونكە لەو ياساىبە باسى مافى نەخۆش ئەكەين، بۇ ئەوەى ئىستىغلال نەكرى بۇ هەندى مەسائىلى تر، بە تايبەتەى ئەوەى لە رىگەى كەنالەكانى راگەياندەوە هەىبە، دوا قەلە كوردەوارى پىى ئەوترى خىزان كە ئەمپۆ لەبەردەم هەرەشەى دارمانە، ئىحسائىبەكانى دادگاكان سەىر بكەن يەكەم هۆكارى جىا بوونەوە برىتەىبە لە وەسائىلى راگەياندن، خانەكانى منالانى بى سەرىبەرىشت و بەداخەوە زىناى مەحارم لە كوردستان زۆرە، دكتور هەىبە پىى وتووم رۆژانە (۱۳) حالەتى لەوەى ئەنجامداوە، جار وايە لەوانەىبە لەبارىردن مەسەلەت بى و فىتنەىبەكى گەورە بكوژئىتەوە، لە رووى كۆمەلەىبەتەىبەوە لەبەر چاو بگرين، بەلام ئەوە بە مەرج بى و سنووردار بى، لىژنەىبەكى پسپۆرى تايبەتمەند پشت راستى بكاتەوە و ئەبى زىانەكە لەسەر دايك حەقىقى بى، نەك وەهەمى، بە درىژايى مېژوو مەسەلەى جنس كوئترۆل نەكراو، بەلام ئەتوانى كەمى بكةىتەوە، ئەبى لەو بابەتە زۆر وورد بىن، ئەو بابەتە بۇ هەندى بوارى تر ئىستىغلال نەكرى، سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسىن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو دكتور هەورامان.

بەرىز هەورامان حمەشەرىف:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو بابەتە زۆر ھەسسە، لە ئىختىساسى خۆم قىسە ئەكەم، لەو ياسايش بىرپارمدا بەس لەو ماددەيە قىسە بىكەم، ھەر ئەندامىكى بەريز لە ئىختىساسى خۆى قىسە بىكات باش ئەبى، ئەو بابەتە ھەم پەيوەندى بە دىياك و كۆرپەشەو ھەيە، لە رووى شەرەو ھەم بە موتەلقى نەيانوتو ھەرامە و نەشپان ووتو ھەلە، ئەو مەنەلى نوتفەيەكە، داواى ئەبىتە خويىن و داواى پارچە گۆشتىك، زاناينى ئىسلام بە تەفسىل ئەو بابەتەيان باس كر دوو، ناتوانىن بەسى دىر ھەقى خۆى پى بەدەين، ئەلى لە ھالەتەك ئەگەر راپۆرتى پزىشكى سەلماندى ئەبىتە ماىە زيان گەياندىن، تووشى شەكرە ئەبى، زەخت، بە شتىكى بەسەيت رىگە بە لەبارىردن ئەدرى، خاوى گەرە ووشەى (كرە) بەكارھىنەو ھەلە قورئان كە زۆر قورس و نارەھەتە، ئەسلەن ھەم ھەمووى نارەھەتەيە، پىشنيار ئەكەم ئەو ماددەيە ھەر لابرى، چونكە ئەگەر دەستى لى بەدەين ھەقى پى نادرى، ھەيە لەبەر ئەو ھەي تواناى مەنەل بەخىو كرىنى نىيە ئىجھاز ئەكات، خاوى گەرە ئەفەرمووى مەنەل مەكوزن لە ترسى برسەيتە، ئەگەر داىك خۆى ھالەتە تەندروستى تەواو نەبى ئەى مەنەلەكە؟ ئافرەتە دى ئەبىتە پىغەمبەر زىنام كر دوو ھەم ھەيە، يەكسەر نافەرمووى برۆن ھەدى لەسەر بىكەن لەبەر مەنەلەكەى، وتى نا لەوانەيە بەس دەستى لى دابىت، وتى نا من ھەم ھەيە، وتى جارى برۆ ھەمەلت دانى، كە دانىنا وتى ھا ئەو ھەمەكەمە، وتى برۆ تا دوو سالى شىرى بەرى، ھاتەو پارچە نائىكى بە دەست بوو وتى نان ئەخوا، پىغەمبەر ھەر وەستاندى، ئەو بابەتە پەيوەندى بە ژن و مەنەل و كۆمەلەيەتەيە ھەيە، داوا ئەكەم ئەو ماددەيە لابرى، ئەبى قانوونىكى تەواو لەسەر ئىجھاز دابىرى لە كوردستان.

بەريز د. رىواز فائق ھىسەن / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموو كاك جەلال.

بەريز جلال محمد امين:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

مامۇستا ئامازەي پىدا بە ھوكمى ئەو ھەي ماو ھەي (۱۳) سالى لە موئەسەسەى ئەمنى كارم كر دوو و بە ھوكمى تەجرەبەى خۆم لەو (۱۳) سالى ئەو ھالەتەنەى لەبار برىن كە بەرچاوم كەوتو ھەدەر نەبوو لە (۵) ھالەت كە لەبار برىن بوو، يەكى لەوانە ئافرەتەك ھەمەلى ھەبوو ھەمەترسى لەسەر ژيانى خۆى ھەبوو، بە ناچارى ويستوو ھەمەلى لەبار بەرى، رىگە پىدراو، يەكى تر بە سۆنەر ئىسپات بوو ھەمەكە كەمەندامە، يەكى تر ھەبوو مېردى نەبوو، ھەبوو مېردى ھەبوو لە نىوانى ژن و مېردەكە گومان ھەبوو، داواى لەبار برىن كر دوو، گومانى بر دوو ئەو مەنەلە ھەي ئەو نىيە، ھەبوو ھەمەلى ھەبوو لە نىوانى كەسە نىكەكان، خۆم دىوومە، بۇ ھەموو لەبار برىنكىش سەردانى دكتور ئەكەن داواى وەرەقەى پىويست ئەكات بۇ ئەو بابەتە بۇ ئەو ھەي تىبگات، پىم واىە ئەو پىنج ھالەتەى ھەبوو ئەو ھەي كاك ھەلى پىى ئەلى قاچاغ بە

قاچاغيش له بار ئه برئ، مادام هه يه ئه بئ موعاله جهى بؤ بدؤزىنه وه له چوارچيويه قانونيک که
ئه وه ش نه بوو ته نزم بکري بؤ ئه و بارودؤخه ي هه يه، زؤريشه له کوردستان.

بهريز د. ريواز فائق حسيڻ / سهروكي په رله مان:

فهرموو كاك ئيدريس.

بهريز ادريس اسماعيل عبوش:

بهريز سهروكي په رله مان.

قسه كان كرا، پشتگيري له قسه كانى گولستان خان و كاك ئه بو به كر ئه كه م، سوپاس.

بهريز د. ريواز فائق حسيڻ / سهروكي په رله مان:

فهرموو سه وسه ن خان.

بهريز سوسن محمد ميرخان:

بهريز سهروكي په رله مان.

من وه كو ئافره تيک و چالاكوانتيكى به شى ئافره تان و په رله مان تاريکيش ئه مه وي سه باره ت به و
مادده يه قسه بکه م، پيم وايه ئه و مادده يه دادپه روه ري تيڊا نييه، ئه گه ر لڊه ره ي ميژوو
هه لڊه ينه وه له کاتي جهنگ و شه ره کان ئافره تان قوربانى يه که من، ئه وه ي هاتوو ته نيا لايه نى
جه سته يي ئافره تى به رجه سته کردوو، ئاماژه ي به لايه نى دهروونى و سايكلوژى ئافره ت
نه کردوو، هه ندي واقيعى تال هه يه بؤ نموونه ئه گه ر خوشکه ئيزيديه کان باس بکه ين تووشى
ئازارى جه سته يي و دهروونى بوونه وه له لايه ن تيرورستانى داعش، بؤ ئه وه چ چاره سه ريک
هه يه ؟ به تايبه ت حاله تى توندوتيزى که هه يه، ئه بئ تا کو تايى ژيان به و دهروونه مندال دروست
بکات، هاتنه دوونى ي ئه و منداله ته ئسير له سه ر سايكلوژى ئافره ت ئه کات تا کو تايى ژيان، ئه وه ي
كاك ئه بو به کريش ئاماژه ي پيدا هه ندي جار له باربردنى مندال له وانه يه فتنه يه ك لابه ري، کيشه ي
خيژانى و کومه لاييه تى دروست ئه کات، پيشنيار ئه که م چونکه پيشيلى مافى ئافره ت ئه کري
ئه گه ر ره چاوى ئه و حاله ته ي ئافره ت نه که ين، بؤيه پيشنيار ئه که م له و مادده يه ئه و خاله زياد
بکري که ريگا به له بار بدران بدرئ له حاله تى نه خوارا و يان حاله ته كانى ئافره ت تووشى
توندوتيزى به رجه سته يي و سكى ئه بنه وه، سوپاس.

بهريز د. ريواز فائق حسيڻ / سهروكي په رله مان:

سوپاس، كاك مه لا وه يسى فهرموو.

بهريز وه يسى سعيد وه يسى:

بهريز سهروكي په رله مان.

مادده ي (۷) مادده يه كى زؤر هه ستياره، چونکه ئه و حاله تانه زؤر ده گريته وه، بؤيه من به راستى
به پرسياريك ده ست پيڊه که م ده مه وي له ليژنه ي ته ندروستى پيرسيم، ئايا راييه كى دينى
هه موو ئايينه كان، چونکه ياسايه ك که له هه ريڻمى كوردستان ده ربيچئ ته نها بؤ ئايينه كى تايبه ت
نييه، بؤ هه موو ئايينه كانه، ئايا ره ئيى ئايينه كان وه رگيراوه، ئه گه ر ره ئيى ئايينه كان
وه رنه گيرابى، پيشنيار ده که م له دارشتنى دووهم به ر له ده نگدان هه ولڊرئت ره چاوى
تايبه تمه ندى هه موو ئايينه كان بکريت، چونکه له دواى ده رچوونى ئه و بابته خوڻدنه وه ي

جياوازی لى ئەكەۋپتەۋە، بۇ ئەۋەى بتوانىن ئەۋ بابەتەى لەگەل واقىعى خۇمان بگونجىنن، پىم باشە بىروبوۋچوونى ئاينىەكان لەبەرچاۋ بگىرپت، زۇر سوپاس.

بەرپز د. رىۋاز فائق حىسېن / سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك مسلم فەرموو.

بەرپز مسلم عبداللە رسول:

بەرپز سەرۋكى پەرلەمان.

بەرستى ئەۋ بابەتە ھاۋرپىيانم زۇر بە تەفصىلى باسىان كرد، خۇى لەخۇشىدا ئەمە بوعدىكى كۆمەلایىيەتى و دىنى و ھەم دەروونى تىدايە كە ئەمپۇ بابەتەكە خۇى گرفتىكى گەۋرەيە و لە ھەمان كاتىشدا كىشەيەكە كە لە ئەنجامى كىشە و مەترسىيەكى گەۋرە دروست دەپت، ئەمە ئىستا رۇژبەرۇژ لە كۆمەلگى ئىمەدا روو لە زيادبووندايە، يانى بەداخەۋە كە ئەم قسەيە دەكەين و بەشىك لە خەلكانىش ھەن ئەبىستىنەۋە بەداخەۋە لەنپو كوۋچەۋ كۆلانەكاندا ئەم پىشەيە ئەنجام دەدەن، بە پارە يان بە جۇرە دەرمانىك كە دكتۇرە بەرپزەكانىش بەكار دىنن بۇ لەباربردىنى مندالان، لەكاتىكدا ھىچ بە قاچاخ يانى ھىچ رىۋرسمىيەتىكى پزىشكى لەگەلدا بەكار نايەت، و من پىم وايە ھەمان رەئىى كاك دكتۇر ھەۋرامانم ھەيە ئەگەر ئەم بابەتە بە ياسايەكى تىرووتەسەل باس بگرپت، و ئەگەر نا بەراستى ھەر دابندرى و پىۋىستە لىرە سزا، ئەگەر لە ياساى سزادانى عىراقى ئاماژە پىكرائە لەباربردىن يان بەپىى سزايەك سزادان دىارىكراۋە، لىرەش ئىشارەتى پى بگرپت، چونكە بەراستى ئەۋە ھەم ئىستا لەبەر ھۇكارى فەقىرى، لەبەر كىشەى كۆمەلەيەتى و لەبەر ناخۇشىيەكان و ئەۋ زىانانەى كە لىرەدا ئاماژەى پىكرائە لەبەر نەخۇشىەكانى جۇر بەجۇر و لەبەر ھەرەشەۋ كىشە و گرفتى كۆمەلایىيەتى، بەراستى بەداخەۋە ئىستا خەرىكە ئەبى بە مۇدلىش، لەۋانەيە ئەۋ قسەيە سەير بىت، بەلەم رۇژ بەرۇژ خۇتان دەزانن ئىمە لە كۆمەلگەى كوردى روو لە كەمى دەكات، وای لىھاتوۋە كە خىزان جاران ھەۋت مندالىان دەبوو، ئىستا دوو مندالىان ھەيە، خەرىكە ئەۋ دوو مندالەش نامىنى، بەداخەۋە من پىم وايە ئەۋە بوۋە بە دىاردەيەكى خراب رۇژ بەرۇژ روو لە زيادبووندايە، انشا اللە لىرەش شتىك بگرپت كە بە قازانجى نەتەۋەكەمان كۇتايى پى بى، سوپاس.

بەرپز د. رىۋاز فائق حىسېن / سەرۋكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك سەرکۆ فەرموو.

بەرپز سەرکۆ ازاد حىسېن:

بەرپز سەرۋكى پەرلەمان.

ۋەللەد من دەمەۋى لەسەر ئەۋ بابەتە قسە بکەم كە لىرە باس لەۋە كرا كە بەردەۋام بوونى دووگىانى لە دايك بوون دەبىتە ماييەى زىان گەياندن، دەمەۋى لەسەر بابەتە كۆمەلەيەتتەيەكە بە ھوكمى ئەۋەى ھەم لە خانەۋادەكەم و ھەم لە ئەۋ ناۋچەيىەى كە تىيدا گەۋرە بوومە كە چەندىن كىشە ھاتۇتە نپو مالى ئىمە، بۇ ئەۋەى كە چارەسەر بگرپت، چەندىن ھالەتى زۇر گەۋرە ھەبوۋە لەناۋ كۆمەلگەى كوردەۋارىدا، بەدەر لەۋەى كە كۆمەلگەى كوردەۋارى خاۋەنى چەندىن رەفتارى باشە، بەلام لە پال ئەۋەشدا كە تەنھا كچ و كورپك بىنراۋە لە شوئىنك كوزراون و تىيدا

که ئافره ته که یان ژنه که یان کچه که تووشی کوشتن بۆته وه، له کاتی کدا که هیچ حاله تیکی به لیکه وته یان له ریگه ی ناشه رعیشدا نه بووه، به پپی فه حصی توبی که بۆیانکراوه که ده رچووه که پاکن و پاکیزه بووه نه و ئافره ته ی که کوژراوه، جاری وا هه یه له حاله تیکدا که بیینی که ئافره تیک که دووگیان بی که ریگه نه دریت که حاله تیکی تووش بووه یان رفینراوه یان به ریگه یه کی ناشه رعی دووگیان ده بیت، نه و کاته مه ترسی ده که ویتته سه ر ژیانی ئافره ته که و له گه ل نه وه شدا له حاله تی ئاشکرابوونیدا له یه کاتدا هه م ئافره ته که ده کوژری و هه م کۆریه له که ش ده کوژری، نه مه پپووسته له رووه کۆمه لایه تییه که وه چاره سه ریکی جدی بۆ بکریت و هه رووه ها دواتر به ریگی صلح و نه وانه چاره سه ر ده کری، بۆیه پپووسته نه و ماده یه به جدی ئیشی له سه ر بکری و هه م ره نگه کۆمه لایه تییه که ی و هه م ره نگه نه وه ی مه ترسی له سه ر ژیانی کۆریه له و ئافره ته که دروست بی، ده بی کاری له سه ر بکری، هه رووه ها من له گه ل نه و رایه م که ده بیت نه م ماده یه لادبری له یاسا که دا، بۆ نه وه ی بتوانری به شیوازیکی بی که مافی نه و ئافره ته و نه و منداله به شیوازیکی ره هندی به شیوازیکی که هه موو ره هه نده کۆمه لایه تی کورده واری تیدا ره هه ند بکری، سوپاس.

به ریژ د. ریواز فائق حسین / سه روکی په رله مان:

سوپاس، کاک به لپن فه رموو.

به ریژ به لپن اسماعیل حاجی ابراهیم:

به ریژ سه روکی په رله مان.

به راستی دیاره نه و بابه ته مامۆستایان و نه ندامانی په رله مان شیکردنه وه ی باشیان له سه ر کرد، له بواری ته ندروستییه وه دوو نه گه ر هه لده گری که مه شاکیل بۆ دایکه که دروست ده کات، یان وه کو مامۆستا نه بو بکر باسی کرد منداله که خوی به ناکامی به نه خۆشی و به ئیفلیجی نه وانه له دایک بی، نه وه چۆن حه ل ده کری ره زامه ندی چۆن له سه ر ده دری؟ له رووی دینییه وه به راستی من بلپین شاره زاییه کی زۆرم له و ناحیه نییه به جپی دیلم بۆ مامۆستایانی ئایینی، به لام داوا له هه موو لیژنه به ریژه کان ده که م تا کو کۆیوونه وه ی خویندنه وه ی سیی بۆ ده نگدان، یانی پرسى راویژیکی زۆر له گه ل مامۆستایان و له گه ل خه لکانی شاره زا و تایبه تمه ند بکه ن له و بواره، بۆ نه وه ی ئیمه به هیچ شیوازیکی له و بوعه ده وه به هه لدا نه چین، له رووی کۆمه لایه تییه وه به راستی نه م مه سه له یه کیشی گه وره ی کۆمه لایه تی له هه ری می کوردستان به جیه یشتوو، له حاله ت ده رچووه بووه به دیارده، ده یان مه شاکیلی خیزانی لیکه وتۆته وه، له بهر نه وه ده ستبردن بۆ نه و ماده یه له و یاسایه، به راستی وه کو هاوریکنام باسیان کرد شتیکی زۆر زۆر قورسه، یانی مه سه له ن کچیکی ته مه ن شازده سال که له وانه یه بیرکردنه وه یه کی کاملی نه بووبی نه که ویتته هه له وه له گه ل کورپیکدا، تووشی دووگیانی ده بی، یان وه کو نه وه ی سوسن خان باسی کرد ئافره تیکی ته مه ن هه ژده سال ده ستریزی نه کریته سه ر حامیله ده بی، من ئیستا لیره بلیم کاکه والله ریگه ی پی بدنه له باری به ری و وه کو مامۆستا نه بو بکر ووتی، فعله ن نه م قسه یه ی من سه رکیشیه به راستی بۆ په رته وازه یی خیزان، وه ک یه کیکی له کۆله که نه ساسیه کانی کۆمه لگه تیک بجی، نه و گه نجه ی که ئیستا گوئ له من ده بی، به راستی بۆیه داوا ی راگرتنی په خش نه که م که

ئەو گەنجەي كەئىستا گوئ لەمن دەبى لە كۆمەلگا ئەگەر حالەتتىكى وا رووبدات بۇ ئەوئەي كىشەي كۆمەلەيەتە لى دروست نەبىت، قەيناكە رىگە بە لەباربردنەكە بەدە، ئەوكات من دەرفەت خۇش ئەكەم بۇ ئەوئەي سەدان غەلەتەي كۆمەلەيەتە لى و بوارە لە كۆمەلگەكە رووبدات، ئەگەر بلىم نەخىر نابى رىگەي پىن بەدەي ئەوئەي كىشەي كۆمەلەيەتە لى و خىزانى لەدواوئەيە، لەبەر ئەوئەي لەم مەسەلەيە هەم خىزان و هەم كۆمەلگە و هەم ئەو كچ و كورانە بپارىزىن لەم مەسەلەيە، من بىشتىوانى لەهەردوو رايىبەكە دەكەم، يان زۆر بەتەفاصىلى بىرى لى بکەينەو، يان هەلگىرىن بۇ كاتتىكى تر كە دىراسە بکرىت، زۆر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حىسەن / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، دکتۆر زانا فەرموو.

بەرىز زانا مەلا خالد سمايل:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

لەم ماددەيە دەمەوئەي باس لە بابەتتىك بکەين كە ئىمە لەو ماددەيە باس لەو باربردنە بکەين كە شەرەين، يانى باسى بابەتتىكى دىكە ناکەين، باس لە نەخۇش دەكەين، نەخۇش ئەو كەسەي كە ئافرەتەكە لەگەل ھاوژىنەكەي سەردانى پزىشك دەكەن، دەچىتە نەخۇشخانە كۆمەلەي گىرتى پزىشكى بۇ دروست بوو، باس لەبابەتەكەنى تىرى كۆمەلەيەتە ناکەين، بۇ ئەوئەي ئەو دوو بابەتە لىك جيا بکەينەو، ئەگەر باسى بابەتە نەخۇشەيەكە بکەين دەبىت تىيدا بىمىن، بەلام ئەگەر بچىنە سەر بابەتە كۆمەلەيەتەيەكەي منىش بىشتىوانى براى بەرىز دکتۆر هەورامان و مامۇستا مسلم و ھاوژىيانى تر دەكەم كە خۇمانى لى نەدەين ئەگەر بابەتە بەو شىوئەيە بى، بەلام باس لەبابەتتىكى نەخۇشى دەكەين و زەرورە، سەرەتاي موناقتەشەكەنى ئەم ماددەيە، جەنابت پىرسىارت لە لىژنەي تەندروستى كىرد برادەران لەوئەي وەلاميان داوئە كە ئايا ئەو بابەتە هەيە يان نىيە؟ ئەو بابەتە بىگومان زۆرە و ئەگەر ئىمە ئىستا رىگىرى لى نەكەين، ئىستا هەر بەشىوئەيەكەي زۆر ئاسايى لە كلىنىكى پزىشكەكان دەكرىت، بەراستى ئەو كەرساتە، ئافرەتەكە خۇي دەچى دەيەوئەي مندالەكەي لەبارببات بەبى ئەوئەي كە هىچ گىرتىكى كۆمەلەيەتە هەبى، رەنگە خۇي حەزى و ابووبى كورپكى هەبى لە سۆنەرەكە دەرچووو كچە، دەچى لەبارى دەبات ئەگەر ئىمە نەتوانىن بە ياسا رىگىرى لى بکەين، ئەوكات پىچەوانەي ئەحكامەكانى شەرەي دەبىت كە ئىمە نەتوانىن لەو پەرلەمانەدا رىگىرى لەو خەلكە بکەين، لەبەرەمبەر برە پارەيەكەي زۆر بەداخەوئەي ئىستا ئەم كارە دەكرى لەسەر جەم شارو شاروچكەكانى هەرىمى كوردستان و دەلىلىش لاي ئىمە هەيە، ئىستا دەلىلىش لاي ئىمە هەيە كە كى دەيكات و بەچ شىوئەيەكە دەكرى و لە ناو نەخۇشخانەي تايىبەتیشدا دەكرى، نەك بەشىوئەيەكە كە كاكەلى باسى كىرد بەس بەشىوئەيەكە قاقاخ، ناوالله زۆر بەرەسمى دەكرىت ئەم بابەتە، بۆيە دەبى لەو بابەتە من لەگەل ئەوئەنەم كە باس لە زيان گەياندن بە تەندروستى بکرى، ئەمە زۆر مەتاتىيە، يانى ئەگەر ئافرەتتىك لەكاتى دووگىيانىدا رەنگە كۆمەلەيەكە موزاعەفاتى تەندروستى و دەروونى، رەنگە خۇي پىي و ابى كە

تووش بوونى به نه خوڭشى شهكره يهك له موزاعه فاته گوره كانه و دوو چارى مهترسى ده بېتته وه، ئى هه موو ئافره تېكىش موعريزه له بو ئوه وى دوو چارى شهكره بېتته له كاتى دوو گيانيدا، يان فشارى خوڭنى به رزبېتته وه ئه وكاتى ئه وه شيان ده چېتته زمنى ئه وهى زيان گه ياندىن به تهنروسى ئافره ته كه له رووى پرؤتؤكؤلى صحيبه وه، بؤيه رهنكه ئه گهر ئه و برگه يهى تېدا بېنى رهنكه ئافره ته كه دوو چارى زيان گه ياندىن به تهنروسى بېى و بلى رهنكه منداله كه م له باربېم و ئه مەش پېچه وانەى ئه حكامى شه رعيبه و ئېمەش به شدار ده بېن له و غه دره گه وره يهى كه ده يكه ين، رهنكه ماوهى كؤرپه كه له سكى دايكى ته واو كر دېى كه بچېتته خانەى قه تل، ئه وكاتى ئېمەش هه موو به شدار ده بېن له و بابە ته دا، بؤيه ئېمە له كؤبوونه وهى ليژنه كه مونا قه شهى زؤرمان له سهر ئه و بابە ته كرد و خالى يه كه ممان لاپرد ته نها دووه ممان هېشتته وه، خالى يه كه م ئه وه بوو ئه گهر بزاندري تهنروسى منداله مه ترسيه، تهنروسى منداله كه رهنكه له و كاتدا دايكېك كه سؤنهر ده كات منداله كهى خاوهن پېداويستى تايبه ت بېت دهر بچېت له سؤنهره كه خاوهن پېداويستى تايبه ته، به لام ئيدى ئه وه دروستكراوى خودايه و خودا ئه وهى پى به خشيبه، ناكري ت كه خاوهن پېداويستى تايبه ته و له شهش مانگيدا ئېمە له بارى بېين، ئه گهر به ياسا لي ره مابوايه وه ئه و فه قهره يه، ئېمە به شدار ده بووين له و قه تلهى كه ده كرا، بؤيه ئه مانه پېچه وانەى ئه حكامى شه رعيبين و به هيچ شيويه كه ئېمە له گه ل ئه و بابە ته ين، به لام زيان گه ياندىن كه ش لاپرېت ته نها ووشەى مردن، ئه گهر بېتته مايهى مردنى ئافره ته دوو گيانه كه له و حاله ته دا منداله كهى له بار بېرېت، سوپاس.

به رپز د. ريواز فائق حسين / سه روكى په رله مان:

سوپاس، حه سيبه خان فهرموو.

به رپز حسيبه سعيد ابراهيم:

به رپز سه روكى په رله مان.

سه بارهت به ماددهى (۷) زؤر بهى براده ران كه ئاماژه يان پيكرد، دابه شى سهر دوو ته وهر كران كه لايه نى شه رعى و ناشه رعيبه، ئه گهر بېتتو ئېمە باس له لايه نى شه رعيبه كه بكه ين له ماددهى (۷) پېشنيارى ئه وه ده كه م كه ئه و برگه يه دابري ژرېتته وه بو پاراستنى گيانى ئافره تى دوو گيان ريگا له له باربردن نادرى ته نها ئه گهر به راپؤرتى پزېشكى له لايه ن ليژنه يه كى پزېشكى تايبه تمه نده وه سه لمېندرا كه به رده وامى دوو گيانى يان له دايكبوون ده بېتته (زيان گه ياندىن)، ئه و (زيان گه ياندىن) بكرېتته ده بېتته هؤى له ده ستدانى گيانى ئافره ته كه و ياخود ئه وهى كه برائى به رپز دكتور زانا باسى له مندالى ناكام، من به باشى ده بېنم ئه گهر بزاني ن مندالېكى ناكام نېتته سهر دونيا، زؤر حاله ت هه يه له وانەيه ئه گهر ئېمە له رووى شه رعيبه وه ته ماشاى بكه ين هاتنه سهر دونياى مندالى ناكام، له وانەيه له رووى شه رعيبه وه ناته ندروست بېت و گوناح بېت، به لام له هه مان كاتدا گونا هه كه گه وره تره كه دايكېك سى مندالى ناكامى هه بېت و رؤژانه له شاشه ي تيقيبه كان بانگه شهى به خپو كردنيان بو بكات، بؤيه ئه وه شيان به مەرچي ك بېت كه هاوسه رى

ئافره ته كه ئاماده بېت له واژوو كردنى ياخود بليين رهامه ندى هه بېت بۆ له باربردنى، ئه گهر بېتوو ته ماشاي له باربردن بكهين چۆن ئه وهى كه هه موو شته كانى تر له هه ريمى كوردستان ناياساييه كان به ناياسايى ده كرى و به رده واميش هه ن و هيج ياسايه ك ناتوانى تاوه كو ئىستا رېگرى بكه ن به شيويه كه به رچاو، به نه پنى له باربردن به رده وامى هه يه و زۆربه ي بليين ياريدده ره پزىشكييه كان له گه ل مامانه كان رېك كه وتوون كه به شيويه كه نه پنى ئه و كاره به رده وامى پى ده دن، به لام ئه گهر سه برى ياساكانى عېراقى بكهين به پى ياساى ژماره (۱۱۱) ى سالى (۱۹۶۹) له باربردنى مندا ل قه ده غه يه و هه ر ئافره تىك ئه و كاره بكات سزاي سالىك زيندانى و ئه وهى هاو كارىشى بكات حه فت سال زيندانى سزا ده درىت، و له لايه نى ناشه رعى و هه لگرتنى بابته كه به شيويه كه تېروته سه لتر پشتيوانى براى به رپزم كاك هيفيدار و ماموستا هه ورامان و ئه و به رپزانه ي تر ده كه م، به وهى كه ليژنه يه ك پىك به پندرېت له ئه ندامانى ليژنه ي ئه وقاف و كاروبارى كۆمه لايه تى و مافى مرؤف وهه روه ها ئه ندامى ليژنه ي ته ندروستى تىدا بېت له گه ل تيمى حكومه ت، بۆ ئه وهى ياسايه كه توندوتۆلتىر بۆ لايه نى ناشه رعى دابريژنه وه، سوپاس.

به رپز د. ريواز فائق حسين / سه روكى په رله مان:

سوپاس، كاك كاروان فه رموو.

به رپز كاروان عبدالرحمن عبدالله:

به رپز سه روكى په رله مان.

هه لبه ت وه كو پيشتر ئاماژه م پىكرد ئه و مادده يه ياخود ئه و خاله يه بابليين مادده ي (۷) سى ره هه ندى گرنگى هه يه، ره هه ندىكى دينيه، ره هه ندىكيان كۆمه لايه تيه، ره هه ندىكيان ئينسانيه، له رووى دينيه وه وه كو براى به رپزم دكتور هه ورامان ئاماژه ي پىكرد كه تائىستا له شه رعى ئىسلام روون نه بوته وه به موته لى، به لام مندا ل دواى سى مانگ ده بېته ئينسانىكى ته واو، واته رهنه گه له باربردنى بېته قه تل، خوى له خويدا ئىحتماله له شه ريعه ت هه مان قه ناعه تيبان هه بېت، له رووى ئينسانيه وه ئه و مندا ل دواى چل رۆژ دلى ده پويت، دواى سى مانگ كامل ده بېت، له باربردنى كه له رىگه يه كه ناشه رعييه وه دروست بېت، ئايا به راستى ئه مه له رووى ئينسانيه ته وه ئه مه ته واوه؟ پرسيارىكى جدييه پيوسته له خويمانى بكهين، له رووى كۆمه لايه تيه وه ئه و هه موو كيشه ي كه هه قاله كانم باسيان كرد، واته ئه م په رله مانه به رپز ده بى خوى يه كلا بكا ته وه، له سه ر كام له م سى بنه مايه برپار بدات، بنه ماي كۆمه لايه تى ئينسانى ياخود بنه ماي دىنى، ئه م كيشه يه له ئىستادا رهنه گه به هه ند وه رينه گرين، به لام من دليياتان ده كه مه وه له پرۆتۆكۆلى په رله مان تۆمار ده كرىت پىنج سالى داها توو ئه مه يه كىك ده بى له كيشه هه ره گه وره كان له هه ريمى كوردستان كه ده بى په رله مانى كوردستان چاره سه ريان بكات، ومن به شبه حالى خۆم پىم وايه كه ئه مه كيشه يه كه يه كجار گه وره يه له ئىستاشدا له كۆنگره ي ئه مريكى تا ئىستا نه يان توانيوه يه كلا يى بكه نه وه وه په رله مانى به ريتانى تائىستا نه يان توانيوه خوى يه كلا بكا ته وه، سويد كه يه كىكه له ولاته هه ره پيشكه وتوو هه كان تا ئىستا له سه ر ئه و بابته مشتمو پر هه يه، هه تا كۆمه لگه ي نيو ده وله تيش به گشتى له سه ر ئه وه مو شكيله يان هه يه، بۆيه

ناكرېت ئېمە بە ماددەيەك لە ياسايەك جيگەى بكةينهوه، من پيشنياز دەكەم بەتەواوى لەو ماددەيە لابريٽ لەو ياسايەدا، چونكە دليئاتان دەكەمەوه دەرگا دەكەينهوه بۆ كۆمەلى كيشەى زۆر گەوره كە رەنگە پەرلەمانى كوردستان تووشى كيشەى گەورهتر بيت لەسەرى، بۆيە تەكا دەكەم تەكايە ئەو بابەتە با بەهەند وەريگرين، پرۆژە ياسايەكى تايبەتى بۆ ئامادە بكرېت و پەلەى تيدا نەكرېت، تەكا دەكەم ئەو ماددەيە لابريٽ لەم پرۆژە ياسايە، هەقالن دووبارە ئەمە سى رەهەندى هەيە، رەهەندەكان گرنگن پيويستى بە رەئىيە كيشەى زانايانى هەريمى كوردستان هەيە، پيويستى بە رەئىيە كۆمەلناسان هەيە، لەهەمان كاتيشدا پيويستى بە ريكخراوەكانى مافى مرۆف هەيە، پيويستە ئەو سى لايەنە قسەى لەسەر بکەن، تەكايە با لە پرۆژە ياسايەك جيگەى بكةينهوه تەكايە با ئەم ماددەيە لابەرين، سوپاس.

بەرپز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، كاك ياسين فەرموو.

بەرپز ياسين خضر طە:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكانى من هەمووى كرا، بەرپز دكتور هەورامان و كاك بەلين و كاك كاروان لۆيە هيچم نيه، پشتگيريان دەكەم، سوپاس.

بەرپز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، سەرچنار خان فەرموو.

بەرپز سەرچنار احمد محمود:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەم بابەتە بەراى منيش ئەو نەصەيە لابريٽ، يانى ئەم دەقەيە بۆچى؟ لەبەر ئەوهى ئەمە لە ياساى سزاكانى عيراقيدا لە ماددەى (٤١٧) و ماددەى (٤١٨) شمان هەيە، ماددەى (٤١٧) ئەو لەباربردنەنەيە كە رەزامەندييە و ئەو ماددەى (٤١٨) بى رەزامەندييە يانى بە عەمدەن لەباربردنەكەيە، پاش ئەوه فەقەرەيەك هەيە ئەلى ئەگەر ئەو لەباربردنە باسى لەباربردنى شەرعيش دەكات، يانى داىكىك مندالپكى هەيە ئەيهوئى لەباريەريئى باس لەشەرى و ناشەرى، دوايى لە ماددەى (٤١٧) ئەلى ئەگەر سەفاحيئى يانى ئەگەر بە ناشەرى بوو ئەو كاتە بە عوزرپكى قەزائى موخەفەف، يانى لە هەردوو بارەكە جەريمەيە، يانى ئەمە تاوانە ياسا سزاي بۆ داناوه، ئيمە لپره باس لە پيشنيازه ياساى ئەرك و مافى نەخۆش دەكەين، ئەصلەن بەراى من ماددەى شەشيش هەر پيويستى نەدەكرد ئافرهتى دووگيان بيئيتە ئەو هەموو موبەريراتانە بهيتايە ناو ئەو بابەتە، ماددەى شەش واىكرد كە ماددەى حەوتيش بيئە ئيرهوه، يانى ماددەى حەوت هيچ پيويست ناكات، لەبەر ئەوهى ياسا ديارىكردوووه لە حالەتيكدا ئەگەر ئەو باسانەى كە كرا ئەو مندالە پيويستى بەوه بوو كە لەباريەريئى ئەو كات ليژنەى پسپورى هەيە و ئيمە لە دادگاكان چەندين ئيشمان لەسەر كردوووه كە دراوه بەليژنە و پينج دكتور كەمتر نين كە قسەى لەسەر دەكەن، كە ئەو مندالە هى ئەوهيە مەترسى بۆ سەر ژيانى داىكەكە بريار دراوه كە لەبار

بىرى و لەجەرىمە دەرىچوۋە و بەشەرى و بەناشەرى بى، لەبەر ئەۋەى باس لە روح دەكات با بچوۋىكىش بى ئەۋە مندا ئە ھەر روھىكە، يانى ناكىرى ئىمە باس لە مردنى كەسىك يان كوشتنى كەسىك بىكەنەۋە، و لە ماددەى (۴۰۷) یش ھەر باس لەۋە دەكات ئەلى ماددەى (۴۰۷) عقوبات دەلى ئەگەر ئافرەتلىك مندا ئەكەى خۇى لەباربرد ھەدىسى ولادە بوو، يانى تازە لە دايكبوو سەفاھە ئەۋىش ھەر جەرىمەىە يانى عقوبەىەكى توندى بۇ داناۋە، لەبەر ئەۋە من تەئىدى ئەۋە رەئىە دەكەم كە ئەم نەصە لاىرىت و زىادە با كىشە بۇ خۇمان دروست نەكەىن، سوپاس.

بەرىز د. رىۋاز فائق حىسەن / سەرىكى پەرلەمان:

سوپاس، سارا خان فەرموو.

بەرىز سارا دلشاد بىكر:

بەرىز سەرىكى پەرلەمان.

رىگە بە لەباربردن نادى تەنھا ئەگەر راپۇرتى پزىشكى لە لايەن لىژنەىەكى پزىشكى تايىبەتمەندەۋە بىت، ئەۋە ئافرەتانەى كە دووگان دەبن بەرىگى ئىغتىصاب پىم وايە برگەىەك زىاد بىكرى لەۋە ماددەىە باشتەر دەبىت، سوپاس.

بەرىز د. رىۋاز فائق حىسەن / سەرىكى پەرلەمان:

سوپاس، جوان خان فەرموو.

بەرىز جوان يونس محمد:

بەرىز سەرىكى پەرلەمان.

ئەگەر رىگەم پى بەدى چونكە پەخشەكە راستەۋخۇ نىبە بەىەك گەلى بچوۋك دەست پى بىكەم، كە لىژنەى ناۋچە كوردستانىيەكان راپۇرتمان ھەبوو بەزۇر ئەندامانى لىژنە رىگەى پى دەدرا پىشنىارى خۇيان بىكەن، ئىستا ئەۋەندەى ئەندامى لىژنەى تەندروستى قسە لەسەر ئەۋە بابەتە دەكات ئەندامانى تر قسەى لەسەر ناكەن، بەراستى لىژنەى تەندروستى كە كۇبوۋنەۋەىان كىدوۋە پىشنىارى خۇيان با لىرە جىگە بىكەنەۋە، دىن لە ئىمە زىاتر قسە دەكەن لەسەر ئەۋە بابەتە، ئەۋە سەعات شەشە تائىستا تەۋاومان نەكىدوۋە، ئەۋە گەلىيەك، بەراى من ئەگەر ئەۋە بابەتە لەماددەىەك ھەرۋەك ھەقالان باسىان كىد ئەمە زۇر لە خۇى ئەگرى لە بابەتلىكدا ناتوانىن كۇيان بىكەنەۋە، منىش لەگەل ئەۋە پىشنىارەم ئەۋە ماددەىە ھەر نەمىنىت، دەتوانى دواىى بە پىرۇژە ياسايەك، ئىمە پىرۇژە ياسايەكى پوخت لەسەر لەباربردن دابىنىن و قسەى لەسەر بىكەىن، چونكە ئىستا دىكتۇر ھەىە بەراستى بە پارەىەكى زۇر بە نەىنى ئەۋە ئىشە دەكات، مامان ھەىە ئەۋە ئىشە دەكات، يانى ھەر كەسىك بىەۋى لەباربردن بىكات لەسەر راپۇرتلىكى پزىشك راناۋەستى، خۇى دەپۋا ھەم بە مامانەكە و ھەم بەدىكتۇرەكە لاىردنەكە دەكات، بۇىە پىم باشە جارى ئەۋە ماددەىە ھەر لەۋە ياسايەدا نەمىنى، پىشتىگىرى لە ھەموو ئەۋە ھەقالانە دەكەم كە وتىان نەمىنى، سوپاس.

بەرىز د. رىۋاز فائق حىسەن / سەرىكى پەرلەمان:

سوپاس، دىكتۇر رىبوار فەرموو.

بەرىز رىبوار عبدالرحىم عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

هەلبەت ئەمە بابەتتىكى زۆر قولە و چەند رەھەندىيە، ئەو دىسكۆرسانەي كە لىرە كران لەلەين خوشك وبراينى بەريز ھەمووى بە ئاراستەي ئەوھيە كە لە چ رەھەندىكەوھ قسە لەسەر ئەو بابەتە بكرى، ئەمە خودى ئەو دىسكۆرسەيە كە لەسەر ئاستى پەرلەمانانى وولاتان، و لەسەر ئاستى مېنەرە نىو دەولەتەكان كە لەبارەي لەباربردن قسە دەكەن، ئىستاش بەشكىكى زۆرى ئەو وولاتە پيشكەوتووھكان لە رووى ديموكراسىيەوھ لەرووى دەسبەرى مافى مرؤف بەشيۆەيەكى گشتى نەگەيەشتوونەتە قەناعەتتىكى ئەوتۆ كە لەسەر چمكى لەباربردن، يان لەسەر حالەتى لەباربردن ياسايان ھەبىت، ئەم دەرگايەيان بە والا بەجىھىشتووھ، جيا لەوھى ئىمە لە پەرلەمانى كوردستان لە پيشنيازىكى ياسادا بەيەك رستە بمانەوئ موعالەجەي حالەتتىك يان زاھيرەيەكى زۆر گرنگ، نەك جقاتى كوردستان گلوبالەم، جا من دەپرسم بەراستى لە لىژنەي تەندروستى ئايا لەباربردن نەخۆشبيە؟ يان زاھيرەيە؟ بىگومان لەباربردن زاھيرەيە، باشە ئەگەر زاھيرەيە بۆچى جىگەي كراوھتەوھ بەرستەيەك لە پيشنيازى ياساي ماف و ئەركەكانى نەخۆش، ئىمە باس لە نەخۆش ئەكەين، باس لە زاھيرە ناكەين، لەم پيشنيازە ياسايە لەم رستەيە ھاتووھ وەكو چەمك باسكراوھ، بە موجەرەدى باسكراوھ، لەكاتىكدا پىويست بوو وەكو زاھيرە قسەي لەسەر بكرى، و موعالەجاتى ئەسبابى ئەم زاھيرەيە بكرى كە ئەمە لەراستىدا بۆ ئىمە لە حالى حازردا زۆر زۆر ئەستەمە بتوانين موعالەجەي ئەم بابەتە فرە رەھەندىيە بكەين، بۆيە بە بوونى رستەيەك لە ئىستا كە پيشنيازى ياساي خويندەنەوھى سىيەمى بۆ بكرى و بچىتە دەنگدانەوھ، بەراستى ئىمە دەرگاي كېشە و گىروگرفتى زۆر لەسەر خۆماندا دەكەينەوھ، يانى گلەيەكى زۆرمان لى دەكرى لەو بارەيەوھ، ئىنجا بەراستى كۆمەلگەي ئىمە بە بيانووى جۆراوچۆر زاھيرەكە قولتر دەكەن، من پيشنياز دەكەم بۆ لىژنەي تەندروستى و ئەو دەقەيە ئەو نەصەيە لاجچى لە پيشنيازە ياسايەكە، چونكە پىم وايە بە قەناعەتم ئىستاش ئىمە لە قۇناغى ئەوھ نين كە بە پيشنيازىكى ياسا لەسەر ئەمە بتوانين موعالەجەي ئەم زاھيرەيە بكەين، بۆيە لە ئەزەفى ئيمان ئەوھيە ھەر ئەصلەن ئەم تىكىستە ئەم ماددەيە لاجچى لە پيشنيازە ياساكە باشترە، سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك رزگار فەرموو.

بەريز رزگار محمد محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەي (V) رىگا لە لەباربردن ناگرى، دەبى لەباربردن روونبكرىتەوھ، لەباربردنى كۆرپەلە، ئەم لەباربردنە بەراستى ئەو قسە و باسەي ھىناوھتە ناو و ئەمە چەند لايەننىكى ھەيە، لايەنى دىنى و لايەنى كۆمەلدىەتى و لايەنى تەندروستى، ھەمووى پىم باشە ئەو ماددەيە تەنھا لەوھ بىئىتەوھ كە مەسەلەن باسى لايەنى تەندروستىيەكەي بكات، يانى باسى لايەنى تر نەكات، چونكە ئەگەر تۆ بىي باسى لەباربردنى كۆرپەلەيەك بەدى كە بلىي وەكو باسكرا بەشيۆەيەكى ناشەرى فرەدەدرى و ئەمە ناشەرعىيە، و ناشكرى پەرلەمانى كوردستان ياسا بۆ مەبەستىك دەربكات كە خۆي لە ئەصلدا ناشەرعىيە، من وەكو ووتم مەسەلە تەندروستىيەكە تەبەعن

كۆرپەلە لە (۱۲۰) رۆژدا روح بەبەريا دەكریت و پيش ئەوهی كه بگاته (۱۲۰) رۆژ ئەویش ئەگەر ئەو كۆرپەلەیه كه مئەندام بوو، كه مئەندامی جهستهی بوو و لەسەر ئارەزوومەندانەى دایكەكه لەباربیرى، یانى تەنها وەكو ووتەم ئەو ماددەیه لەو كورتبكریتەو تەنها باس لەلایەنى تەندروستی بكات هەم بۆ دایكەكه و هەم بۆ كۆرپەلەكه، یانى ئیتەر باسى ئەوه نەكات وەك لەباربەردن، چونكه ئەمەلایەنى كۆمەلایەتى وەكو برادەران باسیان كرد هەندى جار كیشەى كۆمەلایەتى و قەتلى لى دەكهوئیتەوه، بۆیه تەنها لەوه بپنێهه وە باسى تەندروستی كۆرپەلە و دایكەكه بكات، سوپاس.

بەپێز د. ریواز فائق حسیین / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، سەلما خان فەرموو.

بەپێز سەلمە فاتح توفیق:

بەپێز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەم بابەتە بابەتییكى زۆر زۆر گرنگە و نابى ئیمە خۆمان لە هەندى بابەت بدزینەوه كه لە كۆمەلگایە بوونى نییه، حالەتى نایاسایى و ناشەرى منداڵ زۆر زۆرە، یانى كەسێك هەیه منداڵەكه لە باوكییهتى و منداڵەكه لەبرایهتى، لە خالییهتى، لەمامییهتى، یانى ئاینده وموستەقبەلى ئەو منداڵە زۆر زۆر مەترسیدار ترە لەوهی كه تۆ لە روچیکى بچووکهوه لەناوى بەرى هەتا وەكو لە ئایندهدا، من نازانم حكومەت خۆ ئەوه بۆ زیندوووهكان ئەوهنده شتى نەكردوووه تاكو خەمى مردوى بى، دوایى ئەمه لەدایك دەبن لە خەستەخانەكاندا فرپیدەدرین بەراستى، كەس لەخۆیان ناگرى، كەس نایانەوى، ئەگەر ئەمانە منداڵێك بن و لەلای خیزانیك پەرورده بن هەتا ئەو رۆژەى كه ئەمرن رۆژى سەد جار مردنە بۆ ئەو منداڵانە، لەبەر ئەوه ئەمه حالەتیکە دوو بابەتى زۆر جیاوازن، ئیمە باسى پشتیوانى لەباربەردن ناکەین كه دایك و باوكیكن منداڵیان دەبى و كه دایك و باوكیكى قانونین و هاوسەرگیریان كردوووه و منداڵەكهى بەدل نییه یان كچ نییه یان كور نییه لەبارى بەرى، بەلام حالەتى دەستدریژی سێكسى، حالەتى منداڵى نایاسایى، منداڵى ناشەرى زۆر زۆر هەیه لە كۆمەلگەدا، لەباربەردنى منداڵێك زۆر جار كوشتنى ژنیك دەگەرپنێتەوه، ئاشوبى نیوان چەندین بنەمالە دەگەرپنێتەوه، حەیاو حورمەت و شەرەفى ئافرەتێك دەگەرپنێتەوه، لەبەر ئەوه ناكرى ئیمە ئەو بابەتە خۆمانى لى بدزینەوه و پیمان وابى كه ئەم شتانە لە كۆمەلگە بوونى نییه، یاخود ئەمانە ناكرى و یاخود ئیمە موبەریراتى ترى بۆ دەدۆزینەوه، هەموو ئەو موبەریراتە ئایینى و قانونیانە بێگومان ئەوه لە شوینى خۆى، بەلام ئەمانەش هەن لە كۆمەلگە، لەبەر ئەوه من پیم وایە زۆربەى وولاتان مافى داووتە دایك و باوكەكه، مافى داووتە منداڵەكه ئەگەر دایك و باوكەكه قانوننیش بن، ژنەكه ئەلى منالەكه م ناوى ئەویش یەكێكه لەو مافانەى كه خۆى لە ژيانى هەیهتى، ئەوه نییه كه بلیى لە وولاتانى ئەوروپا نییه، بە پێچەوانەوه زۆربەى وولاتە ئىسلامییهكانیش ئەم مافەیان هەیه، ئەوه نییه تەنها وولاتێك تۆ بلیى بەس لە ئیتالیا لە ئەلمانیا و لە ئەمريكا شتى وانیه، لە زۆر وولاتى تریش هەیه و ئىسلامییشن ئەو حالەتە لەناویاندا بوونى هەیه، ئەگەر پیتان وایە ئەم بابەتە دواتر بۆ لیژنە تاییهتەمەندەكان و رای زۆرینەى ئەندامان و پيشنیارهكان، ئەگەر پیتان وایە ئەم ماددەیه لایبیرى،

مەسەلە دىنى و ھەم مەسەلە كۆمەلەيەتى و ھەم مەسەلە ئىنسانى، ئەبى قۇلتىر لىسەر شول بىرئىتن، بۇ ئەوھى شىتئىكى تەندروستى لى دەرىجىت، لە كوردستان و لەھەموو دونىادا دەبى بزانىن كېشە ھەيە دەبىتە كېشەكى يانى پەردەكە لەسەر موشكىلەكە لاچوو ئەوكاتە كېشە دەردەكە وئىتن، بەو شىئوھىە بە قەناعەتى من كېشە زۆر دروست دەبن، سوپاس.

بەپىز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ بەپىزت، شادى خان فەرموو.

بەپىز شادى نوزاد وەھاب:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەراستى بەشى ھەرەزۆرمان لەسە ئەوہ كۆك بووین ماددەكە بە تەواوى ھەلبىگىرى، بەلەم كۆمەلەك مەبادىي ھەن كە پىئويستە باسىان لىئوہ بىكەين و قسەيان لەسەر بىكەين، پىش ھەموو شىتئىك من لەسەر مەسەلە (اجھاز) لەباربەردن ئەگەرپىنەوہ بۇ كۆمەلەك خالى ديارىكراو و كۆمەلەك مەبەدى، يەككە لەوانە لە كۆمەلەك رووہوہ ئەروانىن، يەككە لەوانە رووہ دىنىيەكەيە، لەھەموو دىنەكانى كە دىنە ئاسمانىيەكانىش و ئەوانەشى كە لەسەر زەوى دروست بىوون، لەبەشى ھەر زۆرىاندا ئىجھاز بەتەواوى رىگە پى نەدراوہ و لەبەشىكى كەمىاندا ئىجھاز رىگە پىدراوہ، بەلام ئەوہندە مەكروہە كە لە رىگە پىنەدراوہ نىكتەرە تا لە رىگە پىدراوہ، ئەمە لەرووہ دىنىيەكەوہ، چونكە پەيوندى ھەيە بە ژيانى كەسىك و رووچىك خوا خەلقى كردوہ و ياخود سروشت ھىناويەتتى دەبى لەناو بىرى، لەرووى مافەكانى مرؤف و مرؤقاىەتییەوہ، بەراستى ئەم تەوہرە وەكو دىكتور كاروان وتى تەوہرىكى زۆر جىھانىيە و باسىكى زۆر جىھانىيە، قسەو باس لەسەر ئەم بابەتە، بىورە جەنابى سەرۆك من قسە بۇ بەپىزتەن و بۇ ھەقالانىشم دەكەم، من بە تەواوتى گويم لە ھەموو برادەرانم گرت، داواكارم برادەرانىش ئىحترامەن بۇ ئەوہى من قسە دەكەم گوپىستى قسەكانم بن، تەوہرەكەم لەسەر مرؤقاىەتى و مافى مرؤف، بەراستى لەدنىادا ئىستا دوو تەوہرى ھاوتەرىب ھەن و بەيەكسانى بەتەنىشت يەكەوہ ئەرپون، ئەویش يەككىيان ئەوہيە كە مافەكانى مرؤف لەيەكەم مافەوہ كە دەست پى دەكات و ئەكەم حەق كە دەدرى بە مرؤف حەقى ژيانە، لەبەر ئەوہى ھىچ بوونەوہرىك حەقى ئەوہى نىيە ژيانى لى بسەندىتەوہ لە ھىچ بوونەوہرىكى تر، لىدەنىكى ترمان ھەيە ئەوہ لەبەرچاو دەگرى كە ھەموومان باسمان كرد ئىستا پارىزگارى كردن لە ژيان و تا ژيان نەبى بە مرؤقىكى تر كە نەتوانى ھەموو پىئويستىيەكانى بۇ دابىن بىكەى، ياخود بىتتە ھۆى لەناو بەردنى ژيانى يەككىكى تر و ئىلا ئاخىرەھى، ئەمە تەوہرىكى زۆر جىھانىيە بەراستى ئەگەر ئىمە بمانەوئ بەتەواوى حەق بەدىن بەو بابەتە لەم خالەدا ناكرى، ئەبى قانوونىكى ئىجھازى كامل موكەملەمان ھەبى بە پىي دىراسەتتىكى زۆر تىروتەسەلى زۆرىك لە لىژنەكان، لىژنەى مافى مرؤف، لىژنەى مافى ئافرەت، داكۆكردن لە مافى ئافرەتان، لىژنەى تەندروستى و لىژنەى ئەوقاف و ھەر لىژنەيەكى تر و لىژنەى ياسايى و ئەو لىژنەھى كە پابەندن بەوہ، پىشنىارىش دەكەم لەبەرپىزتەن و سەرۆكايەتى لىژنە ھەمىشەيەكان ئەگەر ياسايەكى لەم شىئوھىە ھاتە بەردەستمان زۆر ئاسايە داوا بىكەين كەفەقەرەيەك لە ياساكە تايبەتمەندى لىژنەيەكى تىرىش ئەگرىتەوہ بۇ كۆبوونەوہيەك

بانگھېشتيان بکھين و تهنيا رايان وهر بگريں و رهنگه نه توانن ئه و ليژنهى که بانگھېشت کراون دهنگ بدن، به لام ئه توانرئ راو بؤچوونيان وهر بگيرئ، به نموونه ئه گهر ليژنهى دا کوکيکردن له مافى ئافره تان بانگ بکرا بايه بؤ کؤبوونه وه که، رهنگه ئيمه ههر له دانېشتنه که ئه و فه قهره يه مان لابردايه و يان گؤرانکاريمان به سهردا بهيئنايه به شيوازيک که ئه م هه موو گف تو گو يانهى ئيستا هه لئه گري و با شتر بن له و ده قهى که ئيستا هه يه، له رووه کؤمه لايه تييه که وه من له سه داسه د له گه ل سوسن خان و کاک هېقيدار و کاک على و کاک زانا و دکتور هه ورامان و کاک ابوبکر و کاک کاروان، له گه ل هه موويانم و سه لما خان و کاک به ليئيش و زؤرينهى براده ران، رهنگه ئيجهاز يک بيئته هؤى ئه وهى که ئاشووبى نيوان دوو عه شيره تى گه وره بکوژيئنه وه، به لام له کؤتاييشدا ئه م هه ش ژيانى ئينسان يکه، ژيانى مرؤقيکه، ناکرئ ئيمه به دي ر يکه وه کؤتايى پئ بهيئين و نه له رووى دينييه وه ئه توانين ئه وه بکھين و نه له رووى ئينسان ييه وه ئه توانين ئه وه بکھين، نه له رووى کؤمه لايه تييه وه ده توانين ئه وه بکھين، بؤيه با شترين بزارد به راى من ئه وه يه که ئه و فه قهره يه هه ل بگريں و هه تا کاتئ ئه توانين قانوون يکى کامل و موکه مه لى ئيجهاز مان هه بئ و له په رله مان ده رچووبئ، سوپاس.

به رپز د. ريواز فائق حسين / سه روکى په رله مان:

سوپاس، کاک هاورئ فه رموو.

به رپز هاورئ بنا محمد:

به رپز سه روکى په رله مان.

به راستى ئه و قه زيبه کاتيك ئه گهر برپار بن بؤ نموونه به قه ناعه تى خو م بل يم له گه ل ئه وه م که له بار بردن هه بئ، ماناى وان ييه که من دژى رووحى که سي کم يان دژى ئينسان ييه تم ئه م جو ره قه ناعه ته م هه يه، به حوکمى ئه وهى ئيمه له کؤمه لگه يه کى عه شايه رين هه ندي جار به نا چارى ئه بئ شه رعييه ت به له بار بردن بده ين، من نموونه يه کى زين دوو هه لبه ته بل يين هه م ناوى ئافره ته که وه هه م ناوى پيا وه که وه هه م ناوى بنه ماله و ناوى شاره که ش نييه، به لام به حوکمى ئه وهى له پرؤتؤ کو ل ئه مين يته وه پيم خو شه ئه وانه پاريزراو بي ت، قه زيبه که هه بوو پيم وابئ له (۲۰۱۲) يه کيک له مه نتيقه کان قه زيبه که هه بوو خوشک و برايه که به حوکمى ئه وهى له ته مه نى هه رزه کاريدا بوون، يانى ئه مه يه که تؤ والى ده کا که باسى ده که م شه رعييه ت بدهى، يان پي ت وابئ له وه با شتره که ژيانى خيزان يک و عا ئيله يه که و شار يک و يانى ته صه ور که ن شار يکى پئ نا شرين ببوو قه زيه که، خوشک و برايه که له ته مه نى هه رزه کاريدا بوون و تووشى هه لبه يه کى له و جو ره ببوون و که ئافره ته که دوو گيان ببوو، به داخه وه مائيشيان که له و مه وزوعه موقه صر بوون که نه يان تو انيبوو که ئه م هه لبه کرا وه به زووى چاره سه رى بکه ن، دواتر له کاتى ئه وهى که کاتى ولاده و ئه وانهى بوو کاتى مندال بوون، دايکى له گه ل کچه که رؤيشت بووه خسته خانه و ناوى خسته خانه که شم لايه، له خسته خانه منداله که له دايک بوو دواى ئه وهى که دکتوره کان پرسياريان کردبوو ئه مه کوا که سي ک واژوو بکات باوکى کوا، هه لبه ته ماله که له فه قير عه قلى ته بعن ئه وه يان به سه ردا شکا بووه، له وئ گومان يان کردبوو که مه وزووعه که شتي کى تي دايه، دواى ئه وهى که لي کو ئينه وه يان کردبوو له مه وزووعه که له ما وهى دوو سئ سه عات يکدا که شف

بوو كه ئەم قەزىيە بىرايەكى خۆى ئەم دەستدېزىيەى كردۆتە سەرى، مندالەكه لەدايك بوو، دواى ئەوه كه كۆرەكه گىرا بىراى ئافرەتەكه گىرا، دواى ماوهيەكه كه سوكارى بلىين براكانى ترى كچكه و ئەو كۆرە چاوه پروان بوون بلىين دايك و باوكى كۆرەكه كه تەنەزول بكات و نازانم بيكوژن و شتىك لەو جۆرەى لەگەل بكەن، دواى هەشت نۆ مانگ چەند جەلسەيەكى جىنايەت رۆيشت، كۆرەكه حوكمى موئەبەدى خوارد، ئەو شەوهى كه كۆرەكه حوكمى موئەبەدى خوارد براكانى لەماله وه بى ئەمەل بوون لەوهى كه براكەيان بەر نابن، ئەو رۆژە خوشكەكهيان دا بەرچەقۆ و كوشتيان و ئافرەتەكهيان كوشت، مندالەكه لەدايك ببوو، يانى مندالەكه پىم وابى بردرا بۆ رىكخراوهكانى دەرەوهى عىراق، برديان بۆ ئەوهى كه لەوئ گەورەى بكەن، يانى كارەساتەكان بەدواى يەكه دواى ئەوهى كۆرەكهيان حوكمى موئەبەدى خوارد دواى ئەوهى له تەمبىز لپىرە حوكمەكهى بوو بە ئىعدام و ئەو بىرايەشى كه خوشكەكهى خۆى كوشتبوو پانزە سال حوكمى خوارد، خوشكەكهشيان رۆيشت، ئەو عائىلەيە ئەوهى رەبتى هەيە بە ژن و ژنخواى بى و هەر جۆرە پەيوەنديەك بى له پەيوەنديە كۆمەلايەتتەكان لەگەل ئەو عائىلەيە، يەك دوو خوشكى ترى هەبوو جيا بوونەوه له مېردەكانيان، يانى عەقلىيەتى خەلك وايە خوشكىك تاوانى چيەكه له مالى خۆيەتى و بىرايەكى هەلەى كردوو، يانى ئەمە وايكرد يانى گرىمان ئەو مندالە گەورە بوو، نازانى باوكى كىيە يانى هەم باوكىيەتى و هەم خالىيەتى و هەم مامىيەتى، يانى قەزىيەكه زۆر ئالۇز بوو، لەكاتىكدا عەقلىيەتى كه سوكارەكه دركيان بەوه كردبا لەو مەوزووعە هەلەيەك كراوه حەسمى مەوزووعەكهيان كردبايە، نازانم سى مانگە چوار مانگە كه ئافرەت دەرەكهوئ دووگيانە لەبارى بىردايە، لەوانەيە ئەو هەموو قەزىيە رووينەدا بايە، هەموو رىكخراوهكان هاتتە سەر شەقام ئەوكات خۆپيشانندان كرا مەوزووعەكه زۆر گەورە كرا، يانى ئەمە وادەكات قەناعەتت بۆ دروست بى بلىي هەندى جار لەباربردن وادەكات عائىلەك بپارىزى له تەشەير و ناو زرانن لەلای كۆمەلگە، سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ سوپاس، رويك خان فەرموو.

بەريز رويك احمد رحمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ديارە سوتفەكه وابوو قسەكانى من كه وتە كۆتايى، پىم وايە قسەكانى من زۆر بەى كرا و هيوادارىشم ئەو پەرلەمانتارە بەريزانەى كه قسەكانيان دووبارەيە نەيكەنەوه، بەلام منيش پشتيوانى ئەو بەريزانە دەكەم كه دەلین ئەو ماددەيە لابىرئ و دكتور زاناش باسى لەوه كرد كه لە كلينيكى پزىشكى لەباربردن زۆر بە ئاسايى دەكرئ و من خۆم بەدواداچوونم كردوو و چوومەتە كلينيكى پزىشكى زۆر بە ئاسايى بە برى مليۆنىك، هەشت سەد هەزار بەبى هيج عوزرئيك دايك دەتوانئ مندالى خۆى لەبارببات، بۆيە پيشنيار دەكەم ليژنەى تەندروستى بەدواداچوون بۆ ئەو كلينيكانە بكات و ئىمەش ناوهكانيان پى دەدەين و دكتورەكانيش كه دەيكەن، پىم وايە بەوئەندە ماددەيە عىلاج ناكريئ، دەبى ياسايەك بى ئىمەش ليژنەى تەندروستيش بەدواداچوونەكانيان چروپرتەر بكات و سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك بالانبو فەرموو.

بەريز بالانبو محمد علي:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من پرسيارىكم ههيه به لابردنى ئەم ماددەيه، ئيمه چۆن دەتوانين چارهسەرى ئەم دياردەيه بکهين له دەرەوهى دامەزراوه تەندروستیيهکان و بههیلانەوهشی چۆن دەتوانين چارهسەرى ئەم دياردەيه بکهين که له دەرەوهى دامەزراوه تەندروستیيهکان به شەرتى ئەم دياردەيه دياردەيه کى زۆر زۆر گرنگه که ئەمڕۆ ئيمه بىر له وه بکهينه وه که چارهسەرى بکهين، پيم وايه هه موو ياساکه به قەدەر ئەمە گرنگى نيه، ئەمە وه کو هه موو هه قالان باسيان کرد چەند بوعدىكى ههيه، کۆمه لایه تيبه، تەندروستیيه، دینیيه، به راستى ئەو ماددەيه ئەو ئەهینیت که ئيمه ئەو جەلسهيهى بۆ تاخیر بکهين و بتوانين به شيوهيه کى باش به شيوهيه کى که شارەزايان له هه موو بواره کانداهه لى ئەو بەدەين چارهسەرىک بدۆزینه وه، چونکه ئيمه ئەگەر ئەو ماددەيه جيگير بکهين شيوهيه کى دیکه ههيه و سزاکهشی ئەو ئەندە قورس بى که خەلک له ترسى سزاکهى نەتوانى لەناو دامەزراوه تەندروستیيهکاندا ئەم له باربردنه جييه جى بکات، له دەرەوه ريگه پى ناگيرى ئەو له دەرەوه ريگه پینه گرتنهش ئەبى به هوى دروست بوونى نەخۆشى نەفسى بۆ ئەو که سانهى که ناوێرن برۆنه نەخۆشخانه کانه وه، له وانەيه کيشهى کۆمه لایه تيشى لى دروست بى، بۆيه من پيشنيار دهکەم ئەم ياسايه په له مان نيه، چونکه ئيمه ياساي تەندروستیيمان ههيه و که هى هه ريمى کوردستانه و ياسامان ههيه هى تەندروستی که له هه ريمدا بهرکاره، ئەتوانى کارى لى بکرى، بۆيه من پيشنيارى ئەو دهکەم ئەگەر پيتان باش بى، له بهر ئەوهى بتوانين کار له سەر ئەو ماددەيه بکهين چونکه کيشهيه کى گه وره کۆمه لگايه و من نامه وى به عەتف قسه تان بۆ بکهم کيشهى زۆر زۆرم له وانە له لايه وه که ئەوهى كاك هاورى باسى کرد، بۆيه هه ولدهين تاخيري بکهين باشتره تا ئەو کاتهى که له گەل ئەو لايه نهى پسپورى ئەو بوارانه قسه دهکەين، بۆ ئەوهى بتوانين ياساکه به شيوهيه کى دەر بکهين که ئەمڕۆ کۆمه لانى خەلکى هه ريمى کوردستان ئيستيفادهى هه بن، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، نوقتەى نيزاميتان ههيه يان قسه تان ههيه؟ له نجه خان فەرموو. فەرموو كاك عوسمان له بهر ئەوهى بابەتیکى حەساسه، بهريزان با ئەم کۆبوونەوهيه به کۆتايى هاتن به موناقه شهى ئەم ماددەيه ئەم کۆبوونەوه هه لده گرین، دەر فەت دەدەينه هه مووان بۆچی ئەگەر ئيمه ته واوى بکهين، ليزنه مه جبورن له ماوهى هه فتهيه کدا حازرى بکهن بۆ خویندنه وهى سييه م و ئەکهونه ژير زه غتیکى زۆر زۆر، له بهر ئەوه دەر فەت يان دەدەينى ئەو چەند رۆژه، ئەگەر ويستيان راويز بکهن ئەوهى تريشيان ئەگەر ئەوه بخه نه دهنگدان، يانى ئتيفاقيان کرد و به قەرارى ليزنه ئەوه بخه نه دهنگدان که مادده که لابري، گرنگ ئەوهيه بۆ ئيمه ئەو فشاره په پره وييه له سەريان دروست نهکەين و دواى موناقه شهى ئەو ماددەيه دانىشتنه که هه لده گرین، كاك عوسمان فەرموو.

بەريز عثمان كريم سواره:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

من پيىم وايە بە لادبردى جوملەيەك لەوانەيە چارەسەرى ئەم كيشەيە بكرىت، ئىستا من دەيخوئىنمەو، رىگا بە لەباربردن نادرىت تەنھا ئەگەر بە راپورتىكى پزىشكى لەلايەن لىژنەيەكى پزىشكى تايبەتمەندەو سەلمىندرا كە بەردەوامبوونى دووگيانى يان لەدايك بوون دەبىتە مايەى زيان گەياندن بە ئافرەتە دووگيانەكە، فەقەت تەندروسىيەكەى لى لادبەين، كيشەكە بە بۆچوونى من چارەسەر دەبىت، لەوانەيە زۆر شت حەل بكات ئەو فەقەت ووشەى تەندروستى لادبەين، سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسيىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس، لەنجە خان فەرموو.

بەرپز لنجە ابراهيم عبدالرحمن:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

زۆر سوپاس لۆ پيدانى ئەو دەرفەتە، لەبەر ئەو بەبەتەكە زۆر گرنگە پاش ئەوەى كە گويمان لەسەرنج و راي هەموو ئەو هاوپيشە بەرپزانەمان دەستخوشيان لى دەكەين، تەبەن لەسەرەتادا كاك هاورى ئامازەى بەشتىكى زۆر جوان كرد كە ئافرەتى دووگيان نەخۆش نيە، ئەو كاتە نەخۆشە ژيانى خۆى و مندالەكەى دووچارى نەخۆشيبەك ببن و ژيانان بكەوئتە مەترسى، ئەوەى من لى تىگەيشتبم بەرپزان لە لىژنە پەيوەندىدارەكان لەو ئاراستەو ئەو خالەيان دانايە، ئەك لە رەهەندە كۆمەلایەتیبەكان و هەروەها رەهەندە ئايىنى و مرۆفایەتیبەكە، بۆ ئەوەى فەراغ ياسايى دروست نەبى ئەو بپرگە بمىنى، بەلام وەكو نەخۆش مامەلەى لەگەل بكرى، ئەك تەنھا ئافرەتى دووگيان، لەبۆ ئەوەى كە كاتىك نەخۆش دەبى دەرچەيەكى ياسايى هەبى كەوا حەقى ئەوەى پى بدا كە كۆرپەلەكەى لەباربات، بەلام شادى خان دەست پيشخەريەكى كرد كە هەمان فيكرەم هەبوو، ئەو بەبەتە پيوستى بە ياسايەكى تايبەت هەيە، لىژنەى داكۆكى كردن لە مافى ئافرەت، لىژنەى مافى مرۆف، لىژنەى تەندروستى و لىژنەى ئەوقاف و لىژنەى ياسايى هەموو بەبەكەو هەموو ئەو رەهەندە كۆمەلەىتى و مرۆفایەتى و ئايىنيانە دابچينەو كە بتوانين حەقى خۆى پى بدەين، بەلام تا ئەو كاتە ئەو بپرگە ئەگەر بمىنىتەو وەكو نەخۆشى و صياغە بكرىتەو ئەو راي منە زۆر باشتەر دەبى، سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسيىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى زۆر سوپاس، ئاشنا خان فەرموو.

بەرپز ئاشنا عبدالله قادر:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

زۆر سوپاس بۆ دەرفەتەكە من هەمان قسەى لەنجە خانم هەبوو، بۆ ئەوەى ياساكەمان پيشنيازە ياسا و ماف و ئەركەكانى نەخۆشە، يانى ئىمە باسى ئينسانى ساغ ناكەين، باسى ئينسانى نەخۆش ئەكەين، باسى ئافرەتى نەخۆش ئەكەين، لەبەر ئەوەى مانەوەى ئەو بپرگەيە لەو ماددەيە هيج موشكيلەيەك دروست ناكات لەو ماددەيە، لەبەر ئەوەى ئىمە باسى ئافرەتى ساغ

ناكەين، ئافرهتى نەخۇش ئەگەر مەسەلەى دووگىيانىيەكەى زەرەر يان زيان لە تەندروستى بدات، يان بېيتە ھۆى مردنى يان بېيتە ھۆى ئەوھى كە كېشەى زۆرتىرى بۇ دروست بكات، بەراپۆرتى پزىشكى رېگە ئەدرى مندالەكەى لەباربىرى، ئەگىنا ئەو بابەتەى كە باسكرا رەھەندە كۆمەلەىتەى و رەھەندى دىنىيانە، بەللى بەدلنىيايىيەو بەمە چارەسەر نابى، بەم ماددەىيەى ئەم ياسايە، ئەبى ياسايەكى تايبەتەى بۇ دەرچووئىندرى، زۆر سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كەواتە ئەمە مەسارەكەى بەم شىوھىيە لى دەكات، يانى ماددەكە ئەگەر مايەو، ئەبى وا بووتى، ئەگەر ئافرهتېكى دووگىيان نەخۇش بوو، ئەگەر نەخۇش بوو، ئىنجا فارىزە، بەم شىوھىيە، ئەگەر لەناو ئەوھى مافى نەخۇشدا داىنىيىن، ئەبى بلىيىن ئەگەر ئافرهتېكى دووگىيان نەخۇش بوو بەراپۆرتىكى پزىشكى لەلەين لىژنەى پزىشكى تايبەتمەندەو سەلمىندرا كە بەردەوامبوونى دووگىيانى يان لەدايك بوون دەبېتە مايەى مەترسى بۇ سەر ژيانى، رېگە بە لەباربردن دەدرى، تەنھا لەو كاتەدا وا دەتوانىن بلىيىن، تەنھا لەو بارەدا رېگە بە لەباربردن دەدرى، دەتوانىن صياغەى بكەين، ئىمە وەختمان لەبەردەستە بەرپىزان كاك ديارىش قسە دەكات، رېگە بە دووبارە نادەين، دواى ئەو رېگە بە لىژنەكان دەدەين، با كاك ديارى قسە بكات، بەللى كاك بەھمەن تۆھىچ قسەت نەكردو، فەرموو قسە بكە.

بەرپىز بەھمن كاك عبدالله احمد:

بەرپىز سەرۆكى پەرلەمان.

خوا شاىەدە يەك عاقلى گەورەمان كرد ئەمەمان داخراو كرد، برپوا بكە دوو سەعاتە ئىمە خەرىكى ئەو ماددەىيەين، يانى لەمىدىا باس بووە باسى ئىمە، تكايە والله يەك حەلى ھەيە، يان ئەوھەتا لايەن، يان ئەوھەتا صياغەى بكەن و بىكەن بەقانونى تر، ئىتر ئەم ھەموو موداخەلەى پىويست ناكات، ھەموو جەلسەكەمان كوشت بۇ ئەو ماددەىيە، ئى خەلك لەدەرەو ئەللى كوردستان تووشى يەك مليۆن موشكىلە بوو، پەرلەمانى كوردستان سى سەعاتە خەرىكى ئەوھىيە دووگىيان لەباربىرى يان لەبار نەبرى، بەراستى ئەمە زاھىرەيە راستە، بەللام زاھىرەكە دەكرى ياسايىيەكى تايبەتەى بۇ دەربرى وەكو لەنجە خان ووتى، ھەموو لىژنەكانى كۆمەلەىتەى، مافى مرؤف و لىژنەى ئافرهتان لەگەل لىژنەى تەندروستى پىكەو پەرۆژە ياسايەكى بۇ نامادە بكەن، يان ئەوھىيە لەم پەرۆژە ياسايە يەك حەلى زۆر ئاسان ھەيە، يان لايەن يان ئەوھەتا ئەو صياغەىيەى كە جەنابت كردت زۆر جوانە، ئىتر بەراستى ناكرى كاتەكەى ھەموومان پىوھە كووشتوو و ھەمووى دووبارە بوون، سوپاس.

بەرپىز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، بەرپىزان سوپاس بۇ موداخەلەى ھەمووتان و دەستى ھەمووتان خۇش بى، ھەمووى لە پەرۆشبيەوھىيە، راستى داخستنى دانىشتنەكە تەنھا لەبەر ئەوھە بوو خۇمان بپارىزىن، بەراستىش مەسەلەىيەكى موھىمە لە وولاتىكى وەكو ئەمريكا كە ئىنتخاباتى پى دەدۆرپىن و ئىنتخاباتى پى

ئەبەو، يانى مەوزووعىكى موھىمە، بەرپزان ئىمە دەرفەت دەدەين بە لىژنەكان بۇ ئەوھى قسەى خۇيان لەو بارەھىوھە بكن دواتر ئەگەر نوقتەى نىزامى ھەبوو وھرىدەگرين، دكتور صباح.

بەرپز د. صباح محمود محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو ماددەبەى ھەوت بەراستى پىشنيارى مە نەبوو، پىشنيارى ھكومت بوو كە وھزارەتى تەندروستى بۇ ئىمەى نارد، ئەو دوو فەقەرە بوو، ئىمە لە لىژنەى تەندروستى بە باشمان زانى فەقەرەبەكمان لادا، تەنھا يەك فەقەرەمان بە جىھىشت بۇ تاوتوئى كردن لەناو پەرلەمان، چونكە دەمانزانى ئەو ماددەبەى قسەى زۆرى دەبا، ئىنجا لەبەر ئەو بەراستى بۇ تەوزىح كە ئەو شتە كە ئىمە پىشنيارى ياسامان تەقدىم كردبوو، ئىمە خۇمان لەو مەوزووعە نەدابوو، ئەو لە ھكومتەتەوھ بوومان ھات، بەس من لەگەل ئەوھمە ئەو فەقەرەبە لاجىت بە شىوھىبەكى شەخسىيە، چونكە من ئىستا ئىستىشارەم بە لىژنە نەكردووھ ئەتوانم ئىستا بە سەرۆكى لىژنە بەناوى خۆم وھكو ئەندامەكى پەرلەمان بلىم ئەو فەقەرەبە لاجىت، ئىمە پىكەوھ ئەو لىژنە لىژنەى داكۆكى لە مافى ئافرەت و لىژنەى ئەوقاف و لىژنەى كۆمەلدىھەتى و تەندروستى ھەموومان پىكەوھ قانوونىكى تايبەتى ئىجھاز دروست بكن بۇ ئەو ماددەبەى، زۆر سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، سەرۆكى لىژنەى قانوونى فەرموو.

بەرپز بزار خالد عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەف قسانە دېتە كرن لسەر لەباربردنى نەفعلەكا عاديا و نەزاھىرەيا و نەحالا تا ژبلى كو تاوانەكا تەككىفا وئ ئەف قانوونىت بەركاردا لە ھەموو ھەرىمى كوردستانى وھكو قانوونى عقوباتى بەركارە لە ھەرىمى كوردستانى، ئەف نەزاھىرەبە نەحالا تا و نەھەر شتەكى دىكا، گوتنى تەكلىفەكا ئەو ژى تاوانا، باربردن (اجھاض) تاوانە، ئەف تاوانا ھاتىھە رسم كرن بچارچىقەى ماددىت قانوونىدا زمنى قانوونى عقوباتىدا، چونكە ئەف (٤١٧) زۆر وازحە چى، مادام كات لەبەردەستى مە بخوئىن و (٤١٨) و دىسا (٤١٩) ھەروھەسا ئەقزقرىنەوھ بۇ ماددا (١٣٢) ھەرش قانوونى عقوبات ئى فكرەبەكا باشتر لدەف نايقىتتا ھەمىا پەيدا بوو لسەر جەرىمەئى، كەواتە ئەف جەرىمەبە، رىكخستنا وئ ئالىھەتى وئ تەحدىدا وئ و تەككىفا وئ عقوبا وئ سزاچ سجن بن چ حبس بن زەرفى موشەدەد و زەرفى موخەفەف ھەردوو ژى ھاتە بەحس كرن بتىروتەسەلى، ئەف نوكا دقپرىدا دكتور صباح ئىشارەت پىدا، ئەمەش ھكومتى زقرى دوو بركا، بركا دووئ قەناعەتا مە وھكو لىژنا ياسايا بوو ھەرچەندە رەئىا لىژنا تەندروستى بوو۔ بركا دووئ مە قانوونى بوو زاوبەكا مە يەكئ صكرئ ژبەر قانوونىا كو دژى مەبادئىت شەرىعەى ئىسلامىيا ژى بيت، كەواتە دژى دەستوورى ژىكا، دژى دەستوورىش بى كەواتە واجبى مەبە نەھىلین، ئەو ژى لادا، لمايئ لقپرى و صەراحتە دىژم لە ناقتى دئ پىشنيارىت ياسايدا ھىچ كىشەبەكا

قانونى نىنە و نەبوونى قى ژ پېشنىيازى ياساين ديسا ژ موشكىلەين قانونى نىنە، ئەماش صياغە وى كېشا قانونى نىنە، بەلام صياغە ھەيە باش و صياغە ھەيە باشتر، چونكە وەختى ئەگەر بېژن صياغە قى بېتە گۆران و تووشى كېشە و قانونى نەبين، كەواتە تەبىعيا ھەمى تووشى خەلەتا بوو بەلى ئەو ھەسەرما تېپەرى مجبورين ژى دىفاعى بكام صياغە كېشە قانونى نىنە، بەلى صياغە كە باشتر گەلەك مەنتىقىيە بېتە گووتن ئەفە، موشەريعا عىراقىت قانونى عقوباتىدا ئەف ئىجھازە ھىناكەى جەرىمە و جەرىمە مەستەقلدا و بزمى ھەندى ماددى مەستقلدا رسم كرى، باس كرى ل موشەريعا عىراقى موراعاتا مەبادىئا شەريعا ئىسلامى كرى و موراعاتا جانى ئىجتىماعى كرى و قىما ئىجتىماعى و نىزاما عام و ئاداب و عورف و ھەتا دومامى، ژبەرھەندى ئەگەر ئەم لەزم نەكەين ئەف كېشەيە يان ئەف جەرىمەيە ئەف حالەتا ھەمى تەنزىم كرىا بقانونى عقوباتىدا نافزە لەھرىمى، بەس لىقېرى مەگووت بەلكو حكومەتى پى باش بېت ئەف حالەتا يان ئەف جەرىمەيە بەرھەفزىدە بوونىيا بەلكى حكومەتى وەزارەتى تەندروستى پى باش بېت ئەف لىقېرى دابنېين و بېتە رادەك ئەفە بلاقكرنە بېت ئەف تاوانە نەيەتە ئەنجامدان، ئەز نامادەين وەكى لىژنا ياساىي صياغەى بگۆرپىن و جەئى وى نەقل كەين زۆر تەبىعىيە، زۆر سوپاس.

بەپېز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، رۆژان خان فەرموو.

بەپېز رۆژان احمد رحمان:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

وېراى دەست خۇشى بۇ بەپېز سەرۆكى لىژنەى ياساىي، من پېشنىيارىكم ھەيە و ئەو قسانەى جەنابىشتان كرددتان سەبارەت بە ماددەى شەش و ئافرەتى دووگان دوويات كرايەو ھە ئەمە نەخۇشى نىيە، دووگانى نەخۇشى نىيە و لە پېناسەى نەخۇشىدا ھاتوو، ئەو چاودېرە تەندروستىيەكە دەگرېتەو ھەروھە ئەم ماددەيەش دەتوانىن صياغەيەكى ياساىي بۇ بكام، ئەو نەتىجەيەكى لەروو كۆمەلدىيەتتەيەكەيەو ھەروو دىنىيەو ھەئەو لى بەدەر بكام، وەكو ئەو جەنابتان ووتتان وای لى بكرى ئەگەر رېگای بە لەباربردن نەدرى تەنھا ئەگەر ئافرەتتىكى دووگانى نەخۇش بە راپۆرتتىكى پزىشكى لەلدىن لىژنەيەكى پزىشكى تاييەتمەندەو سەلمېندرا كە بەردەوامبوونى دووگانى و لەدايكبوونى دەبېتە مايەى زيان گەياندن بە تەندروستى ئافرەتە دووگانەكە، يانى ئەگەر وای لى بكرى ئەو ھەئەو شتانەى لەروو دىنى و لەروو كۆمەلدىيەتى و لەھەندى شتى تر كە دروست دەبى لە نەتىجەى ئەو ھەئە بەدەر دەكەو، ئەكرى ئەوانە بە ياسايەك بە پېشنىيازە ياسايەك پېشكەش بكرىت و لە چوارچىوہى ئەو پېشنىيازە ياسايەدا، بەلام ئەگەر بكرى بە نەخۇشى ئەتوانىن ئېمە لېرە چارەسەرى بكام و سوپاس.

بەپېز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، دكتورە شايان فەرموو.

بەرپز شايان كاكە صالح محمد:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

لېرە باس لەو ە كرا ئەگەر ھاتوو بابەتيك كېشە بى يان ھەستيار بى لەناو كۆمەلگا يانى باسى نەكەين باشتەرە، ئەگەر پەرلەمانى كوردستان باسى بابەتي كېشە و ھەستيار نەكات ئەى كى باسى بكا؟ ئەمە دەبى كېشەكانى بابەتە ھەستيارەكان بۆ خۆمان ھەلى بكەين، پەرلەمانى كوردستان دەبى ھەلى بكات، يەك لە بەرپزەكان ئىقتراحى كرد ئەگەر ھەماھەنگى بكرىت لەگەل لىژنەى بالاي فەتوا، باشە ئەگەر ھاتوو ئەو لىژنە پزىشكىيە پىنج يان ھەوت ئەندام بوون گۆتيان پىويستە مندالەكە لەباربەرى، ئەو كاتە لىژنەى فەتوا رەئىى چ دەبى، يانى لەرپوو پزىشكىيەو ژیانى خانمە دووگيانەكە لە مەترسىيدايە، ئەوكاتى لىژنەى بالاي فەتوا وەللامەكەى چ دەبى؟ موعارز دەبى يان لەگەلى دەبى؟ بەلى من ھاوپام كە خانمى دووگيان نەخۆش نىيە، بەلام ئەمن لېرە لەو ماددەيە باسى خانمەكى دووگيانى نەخۆش دەكەين، ئەو ەى كە دكتورە رىواز فەرموو، ئىمە لېرە باسى نەخۆش دەكەين، باسىشكرايە ئەگەر ھاتوو بوو ھۆى زيان گەياندن بە تەندروستى لۆخۆى تەندروستى باش نىيە و زيانىشى پى دەگا ئەگەر ھەملەكە بەردەوام بوو، ئىمە لېرە لە ماددەى (V) باسى دياردە ناكەين، باسى نەخۆشى دەكەين، باسى خانمىك دەكەين كە نەخۆش بى ئەك دياردەى لەباردەنەكە كە ديارە لە قانونى عقوباتى عىراقى ھەل كرايە و بە تاوان ناسپىندرايە، ئىمە دەمانەوئ كېشەيەك ھەيە لەرووى زانستى پزىشكى و دەمانەوئ چارەسەرى بكەين، ھەم لۆ نەخۆشەكەى و ھەم لۆ پزىشكەكەى كارەكان ئاسانتەرى، ئەو ەى كە لە ماددەى ھەفت باسما كوردیە تەنھا رەھەندە تەندروستىيەكەيە باسما كوردیە و نەكۆمەلایەتيە و نەئايىيەكەيە، وەكو بەرپزان باسيان كرد ئەو دەتوانرئ لە چوارچىو ەى ياسايەك پەرلەمانى كوردستان ياسايەكى فەرە رەھەندى كۆمەلایەتى و تەندروستى دەربكات، و ابزانم كاك ابوبكر ھەلەدەنى بوو باسى كرد و نەجات خانىش باسى ئەو ەى كرد كە لە مندالى ناكام لەباربردن دابنرئ وەك باسما كرد ئەو ەيەك بۆو لە بركەكان، بەلى ھەندەك مندال و ھەندەك كۆرپە لەناو زگى دايكى لە سى مانگى يەكەم ھەتا شەش مانگى يەكەم دەزانى سەداسەد ئەو مندالە يان با بلىين لە سەداحەفتا يان سەداسەد ئەگەر بين ناژين، ئەو مندالە ئەگەر ببى ناژى، دەزانين ئەو ەى يانى لەبەرچى دايكەكە نۆ مانگ دەبى ئەو مندالەى لە زگى خۆى ھەلگىرى و كە دەزانى كە بوو ناژى، پشنگىرى بەرپز دكتور اسماعيل دەكەم بە زيادکردنى ژمارەى ئەندامانى لىژنە و زيادکردنى ووشەى نەخۆش يان خانمى دووگيان كېشەكە چارەسەر بى لەگەل لابردنى ماددەكە نىم، بەلكو كېشەمان لۆ چارەسەر دەكات و دەستان خۆشبى و سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو رۆژان خان.

بەرپز رۆژان ابراهيم على:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

هەلبەت تەبىئىي ھەمى پەرلەمانتارا خەمخۆرى ياخۇ دەربىرى ويا ماددكا كو بىنن زۆر ھەستىارە، ھەرودەسا زۆر ماندى ژى بەس بۆ روونكرنەكى بۆ ناڧا ماددى زۆر زۆر زەرورىيە، چونكى خازى وەزىرى تەندروستى ژى لڧىرى بوو دابوا دىارى كرىا كو گرنگىا قى ماددى، چونكى وەك كاك زانا گوتى برسى ئەف شولە دىتە كرنى و لىژنەيەك پىك بھىنن دىژىتن ئەو فەقەرەيە مە لبرى كو ئەم بىژىن شەرەن ناچى بتن تو بچىكەكى بىژى ژبارىن و بچىكى نە ئەف حالەتا ھەيە، يانى ئەگەر مەترسى سەر داىكەكا ھەبىت، بەلكو مەترسى سەر بچىكى ھەبتن، ئەو ماددا ھاتىە لڧىرى، ئەو ماددەيا چونكى نوكا لىژنەك پىك ئىنانى ئەفە لىژنە موختەص خوزگە پەرلەمانتارەكى دى بۆچى گرنگە ئەف ماددا لڧىرى بىتن بۆچى لانا، كەسى پرسیار نەكر ئەلاكل نوكا لىژنەيەكا پىك ئىنان بىژن ئەف بچىكا ھەمى مەسەلەن وەكى دكتورى ئاماژە پىكرن و پەرلەمانتارا گوتى شەلەل دماغا بخودى من پرسیار كر لسەر مستوا عالەمىەن ئەو دكتورە شاىەنىش ئاماژە پى كرىە سەدى سەدى ھەي حالەتا بىژە بچىكەن، يانى تەمامى نەبوىە و چى نەبوىە ھەر بەس ھەر بىژى شەلەل دەماغە يا كەمئەندامە، ئەو نىيە، چونكى ھەتا حەفت ھەيقييا خودى شەش ھەيقييا دىار نىنە ھەر نزانىن نىرە ئان مېيە، مع الاسف براستى ئىنجا چ سۆنەرى بى جىھازى عىلمىا بن لڧىرى وسانا، ھىچا ھەمان فكرەى ھىچ مەجال تىدا نىنە ئەف ماددا لڧىرى بەجىبھىلىتن، بەس ئەو مەترسى سەر داكى بىتن، ھەقالن من بىژم ئافرەتا دووگىانا ياسا بخوا مافى نەخۆشە و ئەركىت نىنە، وەختى مەگوتىت زىان گەياندن بە تەندروستى ئافرەت مەعناى كىشەيەكا ھەي لتەندروستى ئافرەتا ويا مەجبورى لڧىا كرى، دقنا وەكى لىژنا تەندروستى زۆر زەرورىيە، چونكى ياسا عقوبات عام ياساى ژمارە (۱۱۱) ئەز پىشتىگىرى دكتور بژارىش دكەم براستى بەحس كر وەكو ماددىا (۴۱۷-۴۱۸) ئەگەر ھى پىداچوونەكا تىدا بكەين و بىنن اجھاز بە وازحى بەحس كرى، چ شەرى بى نەشەرى بى چ رىكا ھەبىتن خا عقوبەش سالەكى تا پازدە سال سجن كەسى ئەوى دكتورى بىتن لسەر ئەو مامانەى بىتن لسەر كەسى شوانا رابىتن ژبەر بىت ئان ژنىت بخا ژبەر خۆ ببىت، ئەفە جەرىمەيە ھەر زىاتر ئەز بىژم زۆر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حىن / سەرۆكى پەرلەمان:

ئىمە پەخشەكەمان دەكەينەو و كاك دكتور رىبوار وەردەگرىن وەكو نوقتەى نىزامى، جارى پەخش مەكەنەو تاكو دكتور رىبوار وەردەگرم، دواى بۆ كۆتايىھىنان بە جەلسە پەخشەكە بكەنەو، بەس بۆ كۆتايى ھىنان، فەرموو.

بەرىز د. رىبوار عبدالرحىم عبدالله:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەپى پەپرەوى ناوخوى پەرلەمانى كوردستان لەسەر ھەر بىرگەيەك ئەگەر چەند پىشنىارىكى پالپشت ھەبوو ئەبى بەھەند وەربگىرى و لى لىژنەى ياساى ياداش بكرى، لەبارەى ئەو

پیشنیارانەى كە ئەو بىرگەيە ھەلبىگىرى و رەنگە دەيان پالپشت ھەبوو، بۆيە ئەو دەيوە پەيرەوييەكەى كە پيوستە ياداش بىرى و دوایى بچیتە دەنگدان كە ئايا ھەلبىگىرى يان نا كە من بەشەحالى خۆم ئىستاشى لەگەلدا بى و دوای ئەو ھەموو موناقتەشە و دوایى روونکردنەووەكانى لیژنەى تەندروستی و لیژنەى یاسایى لەگەل ئەووەم كە ھەلبىگىرى لەدە الاسباب.....

بەریژ د. ریواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

ئەو نوقتەى نىزامى نىيە كاك دكتور، ئەو قسە كردنەووەيە لەسەرى، تەنها ئەو بەشەى نوقتەى نىزامى بوو كە دەلىلى ياداشتى بىكەن و دلئىام ياداشتىان كردوو، پەخش بىكەنەووە بۆ ئەوەى كۆبوونەووەكەمان ھەلگىرىن و خەلك بزانى بۆچى ھەلمانگرتوو، بۆ ئەوەى وەكو دوینى لى نەبى لەگەرمان ھەلمان گرت، بەلام دنیايان لەسەر ھیناينە يەك، ھەر پىشتەر قەرارمان دابوو كە ئەو بىرگەيەمان خویندەو، بۆيە بىرگەى پىنجمان خستە پىش بىرگەى چوار بۆ ئەوەى جەلسە ھەلگىرىن، بەریزان ئەندامانى پەرلەمان دوای گفتوگۆى بەریزان ئەندامانى پەرلەمان لەسەر ماددەى (۷) لە پىشنىازە ياساكە، ئىمە بۆ پىدانى دەرەتەى زياتر بە لیژنەى تايبەتمەند لیژنەى تەندروستی و لیژنەى یاسایى دانىشتنەكەمان ھەلدەگىرىن و بۆ ئەو ماوہیە داوايان لى دەكەين كۆبوونەووەى خويان بىكەن و پرس و راویژ لەگەل مامۆستایانى ئایینى و لەگەل پسپۆران و سوپاس.

د. ریواز فائق حسین
سەرۆكى پەرلەمانى
كوردستان - عىراق

ھىمن ھەورامى
جىگىرى سەرۆكى پەرلەمانى
كوردستان - عىراق

منى نبى قھوچى
سكرتىرى پەرلەمانى
كوردستان - عىراق

بكرى، نهك ئه وهى له شارىكىش رىگه بدرى و له شارىكى تىر رىگى لى بگىرى له شارىكىش ئازادى و رۆژنامه گەرى هەبى، زۆر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين /سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس با برگهى سويند خواردى ماموستا عمر جيبه جى بگهين، بەريزان ئەندامانى پەرلەمان برگهى يه كه م به پيى حوكمى ماددهى (٩) له ياساى هەلبژاردنى پەرلەمانى كوردستان ژماره (١)ى له سالى ١٩٩٢ى هەموار كراو برگهى (٤) ماددهى (٤٨)ى پەيرەوى ناوخۆى پەرلەمانى كوردستان - عىراق، دەستەى سەرۆكايەتى پەرلەمان بپياريدا به زياد كردنى برگه يهك به ريزبەندى چوارەم بۆ بەرنامەى كارى ژماره (٣)ى رۆژى سيشەمه رىكه وتى (٢٠٢٠/٩/٨) به م شپوهى خوارەوه سويند خواردى پالپوراو بەريز (عمر عبدالله فتاح محمد) له شوينى ئەندام پەرلەمانى له شوينى دەست له كار كيششاوه (سوران عمر سعيد) به پيى حوكمى ماددهى (٢٧)ى له پەيرەوى ناوخۆى پەرلەمانى كوردستان با بفەرموى، فەرموون.

بەريز عمر عبدالله فتاح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بهناوى خواى به خشندهى ميهره بان من (عمر عبدالله فتاح محمد) به خواى گه و ره سويند ده خۆم كه پاريزگارى يه كيتى گه ل و خاكى كوردستانى عىراق و بهرزه وه ندييه بالاكاني بگه م.

بەريز د. رىواز فائق حسين /سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس پيرۆزت بى، به لى بەريزان ئەندامانى پەرلەمان بۆ بەردەواميدان له سەر خویندنه وهى دووهم بۆ پيشنيازى ماف و ئهركى نه خۆش له هەريمى كوردستان به پيى حوكمه كاني ماددهى (٨٧ و ٨٨ و ٨٩) له پەيرەوى ناوخۆى پەرلەمانى كوردستان، داوا له بەريزان سەرۆكايەتى هەردوو ليژنهى كاروبارى ياسايى و تەندروستى دەكهين بپنه شوينى خويان، با برگه يهكى بهرنامەى كار جى به جى بگهين، دواى هەنديكى تىرتان وهرده گرین، به لى له ماددهى ههشته وه بەريزان.

بەريز بزار خالد عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بهشى سييه م ئهركه كاني نه خۆش:

ماددهى ٨: نه خۆش به م ئهركانهى خواره وه پابه ند ده بيت.

١- ياساو رينمايى و هۆكاره ناوخوييه كاني دامه زراوه تەندروستيه كان.

٢- ريزگرتن له پزىشك و كارمه ندان و دامه زراوه تەندروستيه كان نايبت هه لسوكه وتى نه شياو به مه به ست ئەنجام بدرى كه كاريگه رى بكاته سه ر ره وشى نه خۆشه كاني تى دامه زراوه كه و ريكاره تەندروستيه كان.

٣- پيدانى ئه و بر پارەيهى كه به ر له وه رگرتنى خزمه تگوزارويه تەندروستيه كان ره زامه ندى له سه ر دراوه به پيى رينمايه داراييه كان نه خۆش ده توانى به ر له ئەنجامدانى هەر چاره سه ريك پاشگه ز بيته وه و، ئەگه ر پارەى دابوو وه رى بگريته وه.

- ۴- پیدانی زانیاری به پزیشکی چاره سەرکراو به ته واوی نه خوۆشی و کیشه ته ندروستییه کان و ههنگاوهکانی په یوه ست به نه خوۆشییه که و وهرگرتنی هه ر دهرمانیک.
- ۵- ئه نجام نه دانی هه رکاریک که بوپیتته مایه ی هه ره شه بۆ ته ندروستی گشتی.
- ۶- پاراستنی که ل و په ل ئامپیرهکانی دامه زراوه ته ندروستییه کان.
- ۷- برپاری دامه زراوه ی ته ندروستی له گواستنه وه ی بۆ دامه زراوه یه کی دیکه به گوپره ی ئه وه ی که پزیشکی چاره سەرکراو برپاری لی ده دات.
- ۸- ریژگرتن له لیستی نه خوۆش و پابه ندره بوون به شیوازی چاوه روانکردن به ئه نجامدانی هه ر خزمه تگوزارییه که له دامه زراوه ته ندروستییه کان جگه له باری له ناکو.
- ۹- هه لئه گرتنی چه که له ناو دامه زراوه ته ندروستییه کان.

به ریژ د. ریواز فائق حسین / سه رۆکی په رله مان:

زۆر سوپاس ئه ندامانی به ریژی په رله مان، هه رکه سیکتان قسه تان هه یه له سه ر مادده ی (۸) ی ئه م پيشنیازه یاساییه فه رموون، ئیستا روونکردنه وه ده دین له سه ر مادده ی (۷)، به ریژان ناوه کانتان ده خوینمه وه یه کیکمان نه نوسی بوو پیمان بلی (حسیبه خان، دکتۆره گه لاپوژ، خدیجه خان، کاک زانا، کاک شیخ ظاهر، ژیان خان، کاک کاروان، شنۆ خان، دکتۆر اسماعیل، سه رچنارخان، کاک ملا وهیس)، کاک رزگار نوقته یه کی نیزامی هه یه هه ر له سه ر ئه م پيشنیازه بیت.

به ریژ رزگار محمد محمود:

به ریژ سه رۆکی په رله مان.

من ده مه وئ باسی مادده ی (۷) بکه م، مادده ی (۷) دیاره له دانیشتنی پيشوترا هه لگیرا، بلیین مه جالییک بۆ ئه وه ی لایه نیکی دینی و مرۆقاییه تی و ته ندروستی هه یه، ئایا مادده ی (۷) چه سم نه کراوه به رچاو روونییه کمان بده نی، بۆ ئه وه ی بزانیین هه لگیراوه یان بۆ دواتر قسه ی له سه ر بکری، سوپاس.

به ریژ د. ریواز فائق حسین / سه رۆکی په رله مان:

سه باره ت به مادده ی (۷) ئیمه هپشتا له موناقه شهین، ئه وه ده چیته ده نگدانی خویندنه وه ی سییه م، یه عنی خویندنه وه ی ده نگدان ئه و کاته برپار ده درئ ئه ندامانی به ریژی په رله مان برپاری کۆتایی ده دن، به لدم ئه گه ر لیژنه تاییه تمه نده کان سه باره ت به و راسپاردیه ی که راما ن سپاردبوو راویژ بکه ن له گه ل لایه نه جیاوازه کان، سه باره ت به و بابه ته ئه گه ر قسه یه کیان هه یه روونکردنه وه یه کیان هه یه بۆ به ریژان ئه ندامانی په رله مان، کاک دکتۆر صباح فه رموون.

به ریژ د. صباح محمود محمد:

به ریژ سه رۆکی په رله مان.

له سه ر راسپاردیه ی سه رۆکی په رله مان له جه لسه ی پيشتر ئیمه راویژمان کردوو به هه موو ئاینه کانی که له کوردستان ده ژین که به تایبه ت ئاینی ئیسلام و قه راری لیژنه ی فتاوا ئیتحاد عوله ماو راویژمان به برا مه سیحییه کان و ئیزدییه کانیشکراوه راییه کان لای ئیمه یه ئیمه ئه و مادده یه دارشتومانه ئه گه ر ئیجازه هه ب.

بەريز د. ريواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

كلك دكتور دەپخەينە خوڭندەنە دەنگدان، لەوئى بۆى بپارىدەين، چونكە ليرە ئىستا ناتوانين دەنگ لەسەر هيج شتيك بدەين.

بەريز د. صباح محمود محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئيمە وەكو ليژنەى تەندروستى بە ئەركى خۇمان هەستاوين و ناحيەى طوبى ئيمە معالەجەى ئەو تىشتەمان كردوو، ئيتىر بۇ بەريزان خوشك و برايانى ئەندامى پەرلەمان خۇيان قەرار دەدەن چۆن حەز دەكەن بمينى يا لايچى كەيفى خۇيانە، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ئەندامانى پەرلەمان ئىستا دەست بە موناقةشە كردنى ماددەى (۸) دەكەين فەرموو حسيبە خان.

بەريزان حسيبە سعيد ابراهيم:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لە بەشى سيبەم ئەرکەكانى نەخۇش ماددەى (۸)، يەئنى كۆمەلېك ئەرک دياركراون كە پيويستە نەخۇش پابەندبېتن و لە ماددەكەى، دواى ئەويش لە حوكمە گشتييهكان كە بليپين ماددەى (۹) هەيە باس لە هاوئەلى نەخۇش دەكاتن كە پابەندى هەمان ماددە دەبېتن، بۆيە پيشنيارى ئەو دەكەم ماددەى (۸) نەخۇش و هاوئەلى نەخۇش پابەندى ئەو ئەرکانەى خوارەوئەبن، لە خالى دووهم بليپين دارشتنەوئەيەكى ترم هەيە، ئەگەر ليژنەى ياسايى مەئنى وەرى بگرن ريزگرتن لە ياساو رينماييهكانى دامەزراو تەندروستىيهكان سەبارەت بە كاتى سەردانيكەرو بينينى نەخۇش و رينماييهكانى پەيوەست بە خواردن و خواردنەو لە لايەن نەخۇش و سەردانى كەرانهو، هەروەها خالېكى تر كە لە ناو ئەو ماددەيەدا نەهاتوو، ئەگەر زيادبكريت، ئەگەر كەسيك نەخۇشى گوازراوئەى هەبوو يەئنى نەخۇشيەكى گوازراوئەى هەبوو پيويستە، ئەگەر كەسيك نەخۇشى گوازراوئەى هەبوو بەبى مۆلەتى دكتورو دامەزراو تەندروستىيهكان تيكەلى كۆمەلگا بوو و بوو هۆى ئەوئەى كە نەخۇشكەوتنى خەلكانيك، ئەوا بەرپرسيارەتى دەكەويئە ئەستوى ئەو كەسەى كە پابەندى ئەو ياسايە نەبوو و لپرسينەوئەى لەگەل دەكريت، لە پاشانيش خالېكى تر لەگەل ئەم ياسايە كە زياد بكريت ليرە هەركەسيك پيويستە يەئنى جياوازييهك نەبېتن لە نيوان هەموو تاكەكانى كۆمەلگا، بۆيە نابېتن پلەو پايەو پۆستيش ئەوانەى كە خاوەن پلەن لە دامەزراو تەندروستىيهكان پيگەى خۇيان بەكار بېن و وەك هاوولتاييهكى ئاسايى ريز لە بەهاو رينماييهكانى كەرتى تەندروستى بگرن، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، لە راستيدا هاوئەلى نەخۇش و نەخۇش بەيەكەوئەبوون لە ئەرکەكاندا ئيمە پيويستمان بەو هەيە سياغەى ماددەى (۹) بکەينەو، چونكە هەنديك ئەرک هەن زۆر شەخسى و تايبەتن بە ئەركى نەخۇش ئەژمار دەكرين، بەلام لە راستيدا بە ئەركى هاوئەلەكەى هەژمار ناکرى، بۆيە جياين باشترە، بەلام لە ماددە (۹) پيويستمان بە ساغەيە، يەئنى بليپين بەدەر لە

ئەركە شەخسىيەكانى كە پەيوەندى بە نەخۆشەو ھەيە، بۆيە نەتوانراو ە تېكەل بىكى، زۆر سوپاس فەرموو دىكتۇرە گلاوئىژ.

بەريز د. گلاوئىژ عبىد عثمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددە (۸) لە بىرگە چوارەم پىم وايە دەبى ووشەيەك زىادبىكى، لىرە پىدانى زانىارى بە پىزىشى چارەسەركار بە تەواوى و نەخۆشى و كىشە تەندروسىيەكانى ھەنگاۋەكانى پەيوەست بە نەخۆشىيەكە ۋەرگرتنى ھەر دەرمانىك و ھەستىارى بۆ ھەر دەرمانىك، پىويستە ئەو زانىارىيەنە بداتە پىزىشك نەخۆشىيەكە كە ئەگەر ھەستىارى ھەبىت بۆ دەرمانىك و، پىم باشە خالىكى تىرىش زىادبىكى ئەويش كە زۆر گىرنگە، چونكە زۆر جار ئىمە كە لە نەخۆشخانەكان نەخۆشىك بەتەنيا لە ھۆلىك نىيە چەندىن نەخۆشە، بۆيە ئەو خالە زىادبىكى بە گىرنگى دەزانم دەست دىژى نەكردنە سەر مافى نەخۆشانى ترو ئاشكرا نەكردنى ئەو زانىارىيەنە كە كار دەكاتە سەر كەرامەتى نەخۆشيانى ترو، خالىكى تىرىش پابەندىكى نەخۆشانى ھاۋەلى بە نەكىشانى جگەرە لە ناو ھۆلەكانى نەخۆشخانە، زۆر سوپاس.

بەريز د. رىۋاز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو شىنۇ خان.

بەريز شىنۇ اشقى عبداللە:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە مافى نەخۆش بەر لە ئەركەكان، پىم باشە ماددەيەك زىاد بىكى لەبەر ئەۋەى ئىمە لە مافەكانى نەخۆش بە جىاۋازى باسما ن لە مافى مىنال و ژنى دووگىان كىر، بەلام دوو چىنى تىر كۆمەلگە ھەن كە ئەفزەلىيەتىان بەسەر ھەموومانەۋە ھەيە، بەسەر حكومەتەۋە ھەيە، ئەۋانىش بەسالچۋان و خاۋەن پىداۋىستى تايبەتن، لەكاتى نەخۆشكەوتنىان مافى خۆيانە بە ئاسانتىرىن شىۋە دەستىان بگا بە خىزمەتگوزارىيە تەندروسىيەكان، بە پىى بەدواداچۋونى مىن لە زۆربەى ۋولتەكان حكومەت تىمى گەرەكى داناۋە بۆ ئەو كەسانەى كە بە تايبەتى ھىچ كەسىكىان نىيە چاۋدىرىان بىكات، كە مۆزەفىان ھەيە ياخود بى كەسن، تىمى گەرۆك دابندىت بە ماددەيەك باسى لى بىكى، سوپاس.

بەريز د. رىۋاز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دىكتۇرە اسماعىل.

د. اسماعىل على طە:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەس مىن ئىك تىبىنىيا ھەى، بىرگا ئىكى ياسا و رىنما و رىكارە ناخۆيىەكانى دامەزراۋە تەندروسىيەكان، ئەمە چۆن پىگىرى پى دەكى؟ با بىكەمە بادىنى دى چاۋا پىگىرى كەت ئەگەر

بەرى ھىنگى بەرى بۇ نەھاتىبە گۆتن؟ ژ بەر ھىندى ئەز بىنم پىتقىيە ئەفە ل سەر بىتە زىدە كرن پىشتى بۇ دەپنە بەر چاف كرن، چونكى د حقوقا دا نەھاتىبە گۆتن، مادام د حقوقى دا نەھاتىبە گۆتن دقېت ل قېرى بېتە گۆتن پىشتى بۇ تېنە گۆتن و بەرچاف كرن، سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حىسېن/سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ بەرىزىت، بەلام رىكارە ناوخۆيىبەكانى دامەزراوہ تەندروسىتېيەكانى پاك و خاوينى بېارىزە، بىدەنگى بېارىزە لە ھەموو نەخۇشخانەكاندا خۇى ھەلواسراوہ ستانداردىك ھەيەو خۇى ھەلواسراوہ.

بەرىز د. اسماعيل على طه:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

زۆر شتى تىرىش ھەن لەبەر ئەوہ زەرورويە پى بزائىت چى ھەنە، سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حىسېن/ سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس بۇ جەنابت كاك ملا وەيس فەرموون.

بەرىز وىسى سعید وىسى:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۸) چەند تېبىنىيەكم ھەيە، يەكەم نەخۇش بەم ئەركانەى خوارەوہ پابەند دەبى لەبەر ئەوہى ئەركە پىم باشە ووشەى پىويستە زياد بكرى، پىويستە نەخۇش بەم ئەركانەى خوارەوہ پابەندىت ھەروہا لە برگەى (۷) بېارى دامەزراوہى تەندروسىتى لە گواستەوہى نەخۇش ھەست دەكەم ئەو ووشەيە لەوئ پىويست دەكات كە ووشەى نەخۇش زيادبكرىت و، ھەروہا لە برگەى (۹) ھەلنەگرتنى چەك و پىشنيار دەكەم ئەوئەندەش زياد بكرى ھەموو ئامپىرېكى تى مەترسىدار، چونكە چەك بەتەنھا مەترسىدار نييە، ھى تىرىش ھەيە لە ناو حەرەمى دامەزراوہ تەندروسىتېيەكان، ھاواراشم لەگەل دكتورە گلاوېژ كە پىويستە برگەيەكى تر زياد بكرى ئەويش شاردنەوہى نەپنىيەكانى نەخۇشە كە بەداخوہ زۆر جار ئەو زاھيرە لەناو كۆمەلگاي ئىمە ھەبووہ كە نەپنى نەخۇشەكان لە دواى چارەسەر لە دواى نەشتەرگەرى ئەنجامدان باسكراوہ، پىم باشە ئەگەر بكرىت ئەو برگەيە زياد بكرىت و، زۆر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حىسېن/ سەرۆكى پەرلەمان:

ئەمە ئەركەكانە، ئەگەر زيادى بكەين نابى زيادى بكەين، چونكە لە مافەكاندا تىايەتى پاراستنى نەپنى و تايبەتمەندى نەخۇش لەناو مافەكانى نەخۇشدا ھەيە ئەمە ئەركى نەخۇشە، سوپاس بۇ جەنابت خديجە خان فەرموو.

بەرىز خديجە عمر طه:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

مىش تېبىنىيەكم ھەبوو لەسەر برگەى سىيەم، كە باس لەوہ دەكات كە پىويستە نەخۇش پىش ئەوہى چارەسەرى وەرېگرىتن برە پارەيەك پىشكەشى دامەزراوہى تەندروسىتى بكات، بەس

لېرەدا پرسىيارەك دروست دەبىتن ئەدى ئەگەر ئەو نەخۇشە ژيانى لە مەترسىدا بوو، لەوانە يە ئىمكانىياتى دارايى بتوانى پيش وەختە ئەو پارە يە پيشكە شىبكاتن، ئايا لەو حالەتەدا دەبى چاوەرئى پارە بدات لە كاتىكدا ژيانى مەترسىيەكى راستەقىنە لەسەر بىتن، بۇ يە پيشنياز دەكەم كە لېرەدا ئەو رستەيەك ھە يە كە زيادبكرى بۇ ئەم بركە يە بەم شىوہ يە:

سىيەم: پيدانى ئەو بركە پارە يە كە بەر لە وەرگرتنى خزمەتگوزارىيە تەندروسىيەكان رەزامەندى لەسەر دراوہ بە پىي رېنمايە داراييەكان، بېجگە لەم حالەتەنى كە ژيانى نەخۇش مەترسى لەسەر بىت ئەويدىش ھەروەكو خۇى تا دوايى و ھەروەھا پىشتگىرى لە بەرئىز دكتورە گلوويژ دەكەم سەبارەت بە بركە چوارەم كە پىويستە لە كۆتاييەكەيدا وەرگرتنى ھەر دەرمانىك و ھەستىارى بە دەرمان ئەو ھەش زيادبكرى باشتر دەبى، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق /سەرۆكى پەرلەمانى كوردستان :

سوپاس، كاك زانا فەرموو.

بەريز زانا خالد سمايل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەى (٨) نەخۇش بەم ئەركانەى خوارەوہ پابەند دەبىت، ئەمە زۆر قەتعيە، يەعنى لەو نۆ خالە زياتر نەخۇش بە ھىچ ئەركىكى تر پابەند نابى، لە ھەمانكاتدا ئىمە ياساى تەندروسى گشتى عىراقى بەركار لە ھەريمان ھە يە كە كۆمەلەك واجباتى دىكەى خستىتە سەر نەخۇش، يا ئەو كەسەى خۇى ناپارئىزىت تايبەت لە كاتى بلادو بوونەوہى بەھاكان، ئىمە دەبىت لەويشدا سىاغەيەك بكەينەوہ كە ئەم بركانەى دىكە، چونكە بەراستى دواى ئەو ئەگەر قەتعي بىت بەو شىوہ يە بىت كەسەىك بۇى ھە يە بۇ نموونە لەو زرووفەى ئىستاي بلادو بوونەوہى كۆرؤنادا، كۆرؤناشى ھەبىت بچىتەوہ ناو موجتەمەع و خەلكى دىكەش تووش بكات، بۇ يە ئەمەيان دەبى لەبەرچا و بگرين، خالى چوارەم لەگەل ئەو رايەم من دەبى نەخۇش شەكوای خۇى بە نەخۇش يە كەى خۇى بە دكتورەكە بلئى و پىي بلئى چ چارەسەرئىكم وەرگرتووہ، بەلام ئەو ھەش لەبىر نەكەين ئەو ھەيان تەنھا ئەركى نەخۇش نىيە، ئەو ھەيان ئەركى پزىشكەكە و ئەركى حكومەتە كە بزانى دۆسيەى ئەو كەسە كە ھاوولتاييەكى ئەو وولتەيە كە دۆسيەكە چى تىدايە، باشە كەسەىكى نەخوئىندەوار بچىتە لاي پزىشكەكەى خۇى بلئى من ھەساسىيەم بە چ دەرمانىك ھە يە چۆن ناوى دەرمانەكە بزاني، لەو حالەتەدا ئىمە دىكەين واجبى نەخۇش لە ئەسلدا ئەگەر تەماشاي سىستەمى تەندروسى ھەر وولتايك بكەين دەبى ئەو نەخۇشە دۆسيەى ھەبى، كە كەسەىكى ئاسايى دەبى دۆسيەى ھەبى، پيش ئەو ھەى نەخۇش بكەوى كە لە دايك دەبى تاوہكو دەمرى دەبى دۆسيەكەى نەقل بىي، مالى لەو گەرەكە دەچىتە شارئىكى دىكە لەو شارە دەچىتە گەرەكەىكى دىكە دەبى دۆسيەكەى لەگەل خۇى نەقل بووبى، لە جەلسەى پيشوشدا ئىمە باسما نكرد ئەمە يەيان تەنھا واجبى نەخۇش نىيە، واجبى موئەسەساتى حكومەتە ئەو ھەش بكات، خالى نۆيەم باس لە ھەلنەگرتنى چەك دەكەين من پىم وايە تەواو دروست لەگەل ئەو رايەم، بەلام ئىمە لە ھەموو دامەزراوہكانى دىكەى حكومەت دەبى چەك ھەلنەگىرئىت تەنھا لەناو موئەسەساتى سەھەدا نىيە، جا ئەو بە تەعلیمات دەكرى بە قانوونىك دەكرى، بۇ تەنھا لە ناو

موئەسسەساتى سەھەدا باسى نەخۇش ئەوۋە نەكات، ئەدى ئەگەر ئەو نەخۇشە چوۋە كلىنىكى پىزىشكىك چەكى پى بوو كى رىكارى ياساى بەرامبەر دەگرىتە بەر، بۇيە لەمەشدا پىم وايە كە پىويستمان بە سىاغەيەكى تازە ھەيە، زۇر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين/سەرۆكى پەرلەمان:

زۇر سوپاس، دامەزراۋە تەندروستى زۇر فراوانە ئەوۋە يەك، دوو دروستە يەنى دەبى شتىك دا بنىين باجەكە بنووسىن بە پىيى تواناى نەخۇش، سى واللە كاك زانا تۇ قسەى زۇر زۇر باش لە ناو قاعەدا دەكەى ئەندامى ليژنەى تەندروستىشى بۇ ئەو قسانە لەوئى ناكەيت و راپۇرتەكە دەولەمەندتر بەكەى كە دىتە ناو قاعە واللە ھەز دەكەم جواب دەيتەوۋە.

بەريز زانا خالد سمايل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو پرسىيارەى جەنابت زۇر لە جىگاي خۇيەتى لە جەلسەكانى پىشووش بەشيك لە خوشك و برايانم پەرلەمانتارەكان پىيان وتم ئەو پرسىيارە و ئەگەر برادەرانى دەستەى سەرۆكايەتى ليژنەى تەندروستى ئەو شايبەديەم بۇ بەدەن، ئەو قسانەى ليژنەى دەيكەم زۇر بە ئىزافەوۋە بە چوار سەعات بە پىنج سەعات لە كۇبوونەوۋەى ليژنەى دادەنيشىن ئەو قسانەى زۇر بە ئىزافەوۋە دەكەين، بەلام دواتر ئەگەر لە سىاغەو دارشتنەوۋە ئەو شتىكى تر بىت ئەوۋەيان رەنگە گوناھى من نەبىت، بەلام من ويژدانى خۇم ئاسوودە دەكەم بەرامبەر بەو ئەركە ھەم پىشەيبەكان پىشكىكەى ھەمانە، زۇر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين/سەرۆكى پەرلەمان:

كاك كاروان فەرموو نەھاتتەوۋە باشە، فەرموو سەرچنارخان.

بەريز سەرچنار احمد محمود:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە خالى يەكەم ياساۋ رىنمايى و رىكارە ناوخۇيىە دامەزراۋە تەندروستىبەكان، منىش پىشتىگىرى دەكەم پاش ئاگاداربوونەوۋە لييان، يەنى ئەو رىكارانە مەفروزە نەخۇش لىيى ئاگاداربكىتەوۋە ئەوكاتە ئەبى بە ئەركى پابەند بى پىوۋەى، سەبارەت بە برگەى سىيەم ئىزافەيەكە ھەيە بۇ پىدانى ئەو برە پارەى كە بەر لە وەرگرتنى خزمەنگوزارىيە تەندروستىبەكان رەزامەندى لەسەر دراۋە، بە پىيى رىنمايە دارايىبەكان ئەلپىرەوۋە بۇى زياد بىكى، ئەگەر نەخۇش تواناى نەبوو بە پىيى ياساى بەركارەكان لىيى وەرېگرىتەوۋە يان بە پىيى ياساى وەرگرتنەوۋەى قەرزە مىدىيەكان ژمارە (۵۶)ى سالى (۱۹۷۷)مان ھەيە بە تايبەتى لەو چارەسەرانەى بە ناچارى نەخۇشخانەى تايبەتمەندەكاندا ھەن، چونكە لەوۋە دەچىت ئەو نەخۇشە پارەى نەبىت بە يەك جار پارەى ئەو چارەسەرانە بدات، چارەسەرەكەش لە نەخۇشخانەى تايبەت بى بۇ پاراستنى ژيانى نەخۇشەكە بتوانى بە پىيى ئەو ياسايە لىيى وەر بىگىت، ئەوكاتە بۇى دەكى بە قىستى مانگانە ناكى يەنى قورسايەكەى بارى دارايشى نەبى بە يەك جاربيدات، ئەگەر ئەو ئىزافەى بۇ بىكى، خالى ئەخىرىش نۇيەم ھەلگرتنى چەك لەناو

دامه زراوه تەندروسىيەكان ئەو زۆر لەجىيى خۆبەتە، بەلام ھەمووشى ھەلگرتنى چەك و ھەر ئامرازىكى تىرى برىنداركر، چونكە ئىيمە پىشتەر چەند نموونەيەكمان ھەيە پزىشك لەناو عىادەكەى خۆيدا لىيى دراو، تەقەى لىكراو، برىنداركر او، عەزبەتەى دراو، لەبەر ئەو جارى وا ھەبوو بە چەقۆش لىيى دراو، جار واش ھەبوو بە سىلاح و دەمانچە و بەمانە لىيى دراو، لەبەر ئەو ھەلگرتنى چەك و ھەر ئامرازىكى تىرى برىنداركردى بۇ زىاد بكرى و زۆر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين/سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك زاھر فەرموو.

بەريز زاھر محمد على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من پىشنىياز دەكەم ناوئىشانى ئەو ماددەيە بگۆردرئىت بكرئتە ئەركەكانى نەخۆش و ھاوئەلكانىان و ماددەى (۸) و ماددەى (۹) بكرئتە يەك ماددە ماددەى (۹) لابرئت، لەبەر ئەو ھەمان ناوئەركەكانى ماددەى (۸) ھەيە، يان ماددەى (۹) بەشپۆيەك دابريزئىتەو سىاغەيەكى تىرى بۇ بكرئت و ئەو ئەركانە زىاد بكرئت بۇ سەر نەخۆش، بەكار نەھىنانى ئەو ئامپىرانەى كە دەبنە ھۆى بىزاركردى نەخۆشەكانى تر، خالىكى تىران قەدەغەكردى وئىنە گرتنىان لە نەخۆشخانە بەشپۆيەكى قەتەى، يەئنى بە ھەموو شپۆيەك قەدەغە بكرئ كە وئىنەى نەخۆشەكان بگيرئ لە نەخۆشخانە، زۆر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين/سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو زىان خان.

بەريز زىان طاھر احمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەشى دووھم لە جەلسەى رابردوو پىشنىيارى ئەوھم كرد كە پىويستە زانىارى تەواوى رابردوو تەندروسى نەخۆش بدرئتە پزىشك، لىرە لەم ماددە لە بەشى چوارەم ئاماژەى بەو كرىووە كە پىدانى زانىارى بە پزىشكى چارەسەر كراو ئەركى نەخۆشە و، بۆچوونى من ئەو دەبئت بە نووسراو بئت نەك بە زارەكى بئت، ئەگەر بە نووسراو بئت ئەو دەبئتە بەلگەيەك سبەينى ئەگەر خوا نەخواستەش شتەك قەوما نەخۆش مرد يان وەزەى بەرەو خراپتر چوو، ئەو بەلگەيە دەتوانئت دىفاع لە پزىشك بكات يان لە نەخۆشەكە بكات، ئەمە بەشپۆيەى فۆرمىك بئتن زۆر باشتەر دەبئتن لە ھەموو وئاتاندا ئەو فۆرمە لەلایەن نەخۆش پىش ئەو ھەى چارەسەر بكرئت، ئەو فۆرمە پر دەكرئتەو لەو فۆرمەدا ھەموو ئەو زانىارىيانەى كە زانىريان لەلایەن پزىشكەو كارىگەرى لەسەر شپۆزى پىدانى چارەسەر دەكاتن، نووسراو لەسەر نەخۆش فەرزە كە ئەو فۆرمە پىش ئەو ھەى چارەسەر وەر بگيرئ پرىبىكاتەو، بۆيە پىشنىيار دەكەم برگەى چوارەم بەم شپۆيەى لى بكرئتن نەخۆش يان ھەوالى نەخۆش بە پركردى فۆرمى مپژوو تەندروسى و نەخۆش تەواوى زانىارىيەكان سەبارەت بە نەخۆش و كىشە تەندروسىيەكان بداتە پزىشكى چارەسەر كراو و واژوو بكات، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين/سەرۆكى پەرلەمان:

دەست خۆش، واللە بېھىنى بىدەيە لىژنە تايىبەتمەندەكان ژيان خان ئەو سياغەيان بۇ بىنى بە نووسين بى زەحمەت زۆر سوپاس، كاك كاروان نەھاتەو ماددەى دواى ئەو بەخوینەو ناومان خویندەو نەت وت ناومی تیدانییە لە ماددە (۹) قسە بکە.

بەريز د. صباح محمود محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

حوكمە گشتییه كان ماددەى (۹) سەرجم ئەو ئەركانەى كە لە ماددەى (۸) ی ئەم ياسایەدا هاتوون هاوەلى نەخۆشیش پابەند دەكات.

بەريز د. ريواز فائق حسين/سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دەرڤەت دەدەمى مامۆستا عبدالستار بەريزان نوقتهى نيزامیه؟ لەسەر ماددەى (۹) ناوى مامۆستا بنووسە، ئیستا دەینوسیّت لەسەر ماددەى (۸) وامزانى نوقتهى نيزامى وەردەگرى وتم وەرت دەگرم دواى قسە بکە مامۆستا.

بەريز عبدالستار مجيد قادر:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

كاك زاناو سەرچنارخانىش باسيانكرد، من پيم وايە ئەو ماددەيە هەر چەك هەلگرتن و نەگرتن لپرە هەر لاببرى، چونكە بە پيى ياسا چەك هەلگرتن بۇ دامەزراوە فەرمییه كان قەدەغەيە، هەر بۇ قەزىيەى نەخۆش و تەندروستى و خەستەخانەو ئەوانەى باسیدەكەن تەندروستىيەكى خۆشيش نييه، بەراى من هەر نەمینی لەوى، چونكە خۆى لە ئەسڵدا قەدەغەيە ئەوئى تر واللە لەماددەى (۷) ئەگەر ئىجازە بەدى يەك پيشنيارى كورت بکەم يەك پيشنيار.

بەريز د. ريواز فائق حسين/سەرۆكى پەرلەمان:

هەرچیت هەيە مامۆستا عبدالستار لەسەر ماددەى (۷) بە نووسين بېنووسە بیدە بە لىژنەكان، هەر چت هەيە لەسەرى معالەجەيەكییان پيیه لەگەليان تەنسیق بکە، با نەچینەو سەر ئەو ماددەيە، لىژنەى فەتواو جەنابت دەتوانى لەگەليان راویژ بکەى.

بەريز عبدالستار مجيد قادر:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

وەكو معالەجەيەك ئەگەر گوپيان لیبى رەنگە ئاگادارى هەموو ئەوانەم، بەس من رەئىهكم هەيە رەئىيەكى خۆم هەيە ئەگەر قبولى بکەن، ئەويش ئەوئى بەراى من ئەم قەزىيە ئالۆزو هەستياريشە رەهەندى كۆمەلایەتى و ئاينى و ئەوانەى هەيە، بەراى من ئەگەر بکرى بیکەينە ماددەيەكى سەربەخۆ یا ئەم لىژنەيە، یا هەر فراكسونيك ئازادە پروژە ياسايەك لەم پرووئە تۆزىك تىرو تەسەلتربى پيشكەش بکا باشتەر، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين/سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت ماددەى (۹) بەريزان ئەندامانى پەرلەمان كى دەيەويّت لەسەر ماددەى (۹) قسە بکات؟ بەريزان دەيخوینمەو هەر كەس ناوى نەنووسرابوو با پيمان بلتى (دكتور ريبوار،

دكتورە گلاويژ، حسيبه خان، كاك بالانبو، شادي خان، رويك خان، كاك عوسمان، كاك مسلم)،
كەس ھەيە نايمان نەئوسىيى؟ كەس نىيە كاك مسلم فەرموو.

بەريز مسلم عبدالله رسول:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

قسەكەم لەسەر ماددەى (۹) لە بېرگەى (۳) كە باس لەو دەكات لىژنە دەتوانىت بۆ خىراکردنى
يەكلادکردنەوھى دەرەئەنجامى ئەو كىشانەى كە ھەيە لىژنەيەكى لادوھى ناو لىژنەكە پىك
دەھىندىت.

بەريز د. رىواز فائق حسيين/سەرۆكى پەرلەمان:

ماددە (۹) ئەو نىيە ئەو ماددە (۱۰) يە كاك مسلم سوپاس.

بەريز مسلم عبدالله رسول:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

داواى لىبوردين دەكەم.

بەريز د. رىواز فائق حسيين/سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك بالانبو فەرموو.

بەريز بالانبو محمد على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من پيشنياز دەكەم ئەم ماددەيە ھەر لابرېيت سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسيين/سەرۆكى پەرلەمان:

ئاخر سەبەب؟

بەريز بالانبو محمد على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبەب دەلى سەرجم ئەركەكانى كە لە ماددەى (۸)ى ئەم ياساييەدا ھاتوو، ھاوھلى نەخۆش
پابەند دەكات ھەر لەويش تۆ ھاوھلى نەخۆش پابەندىت بەم بېرگانەوھ.

بەريز د. رىواز فائق حسيين/سەرۆكى پەرلەمان:

تيايدانييە كاك بالانبو مەسەلەن جارى وا ھەيە نەخۆشەكە لە ژوورەوھەيە ھىچ موخالەفەيەكى
قانونى نىيە، ھاوھلى نەخۆشەكە بۆ نموونە پەلامارى دكتورەكە دەدا.

بەريز بالانبو محمد على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۸) دەلى نەخۆش ئەم ئەركانەى خوارەوھ پابەند دەبى.

بەريز د. رىواز فائق حسيين/سەرۆكى پەرلەمان:

ئەى ھاوھلەكەى مرافقەكەى.

بەريز بالانبو محمد على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

پيش ئەو تۆ ئەركەكانى ھاوھلى نەخۆشيشت کردووھ.

بەريز د. ريواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

باشە تەواو شادى خان فەرموو.

بەريز شادى نوزاد وھاب:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەراستى ۋەكو پيشتەر بەريزت ئاماژەت پيدا ئەم ماددەيە پيويستى بە سياغە كوردنە ۋە ھەيە، چونكە ئەكەر بەم شيوەيە بە يەك دېر ئيمە ماددەكە كۆتايى پى بھينين، دەتوانين بە زيادكردنى دەستەواژەي ھاوھلى نەخۆش بە ماددەي پيش خۆي ئەم ماددەيە ھەر لا بدەين و لەو ھالەتەيە ئەو ۋە چارەسەر دەبى، بەلام ئيمە كۆمەليك شتيتيرمان ھەيە كۆمەليك ھالەتەي تيرمان ھەيە لە نەخۆشخانەكاندا بە تايبەت روو دەدەن لە زۆر ھالەتەي دياريكراودا، بۆ نموونە لەكاتى گيان لە دەستدانى نەخۆشپك لە ناو نەخۆشخانە گشتيپەكاندا دكتورو پەرستارو ھەموو كارمەندەكانى ئەو قاوشەي كە ئەو نەخۆشە كە گيانى تيدا لە دەست دەدات دەكەونە بەر مەترسى ئەو ۋەي كە رەد فعلى ھاوھلەكان چۆن چۆنى دەبىت لەگەل ئەندامانى يان كارمەندانى ئەو شوپنەدا، بۆيە پيويستە يەكپك لەو ماددەدا خالپك زيادبكرى، بۆ ئەو ۋەي كە ھاوھلى نەخۆش بەر پرسيارە لە پاراستنى دۆخى ئارامى ناو نەخۆشخانەكان لە ھەر ھالەتپكى نەخوازراودا كە روودەدات لە ناو نەخۆشخانەكاندا و ھاوكارى تەواوى ستاف و ناو نەخۆشخانەكان بىت يان دامەزراو ھەندروسيتيپەكان بىت بۆ ھەر كارپك كە ئەو ستافە پى رادەسپيرى، چونكە زۆر ھالەتەي تيرشمان ھەيە ھاوھلى نەخۆش ھەندى كات زياتر بۆ مندالان راستە بۆ گەورانيش ئەوانەي ئەو نەخۆشەنەي نەتوانن ئاگادارى خويان بكەن، ئەو نەخۆشەي كە ناتوانن ئاگادارى خۆي بكات يان رينمايپەكانى دكتورەكە جيبەجى بكات، ھاوھلى نەخۆش بەر پرسيارپەتەي ئەو ۋەي دەكەويپتە سەر شان كە لە كاتى خويداو بە پيى ئەو رينمايپەنەي كە پيى دەدرپت جيبەجى بكات، بەلام ھاوھلى نەخۆش ئەمەش ناكات دواترپش تيمە يزيشكيپەكان ھەندپك ھالەت ھەن بەو شيوەيەن تيمە يزيشكيپەكان رووبەرووى ئەو دەبنەو ۋە كە خەلەل ياخود گرفتپك لە شيوەيە چارەسەرپەكە ھەبوو، بۆيە پيويستە ئەو ماددەي (۹) بە شيوەيە زۆر باشترو بە چەند خالپك سياغە بكرپتەو، پيشنيازى منيش بە نووسراويك ئاراستەي ليژنە دەكەم و، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين/ سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دكتور ريبوار.

بەريز د. ريبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەناوى خواي گەورە ۋە مەرەبان، ديارە من لەگەل ئەو ۋەم كە ماددەي (۹) بە جيا ئاماژەي پيكردوو، لەبەر ئەو ۋەي پەيوەستە بە ئەرکەكانى ھاوھل، بەلام دەكرى بە شيوەيەكى تر ئيعادە سياغە بكرى، چونكە ئەگەر بەو شيوەيە بى بەريز سەرۆكى پەرلەمان ئەگەر بەو شيوەيە بى لە ماددەي (۹) ھاتوو ھەمان ئەو ئەرکانەي كە لە ماددەي (۸) نەخۆش پابەند دەكات، ھەمان ئەو ئەرکانەش دەسەپيندرى بەسەر ھاوھل بۆ ئيعادە سياغە، بۆ ئەو ۋەي كە ئەرکەكانى ھاوھل جيا بكرپتەو لە ئەرکەكانى نەخۆش من بەو شيوەيەي خوارەو ۋە سياغەم كردوو:

سەرجهم ئەو ئەركانهى كه له مادده (۸)ى ئەم ياسايه دا هاتوو هاهه لى نه خوۆش پابه ند دهكات
تهنها لهو ئەركانه نه بىت كه كه سين و په يوه ستن به خودى نه خوۆش، و اتا ئەركه كانى كه سى
نه خوۆش جيا بكرىته وه له ئەركه كانى هاهه لى بۆ پابه ندبوونيان به رىنمايه گشتيه كان.

به رىز د. رىواز فائق حسيىن / سه روۆكى په رله مان:

سو پاس، فه رموو گه لاويژ خان.

به رىز د. گلاويژ عبد عثمان:

به رىز سه روۆكى په رله مان.

پيش ئەوهى بيمه سه ر ماددهى (۹) ئەگه ر رىگام بدهى پيم خوۆشه روونكر دنه وه يه ك بدهم له سه ر
ئەو پيش نيارهى دام، وابزانم هه له تيگه يشتنىك هه بوو، باسى ماف ناكه م باسى ئەركى
نه خوۆشه كه ده كه م نه خوۆشىك ئەركى هه يه پارىزگارى ده ست درىژى نه كاته سه ر مافى
نه خوۆشىكى تر مه به ستم ئەوه بوو مه به ستم ماف نه بوو سو پاس، پيم وايه ماددهى (۹) ئەگه ر
ئيمه بىين سه رجه م برگه كانى ماددهى (۸) بخوينينه وه ده بينين هه موو برگه كان ته تبيق ده بىتن
له سه ر هاهه لى نه خوۆش، بۆيه پيم وايه ئەو مادده يه وه كو خوۆى بمىنيتته وه هه موو ئەركه كان كه
له سه ر نه خوۆشه وه له سه ر هاهه ليش ده بىتن، چونكه مه سه له ن بۆ نموونه بىينه سه ر پيدانى برى
ئەو پاره يهى كه ده يداتن زور جار نه خوۆش ئاگادار نييه، يان برى ئەو زانيار يانهى كه نه خوۆشه كه
هه يه تى نه خوۆشىكى ترى هه يه يان هاهه له كه ده يدات به پزىشكه كه، بۆيه هه موو ئەركه كانى كه
لهو خالانه دا هاتوو له سه ر نه خوۆشه پىويسته له سه ر هاهه ليش بى و سو پاس.

به رىز د. رىواز فائق حسيىن / سه روۆكى په رله مان:

سو پاس، روپاك خان فه رموو.

به رىز روپاك احمد رحمان:

به رىز سه روۆكى په رله مان.

ماددهى (۹) من پيم وايه ببىته برگه يه ك له برگه كانى مادده (۸) زياد بكرى به زنجيره يه ك، چونكه
ليره پيم وايه له حوكمه گشتيه كان ئەو مادده يه جى نايبتته وه، بۆيه له به شى سىيه ميش ده بى
ناو نيشانه كه بگۆردى، ئەركه كانى نه خوۆش و هاهه له كهى ئىنجا حوكمه كانى به سه ردا جى به جى
ده بى.

به رىز د. رىواز فائق حسيىن / سه روۆكى په رله مان:

راسته والله دروسته له حوكمه گشتيه كان نه بى باشتره كاك عوسمان سىده رى فه رموو.

به رىز عثمان على سمايل:

به رىز سه روۆكى په رله مان.

مىنىش پېشنىيار دەكەم كە پىشتىوانى لەو ھەقالانە دەكەم كەوا پېشنىيارى ئەوھيان كىردووھ كە لا بېرىت، ماددەى (۹) بىكرى بە بىرگەيەك بەم شىۋەيە سەرجەم بىرگەكانى ماددەى (۸) ھاوھلى نەخۇشىش دەگرىتەوھ، زۆر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، حىببە خان فەرموو.

بەرىز حىببە سەيد ابراھىم:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ھەمان تېيىنى خاتوو روپاكام ھەبوو لەوھى ئەگەر ماددەى (۹) لەگەل حوكمە گىشتىيەكان يەك نەگرىتەوھ لە بەشى چوارەم بە ماددەيەكى تايبەت بېت و سىاغەكەى بەو شىۋە داپىرېترىتەوھ: ھاوھلى نەخۇش پابەند دەبېت بە رىزگرتن لە ياسا و رىنمايەكانى دامەزراوھ تەندروسىيەكان بەدەر لەو ئەركانەى تايبەتن و دەكەونە ئەستۆى نەخۇش، سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

دەست خۇش ئەو سىاغەيە بەدە بە لىژنەكان بى زەحمەت دەستان خۇش، ماددەى دواى ئەوھ بەرىزان لىژنەكان بىخوئىنەوھ ماددەى (۱۰).

بەرىز د. صباح محمود محمد:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۰):

- ۱- بېكھاتەو ئەركەكانى لىژنەى لىكۆلېنەوھى ھەمىشەيى بە پەيرەوېك رىك دەخرىت كە لەلەيەن ئەنجومەنى وەزىرانەوھ دەردەچى.
- ۲- لىكۆلېنەوھەكانى لىژنە بە ئامادەبوونى نوئىنەرى داواكارى گىشتى و سەندىكا پەيوەندىدارەكانى ئەنجام دەدرىت.
- ۳- لىژنە دەتوانىت بە خىراكىردنى يەكلدىكىردنەوھى دەرەئەنجامى لىكۆلېنەوھ لىژنەى لدوھكى دروست بكات لە ژىر چاودىرى خۇيدا بە مەرجىك ماوھى لىكۆلېنەوھى لە (۶۰) رۆژ تىپەر نەكات، زۆر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى بەرىزان كى لەسەر ماددەى (۱۰) قسەى ھەيە؟ ناوھكان دەخوئىنەوھ (كاك بەمن، دكتور زانا، دكتور رىبوار، گلزار خان) كەسى تر ھەيە نەمان نووسىبى (كاك زكرى، رۆژان خان، كاك لقمان، كاك ملا ناصر، دكتور كازم، دكتور محى الدين، موژدە خان، كاك مسلم) كەس ھەيە ناومان نەخوئىندىتەوھ؟ نىيە كاك زكرى فەرموو.

بەريز زكري احمد سمايل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۰) خالى (۳) ليژنە دەتوانىت بۇ خىرايى كىردنى يەكلادىي كىردنەوھى دەرەئەنجامى ليكۆلېنەوھى ليژنە، ليژنەى لاوھكى دروست بىكات لە ژىر چاودىرى خۇيدا بە مەرجىك ماوھى ليكۆلېنەوھى لە (۶۰) رۆژ تىپەر نەكات، بەريز سەرۆكى پەرلەمان من پىم باشە بەم شىوھىيەى لى بىكەن، ليژنە دەتوانىت بۇ خىرايى كىردنى يەكلادىكىردنەوھى دەرەئەنجامى ليكۆلېنەوھى ليژنەى لاوھكى دروست بىكات لە ژىر چاودىرى خۇيدا بە مەرجىك ماوھى ليكۆلېنەوھى لە (۳۰) رۆژ زياتر تىپەر نەكات، زۆر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، مەلا ناصر فەرموو.

بەريز عبدالناصر احمد على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەناوى خواى گەورەو مەرەبان، لە ماددەى (۱۰) بىرگەى (۳) ليژنە دەتوانىت بۇ خىراكىردنى يەكلادىي كىردنەوھى دەرەئەنجامى ليكۆلېنەوھى ليژنەى لاوھكى دروست بىكرى لە ژىر چاودىرى خۇيدا بە مەرجىك ماوھى ليكۆلېنەوھى لە (۶۰) رۆژ تىپەر نەكات، بەراستى من لەگەل ئەو (۶۰) رۆژەدا نىم، لەبەر ئەوھى بۇ ماوھى ليكۆلېنەوھى (۶۰) رۆژ زۆرە، ئەگەر بىكرىت لە (۲۱) رۆژ زياتر نەبىت زۆر باشتەرە بۇ خىرايى كىردنى ليژنەى ليكۆلېنەوھى، زۆر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك بەھمەن فەرموو.

بەريز بھمن كاك عبدالله احمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لە خالى يەكەم لە ماددەى (۱۰) دەلى پىكھاتەو ئەركەكانى ليژنەى ليكۆلېنەوھى ھەمىشە بە پەيرەويك رىك دەخرىت لەلايەن ئەنجومەنى وەزىرانە، من پىم وايە ئەو تايبەتە بە وەزارەتى تەندروستى، دووش دەلى ليكۆلېنەوھى ليژنە بە ئامادەبونى نوپنەرى داواكارى گشتى دەبىت، بەلام لە ھەرسى خالەكە نەوتراوھ كى بىپار دەدات، لە كۆتايدا ئەمە خەلەليكە بە راستى ئايا ليژنەكە خۆى بىپار دەدات ليژنەكە كە خۆى بىپار بدات ئەمە نەقسىكە بۇ ياسا، چونكە ناكرى ليژنەى تەندروستى خۆى بىپار بدات لەسەر مەسەلەى كارمەندىكى خۆى، بۇيە دەبىت تەحدىد بىكرىت كە داواكارى گشتى بىپار دەدات يا وەكو دادگا، لەسەر ئەوھى ليژنەى لىوھكىكەش بەراستى (۶۰) رۆژ زۆر زۆرە، من (۳۰) پى زۆرە، چونكە ئەوھى ھەتا كۆنتر بى زياتر كىشەكە گەورەتر دەبىتەوھى، خۇشمان دەزانىن ئىمە لە كۆمەلگاپەكدا دەژىن لە ھەندىك مەناتقى ئىمە عاداتى عەشايرى ھەيە لەوھى دەچى لەماوھى ئەو موودەتە زەمەنىيەى كە تۆ ديارىت بۇ كىردوھى كابرالە دەرەوھى مستەشفا ھەوليك بەدا بە رىگاي عەشايرى شتىكى خراب بىكات، بۇيە موودەتەكە

كەمتر بىكرىتەۋە و زۆر باشە و دياريش بىكرى كى بىريارى كۆتايى دەدا لە ئەنجامى لىكۆلېنەۋە،
زۆر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەسەر چاو رۆژان خان دواى گليزار خان مەجالت دەدەم.

بەريز گليزار رشيد حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۰) ۋەكو ئىمە دەزانين قەرارى لىژنە تەۋسىيە ئىلزام نىيە، مولزەم نىيە، لەبەر ئەۋە
ھەندىچار دەبينين مەسەلەن بلىين لە كاتى نەشتەرگەرى دىكتورەكە توشى غەلەتتىكى
نەشتەرگەرى دەبى، لەبەر ئەۋە ئىمە لىرەدا دەبى ۋەزىرى مەعنى مولزەم بىكەين ئەبى نوقتەيەك
ئىزافە بىكەين، ئەۋ نوقتەيە ئەۋيش (بايحال اوراق تحقيق الى قابل التحقيق اذا تعلق فعل قانون
العقوبات و بالعكس) دەبى تەسبىتى بىكا، زۆر سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، دىكتور كازم فەرموو.

بەريز د. كاظم فاروق نامق:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من تەنھا ئىزافەى يەك كەلىمەم ھەيە بۇ ئەم بىرگەيە، ماددەكە لە بىرگەى دوۋەمدا ئەگەر بىكرى لە
پال سەندىكا پىشەيەكاندا ۋوشەى كۆمەلەش ئىزافە بىكرى، بۇنمونە كۆمەلەيەك ھەيە داكۆكى لە
مافى ھەندىك نەخۇش دەكات، بۇ نمونە كۆمەلەى كورته بالاكانى كوردستان ھەيە، كۆمەلەى
نەخۇشانى شەكرە ھەيە ئەۋانە يان نازانم تا چەندىك ياسايە ۋوشەى دەستەش ئىزافە بىكرى،
تەنھا ئەۋەندە ۋوشەى كۆمەلە بۇ ئەۋەى كۆمەلەكانىش ماڧيان ھەبى بەشدارىن لەۋ دەستە.

بەريز د. رىواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، دىكتور محى الدين فەرموو.

بەريز د. محى الدين حسن يوسف:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بۇ بىرگەى (۲) لىكۆلېنەۋەى لىژنە بە ئامادەبوۋنى نوپنەرى داۋاكارى گشتى و سەندىكا
پەيوەندىدارەكان ئەنجام دەدرى، من دەپرسم ئايا نوپنەرى داۋاكارى گشتى و سەندىكا
پىشەيەكان بە سىفەتى ئەندامىيەتى بەشدار دەبن، ياخود بەس بە ئامادەبوۋنيان، بۇيە من
پىشنىارى ئەۋە دەكەم سىاغە بىكرىتەۋە و داۋاكارى گشتى سەندىكا پەيوەندىدارەكان ئەندامى
ھەمىشەيى ئەۋ لىژنەيە بن، خالىكى تر ئەۋەى پەيوەندى بە بىرگەى سى ھەيە باس لەۋە دەكات
كە بۇ خىرايى كرىنى يەكلاكرىدەۋەى دەرەئەنجامى لىكۆلېنەۋەكان (۶۰) رۆژى داناۋە، ئەى ئەگەر
خۆى لىژنەكە بىكا رەنگە شەش مانگى بوپت، بۇيە ئەگەر لەۋ ھەرىمەى ئىمە لەۋ ۋولتەى ئىمە
شتىك ۋەكو دەلېن دەرخۇنەى بىكەين دەيدەينە لىژنە، لۇيە من پىشنىارى ئەۋە دەكەم داپشتەۋە
بۇ ئەۋە بىكرىتەۋە و من لەگەل ئەۋەم لە دوو ھەفتە كە مادام بۇ خىراكرىنى ئەنجامەكانى
لىكۆلېنەۋەيە، پىشنىارى ئەۋە دەكەم كە لە دوو ھەفتە زىاتر نەبپت يا لە (۱۵) رۆژ زىاتر نەبپت
ئەنجامەكانى لىكۆلېنەۋەيان لىژنە لاۋەكىيەكان و زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو رۆژان خان.

بەريز رۆژان محمد كرىم:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بۆ ماددەى (۱۰) من پيشنيار دەكەم خالى يەك ئەو پەيرەو بەكرىت بە رينمايى لە لادىەن وەزارەتەو دەردەچى و خالى دووهم لىكۆلئىنەوەكانى لىژنە ھاوپراي كاك بەھمەنم برپارى كۆتايى كى دەيدات، پيوستە ديارى بكرىت و خالى سىيەميش (۶۰) رۆژ زۆرە بكرى بە (۳۰) رۆژ تىپەر نەكات، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك لقمان فەرموو.

بەريز لقمان حمد حاجى:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۰) خالى يەك پشتيوانى لە بۆچوونى دكتور محى الدين دەكەم كە نوينەرى سەنديكا پەيوەنديدارەكانى ھەميشەيى تىدايە، چونكە لە حالەتى روودانى ھەر ئەگەرىكدا نوينەرى سەنديكا پيشەيەكان مافى بەرگرىكردن ياخود ئاگاداربوون لە ئەندامەكانيان ھەيە، سەبارەت بە خالى سى مادام باسى خپرايى لىكۆلئىنەوەكان دەكات (۶۰) رۆژ موودەپەكى زۆر زۆرە، ئەگەر ئەمە بكرىتە نيوە كارىكى باشەو زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دكتور زانا عەفوو رۆژان خان قسەيەكى ھەيە دواى ئەو ببورە.

بەريز رۆژان ابراهيم على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئاخفتنا من ل سەر بابەتا (۶۰) رۆژيە بەس ئەز بينم كىم كەس پشتگيريا ئىك و دوو دكەن ئەگەر رەئيا وان جيگير بيت و ب مەعنا پشتگيريا ئىك و دوو بكەن و دوايى دبيتە گلە ئو گلەيى ژليژنا ياسايى دەكەن دىيژن رەئيا نەجيگير دكەن دخاندا سىيى دا، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، كاك زانا فەرموو.

بەريز د. زانا خالد سمايل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ماددەى (۹) ئىمە لە ئەسلى ئەو پيشنيازە ياسايە كە پيشتر لىرە نووسىبومانەو بەو شپوئەيە نەبوو و لە وەزارەتى تەندروستى ئەو لىژنەيە پىك بيت، ئەمە لە ماددەكانى پيشترىش لە جەلسەي پيشووشدا باسماڻ لەو تىبينىە كرد، ئەدى خەلكەك ئەگەر خەلكىك شەكوای ھەبوو نەخۆشىك شەكوای لە وەزارەتى تەندروستى ھەبوو كپوئە بچىت، لە كوئ شەكوای خۆى تەقدىم بكات، خۆى گلەيى لەوانە يەعنى شەكوای لەوان ھەيە، بۆيە ئىمە لە ئەسلى پيشنيازە ياساكەدا باسى ئەنجومەنىكمان كردوو ئەو ئەنجومەنە نوينەرى داواكارى گشتى و نوينەرى سەنديكا

په يوه نديداره كاني تيداده بي، ئه من له و برځه يه دا هاوپاي به ريز كاك دكتور كازم كه ژماره ي كومه له شمان هه يه، كومه له ي زانستي پيشه ي پزېشكي و به ياسا و به ته علماتي وه زاره تي ناوخوش مؤله ت پيدراو له وي نوينه ريان هه بيت، به لام ده بي ئه وه ئه نجومه نيك بي ليژنه تاوه كو ئيستا كاره كاني سكالاي هاوولتايان نه خو شپك كه سكالاي هه يه ته قديمي كردوه، ليژنه يه كي بۇ ته شكيل كراوه ئه و ليژنه يه پيشتريش باسما نكرد رهنگه نه خو شه كه سكالاي له په رستاريك هه بي په رستاريك بوپته وه ئه ندام له ليژنه كه، هه موو كات خه لك گله يمان له وه لي ده كات ده لي كه س نيه پشته نه خو ش بگرئ، هه موويان ئه وان پشته يه ك ده گرن، ده بيت ئه نجومه نيك هه بيت ئه م بريارانه بدات، به راي من ناييت ئه وه نه له وه زاره تي ته ندروستي و نه په يره وه كه ش وه زاره تي ته ندروستي ده ري بكات، خالي سييه م بۇ يه كلديي كردنه وه ي يا خيرا يي كردنه وه ي ده ره ئه نجامه كان ليژنه ي لاهه كي دروست بكرت يه ك فقه ره ي بۇ زياد بكرت، ليژنه ي لاهه كي له سه ر ئاستي پاريزگا و ئيداره سه ربه خو كان دروست بكرت بۇ كه م كردنه وه ي روتين ئه مه زياد بكه ين، بۇ ئه وه ي ئه و خه لكه كه سكالاي هه يه هه مووي نه يه ته نا و وه زاره ته وه، ئه و ئه نجومه نه ي كه ته شكيل ده كرئ بۇ بابته ي ماوه كه، پشتگيري له هه موو ئه و به ريزانه ده كه م كه ماوه كه يان (٦٠) رۆژه كه يان ي زور بوو، منيش پيم وايه (٦٠) رۆژ زور زوره، بۇ يه كلديي كردنه وه ي ئه و كيسانه (٣٠) رۆژ تپهر نه كات، زور سوپاس.

به ريز د. ريواز فائق حسين / سه رو كي په رله مان:

ده بوو كاك ريبوار قسه بكات، ئينجا جه نابتي فهرموو كاك ريبوار.

به ريز د. ريبوار عبدالرحيم عبدالله:

به ريز سه رو كي په رله مان.

سه باره ت به ماده (١٠) خالي دووه م و سييه م هه ست ده كه م جوړي ك له ته ناقوزي تيايه، له كاتي بوون به ياسا وه كو ته شريع ده رده چئ، رهنگه ته فسيري ياسايي ئه و كاته جياواز هه لگرئ، په يوه ست به برځه ي دووه م جارئ ليكولينه وه كردن له سه ر هه ر كه يسيك به ئاماده بووني نوينه ري سه نديكا كانيان يان داواكار ي گشته بۇ نه زا هه تي ليكولينه وه وه ده ره ئه نجامي ليكولينه وه كه شتيكي باشه، به لام له خالي دووه م ده لي به ئاماده بووني نوينه ري داواكار ي گشته و سه نديكا كان له پرؤسه ي ليكولينه وه كه به رپوه ده چئ، به لام له خالي سييه م ده لي له كاتي كدا ئه گه ر بۇ ئه وه ي كه ده ره ئه نجامه كان به خيرا يي ده ركه وي ليژنه ي سه ره كي ده توانئ ليژنه ي لاهه كي پي كبه يني، ئاماژه به بووني ئاماده بووني يا بووني نوينه ري داواكار ي گشته و سه نديكا كان ناكا دياره، ئه مه خو ي له خويدا جياوازيه كه ده كرئ دواي ئه وه ته فسيري ياسايي جياواز هه لگرئ، بۇيه من پيشنيار ده كه م له خالي سييه ميش به هه مان شيوه ي خالي دووه م كه باس له ليژنه ي سه ره كي ده كات به ئاماده بووني نوينه ري داواكار ي گشته و سه نديكا كان، له خالي سييه ميش ئيزافه بكرئ، و اتا بووني نوينه ري سه نديكا كان داواكار ي گشته له خالي سييه ميش ئيزافه بكرئ بۇ ئه وه ي ته فسيري ياسايي جياواز هه لنه گرئ.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

دروسته بەجىيە مژدە خان فەرموو، كاك دكتور صباح دياره روونكردنه وه يهكى ههيه دواى جەنابتى مژدە خان.

بەريز د. صباح محمود محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەو لىژنەيەى كە باسما نكردوو بە راستى لىژنەى لىكۆلنە وهى هەميشەيى كە باسما نكردوو بە عايد بە وهزارەتى تەندروستى نىيە، عايدى بە ئەنجومەنى وهزيران دەردەكەت، نەك وهزارەتى تەندروستى ئەو يەك، دووهم: بە راستى هيج ئيتاريكمان تەحديد نەكردوو كە بە وشيوە بىت نەبىت لەو پيشنيازه ياسايە، بەس سوپاسى هەر ئەندامەكى دەكەين كە بيروبوچوونى بۆ دەولەمە نكردنى ئەم ياسايە بكات، من خۆميش بە راستى شەخسى لەگەل ئەو مە سەنديكاو كۆمەلەى پەيوەنديدارەكان لە فەقەرەى دووهم ئەو ش ئىزافە بكرى، چونكە بە راستى زۆر سوپاسى دكتور كازم دەكەم كە ئەو ئىقتراحيەى كرد، چونكە زۆر كۆمەلەشمان هەيه وهكى تر سوپاسى هەموو ئەندامانى پەرلەمان دەكەم بۆ دەولەمە نكردنى ئەم ياسايە.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، مژدە خان فەرموو.

بەريز مژدە محمود محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

تېبينىم هەبوو لەسەر خالى يەكەم كە دەلى پىكها تەى ئەركەكانى لىژنەى لىكۆلنە وهى هەميشەيى بە پەيرەويك رىكدەخرىت لەلايەن ئەنجومەنى وهزيرانه وه دەردەچىت بابەتەكە ئەركو مافى نەخۆشە، يەنى بۆچى موختەس نەبىت بە لىژنەى تەندروستى، ياخود وهزارەتى تەندروستى، لە برگەى دووهميش تېبينىم لەسەر پشتيوانى قسەكانى دكتور كازم و ئەو بەريزانەى دەكەم كە ووشەى كۆمەلەو ئەوانەى كە داكۆكى لە مافى چينىك دەكەن، كۆمەلەك دەكەن ئەو وهى بۆ زياد بكرى و، لە برگەى سىيەم داوا لە لىژنەى تەندروستى دەكەم ئەگەر روونكردنه وه يەك بەن نووسراوه لىژنە دەتوانىت بۆ خىرايى كردنى يەكلايكردى دەرتەنجامى لىكۆلنە وه لىژنەى لاوهكى دروست بكات، بۆخۆى لىژنە كۆمەلەك رۆتينيائى تىدايە، ئەو لىژنەيە لىژنەيەكى تر راسپىرئى و ماوهكەى (٦٠) رۆژ بى ئەو هەر حساب بكە قەزىهكەت بىر دەچىتە وه، پيشنياز دەكەم ئەو لىژنەيەى تىدا نەبى، ئەو وهى دووهم ئەو ماوهى (٦٠) رۆژە بكرى بە (٢٠) رۆژ سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، دكتور صباح فەرموو.

بەريز د. صباح محمود محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بە راستى كە ئەو لىژنەى لاوهكيبە باسما نكردوو زيادما نكردوو، لەبەر ئەو بووه خىراكردى ئىشى لىژنەكە كە زۆرترين وهخت، يەنى ئەنجامەكە دەست پى بكات، منيش لەگەل ئەو مە كە لە (٦٠) رۆژ كە متر بكرىت بۆ مانگىك باشترە، ئەوا رەئى وهزارەتە نە لىژنەى مەيه، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ بەريزتەن، فەرموو كاك عباس.

بەريز عباس فتاح صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە پېكھيئەتلىك لىژنەكە خۇي نالى لىژنەكە ئەنجومەنى ۋەزىران پېكى دېنى، يان ۋەزارەت تەندروستى، راستە ۋەزارەت تەندروستى پەيوەندىدارە بەم بابەتەۋە، بەلام دەلى پېكھاتە ۋە ئەرکەكانى يەنى لىژنەكە بە پەيرەۋيىك لە ئەنجومەنى ۋەزىرانەۋە رېك دەخرىت، ئەۋكاتە ئەنجومەنى ۋەزىران كە رېكخرا چۆن چۆنى لىژنەكە پېك دېنى لە كوئ پېكىدە لەۋى ديارى دەكرى، ئەمە نىيە لىژنەكە پېك بى پەيرەۋەكە لەۋى ديارى دەكرى، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ بەريزتەن، كاك زانا نوقتەى نىزامىت ھەيە ؟ فەرموو.

بەريز د. زانا خالد سمايل:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بۇ ئەۋەى لە ۋەقەرەيە تېپەر نەبىن، بۇيە باسماڭرد ھەر لە ۋوشەى يەكەمدا لە بېرگەى يەك دەلى ۋەزارەت تەندروستى، كەۋاتە ئەۋە يەكلايى كرىدۆتەۋە دەبى ئەۋ لىژنەيە لە ۋەزارەت بى، بۇيە دەبى ئەمە چاك بىكرىت، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسيڭ / سەرۆكى پەرلەمان:

ئەۋە نەماۋە ئىستا بەس ئەۋەندەيە پېكھاتە ۋە ئەرکەكانى لىژنەى لېكۆلىنەۋەى ھەمىشەيى بە پەيرەۋيىك رېكەخرىت كە لەلايەن ئەنجومەنى ۋەزىرانەۋە دەردەچىت، بەريزان با بچىنە ناۋ سۈرەتەكەۋە بەريزان لە ناۋ لىژنە تاييەتمەندەكانەۋە دەسەلاتى دەركردنى پەيرەۋيىك بۇ دروستكردى لىژنەكە ۋە ئەرکەكانى داويانە بە ئەنجومەنى ۋەزىران، رەنگە ئەۋان لە پەيرەۋەكە بلىن لىژنەكە لەناۋ ئەنجومەنى ۋەزىران نىيە لىژنەكە لەناۋ ۋەزارەت تەندروستىيە، ئەمان خۇيان يەنى لىژنە تاييەتمەندەكان سەلاحيەتەكەيان داۋە بە ئەنجومەنى ۋەزىران پەيرەۋيىك دەربىكات، ئەۋان لە پەيرەۋەكە بەربەمناى ئەۋ قانۋونە بېيار دەدەن لىژنەكە لە ۋەزارەت تەندروستى بى يا لە شوئىنكى تر بى يان ھەر لە ناۋ ئەنجومەنى ۋەزىران بى لە راستىا، چۈنكە ھىچ تەفاسىلېكى سەبارەت بەۋە تيا نىيە ئەۋەى ئىستا لەبەر دەستماندايە قابىلە بۇ ئەۋەى ئىعادەى سىياغەى بىكەنەۋە لەبەر رۆشنايى ئەۋ تىيىننايەى كە بەريزتەن داۋتانە بەشپۆەيەك بى ھەم قەرارى لىژنەكە ۋازح بى، ھەم رۆلى داۋاكارى گشتى ۋ سەندىكاكان ۋازح بى، ھەم قابىل بى بۇ تەن قەرارەكانى ھەموۋى قسە دەكەى كاك بزار فەرموو.

بەريز بزار خالد عبداللە:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

حەز دكەم ئىشارەت ب دوو تىببىيا بدەم، بۇ چى سەر ب ئەنجومەن ۋەزىران قەيە؟ خۇ عادەتەن ئەگەر سەر ب ۋەزارەت تەندروستى قە بيت ل قى ۋەختى دروستە ئەگەر ئەندام ۋ پېكھاتە ۋ ئەرکى قى لىژنى تەنيا ئەندامىت ۋ لىژنى پزىشك بى يان فەرمانبەر ۋ كارمەند بى ئەۋىن ل

سنورا وهزارهتا تهنروستی شۆل دکهن و دهوامی دکهن، ل قیڑی بۆ چی ئهنجومهنی وهزیران باشته؟ ژبهړکو نوینهری دهسهلاته کا دی ژی بهشدره د قی لیژنی دا نابیت نوینهری داواکاری گشتی ئاماده بیت د لیکۆلینا لیژنی دا و ته حقیقی بکته ئه و پهیره و ئه و ئهړک و دهسهلات ژ لایئ وهزیری تهنروستی قه بیئنه رسم کرن، ژبهړ هندئ پیئتقییه ل ئهنجومهنی وهزیران بیت یان ئهگهل ئهنجومهنی وهزیران نه بیت زۆر عادیه به لی ئاماده بوونا داواکاری گشتی پیئتقییه بیته لادن، تیبینیا دووی برگه دوو ئو برگه سی ژقی ماددهی دوو حوکمیت ژیک جودانه چ تیکه لی و لیکچوون گهل ئیک نینه، ل برگا دووی به حسی لیکۆلینه وه ته حقیق هاتیه کرن ل برگا سی به حسی دروست بوونا لیژنه یه کا فهرعی یا هاتیه کرن، ژ بهړ هندئ وه کو ئیک نینه و هیچ کیشه یه کا دارشتن و یاسایی نینه، زۆر سوپاس.

بهړیز د. ریواز فائق حسین / سهړۆکی په رله مان:

سوپاس بۆ بهړیزت، بهړیزان له قانونی سهحه ی عیراقی که ئیستا له ههریمی کوردستان بهرکاره مادده (۹۴) باس له دروستکردنی لیژنه کان دهکات، چۆنیه تی وهرگرتنی قهراری وهرگرتنی توبیه کان دهکات، ئه وهی که به ریئمایه ک له لایهن وهزیری تهنروستییه وه لیژنه کان دروست دهکری کئ بۆ هه یه ته عن له قهراره کانیاں بدا، قهراره کانیاں چۆن دهچیتته حاله تی بنبر، له بهر رۆشنایی هه موو تیبینیه کانتان و له بهر رۆشنایی ئه و مادده یه ش ته نها مادده که پیویستی به ئیعه دهی سیاغه یه، کاک مسلم ماوه له گهل کاک نزار فهرموو کاک مسلم.

بهړیز مسلم عبدالله رسول:

بهړیز سهړۆکی په رله مان.

بهراستی من تیبینیه کانی من وتران قسه کهم له سهړ برگی دوو بوو که ئایا لیژنه به ئاماده بوونی داواکاری گشتی و سه ندیکا په یوه نیدیاره کان به چ سیفه تیک بهشدارن، برای بهړیزمان باسیکرد بهړیز کاک زانا و کاک بهمن، خالی سییه میس پیم وایه بهراستی مه تاتیه زۆر لیژنه ی لیژنه خوی مه عنیه بۆ چاره سهړکردنی یه کلایی کردنه وهی قه زییه که ی لیژنه یه کی لوه کی دروست بکاو ماوه شی (۶۰) رۆژ بیئ وایی ماوه که ی کورت بکریته وه بۆ (۱۵) رۆژ یا (۲۰) رۆژ، زۆر سوپاس.

بهړیز د. ریواز فائق حسین / سهړۆکی په رله مان:

سوپاس، کاک نزار فهرموو.

بهړیز نزار ملا عبدالغفار:

بهړیز سهړۆکی په رله مان.

بهناوی خودای گه وره، سه بارهت به مادده ی (۱۰) له خالی دوو که باس له سه ندیکا و کۆمه له کان دهکری و سه بارهت به خالی سییه م بۆ ماوه ی لیکۆلینه وه هاو پای هه قالانم که (۶۰) رۆژه که زۆره، پشتگیری له هه قالانم ده کهم سه بارهت به کهم کردنه وهی ئه و ماوه ی که دیاریکراوه، سوپاس.

بهړیز د. ریواز فائق حسین / سهړۆکی په رله مان:

سوپاس بۆ بهړیزت، لیژنه کان هیچ قسه تان نییه بۆ جوابی بهړیزان ئه ندامانی په رله مان بۆ ئه وهی بچینه مادده یه کی تر فهرموون.

بەريز د. صباح محمود محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۱) پيويستە لەسەر ئەنجومەنى وەزيران وەزارەت و لايەنە پەيوەندىدارەكان
حوكمەكانى ئەم ياسايە جيبەجى بگەن، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان كى قسەى ھەيە لەسەر ئەو ماددەيە، بەس كاك مەم فەرموو.

بەريز مەم برهان محمد قانع:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لە ناو ئەو ياسايە ئەم پيشنيازە ياسايە لە ماددەى يەكەم يا ھىج پيناسەيەك نىيە بۆ لايەنە
پەيوەندىدارەكان كپيەو ئەنجومەنى وەزيران و جگە لەوہى لە ماددەى (۱۲) وەزيران رينمايى
دەردەكات كە وەزيران تەندروستىيە، پيشتر باس لەو دەكات كە پەپرەويك لە ئەنجومەنى
وەزيران دەرى دەكات، تەواو ئەنجومەنى وەزيران پەپرەوہكە دەردەكاو ئيشەكە تەسليمى
وەزارەتى تەندروستى دەكرى، بۆيە من پيشنياز دەكەم پيويستە لەسەر وەزارەت و اتا وەزارەتى
تەندروستى حوكمەكانى ئەم ياسايە جيبەجى بگات، شتيكە سرف رەبتى بە چيەوہ ھەيە
وەزارەتى تەندروستى لايەنى پەيوەندىدارى ناوى و ئەنجومەنىشى ناوى، زۆر سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلام ھەر ياسايەك كە لە پەرلەمانى كوردستان دەردەچى ئەنجومەنى وەزيران پابەند دەكات بە
دەرچوونى، يەعنى بە جيبەجىكردى ياساكە و تەعريفى وەزيران وەزارەتى ئيش و دامەزراوہى
تەندروستى يا وەزيران و وەزارەتيش كراوہ، بەلام ئەنجومەنى وەزيران نەكراوہ دروستە
دەتوانى، يەعنى ئەو پەپرەوہكە دەردەكات، ئەسلەن ئلتىزامى ئەنجومەنى وەزيران بە وازحى
ھەيە، نەك ھەر پەپرەو لە ماددەكانى تريت بەلنى، ماددەى دواى ئەو بەريزان بخوینەوہ ماددەى
(۱۲).

بەريز د. صباح محمود محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۱۲) وەزيران بۆيە ھەيە رينمايى بۆ ئاسان جيبەجىكردى حوكمەكانى ئەم ياسايە
دەربكات.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان كى قسەى ھەيە لەسەر ئەو ماددەيە (دكتور محى الدين، رويك خان، كاك مەم) دكتور
محى الدين فەرموو.

بەريز د. محى الدين حسن يوسف:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

وھزير بۆى ھەيە، يەئنى كەواتە بۆى ھەيە دەريكات يا ياخود دەرى نەكات، پيىم وايبە دەبىي بيگورين سياغەكەى لەسەر وھزيرى تەندروستى رينمايى بۆ ئاسانکردنى جيىبە جيىکردنى ھوكمەكانى ئەم ياسايە رينمايى تايبەت دەريكات.

بەريز د. ريواف فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ھەردوو كيان دەبى دەتوانى سەلاھەتەكە جەوازيبى دەتوانى وجوبيش بى.

بەريز رويپاك احمد رحمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

والله منيش ھەمان تيبينيم ھەيە، بەس سياغەكەى بەو جورە بى وھزيرى پەيوەنديدار رينمايى بۆ ئاسان جيىبە جيىکردنى ھوكمەكانى ئەم ياسايە دەريكات.

بەريز د. ريواف فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

ئاخر وھزيرى پەيوەنديدارمان نابى وھزيرى تەعريف کردووہ لەم ماددەيە وھزيرى تەندروستى.

بەريز رويپاك احمد رحمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

جوان نيبە لەناو ماددەكە بلى بۆى ھەيە.

بەريز د. ريواف فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى دەتوانى ووشەى دەتوانى، ئەگەر بە جەوازي رۆى كاك مەم فەرموو.

بەريز مەم بورھان محمد قانع:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من پيشنياز دەكەم ئەم ماددەيە ھەر / خبيري، لەبەر ئەوہى لە ماددەى (۱۰) خالى يەك كە پەيرەوہكە دەردەكړى، ئۆتوماتيك ئەو پەيرەوہ وەزارەت جيىبە جيى دەكات، ئيتىر كارتىك كە ياسايەك دەردەكړى ئەگەر پەيرەويكت دەركرد رينمايى دەرناكەى، ھەندىك ياسا ھەيە وەكو ياساى بۆ نموونە رۆژنامەگەرى ئەوہ رينمايى پيويستى بۆ دەردەكړى مادام پەيرەوہكە دەركراوہ رينمايەكەى ناوئ، بۆيە پيشنياز دەكەم ماددەى (۱۲) ھەلبگيرىت لە پەيرەوہكەدا ھەيە و وەزارەتيش جيىبە جيى دەكات و سوپاس.

بەريز د. ريواف فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

پەيرەوہكە بە تەنھا بۆ ليزنەى ليكۆلینەوہيە بۆ ماددەكانى ترى قانونەكە نيبە و ھيچ شتىكىش رپگر نيبە، لەعەينەن كاتيشدا پەيرەويش دەرچى و رينمايى دەرچى بۆ نموونە ياساى چاكسازى پەيرەويشى پيدەرچوو رينماييشى پى دەرجوو ھەركەس ئەركى خۆى جياوازە، بەلى ماددەى (۱۳) بخويئەوہ، كاك دكتور كەرەم بكە فەرموو كاك عباس.

بەريز عباس فتاح صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

كار بە هيچ دەقيكى ياسايى يان برپاريكى ناكۆك لەگەل حوكمەكانى ئەم ياسايە ناكري.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى بەريزان كى قسەى هەيه لەسەر ئەو ماددەيه كەس نيه، ماددەى (١٤) بخويئنه وه فەرموون.

بەريز عباس فتاح صالح:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (١٤) ئەم ياسايە لە ريكەوتى بلادوكردنه وهى لە رۆژنامەى فەرمى وهقايەى كوردستان جيەه جى دەكرىت.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان كى قسەى هەيه لەسەر ئەو ماددەيه، كاك مەم فەرموون.

بەريز مەم بورهان محمد قانع:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

وهقايەى نيه وهقايەى سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

راسته سوپاس، هۆيهكانى دەرچوواندن بخويئنه وه.

بەريز رۆژان ابراهيم على:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

هۆيهكانى دەرچوواندن لە زۆنگەى بنەماكانى مافى مرۆف بۆ پاراستنى مافى نەخۆش و ديارکردنى ئەركەكانى لە پيناو فەراهەمکردنى پيوستيه تەندروستيهكان جەسته و عەقل و دەررونى تاكو كۆى دانىشتوانى هەريمى كوردستان و كاراكردى رۆلى حكومەت و دامەزراوه تەندروستيهكانى لە چاوديرىکردن و گەشه پيدانى گيانى بەرپرسياريه تى كە بەشيويهك لەگەل رەوتى سەردەم و پيشكەوتنى زانستى پزىشكى هاوچەرخدا بگونجيت ئەم ياسايە دەرچوويندرا.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەريزان كى قسەى هەيه لەسەر هۆيهكانى دەرچوواندن، دكتور ريبوار و حسيه خان و روپاك خان و بەدره خان و دكتور اسماعيل، بەلى كاك دكتور ريبوار فەرموو.

بەريز د. ريبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لە دەسيپكى بلين دەقى هۆيهكانى دەرچوواندن هاتوووه لە سۆنگەى بنەماكانى مافى مرۆف ئەم رستەيه لە رووى زمانه وانويه وه واتادار نيه، بە عەرەبيه كەى (تمنى تلق حقوق الانسان) ووشەيهكى نوقسانه دەبى ئيزافەى بكەين ئەويش ئەوهيه بكرىته لە سۆنگەى ريزگرتن لە بنەماكانى مافى مرۆف و تەواو بكرى، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس بۇ جەنابت حسيبه خان فەرموو .

بەريز حسيبه سعيد ابراهيم:

بەريز سەرۆكى پەرلەمانم.

هۆيەكانى دەرچوواندن رەبىتى بە كۆكراوھى تەواوى ئەو ماددانەيە كە لە نيو ماف و ئەركى نەخۆش ھاتن لەناو ياساكەدا، بەلام زۆر لە رووى ئامرازەكانى لىكدراوھو لە نيو ياساكە ھەن، بۇ نمونە لىرە كە باس لەوھە كراوھە لە پىناو فەراھەم كردنى پىويستىيە تەندروستىيەكانى جەستە عەقلى و دەرروونى، مادەم دەرروونى جەستەيى و عەقلى و دەرروونى تاكو كۆى دانىشتوان، مادام باسى لە كۆى دانىشتوان كردوو، پىويست بەوھە ناكە باس بكەينەوھە و كاراكردى رۆلى حكومەت و دامەزراوھە تەندروستىيەكان چاودىريكردى گەشەپىدانى گيانى بەرپرسىيارىيەتى كە بە شىوھەيەكە مادام بە شىوھەيەكە باس دەكەم، پىويستە ئەو كەيە لىرە نەبى گيانى پرسىيارىيەتى بە شىوھەيەكە كە لەگەل رەوتى سەردەم، بۆيە پىشنىيارى ئەوھە دەكەم هۆيەكانى دەرچوواندن بەو شىوھەيە دابريژرئەوھە، لە پىناو چەسپاندى بنەماكانى مافى مرۆف بۇ پاراستنى مافى نەخۆش و ديارىكردى ئەركەكانى لە پىناو فەراھەمكردنى پىويستىيە تەندروستىيەكانى جەستەيى و عەقلى و دەرروونى كۆى دانىشتوانى ھەريمى كوردستان و بەبى رەچاوكردنى ھەر جىھەتئىكى سىياسى كۆمەلدىيەتى رەگەزى بۇ كۆى دانىشتوانى ھەريمى كوردستان و كاراكردى رۆلى حكومەت و دامەزراوھە تەندروستىيەكان لەچاودىريكردى گەشەپىدانى گيانى بەرپرسىيارىيەتى بەشىوھەيەكە كە لەگەل پىشكەوتنەى زانستى پزىشكى ھاوچەرخ بگونجئ ئەم ياسايە دەرچووندىرا، لەبەر چ باس لەوھەى كردووھە كە مافى بەبى جىاوازى كردن لە نيوان پىكھاتە سىياسىيەكان، ئەگەر تەماشە بكەين لە ماددەى سىيەم لە بىرگەى دووھە ھەقالن ھەبوون كە باسيان لەوھە كرد زۆرجار بە ھۆكارى سىياسى جىاكارى لە نيوان نەخۆشەكان دەكرئتن، ئەگەر بىت و ئەو خالە تەسبىت بكرئتن پىويستە لە هۆيەكانى دەرچوواندن جىگەى بكرئتەوھە، سوپاس.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئ زۆر سوپاس، ئەگەر بە نووسراو بىھيئنى بۇ لىژنە تايبەتمەندەكان، حسيبه خان دەستت خۆشئى فەرموو روپاك خان.

بەريز روپاك احمد رحمان:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لە سۆنگەى بنەماكانى مافى مرۆف لابرئى و سىياغەكەشى پىشتگىرى لە قسەكانى حسيبه خان دەكەم.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

سوپاس، بەدریە خان فەرموو.

بەریز بەدریە اسماعیل محمود:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

بە ناوی خۆی بەخشندە میهرەبان، پێشنیار دەکەم ھۆیکانی دەرچوواندن بکریت بە ھۆکارە پێویستیەکان و تیایدا ھۆکارە پێویستیەکان بە روونی بنووسریت کە خزمەتگوزاری تەندروستی مافیکی دەستوورییە و پێویستە لەسەر حکومەت ھەستێت بە داڕێژدنی بە خۆرای بە باشترین شیوە بۆ ھەموو تەمەنەکان، زۆر سوپاس.

بەریز د. ریواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، دکتۆر اسماعیل فەرموو.

بەریز د. اسماعیل علی طە:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو تێبیینیم ھەبوو، یەک وەکو یەک بن مادام ئەرکەکان جمع ھاتییە ناشیی بییتە جەمە، دەبییتە بۆ پاراستنی مافەکانی نەخۆش و دیارکردنی ئەرکەکانی دێ، پتر ئەخیری تێبیینیە پێ تفیە یەعنی ھۆکارەکان رەنگدانە ئارمانجی قی یاسایەت تیدا ئاشکرا بن دیار بن خاسەتەن لە ھیزتر ئەو یە کونکردنا پەیوەندی ناقبەرا نەخۆشی و جارەسەرکەری کادرا ساغلمیا ھەبییتە کیری پتی وی پزیشکی ھاوجەرخدا بگونجییت و کونکردنا پەیوەندی ناقبەرا نەخۆشی و جارەسەرکەری و ھۆکارە ساغلمیا سوپاس.

بەریز د. ریواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس بۆ بەریزتان، ئیستا بپرگە دووھەمی بەرنامە کار تەواو بوو زۆر سوپاسی لیژنە تەندروستی دەکەین، بەریزان لە سەرۆکایەتی لیژنە تەندروستی ئەتوانن ئیسراحتی خۆیان وەرێگن بچنەو شوپنەکانی خۆیان زۆر سوپاس کاک دکتۆر، بەلی لیژنە قانونی فەرموون ھەمووتان وەرن بەریزان ئەندامانی پەرلەمان دەست بە جیبەجیکردنی بپرگە سییەمی بەرنامە کارە دەکەین کە بریتیە لە خستنەرۆو دەنگدان لەسەر پێداچوونەووە چەند ماددەو بپرگە یاسای ژمارە (۱) ی سالی (۲۰۲۰) یاسای بەرەنگاربوونەووەی ماددە ھۆشبەر ھۆکارە کارتیکارە عەقلییەکان لە ھەریمی کوردستان - عیراق کە بە بپاری ژمارە (۴) ی سالی (۲۰۲۰) سەرۆکایەتی ھەریم گەریندراو تەووە بۆ پەرلەمان، بە پپی حوکمی بپرگە یەکەمی ماددە (۹۵) لە پەیرەوی ناوخی پەرلەمانی کوردستان، بەریزان ئەندامانی پەرلەمان لەبەر ئەو ی بابەتی موناقتەشەکردن و دانگدان لەسەر کۆی ئەم یاسایە بە داخراوی بووہ یا بە مانایەکی تر پەخش راگیراوە، ئیستا بەر بەبنای ماددە (۹) لە پەیرەوی ناوخی پەرلەمانی کوردستان داواتان لی دەکەم ھەر ئەندامیکی بەریزی پەرلەمان لەگەل ئەو یە کە دەنگدان لەسەر ئەم تێبیینانەش بە شیوہی راگرتنی پەخش بی با دەست بەرز بکاتەو؟ بەدەنگی (۵۵) ئەندامی پەرلەمان پەخش رادەگرین پەخش رابگرن، راگەیاندن ھەموو قسەکانی کاک کاروان لە پرتۆکۆل ئەسپتەووە بە

بەرپز د. رىواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

نا، پيشنيلكاريمان نه كردهوه، چونكه ئيمه برگه‌ى دووه‌ممان نه هه‌له‌ساردووه، نه رامانگرتووه، هيچ يه‌ك‌ى له‌م دوانه‌مان نه كردهوه، ته‌نها ده‌نگ ده‌دين، يه‌عنى ئالوگورمان له‌ شوينى برگه‌كانى به‌رنامه‌ى كار كردهوه، به‌ ده‌نگدان كردهومانه.

بەرپز ئوميد عبدالرحمن حسن:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

به‌ ته‌ئكيد به‌ ده‌نگدان كردهومانه، ئالوگورمان كردييه، به‌لام تا گه‌توگۆ ته‌واو نه‌بى، ناتوانين بچنه برگه‌ى ديكه، په‌يرهو پيموايه ريگاي نه‌دايه، زور سوپاس.

بەرپز د. رىواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

نا، زور جار مه‌شروعى قانون هه‌ر له‌م پەرله‌مانه نيوه‌ى مناقه‌شه‌ كراوه، راگيراوه، ته‌صله‌ن نيوه‌كه‌ى تىر مناقه‌شه‌ نه‌كراوه، ئه‌م حاله‌تانه ده‌بى، ئه‌مه‌ هيچ ريگره‌يه‌كى په‌يره‌وى نييه، به‌رپز (د.بزار)، فه‌رموون.

بەرپز بزار خالد عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئه‌مه‌ ده‌قى راپورتى هه‌ردوو ليژنه‌ى تايبه‌تمه‌نده، بۆ سەرۆكايه‌تى پەرله‌مانى كوردستان. بابەت/ راپورتى هاوبه‌ش:

ليژنه‌ى كاروبارى ياسايى، ليژنه‌ى كاروبارى ته‌ندروستى، ژينگه‌ و مافى به‌كاربه‌ر، رۆژى يه‌ك شه‌مه، ريگه‌وتى (٢٠٢٠/٩/١٣)، كاتژمير (١١)ى پيش نيوه‌رۆ، كۆبوونه‌وه‌ى هاوبه‌شيان ته‌نجامدا، بۆ تاوتويكردن و دارشتنه‌وه‌ى ئه‌و پيشنيارانەى كه‌ له‌لايه‌ن ته‌ندامانى پەرله‌مانه‌وه‌ پيشكه‌شكراون، سه‌باره‌ت به‌ پيشنيازى ياساي ماف و ئه‌ركه‌كانى نه‌خۆش، له‌ هه‌رپمى كوردستان-عيراق، له‌ خويندنه‌وه‌ى دووه‌مدا، دواى گه‌توگۆكردن و تاوتويكردن ليژنه‌كان گه‌يشتنه‌ ئه‌م ته‌نجامانه‌ى خواره‌وه:

سه‌باره‌ت به‌ ناوئيشان، هيچ پيشنياريك نييه، وه‌ك خۆى، به‌م شپوه‌يه: ياساي ماف و ئه‌ركه‌كانى نه‌خۆش، له‌ هه‌رپمى كوردستان-عيراق.

بەرپز د. رىواز فائق حسيّن / سەرۆكى پەرلەمان:

به‌رپزان ته‌ندامانى پەرله‌مان، سه‌باره‌ت به‌ ناوئيشانى پيشنيازه‌ ياساكه، هيچ پيشنياريك نييه، جگه‌ له‌وه‌ى كه‌ به‌رپز سەرۆكى ليژنه‌ى ياسايى خويندبويه، هه‌ر ته‌نداميكي به‌رپزى پەرله‌مان له‌گه‌ل ته‌وه‌يه ناوئيشانه‌كه‌ وه‌كو خۆى ده‌نگى پيبدريت، په‌سه‌ند بكرى، با ده‌نگ بدا؟ سوپاس، به‌ ده‌نگى (٨٦) ته‌ندامى پەرله‌مان، په‌سه‌ند كرا.

بەرپز بزار خالد عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

سه‌باره‌ت به‌ ماده‌ى (١)، پينج پيشنيار هه‌يه:

پيشنيارى يه‌كه‌م: ماده‌كه‌ وه‌ك خۆى، ته‌نيا برگه‌ى پينجه‌م به‌م شپوه‌يه‌ى ليبيكرت:

پېنجه م: خزمه تگوزاری تەندروستی، ھەر رېکارپىكى خۇپارپىزى و چارەسەرى تەندروستی يان پزىشكى، پشكىنى تاقىگەپى يان تىشكى يان كلينىكى يان دەرمانسازىيە، ۋەكو نەشتەرگەرى لەدايكبوون، کوتان، دەرمان، مانەۋە لە نەخۇشخانە، پېداۋىستىيەكانى چارەسەرى دىكە بۇ نەخۇش و ھاۋولاتيان لەخۇ دەگرپت.

پېشنيارى دووھ م: ماددەكە ۋەك خۇى، تەنيا برگەى يازدەيە م، بە م شپوھى لېبكرپت: يازدەيە م/ دەستەۋاژەى ھەلەى پزىشكى بگوردپت بۇ، دەستەۋاژەى ھەلەى چارەسەرسازى و بە م شپوھى پېناسە بكرپت.

يازدەيە م: ھەلەى چارەسەرسازى: ھەموو ئەو كارىگەرىبە زىانبەخشانە دەگرپتەۋە كە بەر نەخۇش دەكەون، لە ئەنجامى يان خراب ئەنجامدانى خزمە تگوزارى تەندروستی يان تەكنىكى لەلايەن لېژنەپكى زانستى، پسپور، لە بوارەكەدا دياريدەكرپ.

پېشنيارى سېيە م: ماددەكە ۋەك خۇى، تەنيا لە برگەى سېزدەيەمدا، دەستەۋاژەى (ھېزكارى تەندروستی)، بگوردپت بۇ (پېشكەشكارى خزمە تگوزارى تەندروستی).

پېشنيارى چوارەم ۋەك خۇى، بە م شپوھى:

ماددەى (۱):

مەبەستى ئەم ياسايە لەم وشە و دەستەۋاژانەى خوارەۋە، ماناكانى بەرامبەريانە:

يەكە م: ھەرپم: ھەرپمى كوردستان-عيراق.

دووھ م: ۋەزارەت: ۋەزارەتى تەندروستی ھەرپم.

سېيە م: ۋەزىر: ۋەزىرى تەندروستی ھەرپم.

چوارەم: دامەزراۋەى تەندروستی: ھەموو ئەو شوپانەى خزمە تگوزارى تەندروستی پېشكەش بە نەخۇش دەكەن چ لە كەرتى گشتى يان تايبەت بى.

پېنجه م: خزمە تگوزارى تەندروستی: ھەر رېكارپىكى خۇپارپىزى و چارەسەرى تەندروستی يان پزىشكى، پشكىنى تاقىگەپى يان تىشكى يان كلينىكى، نەشتەرگەرى لەدايكبوون، کوتان، دەرمان، مانەۋە لە نەخۇشخانە ۋە پېداۋىستىيەكانى چارەسەرى دىكە بۇ نەخۇش و ھاۋولاتيان، لەخۇ دەگرپت.

شەشە م: نەخۇش: ھەر مرؤفېك پېۋىستى بە چاۋدپرى تەندروستی و چارەسەرى پزىشكى ھەبپت.

حەۋتە م: نەخۇشى: ھەر تېكچوونپكى جەستەپى يان عەقلى يان دەرۋونى كە نىشانەى ھەبپت و تەندروستى مرؤف تېك بدات.

ھەشتە م: نەخۇشى درپژخايەن: ئەو نەخۇشيانەن كە ماۋەكەى لە سى مانگ زياترە و پېۋىستى بە چاۋدپرى تەندروستى و پزىشكى بەردەۋام دەبپت.

نۆيە م: ھاۋەلى نەخۇش: ھەر كەسپك بە حوكمى ياسا يان پلەى خزمایەتى رېگە پېدراۋ بپت بە ۋاژوۋكردن لە جياتى نەخۇش، لە كاتپكدا نەخۇشەكە لەبەر ھۆكارى سەختى نەخۇشپەكەى يان كەمى تەمەن نەتوانپت ۋاژوۋ بكات.

دەيەم: ئالوزكانە ئاساييەكان (ماك):ئەو ئالوزكانەن كە لەوانەيە لەكاتى چارەسەر يان دواى چارەسەر رووبدات، كە لە تۆمارە پزىشكئىيەكان باسيان لىوہ كراوہ، ناچىتە ناو بازنەى ھەلەى پزىشكئىيەوہ.

يازدەيەم: ھەلەى پزىشكى: ئەو ئالوزكانە نەخوازراوہنەن كە لەئەنجامى ھەر كەمتەرخەمئىيەكى پيشەيى يان تەكنىكى يان ناشارەزايى يان پشتگوپخستن روودەدەن، كە لەگەل ريساكانى دەستدانە پيشەى پزىشكى و چارەسەرى نەگونجاو بىت وە بىتتە ھۆكارىك بۆ زيان گەياندن يان دروستبوونى پەككەوتەيى يان مردنى نەخۆش.

دوازدەيەم: ريساكانى پيشە: ئەو ريساكانەن كە بۆ دەستدانە كارى چارەسەرى پزىشكى و تەندروستى لە ھەرئىمدا بەركارن.

سىزدەيەم: ھىزكارى تەندروستى: ئەو ھەموو كەسانەن كە پيشەئىكى پزىشكى تەندروستى پيادە دەكەن، بەگوئىرەى ياسا بەركارەكان.

چواردەيەم: لىژنەى لىكۆلئىنەوہى ھەميشەيى: لىژنەئىكى پيشەيىە كە لىكۆلئىنەوہ لەو كيشە و پرسانە لە ئەنجامى ھەلەى پزىشكى، تەندروستئىيەكان دروست دەبن، ئەنجام دەدات. پيشنيارى پينجەم: پيشنيارى ھەردوو لىژنەى تايبەتمەند:

بەپيى ئەو دەسەلاتانى ماددەى (٩١) بىرگەى چوارەم لە پەيرەوى ناوخۆى پەرلەمانى كوردستان كە بە لىژنەى ياسايى و لىژنەى تايبەتمەند دراوہ، ئيمە لە كۆبەندى ئەو بژاردانەى پيشنيارىكراون لەلايەن ئەندامانى پەرلەمان لە دانىشتنى خوئىندنەوہى دووہمدا، ئەم پيشنيارە دەخينە روو، داوا دەكەين بخرىتە دەنگدان.

ماددەى يەكەم:

وہك خۆى تەنيا لەگەل ھەندى راستكردنەوہ و بەم شىوہيە:

١- بىرگەيەك بە زنجيرەى دوان زياد بكرىت، بەم شىوہيە، زنجيرەى بىرگەكانى دىكە، بەو پيىە دەگۆرىت.

دووہم: ئەنجومەنى وەزيران: ئەنجومەنى وەزيرانى ھەرئىم.

٢- بىرگەى شەشەم دەبىتە بىرگەى ھەوتەم بەم شىوہيەى لىبكرى:

ھەوتەم: نەخۆش: ھەر مرؤقىك پىويستى بە خزمەتگوزارى تەندروستى ھەبىت.

٣- بىرگەى ھەشتەم لەم ماددەيە لىبىرىت.

٤- بىرگەى چواردەيەم بەم شىوہيەى لىبكرى:

چواردەيەم: لىژنەى لىكۆلئىنەوہ: لىژنەئىكى پيشەيىە لە وەزارەت، كە لىكۆلئىنەوہ لەو كيشە و پرسانە لە ئەنجامى ھەلەى پزىشكى تەندروستى دروست دەبن، ئەنجام دەدات.

بەريز د. رىواز فائق حسيين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ئەندامانى پەرلەمان، ھەر ئەندامئىكى بەريزى پەرلەمان، لەگەل پيشنيارى يەكەمە، وەكو ئەوہى بەريز سەرۆكى لىژنەى ياسايى خوئىندييەوہ، با بفرمويت دەنگ بدات؟ نا مەفروز نييە سەيرى ماددەى (٩٠) بكە، ئەندامى پەرلەمان خۆى بۆى ھەيە داوا لە سكرتير بكا يان لە لىژنەكان بكا، بە ديارىكراوى لە سكرتير بكا، بۆ ئەوہى نوسخەى لايت، ھەر ئەندامئىكى بەريزى پەرلەمان داواى بكات دەتوانى لەلدى بىت، ھەر بەريز لەگەل پيشنيارى يەكەمە؟ كەسى لەگەل نييە.

پيشنيارى دووهم، (ههلهى پزىشكى) بىكرىته (ههلهى چاره سەرسازى)؟ (٦) كەسى لەگەلە، سوپاس. پيشنيارى سېيەم؟ هيچ بەرپزىكى لەگەل نىيە. پيشنيارى چوارەم وەك خۆى؟ هيچ بەرپزىكى لەگەل نىيە، پيشنيارى پىنچەم پيشنيارى ليژنەى تاييەتمەند و ليژنەى ياسايى بە ھاوبەشى، ھەر ئەندامىكى بەرپزى پەرلەمانى لەگەلە؟ زۆر سوپاس، بە دەنگى (٧٧) ئەندامى پەرلەمان پيشنيازى پىنچەم قبول كرا، پەسەند كرا. ماددەى (٢).

بەرپزى صباح محمود محمد:

بەرپزى سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى دووهم، چوار پيشنيار ھەيە:
پيشنيارى يەكەم: ماددەى (٢) وەك خۆى تەنيا لەگەل ئەم گۆرانكارىيە بەم شىوہى ليىكرى:
أ/ برگەى دووهم گۆرىنى دەستەواژەى ھاوولآتىانى ھەرپم بۆ نەخۆش.
ب/ برگەى پىنچەم بەم شىوہى ليىكرى، كەم كردنەوہى رىژەى مردن و پەككەوتن و زيان.
ج/ برگەيەك زياد بكرى بە زنجيرەى حەوتەم بۆ ئەم ماددەيە.
حەوتەم: ئاسان دەستخستنى خزمەتگوزارى تەندروستى و پزىشكى بۆ نەخۆش، بە كەمترين تيچوو.

پيشنيازى دووهم: برگە كانى يەكەم و دووهم لەم ماددەيە لابيىت، زنجيرەى برگە كانى دروست بكرى، بەم شىوہيەى ليىكرى:
يەكەم: زامنكردى ماف، ئەرك، شكۆمەندى، سەلامەتى، پاراستنى نەپنيە كانى نەخۆش، بەرزكردنەوہى ئاستى خزمەتگوزارى تەندروستى.
دووهم: بەرزكردنەوہ، ھۆى ھۆشيارى تەندروستى لەلای نەخۆش.
سېيەم: كەمكردنەوہى رىژەى مردن و پەككەوتوويى.
چوارەم: پتەوكردى متمانەى نيوان نەخۆش و پزىشك و كارمەندانى تەندروستى.
پيشنيازى سېيەم: وەكو خۆى، ئامانجە كانى ئەم ياسايە:
ماددەى دووهم:

يەكەم: پاراستنى تەندروستى گشتى لە رېگەى پاراستنى مافە كانى نەخۆش، دياركردنى ئەركە كانى.

دووهم: پاراستنى مافە بنەرەتية كانى ھاوولآتىانى ھەرپم لە سوودوہرگرتن، لە باشتر خزمەتگوزارىيە تەندروستىيە بەردەستەكان.

سېيەم: پاراستنى شكۆمەندى و سەلامەتى و نەپنيە كانى نەخۆش، بەرزكردنەوہى ئاستى سوودمەندى خزمەتگوزارىيە تەندروستىيەكان لە دامەزاراوە تەندروستىيەكان.

چوارەم: بەرزكردنەوہى ئاستى وشيارى نەخۆش دەربارەى ماف و ئەركە كانى لە دامەزاراوە تەندروستىيەكان.

پىنچەم: كەم كردنەوہى رىژەى مردن وە پەككەوتوويى.

شەشەم: پتەوكردى متمانەى نيوان نەخۆش و پزىشك و كامەندانى تەندروستى، لە دام و دەزگا تەندروستىيەكان.

پيشنيارى چوارەم، پيشنيارى ھەردوو لىژنەى تايبەتمەند وەكو خۆى، تەنيا لەگەل ئەم گۆرانكارىانە، بەك شپۆھى لىبكرئ:

(دەستەواژەى بەردەستەكان) لابلرئت، لە برگەى دووھى ئەم ماددەىە.

برگەى دووھى: برگەى پىنجەم بەم شپۆھى لىبكرئ:

پىنجەم: كەم كردنەوى رپژەى مردن پەككەوتووئى و زيانە تەندروستىيەكان.

سپيەم: برگەى شەشەم بەم شپۆھى لىبكرئ:

شەشەم: پتەوكردنى متمانەى نپوان نەخۆش و ھپزكارى تەندروستى، لە دامەزراوہ تەندروستىيەكان.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ئەندامانى پەرلەمان، بۆ ماددەى دوو، چوار پيشنيارمان لەبەر دەستدایە، پيشنيارى يەكەم، ھەر ئەندامىكى بەريز پەرلەمان لەگەل پيشنيارى يەكەمە؟ (٢) كەس، زۆر سوپاس، پيشنيارى دووھى، ھەر ئەندامىكى بەريزى پەرلەمان لەگەل پيشنيارى دووھى؟ كەسى لەگەل نييە. پيشنيارى سپيەم وەكو خۆى، كەسى لەگەل نييە. پيشنيارى چوارەم، پيشنيارى ھەردوو لىژنەى تايبەتمەند و لىژنەى ياسايى؟ زۆر سوپاس، بە دەنگى (٨٤) ئەندامە پەرلەمان، پيشنيارى چوارەم پەسەند كرا.

ناتوانى قسە لەسەر ماددە بكەى، دەلى پيشنيارم ھەبوو، سى پشتيوانيشى ھەبوو، نەخراوہتە ناو پيشنيارەكانى كە موقتەرەحە.

بەريز ريوار عبدالرحيم عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

من بۆ ماددە دوو، داوامكردوو، وەكو پيشنيار، ماددەى (٢) لە ئەصلاً ھەلبگيرئ، لەبەر ئەوھى لە ھۆيەكانى دەرچوواندن باسى ...

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

چەند كەس پشتيوانى كردبووى؟

بەريز ريوار عبدالرحيم عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

بەلى، چوار كەس پشتيوانى كردبووم، من داواى روونكردنەوہ لە لىژنەى ياسايى دەكەم، كە بۆ چى پيشنيارەكەى من نەخراوہتە دەنگدان؟

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

فەرموون بەريزان، داوا كردوو ھەر نەميئى ئەوھى ئامانجەكان، لەبەر ئەوھى لە ئەسبابى موجيبا ھەيە، ئەگەر جوابتان ھەيە، فەرموون. داواى كردوو ئامانجەكان نەميئى، پەرلەمانتارىش بە عەدەدى قانونيش پشتيوانيان كردوو.

بەرپز بزار خالد عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

گەلەك جارا پيشنيار دینه كرن و فعله دى پەپرەوى پشتگىرى ژييا هەى، بەس بەلكو ئەو پيشنيار لدهف مه وهكو ليژنهى ياسايى مه قه ناعهت پى نينه، ئەما ئەخریتە ناف راپورتينا، بۆچى؟ باشه تشتەكى خەلەت ئان نەشكەنا ناف راپورتينا كى گرنتى هەبە ئەگەر ئەو پيشنيار دەنگ هينا مه صيرى وى ياسا چييه؟ ئاب سى چوار پيشنيارى بەرپز دكتور ريبوار راپورتى مهى هەى، ئەمان ئامانچ ناحيا دارشتنى

بەرپز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

كاك (د. ريبوار) جارى سەرۆكى ليژنهى ياسايى قسه دهكا، كه قسه كانى تهواو كرد ئيمه قه رارا دهدين كه جه نابت بۆت هەيه وه لامي بدهيته وه، يان بۆت نييه، له بەر ئەوهى مايكه كهت پى مه كه تا ئەو قسه كانى تهواو دهكا، فەرموون كاك (بزار).

بەرپز بزار خالد عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ئەف پيشنياره بيته كرن خاصه ته ژ پشتگىرى هەبيت، يانى بۆچ ئامانچيت ياسايى دینه دەرئى، بالعكس وهكو ليژنهى ياسايى نابهت ياسايهك دەر كه قيت بى ئامانچ، بى قاصديت، موشه رعيت يت ياسايى دياربيت، ئايا بۆ پەرلەمانتاريكى بەرپز، بۆ كه سهكى خيندهقا، بۆ ياسازانهكى دهبيتە ياسايهك خوى بيت، ماددهى ئامانجا دەرگا فه كرنا بۆ تيروانينهك هەبيت، ئامانجا بمسابهتئى ديباجه كه چاوا ديباجه دهستورئى گرنغه، ئامانچيت ياسايى هەنده گرنگ له ياسايى هينده گرنغه له ياساييت داييت، ئەگەر ئامانچمان مه سهح كرن ئايا كه سبت ديت ياسايى خۆت بيت بهج فه هههكا دچ دزانيت ئەف ياسايه بۆچييه، مه قاصديت چييه، فه لسه فه دانانا قى ياسايى چييه؟ مه قاصديت ته شريعى چييه؟ ژ به رهه ندى يانى هيج مه عقول نابينم ئامانچيت قى ياسايى هەبيت قينه مه سهح كرن، سوپاس.

بەرپز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

زۆر سوپاس، ئيمه دهنگمان داوه له سهر ئەو ماددهيه، هيوادارم جاريكى تر ئەوه دووباره نه بيته وه، كه ئەنداميكى پەرلەمان پيشنياريك بكا و پشتيوانى هەبى، جگه لهو حاله تانهى كه ناياساين، ناكري له ناو پيشنياره كانى ليژنه تايبه تمه ندهكان و ليژنهى ياسايى بن، به نه زهرى ئيعتبار وه بگيرى، تازه دهنگدانمان تهواو كرد، دهرفتهى قسه كردنت نادم.

بەرپز د. ريبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

حه قى خۆمه وه لامي بدهمه وه.

بەرپز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

هيج ههقت نييه، كاك (د. ريبوار).

بەريز ريبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

لەبەر ئەوەى لىژنەى ياساىى ئەساسەن بۆى نىيە پيشنارىك رەت بكاتەو، با يەك روونكردنهو بەدەم لەسەر قسەكان.

بەريز د. ريواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

نا، روونكردنهو مەدە، من تەئىدەت دەكەم لەوہى كە ئەندامى پەرلەمان، ئەگەر پيشنارىكى ھەبوو، دوو كەس پشتيوانيان كرد، بون بە سى كەس، لىژنەكان مولزەمن داينين، ئىلا ئەگەر ناياساىى بوو، ئەو تەواو بوو، دەنگمان دا، تازە تەواو، ماددەى (۳)، فەرموون.

بەريز صباح محمود محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى (۳):

سەبارەت بە ماددەى (۳) چوار پيشنارى ھەيە:

پيشنارى يەكەم: وەك خۆى تەنھا لەگەل ئەو گۆرانكارىانە، بەم شپوہى لىبكرى:

۱- بركەى شەشەم بەم شپوہى لىبكرى:

شەشەم: رەتكردنهوہى ھەر خزمەتگوزارىەكى پزىشكى يان چارەسەرىكى ديارىكراو لەسەر بەرپرسيارىەتى كەسى خۆى دواى ئەوہى ئاكامەكانى بە نەخۆشى گوترايىت، بە مەرجىك رەتكردنهوہى چارەسەرى يان راگرتنى نەبيتە ھۆى مردنى نەخۆش يان پەككەوتوويى ھەميشەيى، ھەروەھا تەمەنى (۱۸) سالى تەواو كرىيىت، تواناى ھەيىت گوزارشت لە ويستى خۆى بكات.

دووہم: بركەى ھەشتەم، خالى چوارەم، بەم شپوہى لىبكرىت:

ھەشتەم: چوارەم: كاتىك نەخۆش ھەولى زيانگەياندن بە ژيانى خۆى بدات.

سپيەم: بركەى نۆيەم: بەم شپوہى لىبكرى:

نۆيەم: نەخۆش لە ميديا و تۆرە كۆمەلەپەتتەكان نيشان نەدرىت، تەنھا بە رەزامەندى خۆى نەيىت.

چوارەم: لە بركەى دوازدەيەمدا، دەستەواژەى (ھاوہلەكى)، بكرىتە (كەسەكى تر).

پينجەم: بركەى سيزدەيەم: وەك خۆى تەنيا دەستەواژەى (بەگويرەى توانا)، لابرىت.

شەشەم: زياد كرىنى دوو بركە بۆ ماددە بە زنجيرەى (چواردەيەم-پازدەيەم) بەم شپوہى:

چواردەيەم: دابىنكردى خواردى گونجاو و پيويسىت لەگەل دۆخى تەندروستى نەخۆش گونجاو يىت.

يازدەيەم: وشياركردنهوہى كەسە نزيكەكانى نەخۆش بۆ نەخۆشەى گوزاراوہكان وە پيدانى

رئىمايى پيويسىت پييان، پيشنارى دووہم وەك خۆى تەنيا بركەيەك بە زنجيرەى چواردەيەم

زياد بكرىت بۆ ئەم ماددەيە، چواردەيەم وەرگيرى زمان بۆ نەخۆش نامادە بكرىت ئەگەر

چارەسەركار بيگانە يىت، پيشنيزى سپيەم وەك خۆى ماددەى (۳) نەخۆش لە ھەر

دامەزراوہيەكى تەندروستى چ گشتى يان تايبەت يىت سەرچەم ئەو مافانە دەيىت كە لەم

ياسايه و ياسا بەرکاره کان دا هاتوون وه به يهك پپوهر به بئ جياكارى مامهله له گهله سەرجهم
 نهخۆشهکان دا دهکریت، مافهکانیش بریتین له مانهى خوارهوه، يهکهم دابینکردنى ئامپیر و
 تاقیگهى پشکنین و چارهسهره بەردهستهکان به شیوهیهك که گونجاو بیته له گهله پپوهره
 زانستیه پزیشکیهکان، دووهم مامهله کردن به يهك پپوهر به بئ جياكارى له گهله سەرجهم
 نهخۆشهکان به شیوهیهك یهکسانی و دادپهروهراڤه بئ رهچاو کردنى هیچ جياکاریهکی
 کۆمهلاپهتی، رهگهزی، رهگهزنامه، ئایین یا ههر هۆکارێکی ترله گهله به ههند وهرگرتنى زیانه
 پپشبینی کراوهکان به رهچاوکردنى دۆخى بهپهله خاوهن پپداویستییه تاییهتهکان، سپیهم
 پپشوازی وه پشکنینی له شوپنی مانهوهی بۆ دابین بکریت به شیوهیهك که شکۆ و کهسیتی
 پارێزراو بیته، چوارهم پارێزگاری کردن له تاییهتهدیهکانی باری تهنروستی یان کهسی تهنیا
 لهو حالهتانه نهبیته که به ياسا دیاریکراوه یان له لای دادگاوه داوا بکریت یان بیته هۆی
 مهترسی بۆ تهنروستی گشتی، پینجهم دهستکوتنی زانیاری تهواو له پزیشکی چارهسهرکار وه
 دامهزراوهی تهنروستی له بارهی تهواو تیچوونی دارایی پشکنین و چارهسهری و زانینی پلانی
 چارهسهری و جیگرهوهکان وه ئهرکه ئالۆزهکان وه به زمانیکی روون و ئاشکرا وه به
 رهچاوکردنى دۆخى نهخۆشى مهترسیدار وه باری له ناکاو و به پهله، دووهم بینینی دۆسیه
 پزیشکی وه دهستکوتنی وپنهیهك له دۆسیهکهی له سهر داواى خۆی وه وهرگرتنى راپورتی
 پزیشکی سهبارهت به دۆخى تهنروستی نهخۆش له کاتی پپویست دا وه به بئ هیچ
 بهرامبهریک، ههشتهم رهتکردنهوهی ههر خزمهتگوزاریهکی تهنروستی یان چارهسهریهکی
 دیاریکراو له سهر بهرپرسیاریهتی کهسی خۆی، دواپی ئهوهی ئاکامهکانی نهخۆش وترا بیته به
 مهرجیک رهتکردنهوهی چارهسهری یان راگرتنى نهبیته هۆی مردنی نهخۆش، ههروهها تهمنه
 ههژده سالی تهواو کردبیته، وه ههروهها توانایی ههبیته گوزارشت له ویستی خۆی بکات،
 چهوتهم وهرگرتنى بریار و نووسراوی پپشوهخته یان رهزامهندی هاوهلی نهخۆش، وه
 نهجامدانی ههرنهشتهرگهریهك یان ههر سهرکردنیک (بهنج) جگه له بوارهکانی له ناکاو وه
 رووداوهکاندا، ههشتهم له بواری له ناکاودا یان له پپناو رزگارکردنى ژیان پزیشک دهبیته بریاری
 ژووری چارهسهری ئهم نهخۆشانهی خوارهوه بدات به بئ گهراڤهوه بۆ هاوهلهکهی، يهکهم
 پپهۆش دووهم بیرکۆن سپیهم بیکهس چوارهم کاتیک نهخۆش ههولی زیان گهیاندن به ژیان
 خۆی یان کهسیکی تر بدات، پینجهم نهخۆشى دهروونی ئهوانهی که توانایی بریاردانیاڤه لهو
 کاتهدا نییه، نۆیهم نهخۆش له میدیا و تۆرهکۆمهلاپهتییهکان نیشان نهدریت تهنها به رهزامهندی
 خۆی یان هاوهلهکهی نهبیته، دهیهم بهشدار بوون یان نهبوون له ههر کۆبوونهوهیهکی پزیشکی
 یان تۆژینهوهی زانستی وه له ههر کاتیکدا که بیهویته دهتوانیته بکشیتتهوه، یازدهیهم
 راویژکردن به پزیشک یان دامهزراوهیهکی تهنروستییهکی دیکه بۆ نهخۆشیه
 تهنروستییهکهی، لهم بارهدا پپویسته پزیشک یا دامهزراوهی تهنروستی يهکهم راپورتی

پزیشكى تەۋاۋ سەبارەت بە نەخۇشى ۋە بەدۋاداچوونەكانى بداتە نەخۇش ۋەك بەرچاۋ روونىيەك بۇ پزىشكى دوۋەم، دۈزدەيەم پزىشك نەخۇش بە تەنھا پىشكىت ۋە كاتى پىۋىستى بۇ تەرخان بكات ۋە ئەۋەش رېگر نىيە لەۋەى كە نەخۇش ھاۋەلېكى لە گەل بىت، سىزدەيەم پىۋىستە لە سەر ۋەزارەت بە گوڭرەى تۋانا چارەسەرى بەخۇراپى لە دامەزراۋە تەندروستىيە حكومىيەكانى ھەرىم بۇ نەخۇشىە درىژخايەنەكانى دەستەبەر بكات، پىشنىارى چوارەم پىشنىارى ھەر دوو لىژنەى تاييەتمەند ۋەك خۇى تەنیا لە گەل ئەم گوڭرانكارىيە ۋە بەم شىۋەيەى لى بكرىت، يەكەم پىشەكى ماددەى (۳) بەم شىۋەيەى لى بكرىت، نەخۇش لە ھەردامەزراۋەيەكى تەندروستى وپراى سەرجم ئەو مافانەى كە لە ياسا بەركارەكانى ھەرىم دا ھاتوون ئەم مافانەى خوارەۋە دەبىت، دوۋەم بېرگەى دوۋەم دەبىتە بېرگەى يەكەم ۋە بەم شىۋەيە لى بكرىت، مامەلە كىردن بە يەك پىۋەر بە بى جياكارى لەگەل سەرجم نەخۇشەكاندا بە شىۋەيەكى يەكسان ۋە دادپەرۋەرەنە بى رەچاۋ كىردنى ھەر جياكارىيەكى رەگەزى كۆمەلدىتەى نەتەۋەيى رەگەزنامە سىياسى ئايىنى يان ھەرھۆكارىكى تر لەگەل بە ھەند ۋەرگرتنى دۇخى بە پەلە ۋ خاۋەن پىداۋىستى تاييەت، سىيەم بېرگەى شەشەم بەم شىۋەيە لى بكرىت، رەتكىردنەۋەى ھەر خزمەتگوزارىيەكى پزىشكى يان چارەسەرىيەكى دىيارىكراۋ لە سەر بەرپرسىيارىيەتى كەسى خۇى دۋايى ئەۋەى ئاكامەكان بە نەخۇش رادەگەيەنرېت بە مەرجىك رەتكىردنەۋەى چارەسەر يان راگرتنى نەبىتە ھۇى مردنى نەخۇش يان زىان گەياندن بە تەندروستى گشتى، ھەرۋەھا نەخۇش تەمەنى ھەژدە سالى تەۋاۋ كىردىت ۋە تۋانايى ھەبىت گوزارشت لە وىستى خۇى بكات، چوارەم بېرگەى ھەشتەم پىشەكى بەم شىۋەيە لى بكرىت، لە بارەى لە ناكاۋ يان لە پىناۋ رىزگار كىردنى ژيان دا پزىشك دەتۋانىت بىرپارى جۇرى ئەم نەخۇشيانەى خوارەۋە بدات بە بى گەرانەۋە بۇ ھاۋەلەكەى، پىنجەم بېرگەى يازدە بەم شىۋەيە لى بكرىت راۋىژكىردن بە پزىشك يان دامەزراۋەيەكى تەندروستى دىكە سەبارەت بە نەخۇشىەكەى ۋە لەم بارەدا پىۋىستە پزىشك يان دامەزراۋەى تەندروستى يەكەم بە بى بەرامبەر راپۇرتى پزىشكى تەۋاۋ سەبارەت بە نەخۇشى ۋە بەدۋاداچوونەكانى ۋەك بەرچاۋ روونىيەك بۇ پزىشكى دوۋم بداتە نەخۇش، شەشەم بېرگەى دۈزدەيەم بەم شىۋەيە لى بكرىت، بە تەنھا پىشكىن ۋ چارەسەرى بۇ بكرىت ۋە كاتى پىۋىست بۇ تەرخان بكرىت، ئەمەش رېگر نىيە لەۋەى نەخۇش كەسىكى تر لە گەل خۇى دا بىت، ھەۋتەم بېرگەى سىزدەيەم بەم شىۋەيە لى بكرىت، دەستەبەر كىردنى خزمەتگوزارىيە تەندروستىيەكان لە دامەزراۋە تەندروستىيەكانى كەرتى گشتى بى بەرامبەر، ھەشتەم زىادكىردنى سى بېرگە بە زنجىرەى چواردەيەم داش يازدەيەم داش شازدەيەم بەم شىۋەيە، چواردەيەم رەچاۋى بارى دەروونى نەخۇش، يازدەيەم ناپىت رووداۋ يان كىشە لە نىۋان نەخۇش ۋ ھاۋەلەكەى لە لايەك ۋە ھىلكارى تەندروستى يان بەرپىۋەبەرايەتى دامەزراۋەى تەندروستى لە

لايهكى تر هيچ كاريگهريهك له سهر پرۆسهى چارهسهر كردنى نهخۆش دا بنيت، شازدهيه م داينكردنى خواردنى پيوست و گونجاو له گه ل دوخى تهنروستى نهخۆش، زور سوپاس.

بهريز د. ريوافائق حسين / سهروكى بهرلهمان:

بهريزان ئەندامانى بهرلهمان، سهبارهت به ماددهى (٣) چوار پيشنيارمان ههيه، ههر ئەندامىكى بهريزى بهرلهمان له گه ل پيشنيارى يهكه م به دهست بهرز بکاتهوه، كى له گه ل دايه؟ كهس له گه ل نييه، ههر بهريزيك له گه ل پيشنيارى دووه م به دهست بهرز بکاتهوه، كى له گه ل دايه؟ ههر بهريزيك وهك خوى له گه ل پيشنيارى سييه م وهك خوى، ههر بهريزيك له گه ل پيشنيارى چواره م پيشنيارى ليژنهى تايبهتمه نند و ليژنهى ياسايى، به لى زور سوپاس به دهنگى (٧٦) ئەندامى بهرلهمان مادده (٣) په سند كرا، پيشنيارى چواره م مادده (٤).

بهريز د. شايان كاكه صالح محمد:

بهريز سهروكى بهرلهمان.

به ناوى خوداى گهوره و ميهره بان، سهبارهت به ماددهى (٤) پينج پيشنيار ههيه، پيشنيارى يهكه م ماددهى (٤) به م شيوهيه لى بكرىت، نهخۆش يان ميرانگرانى يان ئه وهى نوينه رايه تى دهكات له روى ياساييه وه جيگاي ده گريته وه له كاتى په ككه وته يى يان مردنى بۆيان ههيه يهكه م، داواى زانىنى هۆكارى په ككه ته يى يان مردنه كه بكن، وه لايه نى په يوه نديداريش پابه نند بيت له خستنه رپوى راستيه كان وه پيدانى به لگه تهنروستى و پزيشكيه كان، دووه م له كاتى بوونى گومان سكالايهك بۆ وهزاره تى تهنروستى يان بهرپوه بهرى گشتى بهرز بکاتهوه و پيوسته له ماوهيهك كه له ده رۆژ تپه ر نهكات ئاراسته ي ليژنهى ليكۆلينه وهى هه ميشه يى بكرىت، سييه م داوايى قهره بوو بكات، پيشنيارى دووه م برگه ي يهكه م وهك خوى ته نيا برگه ي دووه م و سييه م به م شيوهيه لى بكرىت، دووه م له كاتى بوونى گومان دا سكالايهك بۆ وهزاره تى تهنروستى و سه نديكا په يوه نديداره كان بهرز بکاتهوه و پيوسته له ماوهى ده رۆژ ئاراسته ي ليژنهى ليكۆلينه وهى هه ميشه يى بكرىت، سييه م داوايى قهره بوو بكات له دهزگا تهنروستيه كان يان كهسى په يوه نيدار كه له ئه نجامى هه له ي چاره سه رى پزيشكى و تهنروستى يان ته كنيكى روويداوه، به مهر جيك به برپارى دادگا چه سپنر اييت، پيشنيارى سييه م برگه ي يهكه م و دووه م بكرىت به زنجيره ي برگه ي يهكه م و برگه ي سييه م بكرىته برگه ي دووه م به م شيوه ي خواره وه، يهكه م داوايى زانىنى هۆكارى په ككه وته يى يان مردن كهسى پله يهكى نهخۆش يان ميرانگرانى مافى سكالآ كردنيان ههيه به مهر جيك سكالآكه له ماوهى ده رۆژدا يهكلد بكرىته وه، دووه م داوايى قهره بووى ماددى و مهعنه وى بكات كه له ئه نجامى هه له ي چاره سه رى پزيشكى و تهنروستى يان ته كنيكى روويداوه به مهر جيك به برپارى دادگا چه سپنر اييت، پيشنيارى چواره م وهك خوى، ماددهى (٤) بريكارى كهسى نهخۆش يان ميرانگرانى له كاتى په ككه وته يى يان مردنى بۆيان ههيه، يهكه م داوايى زانىنى هۆكارى په ككهوته يى يان مردنه كه بكن، وه لايه نى په يوه نديداريش پابه نند ده بيت له خستنه رپوى راستيه كان و پيدانى به لگه نامه ي تهنروستى و پزيشكيه كان، دووه م له كاتى بوونى گومان سكالايهك بۆ وهزاره تى تهنروستى

بەرز بکاتەو، پېويستە لە ماوەی دە رۆژدا ئاراستەى لیژنەى لیکۆلینەوہى ھەمیشەى بکریت، سېیەم داواى قەرەبوو بکات کە لە ئەجامى ھەلەى چارەسەرى پزىشکى و تەندروستى یان تەکنىكى روویداو بە مەرچیک بە بریاری دادگا چەسپنرايیت، پېشنىارى پېنجەم پېشنىارى ھەر دوو لیژنەى تايبەتمەند ماددەى (٤) بەم شىوہىە لى بکریت، ماددەى (٤) یەكەم نەخۆش یان شوینگرەوہ یاسایەکەى لە کاتى پەککەوتەىی وە میرانگرەکانى لە کاتى مردنى دا دەتوانن، یەك داواى زانینى ھۆکارى پەککەوتەىی یان مردنەکە بکەن وە دامەزراوہى تەندروستى پابەند دەبیت بە خستەنرەوویى راستیەکان و پیدانى بەلگەنامە تەندروستى و پزىشکىەکان، دووہم لە کاتى بوونى گومان سکالایەك بۆ وەزارەتى تەندروستى بەرز بکاتەو، پېويستە لە ماوەى حەوت رۆژدا ئاراستەى لیژنەى لیکۆلینەوہ بکریت، دووہم لیژنەى لیکۆلینەوہ لە ماوەیەك کە لە حەوت رۆژ تېپەر نەکات دەست بە لیکۆلینەوہ دەکات، وە لە ماوەیەك کە لە سى رۆژ تېپەر نەکات لیکۆلینەوہى زانستى و پېشەى سەبارەت بە سکالاکە تەواو دەکات، خالى دووہم لیژنەى لیکۆلینەوہ راسپاردەکانى دەخاتە بەردەم وەزیر بۆ وەرگرتنى رى و شوینى یاسایى و کارگېرى بەرامبەر دامەزراوہى تەندروستى یان ھیسکارى تەندروستى لە ماوەیەك کە لە حەوت رۆژ تېپەر نەکات، سېیەم زیان لیکەوتوو دەتوانیت داواى وەرگرتنى وینەىەكى راپۆرتى کۆتایى لیژنەى لیکۆلینەوہ بکات، بڕگەى سېیەم بە مەبەستى وەرگرتنى قەرەبوو زیان لیکەوتوو دەتوانیت لە بەردەم دادگای تايبەتمەند داواى یاسایى پېشکەش بکات، دادگا دەتوانیت پشت بە راپۆرتى پەسندکراوى لیژنەى لیکۆلینەوہ ببەستیت بۆ یەکلادنەوہى سکالاکە، سوپاس.

بەپێز د. رىواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

بەپێزان ئەندامانى پەرلەمان سەبارەت بە ماددەى (٤) ھەر ئەندامىكى بەپێزى پەرلەمان لەگەل پېشنىارى یەكەمە با دست بەرز بکاتەو، كى لەگەل دایە؟ كەسى لەگەل نییە، ھەر ئەندامىكى بەپێزى پەرلەمان لەگەل پېشنىارى دووہمە با دەست بەرز بکاتەو، كى لەگەل دایە؟ كەسى لەگەل نییە، ھەر ئەندامىكى بەپێزى پەرلەمان لەگەل پېشنىارى سېیەمە با دست بەرز بکاتەو، كى لەگەل دایە؟ كەسى لەگەل نییە، ھەر ئەندامىكى بەپێزى پەرلەمان لەگەل پېشنىارى چوارەمە وەك خۆى با دست بەرز بکاتەو، كى لەگەل دایە؟ یەك كەسى لەگەل، ھەر ئەندامىكى بەپێزى پەرلەمان لەگەل پېشنىارى پېنجەمە پېشنىارى ھەردوو لیژنە با دست بەرز بکاتەو، كى لەگەل دایە؟ بەلى زۆر سوپاس بە دەنگى (٦١) ئەندامى پەرلەمان پەسندکرا، ماددەى (٥)، فەرموون.

بەپێز شایان کاکە صالح محمد:

بەپێز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (٥) چوار پېشنىار ھەیە، پېشنىارى یەكەم وەك خۆى تەنیا دەستەواژەى مندالى نەخۆش بکریتە نەخۆشى مندال، پېشنىارى دووہم وەك خۆى تەنیا لە بڕگەى چوارەم دەستەواژەى بەردەستەکانى لابریت، پېشنىارى سېیەم وەك خۆى، ماددەى (٥) یەك وێپرای ئەو مافانەى لەم یاسایە ھاتوون مندالى نەخۆش ئەم مافانەى خوارەوہیان ھەیە، یەكەم ئامپیر و کەرەستە و پیداووستى پزىشکى تايبەتى بەردەست لە ناو دامەزراوہى تەندروستى بۆ دابین

بكرىت، دووهم پارىزگارى لى بكرىت له سهرجهم جورهكانى ئەزىهتدان له كاتى پىشكىن يا چارهسهرى له ناو دامهزراوهى تەندروستى، سىيەم هاوهلئىكى هەبىت له كاتى مانهوهى له دامهزراوهى تەندروستى جگه له هەردوو بەشى چاودىرى چرو بەشى مندالە ناكامهكان، چوارەم سەرجهم (فاكسىن، پىكوتە) بەردەستەكان بۆ دابىن بكرىت له قۇناغهكانى تەمەن بە بى بەرامبەر، پىشنىارى چوارەم پىشنىارى هەر دوو لىژنەى تايبەتمەند ماددەى (5) وهك خۆى تەنبا پىشەكى ماددەكه و برگهى چوارەم بەم شىپوهيه لى بكرىت، يەكەم پىشەكى وىپراى ئەومافانەى كه له م ياسايه و ياسا بەركارهكان هاتوون هەر مندالئىكى نەخۆش مافى هەيه، گۆرانكارى دووهم واتا برگهى چوارەم دەگۆرپىت بەم شىپوهيه لى دەكرىت دابىنكردى سەرجهم پىكوتە پىويستەكان له قۇناغه جياوازهكانى تەمەن له كەرتى گشتى بە بى بەرامبەر، سوپاس.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلى سوپاس بۆ بەريزت، بەريزان ئەندامانى پەرلەمان بۆ ماددەى (5) هەر بەريزىك له گەل پىشنىارى يەكەمە با دەست بەرز بکاتەوه، كى له گەل دايە؟ كەسى له گەل نىيە، هەر بەريزىك له گەل پىشنىارى دووهمە با دەست بەرز بکاتەوه، كى له گەل دايە؟ كەسى له گەل نىيە، هەر بەريزىك له گەل پىشنىارى سىيەمە وهك خۆى با دەست بەرز بکاتەوه، كى له گەل دايە؟ كەسى له گەل نىيە، ئەويشەكيبە دەبىت لابرېت بەريزان له لىژنە تايبەتمەندەكان، يەنى نايهويت ئەو پىشەكى دوو نوقته، هەرکەسك له گەل پىشنىارى چوارەمە پىشنىارى لىژنە تايبەتمەندەكان با دەست بەرز بکاتەوه، كى له گەل دايە؟ بەلى زۆرسوپاس بە دەنگى (61) ئەندامى پەرلەمان پەسندكرا، ماددەى (6).

بەريز شايان كاكه صالح محمد:

بەريز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (6) چوار پىشنىار هەيه، پىشنىارى يەكەم وهك خۆى تەنبا برپگهيهك زياد بكرىت بۆ زنجيرهى سىيەم بۆ ئەم ماددەيه بەم شىپوهيهى خوارهوه، سىيەم تايبەتمەنديەكانى پارىزراو بىت له گەل دابىنكردى شوينى مانهوهيان له نەخۆشخانهكانى تايبەت بە ژنان بە پىي پىويست، پىشنىارى دووهم وهك خۆى تەنبا له برگهى دووهم دەستەواژەى بەردەستەكانى لابرېت، پىشنىارى سىيەم وهك خۆى، ماددەى (6)، وىپراى ئەو مافانەى لهو ياسايەدا هاتوون ئافرهتى دووگيان مافى هەيه، يەكەم ناوهندى تايبەتمەند بە چاودىرى و رىنمايى و راويژ و چارهسەر بۆ خۆى و بۆ كۆرپهكەى له سەرجهم قۇناغهكانى سكرپى و دوايى له دايكبوون دابىن بكرىت، دووهم گشت ئەو پىكوتە بەردەستانەى كه پىويستيانە له پيش يان له كاتى دووگيانى يان له دوايى له دايكبوون بە بى بەرامبەر بە دەستى بكهويت، پىشنىارى چوارەم پىشنىارى هەردوو لىژنەى تايبەتمەند ماددەى (6) بەم شىپوهيه لى دەكرىت، وىپراى ئەو مافانەى كه له م ياسايه و ياسا بەركارهكان هاتوون، ئافرهتى دووگيان مافى هەيه يەكەم ناوهندى تايبەتمەند له چاودىرى و رىنوئىنى و راويژ و چارهسەرى بۆ خۆى و بۆ كۆرپهكەى له سەرجهم قۇناغهكانى دووگيانى و له كاتى له دايك بوون و دوايى له دايكبوون له كەرتى گشتى بۆ دابىن بكرىت، دووهم

دابىنكردى گشت پىكوتە پىويستەكان لە قۇناغەكانى دووگىيانى و لە دوايى لە دايكبوون بە بى بەرامبەر، سوپاس.

بەپىز د. رىواز فائق حىسېن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەلئى زۆر سوپاس، بەپىزان ئەندامانى پەرلەمان سەبارەت بە ماددەى (6) ديسان چوار پىشنيار ھەيە، ھەر ئەندامىكى بەپىزى پەرلەمان لە گەل پىشنيارى يەكەمە با دەست بەرز بکاتەو، كئى لەگەل دايە؟ كەسى لەگەل نىيە، ھەر ئەندامىكى بەپىزى پەرلەمان لەگەل پىشنيارى دووھەمە با دەست بەرز بکاتەو، كئى لەگەل دايە؟ كەسى لەگەل نىيە، ھەر بەپىزىك لەگەل پىشنيارى سىيەمە با دەست بەرز بکاتەو، كئى لەگەل دايە؟ كەسى لەگەل نىيە، ھەر ئەندامىكى بەپىزى پەرلەمان لەگەل پىشنيارى چوارەم پىشنيارى لىژنە تايبەتمەندەكانە با دەست بەرز بکاتەو، كئى لەگەل دايە؟ بەلئى سوپاس بە دەنگى (62) ئەندامى پەرلەمان پەسندكرا، ماددەى دوايى ئەو بەپىزان.

بەپىز عباس فتاح صالح فتاح:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

بەناوى خوداى گەرە، سەبارەت بە ماددەى (7)، پىنج پىشنيار ھەيە، پىشنيارى يەكەم ئەم ماددەيە لابريئەت، پىشنيارى دووھەم وەك خۆى تەنيا ئەم دەقە بۆ ماددەكە زياد بكرىت لە كۆتايبەكەيدا، يان لە حالەتى نەخوازراو وەك دووگىيانى ئافرەتەكە لە ئەنجامى توندوتىژى سىكسى و جەستەيى بىت بەم شىوھەيە، رىگا بە لەباربردن نادريئەت تەنھا ئەگەر بە راپۆرتى پزىشكى لە لايەن لىژنەيەكى پزىشكى تايبەتمەند و سەلمىنراو كە بەردەوام بوونى دووگىيانى يان لەدايكبوون دەبىتە مایەى زيان گەياندن بە تەندروستى ئافرەتە دووگىيانەكە، يان لە حالەتى نەخوازراو وەك دووگىيانى ئافرەتەكە لە ئەنجامى توندوتىژى سىكسى و جەستەيى بىت، پىشنيارى سىيەم وەك خۆى تەنھا دەستەواژەى زيان گەياندن بە تەندروستى بكرىتە (مەترسى لە سەر ژيانى)، پىشنيارى چوارەم وەك خۆى ماددەكە بەم شىوھەيە، رىگا بە لەباربردن نادريئەت تەنھا ئەگەر بە راپۆرتىكى پزىشكى لە لايەن لىژنەيەكى پزىشكى تايبەتمەندەو سەلمىنرا كە بەردەوام بوونى دووگىيانى يان لەدايكبوون دەبىتە مایەى زيان گەياندن بە تەندروستى ئافرەتە دووگىيانەكە، پىشنيارى پىنجەم پىشنيارى ھەر دوو لىژنەى تايبەتمەند لە سەر ماددەى (7) بەم شىوھەيە لئى بكرىت، يەكەم ئافرەتى دووگىيانى توشبوو بە نەخۆشيبەكى ترسناك كە نەخۆشيبەكە مەترسى راستەقىنە و مسۆگەر بىت لەسەر ژيانى، دەكرىت دوايى وەرگرتنى رەزامەندى نەخۆش و ھاوسەرەكەى و برپارى لىژنەيەكى پسپۆرى تايبەتمەند كە لە پىنج پزىشك كەمتر نەبىت، پشت بەست بە ئەنجامى پشكبنەكانى يەككە لە دامەزراو تەندروستيبەكانى كەرتى گشتى كە بسەلمىنريئەت بەردەوامى دووگىيانىيەكەى يان لەدايكبوون دەبىتە ھۆى مەترسى لە سەر گىيانى خودى ئافرەت و دووگىيانەكە، كۆرپەكەى لەبار بىريئەت، دووھەم جگە لە حالەتەكانى (لەبار بردنى پزىشكى) كە لە برگەى يەكەمى ئەم ماددەيە دەقنوس كراو لەبار بردن بە ھەموو شىوھەيەكە دەغەيە و بە پىيى ياسايى سزاكانى عىراق ژمارە (111)ى سالى (1969)ى ھەموار كراو مامەلەى لەگەل دەكرىت، سوپاس.

بەرزى د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرزىان ئەندامانى پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەى حەوت پىنج پىشنيار ھەيە، ھەر ئەندامىكى بەرزى پەرلەمان لەگەل پىشنيارى يەكەمە تىكايە دەستى بەرزكاتەوہ؟ (۵) كەس لەگەلدايە، ھەر بەرزىك لەگەل پىشنيارى دووہمە تىكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ (۱) كەس لەگەلدايە، ھەر بەرزىك لەگەل پىشنيارى سىيەمە تىكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ (۲) كەس لەگەلدايە، ھەر بەرزىك لەگەل پىشنيارى چوارەمە تىكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ (۱) كەس لەگەلدايە، ھەر بەرزىك لەگەل پىشنيارى پىنجەمە پىشنيارى لىژنە تىابەتمەندەكان تىكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ (۵۳) كەس لەگەلدايە، پىشنيارى پىنجەم بە زۆرىنەى دەنگ پەسەندكرا، زۆر سوپاس، دەچىنە سەر ماددەى ھەشت، فەرمو كاك عباس بىخوینەوہ.

بەرزى عباس فتاح صالح:

بەرزى سەرۆكى پەرلەمان.

ماددەى ھەشت دوو پىشنيارى ھەيە.

پىشنيارى يەكەم: وەك خۆيەتى كە بەم شىوہيەيە:

نەخۆش بەم ئەركانەى خوارەوہ پابەند دەيىت:-

يەكەم: پابەندبوون بە ياسا و رىنمايى و رىكارە ناوخوايەكانى دامەزراوہ تەندروستىيەكان. دووہم: رىزگرتن لە پزىشك و كارمەندانى دامەزراوہ تەندروستىيەكان نايت ھەلسوكەوتى نەشياو بە مەبەستى ئەنجام بەدريت كارىگەرى بكاتە سەر رەوشتى نەخۆشەكانى تى دامەزراوہكە و سىكتەر تەندروستىيەكان.

سىيەم: پىدانى ئەو بىرە پارەيەى كە بەر لە وەرگرتنى خزمەتگوزارىيە تەندروستىيەكان و رەزامەندى لەسەر دراوہ بەپى رىنمايى داراييەكان نەخۆش دەتوانىت بەر لە ئەنجامدانى ھەر چارەسەرىك پاشگەزىيەتەوہ و ئەگەر پارەى دابوو وەرى بگرىتەوہ.

چوارەم: پىدانى زانىارى بە پزىشكى چارەسەركار بە تەواوى نەخۆش و كيشە تەندروستىيەكان و ھەنگاوەكانى پەيوەست بە نەخۆشەكە و وەرگرتنى ھەر دەرمانىك. پىنجەم: ئەنجامدانى ھەر كارىك كە بىتە ماىەى ھەرپەشە بۆ تەندروستى گشتى.

شەشەم: پاراستنى كەلوپەل و ئامپىرەكانى دامەزراوہ تەندروستىيەكان. ھەوتەم: برپارى دامەزراوہي تەندروستى لە گواستنەوہى بۆ دامەزراوہيەكى دىكە بە گوپرەى ئەوہى كە پزىشكى چارەسەركار برپارى لىدەدات.

ھەشتەم: رىزگرتن لە لىستى نۆرەى نەخۆش و پابەندبوون بە شىوہيەكى چاوەروانكردن بۆ ئەنجامدانى لە ھەر خزمەتگوزارىيەك لە دامەزراوہ تەندروستىيەكان جگەلە لە بارى لە ناكاو. نۆيەم: ھەلنەگرتنى چەك لە ناو دامەزراوہ تەندروستىيەكان.

پىشنيارى دووہم: پىشنيارى ھەردوو لىژنەى تايبەتمەند:

ھەردوو ماددەى ھەشت و نۆى ئەم ياسايە يەك بخرىت و بەم شىوہيە دابىزىتەوہ:

يەكەم: نەخۆش وىراى ئەو ئەركانەى لە ياسا بەركارەكانى ھەرىم ھاتوون بەم ئەركانەى خوارەوہ پابەند دەيىت:-

- ۱- پابەندبوون بە ياسا و رېنمايى و رېكارە ناوخۆيىيەكانى دامەزراوہ تەندروستىيەكان.
- ۲- رېزگرتن لە ھېسكارى تەندروستى و دامەزراوہ تەندروستىيەكان، وە پاراستنى ئارامى و دووركەوتنەوہ لە ھەلسوكەوتى نە شياوى ئەوہتۆ كە كارىگەرى ھەيىت لەسەر رەوشى نەخۆشەكانى تر، دامەزراوہكە و ھېسكارى تەندروستى.
- ۳- بەدەر لە حالەتى لە ناكاو و مەترسیدار جئ بەجێکردنى پابەندیەكانى دارايى و رەزامەندى لەسەردراوہكان لە چوارچۆھى رېنمايىيەكان پېش وەرگرتنى خزمەتگوزارى تەندروستى دەيىت، بەلەم لە حالەتى پاشگەزبوونەوہى نەخۆش لە وەرگرتنى خزمەتگوزارىيە تەندروستىيەكان تەواوى پارەكەى بۆ دەگەرېندرىتەوہ.
- ۴- بەپيى توانا و زانيارى بەردەست نەخۆش پابەندى پيدانى زانيارىيە بە پزىشكى چارەسەركار و دامەزراوہى تەندروستى بەپيى فۆرمىكى زانيارى تايبەت كە بۆ ئەم مەبەستە دروست دەيىت سەبارەت بە نەخۆشەكە كە كيشە تەندروستىيەكانى ھەنگاوەكانى پېشترى چارەسەرى وەرگرتنى دەرمان ھەستىارى بەرامبەر وەرگرتنى جۆرىكى ديارىكراوى دەرمان و ھەر زانيارىكى ترى پۆست كە لە فۆرمى زانيارىدا ھاتىت.
- ۵- ئەنجام نەدانى ھەر كارىك كە بېتە ماىيە ھەرەشە بۆ تەندروستى گشتى.
- ۶- پاراستنى كەلوپەل و ئامپەرەكانى دامەزراوہ تەندروستىيەكان.
- ۷- پابەندبوون بە بريارى دامەزراوہى تەندروستى لە گواستەنەوہى نەخۆشەكە كە بۆ دامەزراوہىيەكى دىكە بە گوپرەى ئەو پېويستىيە كە پزىشكى چارەسەركار بربارىيان لەبارەوہ دەدات.
- ۸- رېزگرتن لە ليستى نۆرەى نەخۆش و پابەندبوون بە شىوازيكى چاوەروانکردن بۆ ئەنجامدانى ھەر خزمەتگوزارىيەك لە دامەزراوہ تەندروستىيەكان جگەلە لە بارى لە ناكاو.
- ۹- ھەلنەگرتنى چەك و ھەر ئامرازىكى برىنداركەر و مەترسیدار لە ناو دامەزراوہ تەندروستىيەكان و كلينىكىيە پزىشكىيەكاندا.
- ۱۰- دووركەوتنەوہ لە تۆمارکردنى قىديو و فۆتۆ لە ناو دامەزراوہ تەندروستىيەكان.

دووہم: سەرجم ئەو ئەركانەى كە لە بېرگەى يەكەمى ئەو ماددەيە دەقنووسكراوہ ھاوہلى نەخۆش پابەند دەيىت.

بەريز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەريزان ئەندامانى پەرلەمان، بۆ ماددەى ھەشت دوو پيشنيار ھەيە، يەكپىكان وەك خۆى ھەر ئەندامىكى بەريزى پەرلەمان لەگەل ئەوہدايە وەكو خۆى ماددەكە پەسەند بكرىت تكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ (۳) كەس لەگەلدايە، زۆر سوپاس، ھەر ئەندامىكى پەرلەمان لەگەل ئەوہدايە كە پيشنيارى دووہم پەسەند بكرىت كە پيشنيارى ليژنەى تايبەتمەند و ليژنەى ياسايە تكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ (۶۴) كەس لەگەلدايە، بە زۆرىنەى دەنگى ئەندامانى پەرلەمان پيشنيارى دووہم

پەسەندىكرا، زۆر سوپاس، مادام ئەو ماددەيە بە پېشنىياري دوووم پەسەندىكرا ماددەي نۆ نامىنىت، چونكە بوو بە ماددەي ھەشت، فەرموون ماددەي (۱۰) بېخوئىننەوہ.

بەپىز رۇبىنە اويملك عزيز: بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەي (۱۰) چوار پېشنىيار ھەيە.

پېشنىياري يەكەم: ماددەكە وەك خۇي بىت، تەنھا بىرگەي سى بەم شىوہيە لىبىكرىت:
سى: لىژنە دەتوانىت بۇ خىراكردى يەكلاكردەوہي دەرئەنجامى لىكۆلىنەوہن لىژنەي لاوہكى
دروست بكات لە ژىر چاودىرى خۇيدا بە مەرجىك ماوہي لىكۆلىنەوہي لە (۶۰) رۆژ تىپەر نەكات
بە ئامادەبوونى نوئىنەرى داواكارى گشتى و سەندىكا پەيوەندىدارەكان.
پېشنىياري دوووم: ماددەكە وەك خۇي بىت، تەنھا بىرگەي يەكەم لابرىت زنجىرى بىرگەكان بەم
پىيە بگۆرىت.

پېشنىياري سىيەم: ماددەكە وەك خۇي بىت:

ماددەي (۱۰):

- ۱- پىكھاتە و ئەركەكانى لىژنەي لىكۆلىنەوہي ھەمىشەي بە پەپرەويك رىك دەخرىت كە لەلدىن
ئەنجوومەنى وەزىرانەوہ دەردەچىت.
- ۲- لىكۆلىنەوہكانى لىژنە بە نوئىنەرى داواكارى گشتى و سەندىكا پەيوەندىدارەكان ئەنجام دەدرىت.
- ۳- لىژنە دەتوانىت بۇ خىراكردى يەكلاكردەوہي دەرئەنجامى لىكۆلىنەوہ لىژنەي لاوہكى
دروست بكات لە ژىر چاودىرى خۇيدا بە مەرجىك ماوہي لىكۆلىنەوہي لە (۶۰) رۆژ تىپەر نەكات.
پېشنىياري چوارەم: پېشنىياري ھەردو لىژنەي تايپەتمەند.
ماددەي (۱۰):

يەكەم: پىكھاتە و ئەركەكانى لىژنەي لىكۆلىنەوہ بە پەپرەويك رىك دەخرىت كە لەلدىن
ئەنجوومەنى وەزىرانەوہ دەردەچىت.

دووم: لىكۆلىنەوہكانى لىژنە بە ئامادەبوونى نوئىنەرى داواكارى گشتى و سەندىكا و كۆمەلە
پەيوەندىدارەكان لە كاتى پىويستدا ئەنجام دەدرىت.

سىيەم: لىژنە دەتوانىت بۇ خىراي يەكلاكردەوہي دەرئەنجامى لىكۆلىنەوہ لىژنەي لاوہكى
دروست بكات لە ژىر چاودىرى خۇيدا بە مەرجىك ماوہي لىكۆلىنەوہ لە (۳۰) رۆژ تىپەر نەكات.

بەپىز د. رىواز فائق حسين / سەرۆكى پەرلەمان:

بەپىزان ئەندامانى پەرلەمان، بۇ ماددەي (۱۰) چوار پېشنىيار ھەيە، ھەر ئەندامىكى بەپىزى
پەرلەمان لەگەل پېشنىياري يەكەمە تكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ كەسى لەگەل نىيە، ھەر
ئەندامىكى بەپىزى پەرلەمان لەگەل پېشنىياري دوومەمە تكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ كەسى لەگەل
نىيە، ھەر بەپىزىك لەگەل پېشنىياري سىيەمە وەكو خۇي تكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ كەسى
لەگەل نىيە، ھەر بەپىزىك لەگەل پېشنىياري چوارەمە پېشنىياري لىژنە تايپەتمەندەكان و لىژنەي
ياسايى تكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ (۶۰) كەس لەگەل، زۆر سوپاس، بە زۆرىنەي دەنگ پېشنىياري
چوارەم پەسەندىكرا، فەرموون ماددەي دواي ئەوہ بخوئىننەوہ.

بەرىز رۇبىنە اوملك عزيز:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

پېشنيارى لىژنەى تايبەتمەند زىادکردنى ماددەيەك بە زنجيرەى (۱۱) بۇ ئەم ياسايە و زنجيرەى ماددەکانى بەم پېيە بگۆردرېت.

ماددەى (۱۱):

لە کاتى پېشنيارکردنى ئەو مافانەى لەو ياسايەدا ھاتوون نەخۆش يان شوپىنگرە ياسايەكەى مافى داواکردنى جى بەجىکردنى حوکمى ماددەى چوارى ئەم ياسايە ھەيە.

بەرىز د. رىواز فائق حسيں / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرىزان، ئەو تەنھا يەك پېشنيار ھەيە لەگەل بوون و دژ بوون دەخەينە دەنگدان، كى لەگەل ئەو ھەدايە ئەو ماددەيە زىاد بکرىت، تکايە دەست بەرزکاتەوہ؟ (۳۴) ئەندامى بەرىزى پەرلەمان لەگەل ئەو ھەدايە زىاد بکرىت، زۆر سوپاس، كى لەگەلدايە نييە، تکايە دەست بەرزکاتەوہ؟ (۲۱) كەس لەگەلدايە، زۆر سوپاس، كەواتە بە زۆرىنەى دەنگ ماددەكە زىاد دەکرىت، دەچينە سەر ماددەى دواتر، فەرموون بيخویننەوہ.

بەرىز رۇبىنە اوملك عزيز:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۱)، ھىچ پېشنيارىك نييە، وەكو خۆى دەبېت:

پېويستە لەسەر ئەنجوومەنى وەزيران و وەزارەت و لايەنە پەيوەندىدارەکان حوکمەکانى ئەم ياسايە جى بەجى بکەن.

بەرىز د. رىواز فائق حسيں / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرىزان ئەندامانى پەرلەمان، ماددەى (۱۱) ھىچ پېشنيارىك نييە، ھەر بەرىزىك لەگەل ماددەى (۱۱) دايە وەكو ئەو ھى پېشنيار خويىندىوہ، تکايە دەست بەرزکاتەوہ؟ (۴۸) كەس لەگەلدايە، زۆر سوپاس، كى لەگەلدايە، تکايە دەست بەرزکاتەوہ؟ (۱) كەس لەگەلدايە، زۆر سوپاس، كەواتە بە زۆرىنەى دەنگى ئەندامانى پەرلەمان پەسەندکرا، كاك زانا نوقتەى نيزاميت ھەيە؟ فەرموو.

بەرىز زانا خالد سمايل:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

ھەر ماددەکان زنجيرەيان دەگۆرېت، ھەر بۇ بىر ھىنانەوہ، زۆر سوپاس.

بەرىز د. رىواز فائق حسيں / سەرۆكى پەرلەمان:

بېگومان، ھەر دەنگمان دا بەو ھى پېشتر دوايى دەيگۆرېن، دەچينە سەر ماددەى (۱۲)، فەرموون بيخویننەوہ.

بەرىز رۇبىنە اوملك عزيز:

بەرىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۲) ھىچ پېشنيارىك نييە وەك خۆى.

وہزيرى بۇ ھەيە رېنمايى بۇ ئاسان جى بەجىکردنى حوکمەکانى ئەم ياسايە دەرېكات.

بەپىز د. رىياز فائق حىيىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەپىزان ئەندامانى پەرلەمان، ھەر بەپىزىك لەگەل ئەو ماددەيە، تىكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ (۵۵) كەس لەگەلدايە، زۆر سوپاس، كى لەگەلدانىيە، تىكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ كەس نىيە، زۆر سوپاس، كەواتە بە زۆرىنەى دەنگ پەسەندىكرا، فەرموون ماددەى (۱۳) بخويىننەوہ.

بەپىز رۆيىنە اويملك عزيز:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۳) ھىچ پىشنيارىك نىيە وەك خۆى.

كار بە ھىچ دەقيكى ياسايى يان برپارىكى ناكۆك لەگەل حوكمەكانى ئەم ياسايە ناكريت.

بەپىز د. رىياز فائق حىيىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەپىزان ئەندامانى پەرلەمان، ھەر ئەندامىكى پەرلەمان لەگەل ئەو ماددەيەيە بەو شىوہيە پەسەند بكرىت، تىكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ (۶۲) كەس لەگەلدايە، زۆر سوپاس، كى لەگەلدانىيە، تىكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ كەس نىيە، زۆر سوپاس، كەواتە بە زۆرىنەى دەنگى ئەندامانى پەرلەمان پەسەندىكرا، فەرموون ماددەى (۱۴) بخويىننەوہ.

بەپىز صباح محمود محمد:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەى (۱۴) ھىچ پىشنيارىك نىيە، ئەم ياسايە لە رىكەوتى بلدوكردەوہى لە رۆژنامەى فەرمى وەقايەى كوردستان جى بەجى دەكرىت.

بەپىز د. رىياز فائق حىيىن / سەرۆكى پەرلەمان:

بەپىزان ئەندامانى پەرلەمان، ئەم ياسايە لە رىكەوتى بلدوكردەوہى لە رۆژنامەى فەرمى وەقايەى كوردستان جى بەجى دەكرىت، ھەر ئەندامىكى بەپىزىكى پەرلەمانى لەگەلدايە، تىكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ (۶۳) كەس لەگەلدايە، زۆر سوپاس، كى لەگەلدانىيە، تىكايە دەست بەرزكاتەوہ؟ كەس نىيە، زۆر سوپاس، ئەم ماددەيە بە زۆرىنەى دەنگ پەسەندىكرا، فەرموون ھۆيەكانى دەرچوواندن بخويىننەوہ.

بەپىز صباح محمود محمد:

بەپىز سەرۆكى پەرلەمان.

سەبارەت بە ھۆيەكانى دەرچوواندن سى پىشنيار ھەيە.

پىشنيارى يەكەم: بەم شىوہيە دارپىژراوہ.

ھۆيەكانى دەرچوواندن:

لە پىناوى چەسپاندى بنەماكانى مافى مرؤف و پاراستنى مافى نەخۆش ديارىكردى ئەركەكانى لە پىناوى فەراھەمكىردنى پىويستى تەندروستىەكانى جەستەيى، عەقلى، دەروونى، كۆى دانىشتوانى ھەرىمى كوردستان و بەبى رەچاوكردنى ھەر جىاوازيەكى سياسى و كۆمەلايەتى و رەگەزى بۇ كۆى دانىشتوانى ھەرىمى كوردستان و كاراكردى رۆلى حكومەت و دامەزراوہ تەندروستىيەكان لە چاودىركردنى گەشەپىدانى بەرپرسىارىبەتى بە شىوہيەك كە لەگەل پىشكەوتنى زانستى پزىشكى ھاوچەرخ بگونجىت ئەم ياسايە دەرچوويندرا.

پېشنیاری دووهم: بهم شیوهیه داریژراوه تەوه.

هۆیهکانی دەرچوواندن:

له سۆنگەى بنەماکانى ئاینى پیرۆزى ئىسلام و سىستەمى گشتى و ئاداب و بنەماکانى مافى مرؤف بۆ پاراستنى ماف و ئەركى نەخۆش، له پېناو فەراھەمکردنى پېوستىيە تەندروستىيەکانى جەستە و عەقل و دەروونى نەخۆش و كەمکردنەوهى بارگرانى دارايى و كاراگردنى رۆلى حكومت و دامەزراوه تەندروستىيەكان له چاودېرىکردن و گەشەپېدانى گيانى بەرپرسىارىيەتى كە به شیوهیەك كە له گەل رەوتى سەردەم و پېشكەوتنى زانستى پزىشكى هاوچەرخدا بگونجیت ئەم ياسايە دەرچوویندرا.

پېشنیاری سېيەم: وهك خۆى.

هۆیهکانی دەرچوواندن:

له سونگەى ریزگرتن له بنەماکانى مافى مرؤف بۆ پاراستنى مافى نەخۆش و دیاریکردنى ئەركەکانى له پېناوى فەرھەمکردنى پېوستىيە تەندروستىيەکانى جەستە و عەقل و دەروونى تاك و كۆى دانىشتوانى ھەرېمى كوردستان، كاراگردنى رۆلى حكومت و دامەزراوه تەندروستىيەكان له چاودېرىکردن و گەشەپېدانى گيانى بەرپرسىارىيەتى كە به شیوهیەك له گەل رەوتى سەردەم و پېشكەوتنى زانستى پزىشكى هاوچەرخدا بگونجیت ئەم ياسايە دەرچوویندرا.

بەرپز د. رىواز فائق حسین / سەرۆكى پەرلەمان:

بەرپزان ئەندامانى پەرلەمان، سەبارەت بە هۆیهکانى دەرچوواندن ھەر ئەندامىكى بەرپزى پەرلەمان لە گەل پېشنیاری يەكەمە، تكايە دەست بەرزكاتەوه؟ (۲) كەس، ھەر ئەندامى بەرپزى پەرلەمان لە گەل پېشنیاری دووهمە، تكايە دەست بەرزكاتەوه؟ (۶) كەس، ھەر ئەندامىكى پەرلەمان لە گەل پېشنیاری سېيەمە وهك خۆى، تكايە دەست بەرزكاتەوه؟ (۵۳) كەس لە گەلدايە، زۆر سوپاس، كەواتە بە زۆرىنەى دەنگى ئەندامانى پەرلەمان پېشنیاری سېيەم هۆیهکانى دەرچوواندن پەسەندكرا، نوقتەى نيزامى حسیبە خان فەرموو.

بەرپز حسیبە سعید ابراهیم:

بەرپز سەرۆكى پەرلەمان.

ھەرچەندە دەبوو پېش ئەوهى دەنگ بەدەین لەسەر هۆیهکانى دەرچوواندن بەرپز، تېيىنيەكەى من وەربگرن، بېگومان كاتېك كە ھەقالانى بەرپز لە لیژنەى ياسايى پرۆژەيەك دادەرپزئەوه و دەينە ناو ھۆلى پەرلەمان، تەواوى ھەقالن پېشنیاریەکانیان دەدەن، وە ئەو پېشنیاریانەى كە پشگېرى زياتر وەردەگرن ئاراستەيان دەكریت، بېگومان كاتېك ئەو پېشنیاریە وەردەگریت كە بەدیليكى باشە بۆ ئەو شتەى كە لە ناو خودى ياسايەكەدا ھەيە، ئەگەر سەيرى هۆیهکانى دەرچوواندن بكەين دەبينین ھەم لە رووى داپشتن و ھەم لە رووى ریزمانەوه و ھەم لە گەل كۆكراوهى بابەتەكان كە ماسى زۆرى تېدايە، ھەرچەندە خستەنە دەنگدان و دەنگى ھېنا، بەلام بە داخەوه كۆمەلېك ھەلەى زۆرى تېدايە، ھەم لە رووى داپشتنەوه، ھەم لە رووى ریزمانەوه، زۆر سوپاس.

بەپېز د. رېواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

بەپېزان ئەندامانى پەرلەمان، ھەر ئەندامىكى بەپېزى پەرلەمان لەگەل ئەوھىھ كۆى ياساھە پەسەند بکړت، تھايە دەست بەرزکاتەوھ؟ (۷۰) کەس لەگەلدايە، زۆر سوپاس، کەواتە بە زۆرىنەى دەنگى ئەندامانى پەرلەمان كۆى ماددەھە پەسەندکرا، پېرۆزبایى لە خۆمان و لەگەلى كوردستان دەكەين بە بۆنەى پەسەندکردنى پېشنيازە ياسای ماف و ئەرکەکانى نەخۆش لە ھەرېمى كوردستان_عېراق، سوپاسى بەپېزان لە سەرۆکايەتى لیژنەى تەندروستى دەكەين، دەتوانن بچنەوھ شوپنەکانى خۆيان، بەپېزان ئەندامانى لیژنەى ياسای ئەگەر دەيانەوئیت بېنە سەر سەكۆى لیژنەکان دەتوانن بېن، نوقتەى نيزامیت ھەيە؟ فەرموو.

بەپېز مەم اسکندر مەم:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.

من وا دەبينم لەو دانېشتنەو و لە دانېشتنەكەى رابردووش دوو ھەلەى گەورەمانکرد بەراستى، لە نەتيجەى ئەوھى تېنناگەين و دەنگېش دەدەين، من وا ھەست دەكەم ھەندېك جار لە ماددەيەك يان فەقەرەيەك برادەرانى ئېمە رەنگە مەبەستەكەيان ئەوھ نەبېت، نازانم بۆيان تەوزيخ نەكراوھ، دەنگېش دەدەن يان دژ دەبن، ئەوھى تېبېنى و سەرەنجى ئېمەيە دەربارەى مادە ھۆشبەرەكان كە شەخصيەك لە خېزانپكدى بەكار بېنېت رەنگە مالهەكە ھەمووى باجى بدات، رەنگە ئەوھ ھەلەيەك بېت، سەرۆكى پەرلەمان، ئېمە كۆمەلگايەكى داخراو و عەشائيرين ئەوھى لېرە لە وەلى ئەمرەكەى دەترسېت ئەوھەندە لە قانون و حوكم ناترسېت، داوا لە بەپېزتان دەكەم لە كۆى پېرۆزە ياساھە پېشنياز دەكەم فەقەرەيەك يان ماددەيەك يان دوو خال ئەوھەندە ھەستيارە كە پېويستى بە روونکردنەوھ ھەبېت، بەپېزتان پېش ئەوھى بخريتە دەنگدان روونکردنەوھ بەن، وابزانم ئېستا رەئى زۆربەى پېچەوانە بووھ، بەس دەنگى لەسەر درا، زۆر سوپاس.

بەپېز د. رېواز فائق حسيڻ / سەرۆكى پەرلەمان:

روونکردنەوھەمان دا، ھەرۆھە گوتمان ئەو ماددەيەى چوارە تايبەتە بە حالەتى پەكەوتەيى و مردن، تايبەتە بە دوو حالەتى بە تەھديدكراوى ئېمە مافەكانى ترى كە لە ماددەى مافەكانى نەخۆشدا ھاتوون تايبەتە بە نەخۆشپكى ئاسايى كە تەنانەت بە تەنھا بۆ تېستېك دەروات، بە تەنھا بۆ وەرگرتنى پېكوتەيەك دەروات، تايبەتە بە ھەموو ئەو مافانەى كە لە خوار پەكەوتەيى و لە خوار مردنەوھەن، تەوزيخمانکرد، بەلام ئېوھ ھەر دەنگتان دا، بەپېزان دەچينە سەر جى بەجېکردنى بېرگەى دووھى بەرنامەى كارەكە، بەلئى كاك ديارى فەرموو.

بەپېز ديارى انور ھەمە رحيم:

بەپېز سەرۆكى پەرلەمان.